

T.C
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT TARLAN
BÖLÜMÜ 59 NUMARADA KAYITLI MECMÛ‘A-İ
EŞ‘ÂR İSİMLİ ŞİİR MECMUASI
(141a-214a)**

(Çeviriyazılı, Tenkitli Metin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZÜHAL TEMUR

GAZİANTEP
OCAK 2013

T.C
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT TARLAN
BÖLÜMÜ 59 NUMARADA KAYITLI MECMÛ‘A-İ
EŞ‘ÂR İSİMLİ ŞİİR MECMUASI
(141a-214a)**

(Çeviriyazılı, Tenkitli Metin)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZÜHAL TEMUR

Tez Danışmanı: Doç. Dr. H. İbrahim YAKAR

GAZIANTEP
OCAK 2013

T.C
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı
Mecmû'a-i Eş'âr İsimli Şiir Mecmuası (141a-214a) (Çeviriyazılı, Tenkitli Metin)**

Zühal TEMUR

Tez Savunma Tarihi: 31.01.2013
Sosyal Bilimler Enstitüsü onayı

Doç. Dr. Hilmi BAYRAKTAR
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Doç. Dr. H. İbrahim YAKAR
Enstitü ABD Başkanı

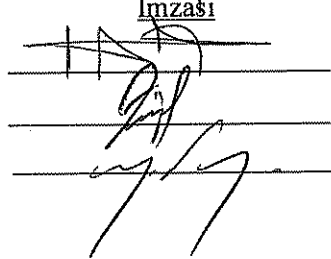
Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. H. İbrahim YAKAR
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Doç. Dr. H. İbrahim YAKAR
Doç. Dr. Zeynel ÖZLÜ
Yrd. Doç. Dr. Celal VARIŞOĞLU

İmzası

ÖZET
SÜLEYMÂNİYE KÜTÜPHANESİ ALİ NİHAT TARLAN BÖLÜMÜ 59
NUMARADA KAYITLI MECMŪ‘A-İ EŞ‘ĀR İSİMLİ ŞİİR
MECMUASI (141a-214a) (Çeviriyazlı, Tenkitli Metin)

TEMUR, Zühal

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı ABD
Tez Danışmanı: Doç. Dr. H. İbrahim YAKAR
Ocak 2013, sayfa 295

Mecmualar, yazıldığı dönemin okuyucu zevkinin tespiti, edebiyat tarihine yansımamış yeni belgeleri içermesi, üslup çalışmalarına katkısı, şairin edebî kişiliğinin tespitine ışık tutması ve şairlerin dīvānının teşkilinde müracaat kaynağı olması gibi birçok hususta araştırmacıya katkı sağlar. Ayrıca şiir mecmuaları özellikle şairlerin dīvānlarına girmemiş şiirlerini içermesi bakımından da önemlidir. Bu tezde Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada bulunan Mecmū‘a-i Eş‘ār isimli, XVI. yüzyıla ait şiir mecmuasının 141a-214a arası varakları çeviriyazıyla verilmiştir. Şiirlerin sağlamlasının ortaya konulması için dīvānlarda geçen şiirlerle karşılaştırılıp metin tenkidi yapılmıştır. Mecmua, sahip olduğu özellikler ve bünyesindeki bilgilerle tanıtılmıştır. Ayrıca eserin bir bütün olarak anlaşılması için “mecmua” kavramı hakkında bilgi verilmiş ve mecmuada şiiri olan şairlerin hayat hikâyeleri de kısa bir şekilde sunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Mecmua, XVI. asır, Dīvān şiiri

ABSTRACT
POETRY MACMUA CALLED MECMŪ‘A-İ EŞ‘ĀR THAT IS
NUMBERED 59 AT ALİ NİHAT TARLAN PART IN
SŪLEYMANİYE LİBRARY (141a-214a) (Transcription, Text
Criticism)

TEMUR, Zühal

Master of Arts Thesis, Department of Turkish Language and Literature
Supervisor: Asist Prof. H. İbrahim YAKAR
January 2013, 295 pages

Magazines help researchers in many ways such as pointing out the preferences of readers, containing new documents not reflected in the history of literature, contributing to style studies, providing an insight into the literary characteristics of poets, and acting as a source of reference for the organization of poets' collections of poems. Furthermore, poem magazines are important especially because they include poems not contained in the poets' collections of poems. In this thesis, the folios 141a to 214a of the XVI-century poem magazine called "Mecmû'a-i Eş'âr", which is kept in Number 59 of the Ali Nihat Tarlan collection in the Süleymaniye Library of Manuscripts, were presented as a transcription. For the purpose of proofing the poems, the criticism of the text was made by a comparison with poems included in the collections. The magazine in question was introduced by its own features and information contained in it. Moreover, some information was given about the concept of "magazine" and also the biographies of poets whose poems are included in the magazine were presented to provide understanding of the work as a whole.

Key words: Macmua, XVI.century, Divan poetry

ÖN SÖZ

Toplumların kültürlerinin yapı taşlarından birisi edebiyattır. Toplumdaki değişikliklerden doğrudan etkilenen edebiyatın çok titiz bir şekilde ele alınıp değerlendirilmesi gerekir. Türk edebiyatının önemli bir parçasını oluşturan dīvān edebiyatı alanında verilen ürünlerin de aynı titizlikle ele alınıp değerlendirilmesi gerekir. Ancak bu sayede dīvān şiirinin gerçek değeri anlaşılabilir.

Edebî kaynaklarda adı geçen ve yaşadığı dönemde ünlü olduğu düşünülen kimi şairler dīvān tertip etmedikleri veya edemedikleri için sonraki dönemlerde unutulmaya yüz tutmuşlardır. Ama şiirleri bir şekilde mecmualara giren şairler bu sayede tekrar gün yüzüne çıkmaktadırlar.

Mecmualar yazıldıkları yılların siyasi, tarihi ve sosyal tüm özelliklerini bilmemiz, tanımamız ve anlamamız bakımından birinci elden kaynaklardır. Bunları kaleme alanlar kendi anlayış ve fikirlerini de eserlerine yansıtmışlardır. Bu sayede de incelenen her mecmua ile geçmişin bir kısmı daha aydınlatılmıştır.

Mecmuaların önemini göz önüne alarak biz de bir mecmua incelemesi yapmaya karar verdik. Bu tezde Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 numarada kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr isimli şiir mecmuası incelendi. Söz konusu eser 214 varaktan oluşmaktadır. Üç parçaya ayrılan bu eserin son parçası olan 141a-214a kısmı bizim tarafımızdan çeviriyazılı ve tenkitli metin şeklinde incelenmiştir.

Bu çalışma, giriş dâhil olmak üzere dört bölümden oluşturuldu. Giriş bölümünde mecmua kavramı, mecmuanın Türk edebiyatındaki yeri, önemi ve mecmua çeşitleri hakkında bilgi verildi. Tez konusu olan mecmuanın özellikleri anlatıldı. İkinci bölümde, transkripsiyon alfabetiyle mecmuanın 141a-214a kısımlarındaki varaklar transkribe edilerek metin tenkidi yapıldı. Üçüncü bölümde çalışmada kullanılan materyallere ve metoda değinildi. Son bölümde ise elde edilen bulgular ve bu bulgulardan hareketle varılan sonuçlar maddeler hâlinde sunuldu.

Yoğun bir emek sonucu meydana getirilen bu çalışmada benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen aileme; bu çalışma için gerekli olan kaynak kitapları bulmamda bana yardımcı olan, lisans ve lisansüstü eğitimim sürecinde ilminden faydalandığım kıymetli hocam Doç. Dr. H. İbrahim Yakar'a ve tez yazım aşamasında tecrübesiyle bana yardımcı olan değerli arkadaşım Musa Tılfarlıoğlu'na teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Zühal Temur
Ocak 2013

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vi
KISALTMALAR	vii
I.GİRİŞ	1
1.1.TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA	1
1.1.1.Kelime ve Kavram Olarak Mecmua	1
1.1.2.Mecmua Çeşitleri	3
1.1.2.1.Nazire mecmuaları	4
1.1.2.2.Seçme şiir mecmuaları	4
1.1.2.3.Çeşitli konulardaki risalelerden oluşan mecmualar	4
1.1.2.4.Aynı konudaki eserlerden oluşan mecmualar	4
1.1.2.5.Tanınmış kişilerce hazırlanan mecmualar	5
1.2.ALİ NİHAT TARLAN 59'DA KAYITLI ŞİİR MECMUASI	5
1.2.1.Mecmuanın Genel Özellikleri	5
1.2.2.Mecmuanın Fiziki Özellikleri	6
1.2.3.Mecmuanın Muhteva Özellikleri	6
1.2.3.1.Mecmuada yer alan şairler	6
1.2.3.2.Mecmuada yer alan vezinler ve nazım şekilleri	23
1.2.3.3.Mecmuada yer alıp basılmış divanlarda bulunmayan şiirler	24
1.2.3.4.Mecmuada yer alıp tezkirelerde adı geçmeyen şairler	24
II. MECMÛ‘A-İ EŞ‘AR (TRANSKRİPSİYONLU METİN)	25
2.1.TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	25
2.2.METNİN KURULMASINDA GÖZÖNÜNE ALINAN HUSUSLAR	26
2.3.METİN	27

2.3.1. Türkçe Şiirler	27
2.3.2. Müfredler	260
2.3.3. Tarihler	262
2.3.4. Derkenarlar	262
2.3.4.1 Sayfaların Tam Çıkmamasından Dolayı Okunamayan Derkenarlar	266
2.3.5 Farsça Şiirler	267
III.MATERYAL VE METOD	281
3.1.MATERYALLER	281
3.2.MECMUANIN İNCELENMESİ VE METİN TENKİTİ METODU.....	282
IV.BULGULAR VE TARTIŞMA	284
4.1.BULGULAR VE TARTIŞMA	284
SONUÇ	286
ŞAİRLER DİZİNİ	288
KAYNAKÇA	289
ÖZGEÇMİŞ.....	295

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1: Şairler ve şiir sayıları	20
Tablo 2: Kullanılan vezin ve nazım şekilleri	23
Tablo 3: Transkripsiyon alfabesi.....	25

KISALTMALAR

- A: Ali Nihat Tarlan 59 Numarada Kayıtlı Mecmua
A.D: ‘Amrī Dîvānı
A.E: Arzu Erpik
a.g.e: Adı geçen eser
a.g.m: Adı geçen makale
A.N.T: Ali Nihat Tarlan
A.S.E: Aysun Sungurhan-Eyduran
b: Beyit
B.D: Bākî Dîvānı
Bkz: Bakınız
c: cilt
C.K: Cemal Kurnaz
C.S.D: Cem Sultan Dîvānı
D: Dîvān
E.C: Ertuğrul Can
Em. D: Emrī Dîvānı
F.D: Figānī Dîvānı
Fr.D: Firākī Dîvānı
g: Gazel
H.B.D: Hāyālī Beg Dîvānı
Hil.D: Hilālī Dîvānı
H.K: Hasan Kaya
İ.Ç.D: İshāk Çelebi Dîvānı
İ.Ş: İsmet Şanlı
İ.Ü.E.F.Y: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları
K: Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi
m: Metin

- M.A.T: Mehmet Ali Tanyeri
M.Ç: Mehmet Çavuşoğlu
M.D: Mesîhî Dîvânı
M.E.B: Milli Eğitim Bakanlığı
M.İ: Mustafa İsen
M.M: Mine Mengi
Muğ.D: Muğibbî Dîvânı
M.Ü: Marmara Üniversitesi
N.D: Necâtî Beg Dîvânı
Ns.D: Nesîmî Dîvânı
Nz. D: Nizâmî Dîvânı
Ö.S.G: Özlem Seçkin Güteryüz
Ö.Z: Ömer Zülfe
P.M.M: Pervane Beg Mecmuası
R.D: Revânî Dîvânı
Rh.D: Rağmî Dîvânı
s: sayfa
S.A: Samet Azap
S.C.B: Savaşkan Cem Bahadır
S.G: Saim Güler
S.K: Sabahattin Küçük
S.Kt: Süleymaniye Kütüphanesi
S.T: Semra Tunç
Sl.D: Selîkî Dîvânı
ş: Şiir
Ş.D: Şeyhî Dîvânı
Ş.M.D.Ş: Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Dîvân Şiiri
T.D.K: Türk Dil Kurumu
T.N: Tuhfe-i Nâilî
T.Ş: Tezkiretü'ş-şu'arâ
v: varak
vb: ve benzeri
vs: vesaire
Yay: Yayınları

Y.A: Yaşar Aydemir

Y.D: Yaḥyā Dîvânı

Y.S: Yekta Saraç

Y.Y: Yakup Yılmaz

Z.D: Zātî Dîvânı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. TÜRK EDEBİYATINDA MECMUA

1.1.1. Kelime ve Kavram Olarak Mecmua

Mecmualar, Türk edebiyatı, özellikle Klasik edebiyatımız için önemli kaynaklardır. “Derlenmiş, toplanmış” demek olan mecmua, aynı konuda yazılmış manzum ve mensur edebî yazıları topladığı gibi muhtelif konularda da yazılmış eserleri ihtiva edebilir. Hatta farklı dillerde edebî parçaları da bir araya getirebilir¹. Arapça bir kelime olan mecmua “Dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak²” anlamına gelen cem‘ kelimesinden türetilmiştir.

Mecmuaların içeriğinde birçok farklı türde ve biçimde eser bulunduğu gibi tek bir tür ve şekle münhasır mecmualar da bulunmaktadır. Örneğin şiir mecmuaları (mecnû’a-i eş’âr), risale mecmuaları (mecnû’atü’r-resâ’il), hadis mecmuaları (mecnû’atü’l-ehâdis), fetva mecmuaları (mecnû’a-i fetâvâ), dua mecmuaları (mecnû’a-i ed’iye), tarih manzumelerini içeren mecmualar (mecnû’a-i tevârîh), fevâid mecmuaları (mecnû’a-i fevâ’id), hutbe mecmuaları (mecnû’atü’l-huteb), tıpla ilgili mecmualar (mecnû’a-i tıb, mecnû’a-i mücerrebât, mecnû’a-i mu’âlece), gizli ilimlerden bahseden mecmualar (mecnû’atü’l-havâss, mecnû’a-i cifr ve reml, mecnû’a-i ilm-i nücûm, mecnû’a-i tılsımât, mecnû’a-i melâhîm, mecnû’a-i vefk), letaif mecmuaları (mecnû’atü’l-letâ’if), zikir ve evrâd mecmuaları (mecnû’a-i zikr ü evrâd), hikâye mecmuaları (mecnû’a-i hikâyât), münşe’ât mecmuaları (mecnû’a-i münşe’ât), müzikle ilgili mecmualar (mecnû’a-i beste ve semâ’î, mecnû’a-i mûsikî, mecnû’a-i ilâhiyyât, mecnû’a-i sâz u söz), mektup mecmuaları (mecnû’a-i mekâtib), müsvedde mecmuaları (mecnû’a-i müsevvedât), ilâm mecmuaları (mecnû’a-i sukûk), söz, deyiş mecmuaları (mecnû’a-i makâlât), hadis ve tefsir

---

¹ Semra Tunç. “Konya Mevlana Müzesi 2455 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmuası”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Konya, s.105.

² Mustafa Uzun. (2003). “Mecmua” maddesi, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, c.28, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, s.265-268.

benzeri kaynaklardan edinilen dinî bilgilerin yer aldığı mecmualar (mecnû'a-i menkûlât) bunlardan bazılarıdır⁵.

Özellikle klasik şiirimize ait türler ve nazım şekillerine mahsus manzumelerin toplandığı mecmualar da bulunmaktadır: Kaside mecmuaları (mecnû'atü'l-kasâ'id), na'at mecmuaları (mecnû'atü'n-nu'ût), gazel mecmuaları (mecnû'a-i gazeliyât), nazire mecmuaları (mecnû'atü'n-nezâ'ir), rubai mecmuaları (mecnû'a-i rubâ'iyât), terkîb-i bend mecmuaları (mecnû'a-i terkîb-i bend), tercî-i bend mecmuaları (mecnû'a-i tercî-i bend), sadece müstakil beyitler bulunan mecmualar (mecnû'a-i ebyât), birden çok şairin dîvânlarını barındıran mecmualar (mecnû'atü'd-devâvîn) gibi. Ayrıca bazı mecmuaları derleyicilerinin adıyla anıldığı (Münşe'ât-ı Ferîdûn, Pervâne Bey Mecmû'ası vb.), bazılarının özel adları olduğu (Câmi'u'-n-nezâ'ir vb.) görülmektedir⁶.

Şiir mecmuaları, edebiyat tarihi açısından tezkireler ve benzeri eserler yanında önemli kaynaklardır. Kütüphanelerde bulunan pek çok mecmua, eserleri günümüze gelmemiş veya dîvânı tertip edilmemiş şairlerin şiirlerini tespit etmeyi, hepsinden önemlisi şiirin seyrini takip edebilmeyi sağlar. Zira bu mecmualar, genellikle şiirden anlayan, şiir zevki olan kişiler tarafından tertip edilmiştir. Bu yargının doğruluğu mecmualara alınan şiirlere bakıldığında daha iyi anlaşılacaktır. Mecmualara alınan şiirlerde, mürettibin eğitimi, bilgisi, zevki ve meşrebi önemli bir kıstastır. Ancak kişisel zevk ve ilgi yanında toplumun beğenisi de bir şiirin değerini belirler. Bu bakımdan mecmualar tertip edildiği dönemlerin şiir zevki ve beğenilen şairler ve hatta onların en beğenilen şiirleri hakkında bize net ipuçları verirler⁷.

Mecmuaların edebiyat araştırmacılarına sağladığı yararları şu şekilde sıralayabiliriz:

- Henüz kayıtlara geçmemiş eserler barındırabilirler. Hâdî'nin Saray Şehrengizi, Behiştî'nin Vize Şehrengizi vs. mecmualardan hareketle gün yüzüne çıkarılmış eserlerdir⁸.

⁵ Kamil Ali Gıynaş. (2011). “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, sayı:25, Konya, s.246.

⁶ Gıynaş, a.g.m., s.246-247.

⁷ Semra Tunç. “Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1985 Numaralı Şiir Mecmuası”, *Türkiyat Araştırmalar Dergisi*, s.12.

⁸ Yaşar Aydemir. (2007). “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, *Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları*, s.123.

• Basımı yapılmış dîvânlarda bulunmayan şiirler mecmualarda yer alabilmektedir. Tez konumuz olan mecmuanın üzerinde çalıştığımız 141a-214a kısmında biz de 16 gazel ve 9 beytin basılmış dîvânlarda olmadığını tespit ettik.

• Mürettep dîvânı elde bulunmayan şairlerin dîvânları mecmualarda geçen şiirlerin toplanmasıyla oluşturulabilir. Helâkî Dîvânı bu şekilde oluşturulmuştur⁹.

• Tezkirelerde ve diğer edebiyat tarihi kaynaklarında adı geçmeyen, bu nedenle bir bakıma hakkı teslim edilmeyen sanatçılara mecmualarda rastlanabilir. Seyyid Acib ve Seyyid Müşîr mahlaslı şairler mecmualarda şiirleri olan ama edebiyat tarihi kaynaklarında adı zikredilmeyen şahsiyetlerdir¹⁰. Tez konumuz olan mecmuada biz de tezkirelerde adı geçmeyen Elvânî, Ferruhî ve Tavâfî mahlaslı üç şair tespit ettik.

• Mecmular sayesinde sanatçıların okuyucular tarafından ne kadar rağbet gördüğü tespit edilebilmektedir. XV. yüzyıl mecmuasından XX. yüzyıl mecmualarına kadar pek çok mecmuada çok sayıda şiirleri bulunan bir şairin çağları aşan bir beğeni kazandığını söyleyebiliriz.

• Mecmualardan hareketle yazdıkları dönemin edebî zevkini, şiir algısını tespit edebiliriz.

• Bir alanda araştırma yapan bilim insanları için mecmualar önemli bilgi kaynakları olabilmektedir. Bir şairin dîvânını edisyon kritik yöntemiyle yayımlayacak olan bir araştırmacı, dîvânda olan şiiri mecmualarda bulunan şiirlerle karşılaştırıp nüsha farklarını tespit edebilir.

1.1.2. Mecmua Çeşitleri

Mecmualar edebiyattan ilahiyata, felsefeden tıp tarihine, folklordan etnografyaya kadar değişik alanlara yönelik olabilmektedir. Bunlardan edebiyat alanına dâhil edebileceğimiz mecmuaları şu şekilde sınıflandırılabiliriz¹¹:

- Nazire mecmuaları
- Seçme şiir mecmuaları
- Çeşitli konulardaki risalelerden oluşan mecmualar
- Aynı konudaki eserlerden oluşan mecmualar
- Tanınmış kişilerce hazırlanan mecmualar

⁹ Aydemir, *a.g.m.*, s.127.

¹⁰ Aydemir, *a.g.m.*, s.124.

¹¹ Agah Sırrı Levend. (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi*, c.I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, s.166-167.

1.1.2.1. Nazire mecmuaları

Nazîre, Arapça bir kelime olup “n z r” kökünden türemiştir. Çoğulu “nezâir”dir. Bir edebiyat terimi olarak “nazîre”ye sözlükler ve bazı edebiyat nazariyesi kitaplarında şu karşılıklar verilmiştir: Bir şairin şiirine müşâbih olmak kastıyla nazm ve tertip olunan şiir, bir şairin bir şiirini taklîden söylenen şiir, bir şairin şiirine benzemek üzere tertîp olunan şiir vb. Bunu yapmaya “tanzîr” denilir. Bir şairin manzum bir eserine daha ziyade gazeline başka bir şair tarafından aynı vezin ve kâfiyede olmak üzere yazılan benzeri hakkında kullanılır bir tabirdir¹². Şairlerin birbirlerine nazire olarak yazdıkları şiirleri toplayan mecmualara ise nazire mecmuası adı verilir. Türk edebiyatında elde mevcut olan en önemli nazire mecmuaları olarak şunlar sayılabilir:

- Mecmuatü'n-Nezâir
- Cāmiu'n-Nezâir
- Mecmau'n-Nezâir
- Pervâne Beg Mecmuası
- Metāliu'n-Nezâir

1.1.2.2. Seçme şiirler mecmuaları

Günümüzdeki şiir antolojilerinin bir benzeri olan bu mecmuaların yazarları genelde belli değildir. Başarılı şairlerin seçkin şiirlerinin bir araya getirildiği bu mecmualar her kitaplıkta bulunabilmektedir.

1.1.2.3. Çeşitli konulardaki risalelerden oluşan mecmualar

Farklı konulardaki bilgileri içeren kitapçıkların veya hacimleri küçük farklı eserlerin yazıldığı sayfaların bir araya getirilmesiyle oluşan mecmua çeşididir¹³.

1.1.2.4. Aynı konudaki eserlerden oluşan mecmualar

Belirli tek bir konuda çeşitli kitapçıkların bir araya getirilmesiyle oluşan mecmua çeşididir. Bu mecmua çeşidinde bazen aynı konuda yazılmış aynı yazara ait

¹²Firuze Bozkurt. (2007). *XVI. Yüzyıla Ait Bir Şair Mecmuası*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, s.3-4.

¹³ Levend, *a.g.e.* s.170.

kitapçıklar derlenebildiği gibi bazen aynı konuda farklı yazarların da risaleleri bir araya getirilebilmektedir¹⁴.

1.1.2.5. Tanınmış kişilerce hazırlanan mecmualar

Mürettibi belli olan bazı mecmualar, mürettiblerinin ünlü ve güvenilir kişiler olması nedeniyle bu kişilerin adıyla anılmışlardır. Bu tür mecmualara örnek olarak verebileceğimiz Aşçı İbrahim Dede Mecmuası'nda hadisler, tasavvufî yazılar, Dede'nin tanıdıklarıyla ilgili fıkralar gibi bilgiler yer almaktadır¹⁵.

1.2. ALİ NİHAT TARLAN 59 NUMARADA KAYITLI ŞİİR MECMUASI

1.2.1. Mecmuanın Genel Özellikleri

Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 numarada kayıtlı olan şiir mecmuası hakkında yaptığımız inceleme sonunda genel özelliklerine dair elde ettiğimiz bulguları şöyle sıralayabiliriz:

- Kapakta yazılı olan adı Mecmû'a-i Eş'âr'dır.
- Yazarı belli değildir.
- Sahip olduğu fiziki özellikler ve içerdiği şair kadrosundan dolayı XVI. yüzyıla ait bir mecmua olduğu anlaşılmaktadır.
- Mecmuanın kapağında rik'a yazıyla *Mecmû'a-i Eş'âr İstashabehü el-fakir Ahmed Reşad 7 Safer 329* yazısı yazılmıştır. Ayrıca mecmuada şiirleri olan sanatçıların adları ve mecmuada bulunan eserler liste hâlinde kapağa yazılmıştır. Bu yazıdan anlaşıldığına göre mecmua, miladî 1911 yılında Ahmed Reşad isimli bir şahıs tarafından satın alınmış ve muhtemeldir ki bu kapak, adı geçen şahıs tarafından oluşturulup mecmuaya eklenmiştir.
- Mecmuada XV. ve XVI. yüzyıla ait şairlerin şiirleri derlenmiştir. Bu şiirlerin çoğunluğun seçki şeklinde beğenilen şiirler olduğu görülmektedir.
- Aruz ve imla hatalarının çokluğu ve bazı şiirlerin başına yanlış nazım şekillerinin başlık olarak yazılması, mecmuayı yazan kişinin usta bir müellif olmadığını göstermektedir.

¹⁴ Uzun, *a.g.e.*, s.266.

¹⁵ Levend, *a.g.e.*, s.175.

1.2.2. Mecmuanın Fiziki Özellikleri

- Boyut: Dış (215x140), İç (145x84) mm.
- Kapak hariç 214 varaktan oluşmaktadır.
- Düzgün bir talik yazıyla yazılmıştır.
- Yazılar harekesizdir.
- Kâğıdı aharlı, ince ve beyaz renktedir.
- Sadece siyah mürekkep kullanılmıştır.
- Sayfalarda cedvel bulunmamaktadır.
- Sayfaların satır sayısı 17'dir.
- Sayfalar 2 sütun hâindedir.
- Rakabe kaydı bazı sayfalarda varken bazılarında bulunmamaktadır.
- Çok sayıda derkenar bulundurmaktadır.

1.2.3. Mecmuanın Muhteva Özellikleri

1.2.3.1. Mecmuada yer alan şairler

Mecmuada şiiri olan şair kadrosu oldukça geniştir. Mecmuanın 141a-214a kısmında 65 farklı şairin şiirleri yer almaktadır. Bu şairlerin muhtasar bilgilerini şu şekilde verebiliriz:

AḤMED¹⁶: Yiğitbaşı Şeyh Aḥmed Şemseddin Efendi, Gölmararalı, Marmaracık, Marmara “Akhisarda” vefatı hicrî 910 miladî 1504¹⁷.

AḤMED: Şeyh Seyyîd Aḥmed Efendi, Şeyh Muhammed Buharî Efendi'nin oğludur. Emir Buharî Tekyesi şeyhi, hicrî 849'da doğdu, vefatı hicrî 922 miladî 1516¹⁸.

AḤMED: Hersekzâde Sadrazam Aḥmed Paşa, Hersek prensi Estefan'ın oğludur. Vefatı hicrî 966 miladî 1516 Bursa'da medfündür. Lügât-i Tarihîyye ve Ca'fer Efendi'nin vefatını 960 göstermesi mürettib sehvidir¹⁹.

¹⁶ 16.yy.da Aḥmed mahlasını kullanan birçok şair olup mecmuada geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediği için bu yüzyılda yaşamış bazı şairlerin hayatı verilmiştir.

¹⁷ Mehmet Nâil Tuman (2001). *Tuhfe-i Nâilî*, Bizim Büro yay., Ankara, c.I, s. 9.

¹⁸ Tuman, *a.g.e.*, c.I, s. 9.

¹⁹ Tuman, *a.g.e.*, c.I, s. 9.

AḤMED: Taşköprüzāde ‘Usameddin Ebu’l Hayr Aḥmed Efendi bin Kadı Mustafa Efendi bin Halil Efendi 14 Rebī‘ü’l-evvel 901 miladî 1490 tarihinde doğdu. Vefatı 20 Receb 968, miladî 1560, ‘Āşık Paşa mahallesinde Seyyid Velāyeti Türbesi civarında medfündür²⁰.

AḤMED: Dukakinzāde Aḥmed Beğ, Sulṭān Bāyezīd-i sānī kızısı Gevher Melik Sulṭān’ın zevci Dukakinzāde Muhammed Paşa’nın oğludur. Bu sebeple Sulṭānzādelikle de şöhreti vardır. Sancak beğlerinden, vefatı hicrî 964 miladî 1556’dır²¹.

AḤMED: Pāre pārezāde Aḥmed Efendi, Burusa, Tırhala kadısı, vefatı hicrî 968 miladî 1560, Tırhala’da Turhan Beğ oğlu Ömer Beğ Camī’i sahasında medfündür²².

AḤMEDİ²³: Aḥmed-i Rumī, Gelibolulu. Pederi Ahyolulu, Sulṭān Murād-ı sānī devri şairinden, Sicill-i Osmanî’nin pederini Gelibolulu kendisini Ahyolulu diye yazması yanlışır²⁴.

AḤMEDİ: Şeyh Aḥmed Sarban, bazı manzumelerinde “Kaygusuz” mahlası da kullanmıştır. Kanunî Sulṭān Süleyman’ın devecibaşılığı hizmetinde bulunduğundan “Sarban” lakabı almıştır. Vefatı hicrî 952 miladî 1545. Hayrabolu’da nāfe mensub tekkede medfündür. Mecelle’nin Sulṭān Murād-ı sālisin devecibaşısı göstermesi yanlışır²⁵.

‘AMRİ: ‘Amrī Efendi, müftü Abdülkerim Efendi’nin kölesi, Vize kadısı, vefatı hicrî 930 miladî 1523. Vize’de medfündür²⁶.

‘ASKERİ²⁷: Edirneli ‘Askerī, sipahi. Kanunî Sulṭān Süleyman devri şairlerinden²⁸.

²⁰ Tuman, *a.g.e.*, c.I, s. 11.

²¹ Tuman, *a.g.e.*, c.I, s. 11.

²² Tuman, *a.g.e.*, c.I, s. 11.

²³ 16.yy.da Aḥmedī mahlasını kullanan iki şair olup mecmuada geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediği için bu yüzyılda yaşamış iki şairin de hayatı verilmiştir.

²⁴ Tuman, *a.g.e.*, c.I, s. 20.

²⁵ Tuman, *a.g.e.*, c.I, s. 20.

²⁶ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 707.

²⁷ 16.yy.da ‘Askerī mahlasını kullanan üç şair olup mecmuada geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediği için bu üç şairin de hayatı verilmiştir.

²⁸ Tuman, *a.g.e.*, c.II, s. 674.

‘**ASKERİ**’: Güllapoğlu Şeyh Muhammed ‘Askerî Efendi, Kütahya’da Zemha karyeli, vefatı tarihi malum değildir. Afyonkarahisar’ında Çavuşlar Sulţān mezarlığında medfündür²⁹.

‘**ASKERİ**’: Mehmed Efendi, Edirneli, zaim, vefatı hicrî 1000, miladî 1591, “Bahr-ı marifet” cümlesi vefatı tarihidir³⁰.

‘**AṬĀ ÇELEBİ**’³¹: ‘Aṭā Efendi, Esenköylü, kadı, Şeyh Ahmed Yesevi ahfādındandır. Sicill’in tahririne göre vefatı hicrî 960 miladî 1552’den sonradır. Esenköy’de medfündür. Laṭîfî kaçınıcı Selīm olduğu tasrîh etmeksizin Sulţān Selīm devrinde vefat ettiğini yazıyor. Sicill’in 960’tan sonra sözüyle Laṭîfî ifadesi birleşiyorlarsa Selīm-i sâni olması lazım gelir³².

‘**AṬĀ ÇELEBİ**’: Hekim Sinanoğlu ‘Aṭā Efendi, Edirneli, Edirne tımarhanesi tabibi. Vefatı hicrî 960, miladî 1552. Kāmūs’ul-A’lām’ın “Hekimşah oğlu” diye yazması yanlıştır³³.

BĀḲÎ: Abdalbāḳî Mahmud Efendi, Fatih Camî müezzinlerinden Mehmed Efendi’nin oğludur. Hicrî 933, miladî 1526 tarihinde İstanbul’da doğdu. Vefatı hicrî 1008 miladî 1599. Edirnekapı haricinde medfündür. Hâdî-i Bağdâdî’nin “Bāḳî Efendi gitdi ‘uḳbāya biñ sekizde” mısraı vefatına tarihtir³⁴.

CA’FER³⁵: Zâtizāde Cafer Efendi, İstanbullu³⁶.

²⁹ Tuman, *a.g.e.*, c.II, s. 674.

³⁰ Tuman, *a.g.e.*, c.II, s. 1252.

³¹ 16.yy.da ‘Aṭā mahlasını kullanan iki şair olup mecmuada geçen şiiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediği için bu yüzyılda yaşamış iki şairin de hayatı verilmiştir.

³² Tuman, *a.g.e.*, c.II, s. 682.

³³ Tuman, *a.g.e.*, c.II, s. 682.

³⁴ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 83.

³⁵ 16.yy.da Ca’fer mahlasını kullanan iki şair olup mecmuada geçen şiiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediği için bu iki şairin de hayatı verilmiştir.

³⁶ Tuman, *a.g.e.*, c.I, s. 149.

CA'FER: Cafer Dede, Őu'arā tezkireleriyle diđer muhitlerde bu zāta dair hiřbir kayıt bulunamamıŐtır. Dīvānı gōrōlup yazıldı. Dīvānı, Halet Efendi Kūtūphanesi, Sūleymaniye Kūtūphanesi'nde numara 148 dīvānından alındı³⁷.

CĀMĪ'Ī³⁸: Cāmi'ī Bey, Cāmi'ī-i Mısrī, İstanbullu, řul-oğlı, Sultan Selāim-i sānī nedimi, MıŐır'da sancāķ begi, Őem'iyye nāzımı, MıŐır'da medfūndur. Riyāzī ve Őāfzādede Gelibolulu diyor³⁹.

CĀMĪ'Ī: Ařmed Cāmi'ī Efendi, Gelibolulu, Sa'ādet-nāme mūellifi. 'Ālī Tarīhī, 182⁴⁰.

CĀMĪ'Ī: Enderūnlu DervīŐ Cāmi'ī Beg, Mostarlı, řophaneci-baŐı, Sulřān Murād-ı sālīs devri Őairlerinden⁴¹.

CELĪLĪ: Ħamdīzāde 'Abdū'l-celīl, Őā'ir Acem Ħamdī'nin ođlıdır. Bursalı, Ħamse nāzımı, vefatı hicrī 971 miladī 1562'dir. Lařıfı, Sehī, 'Ahdī tezkireleriyle Őāmūsū'l-A'lām Ħamse sāhibi Celīliyi İznikli gōsteriyorlarsa da 'ĀŐıķ ve Ħasan Őelebīler bu taħrīrin eser-i zūhūl olduđını yazıyorlar⁴².

CEM SULTĀN: Őehzāde Cem, Fātīř Sulřān Meřmed Ħān-ı sānīnin ođludur. 4 veya 7 Őafer 864 miladī 1459 tarihinde Edirne'de dođdu. Vefatı 9 Cemāziye'l-evvel 900 miladī 1494, Bursa'da Sulřān Murād-ı sānī tūrbesinde medfūndur⁴³.

DERŪNĪ⁴⁴: Derūnī Őelebi, İznikli, terzi, vefatı hicrī 650 miladī 1543⁴⁵.

DERŪNĪ: Derūnī, Sipahi, kōle, vefatı hicrī 969 miladī 1561⁴⁶.

³⁷ Tuman, *a.g.e.*, c.I, s. 149.

³⁸ 16.yy.da Cāmi'ī mahlasını kullanan ũř Şair olup mecmuada geçen Şiirin hangi Şaire ait olduğu tespit edilemediği için bu ũř Şairin de hayatı verilmiştir.

³⁹ Tuman, *a.g.e.*, c.I, s. 145.

⁴⁰ Tuman, *a.g.e.*, c.I, s. 145.

⁴¹ Tuman, *a.g.e.*, c.I, s. 145.

⁴² Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 154.

⁴³ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 224.

⁴⁴ 16. yy.da Derūnī mahlasını kullanan ũř Őair olup mecmuada geşen Őiirlerin hangi Őaire ait olduğu tespit edilemediğinden dolayı her ũř sanatşının da hayatı verilmiŐtir.

⁴⁵ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 274.

⁴⁶ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 275.

DERŪNĪ: Derūnī, Manisalı, Tennurī Derūnī, Sulţān Selīm-i s̄nī musāhibi, vefatı hicrī 976 miladī 1568. Manisa’da bir tekkede medfūndur⁴⁷.

EMRĪ: Emrullāh Emrī Efendi, Edirneli, İmāret kâtibi. Vefatı hicrī 983 miladī 1575. Edirne’de medfūndur. Sa’r’nin: “Göçdi hāy Emrī idi Mīr Hüseyni Rūmun” mısra’ı vefatına tarihtir. Hasan Çelebī ile Beyānī ve Osmanlı Mü’elliflerinin vefatını 982 göstermeleri yanlıştır⁴⁸.

EZHERĪ: Nureddin Ezherī, Akşehirli, Sulţān Murād-ı s̄nī devri ū’arāsından⁴⁹.

FEHMĪ: Kınalızāde Mehmed Fehmī Efendi bin Kınalızāde Ali Efendi bin Emrullah Efendi, Şamlı müderris. Hicrī 972 miladī 1564 tarihinde Şam’da doğdu. Vefatı 24 Şimal 1004, miladī 1595. Kayınpederi Nişancı Muhammed Paşa Camī haziresinde medfūndur. Azmizāde Haletī’nin “Bin sūz u derd ile tarih didi Haletī, gitti âdem diyarına Fehmī gibi vücūd” beyti vefatı tarihidir⁵⁰.

FEVRĪ: Ahmed Fevrī Efendi, Draçlı, İskender Çelebi kölesi, Şam müftüsü, vefatı hicrī 978 miladī 1570. Şam’da şair İshāk Çelebi kabri yanında medfūndur. “Revān oldı cinān dārına Fevrī” mısraı vefatına tarihtir. Vefatı tarihini Keşfü’z-Zünūn’un 928 ve Benayī’nin 979 olarak kaydetmeleri ve Sicill’in mahlası Fevzī şeklinde göstermeleri doğru değildir⁵¹.

FIGĀNĪ: Ramazan Çelebi, Trabzonlu, mukattaat kâtibi. Vefatı hicrī 938 miladī 1531. Kanunī Sulţān Süleyman devri sadrazamlarından Maktül İbrahim Paşa emriyle idam edilmiştir⁵².

FİRĀKĪ: Şeyh Firākī Abdurrahman Çelebi, Kütahyalı, meşāyihden birinin oğludur, vā’iz. Vefatı tarihi ihtilaflıdır. Kāmūs 980, Osmanlı müellifleri 983, Hasan Çelebi ile Riyâzî 988, Mecelle ve Kāfzāde 993 senelerini göstermektedirler⁵³.

⁴⁷ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 275.

⁴⁸ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 59.

⁴⁹ Tuman, *a.g.e.*, c.I, s. 21.

⁵⁰ Tuman, *a.g.e.*, c.II, s. 795.

⁵¹ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 790-791.

⁵² Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 779.

⁵³ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 760.

GEDĀYĪ: Gedāyî Dede, Antakyalı, Mevlevî⁵⁴.

GÜLŞENÎ: Gülşenî-i Saruhanî, Fatih Sulţān Mehmed-i sĀnî devri şairlerinden⁵⁵.

HALİLÎ: Şeyh Halîlî, Diyarbakırlı, “Fırak-nâme-i Halîlî” nâzımı, vefatı hicrî 890 miladî 1480. İznik’te medfündür⁵⁶.

HAṬĀYĪ: Şah İsmail Caferi bin Şeyh Hıydar bin Şeyh Cüneyd bin Şeyh İbrahim bin Hâce Ali. İran hükümdarı, hicrî 892 miladî 1486 tarihinde doğdu. Vefatı hicrî 920 miladî 1562. Erdebil’de pederi yanında medfündür. “Şah-ı cihān gerd cihān rā vedā” mısraı vefatı tarihidir⁵⁷.

HAYĀLÎ: Mehmed Hıyālî Bey, Bekar Memi, Yenice-i Vardarî, Fırın İbrahim Paşa nedimi. Takriben hicrî 900 miladî 1494 tarihinde Yenice-i Vardar’da doğdu. Vefatı 964 miladî 1556. Edirne’de Haydari Han haziresinde medfündür. ‘Arşî’nin “Süzü dilde Hıyālî gözde kaldı” ve Seyrî’in “Hıyālî öldi hayf el-Ḥakim Allah” mısraları vefatı tarihidir. Tarih-i vefatı Beyānî’nin 940 ve Ḳāfzāde ve Riyāzî’nin 974 olarak yazmaları yanlıştır⁵⁸.

HAYRETÎ: Mehmed Hıyretî Çelebi, Yenice-i Vardarî, Âmâ Hıyretî, Yusuf-ı Sîneçâk’ın biraderi, vefatı hicrî 941 miladî 1534. Yenice-i Vardar’da medfündür. “Hıyretî āh devrden göçdi” mısraı vefatına tarihtir. Vefatı tarihini Keşfü’z-Zünün’un eski tab’ında 909 ve Mecelle’de 944 olarak göstermeleri yanlıştır⁵⁹.

HELĀKÎ⁶⁰: Mahmud Efendi, Karamanlı, Yarhisar Mescidi imamı. Vefatı hicrî 980 miladî 1572. Vefatı tarihini Ḳāf-zāde’nin 983 göstermesi ve Sicill’in mahlasını Helālî şeklinde yazması doğru değildir⁶¹.

⁵⁴ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 850.

⁵⁵ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 858.

⁵⁶ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 257.

⁵⁷ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 253.

⁵⁸ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 260.

⁵⁹ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 234-235.

⁶⁰ 16.yy.da Helākî mahlasını kullanan iki şair olup mecmuada geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediği için bu iki şairin de hayatı verilmiştir.

⁶¹ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 1202.

HELĀKĪ: Helākī Çelebi, Dobrucalı⁶².

HEZĀRĪ: Muhammed Efendi, İstanbullu, Sulţān Mustafa-yı sâlis devri şu'arāsından ve musâhib Mustafa Paşa nedimlerinden idi⁶³.

HİLĀLĪ: Hilâlî Çelebi, İstanbullu, takyeci. Vefatı hicrî 950 miladî 1543. Vefatı tarihini Keşfü'z-Zünûn'un 983, Osmanlı müelliflerinde 990 olarak gösterilmekte⁶⁴.

İŞĤAĤ: Kılıççızāde İşĤaĤ Çelebi, Üsküplü Kılıççı İbrahim isminde birinin oğludur. Hicrî 899 miladî 1493 tarihinde Üsküp'te doğdu. Kadı, vefatı hicrî 944 miladî 1537, Şam'da medfündür. Vefatı tarihinde ihtilaf vardır. Riyāzî, Qāf-zāde, Beyānî tezkireleriyle Ālî Tarihi ve Keşfü'z-Zünûn'da 944, Āşık Çelebi, Hasan Çelebi ve Kamus'u-l A'lām'da 949, Şakayık Mehdi, Osmanlı Müellifleri, Eslaf ve Sicill-i Osmanî'de 943 olarak gösterilmiştir. Bursalı Kandî'nin, "İrtihālîn işidüb Qandî didi târihini, Eyledi 'azm-i na'im İşĤaĤ geçdi Şamdan 944". Bu beyit tarihte bu ihtilafın yanlışlığına bir delildir⁶⁵.

KĀDİRĪ: Ispartazāde Abdülkadir Efendi, Ispartalı, Antalya kadısı, Isparta çelebisi dinmekle meşhurdur. Vefatı hicrî 940 miladî 1533. Şeyh Kutbeddin İrākî sülalesinden olan validesi cihetinden Konyalızāde Hasan Çelebi'nin ceddidir⁶⁶.

KĀSİMĪ: İsfendiyarzāde Rüstem Bey bin Kāsım Bey bin İsfendiyar Bey⁶⁷.

KERĪMĪ⁶⁸: Kerîmî Efendi, Bursalı, müderris⁶⁹.

KERĪMĪ: Kerîmî Efendi, Edirneli, Kanunî Sulţān Süleyman devrinde vefat etti. Şehrengizi vardır⁷⁰.

⁶² Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 1203.

⁶³ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 849.

⁶⁴ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 1203.

⁶⁵ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 32.

⁶⁶ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 817.

⁶⁷ Tuman, *a.g.e.*, c.II, s. 820.

⁶⁸ 16.yy.da Kerîmî mahlasını kullanan iki şair olup mecmuada geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediği için bu yüzyılda yaşamış iki şairin de hayatı verilmiştir.

⁶⁹ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 852.

MESİHÎ: İsmi Mesîhî Çelebi, Piriştineli, Sadrazam Hadım Ali Paşa dîvân kâtibi badehu Dîvân-ı Hümayun kâtibi, hattat. Vefatı hicrî 16 Cemaziye'l-evvel 918 miladî 1512. “Mesîhî fevt şod” cümlesi vefatına tarihtir⁷¹.

MEYLÎ⁷²: Mehmed Çelebi bin Şeyhü'l-islâm Ebussuud Efendi bin Muhiddin Muhammed Efendi bin Mustafa el-İmarî, Halep kadısı, hattat. Hicrî 931 miladî 1524 tarihinde doğdu. Vefatı Şevval 971, miladî 1563⁷³.

MEYLÎ: Lütfi Beyzâde Mustafa Meylî Efendi, defterdar Lütfullah Bey'in oğludur. Edirne kadısı, vefatı 10 Muharrem 996, miladî 1587⁷⁴.

MEYLÎ: Şeyhü'l-islâm Zekeriya Efendi, Ankaralı Bayram Efendi'nin oğludur. Hattat. Hicrî 920 miladî 1514 tarihinde Ankara'da doğdu. Vefatı 12 Şevval 1001, miladî 1592. Sulţân Selîm civarında yaptırdığı darü'l-hadis kabrinde medfündür. “Gitti dîvân-ı cihândan Zekeriya-yı sa'id” mısrası ile Cenâbî'nin “Hâce Zekeriya Efendi göçdi heman” mısrası vefatına tarihtir. Nevizâde'nin vefat tarihini 1000 göstermesi yanlışır⁷⁵.

MEYLÎ: Mustafa Meylî Çelebi, Mihaliçli, vefatı hicrî 1001 miladî 1592⁷⁶.

MUĞİBBÎ: Kanunî Sulţân Süleyman, Yavuz Sulţân Selîm-i evvelin oğludur. Hicrî 900 miladî 1494 tarihinde doğdu. Celusi 18 Şevval 926, miladî 1519. Vefatı 22 Safer 974, miladî 1522. Süleymaniye Camii önünde Türbe-i Mahsûsa'da medfündür⁷⁷.

NA'İMÎ: Çeşmecizâde Nimetullah Naimi Efendi, Çeşmecizâde Abdullah Efendi'nin oğludur. Tacizâde Sa'dî Çelebi'nin naibi, müderris ve hattat. Vefatı Ramazan 974, miladî 1566. Kâmûs ve Sicil'de şöhreti Çeşmizâde şeklinde yazılıdır⁷⁸.

⁷⁰ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 1256.

⁷¹ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 955.

⁷² 16.yy.da Meylî mahlasını kullanan dört şair olup mecmuada geçen şiirin hangi şaire ait oaldığı tespit edilemediği için bu dört şairin de hayatı verilmiştir.

⁷³ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 993.

⁷⁴ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 994.

⁷⁵ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 994.

⁷⁶ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 995.

⁷⁷ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 909.

NAZMÎ: Silahdar Mehmed Çelebi, Edirneli, silahdarlar bölükbaşısı Cāmi'ün-Nezā'ir müellifi. Vefatı hicrî 955 miladî 1548. “Aşık'ul-cennet” cümlesi vefatına tarihtir⁷⁹.

NECĀTÎ BEG: İsâ Çelebi, Edirneli, nişancı, bir kadının kölesidir. Bazı tenkitçilere göre ismi Nuh'tur. Ancak İsâ olduğu kuvvetlidir. Vefatı hicrî 914 miladî 1508. Vefa'da Voynuk Şücā' Camii yanındaki mektep elinde medfündür. Za'îfi'nin “Gitdi Necātî āh” cümlesi vefatına tarihtir. Keşfü'z-Zünūn ile Sicill'in vefatı tarihini 934 göstermeleri yanlıştır⁸⁰.

NESĪMÎ: Şeyh İmamüddin Seyyid Ömer Nesîmî, Bağdad'da Nesim nahiyesinde tevellüd etmiştir. Vefatı hicrî 820 miladî 1418 Mecelle'nin Murād-ı sālîs devrinde göstermesi ve Sicill'in vefatı tarihini 852 olarak kaydetmesi yanlıştır⁸¹.

NEVĀYĪ: Emir Nizameddin Ali Şir Nevâyî bin Gencine veya Kığkine Bahadır bin Emir Bû Saîd Cenk bin Alûs, hicrî 844 miladî 1440 tarihinde Herat'ta doğdu. Vefatı Cemaziye'l-evvel 906 miladî 1500. Herat'ta medfündür⁸².

NİHĀNÎ⁸³: Nihânî Çelebi, müderris, Nacak Nihânî dinmekle meşhurdur. Köle, vefatı hicrî 925 miladî 1519. Mekke'de medfündür. Sicill'in vefatı tarihini 926 göstermesi yanlıştır⁸⁴.

NİHĀNÎ: Tırak Ali Çelebi, Edirneli, defterdar, Sulţān Selīm-i sānīnin şehzādeliğinde defterdarı idi. Vefatı 3 Rebi'ül-āhir 980 miladî 1562. Ulvī'nin “Eyleye Haq aña cennātı Tırak” mısraı vefatına tarihtir. Ali Acemzāde öldüğünü yazıyor. Vefatı tarihini Sicill'in 983, Beyānī'nin 987 göstermeleri doğru değildir⁸⁵.

⁷⁸ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s.1086.

⁷⁹ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 1067.

⁸⁰ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 1032.

⁸¹ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 1054.

⁸² Tuman, *a.g.e.* c. II, s. 1098.

⁸³ 16. yy.da Nihānī mahlasını kullanan iki sanatçı olup mecmua metninde geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediğinden dolayı her iki sanatçının da hayatı verilmiştir.

⁸⁴ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 1120.

⁸⁵ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 1121.

NİŞANÎ: Celalzāde Nişancı Mustafa Beg, Tosyalı kadı Celal Efendi'nin oğludur. Koca Nişancı dinmekle meşhurdur. Tosyalı, vefatı Rebiü'l-evvel 975 miladî 1567. Eyüb civarında bina itdiği camide medfündür. Dāi Kadı'nın "İlāhî rahmet eyle Mustafā'ya" mısraı vefatına tarihtir. Kāmūs'ul-A'lām'ın vefatı tarihini 984 göstermesi doğru değildir⁸⁶.

NİZĀMÎ: Şeyh Nizāmeddin Efendi, vā'iz ve müderris, Konyalı Veliyyü'd-dīn veya Molla Veli Efendi'nin oğludur. Konyalı, Fatih Sulţān Mehmed-i sānī devri şairlerinden. Mecdī Karamanlı olduğunu yazıyor⁸⁷.

PERTEVÎ: Şeyh Pertevî Aḥmed Efendi, Tekirdağlı. Vefatı hicrî 1182 miladî 1768. "Rahat akıbet" cümlesi vefatına tarihtir⁸⁸.

RĀHÎ: Gerçek ismi Rāhî Çelebi'dir. Edirne'de doğmuştur. 16. yüzyıl şairlerindedir. Saray hocası Vecdī Efendi'nin kardeşidir. Kendisi hakkında kaynaklarda fazla bilgi bulunmamaktadır⁸⁹.

RAḤMÎ: Raḥmī Pîr Mehmed bin Nakkāş Bālî, Bursalı, müderris. Nakkāş Bālî oğlu dinmekle meşhurdur. Vefatı hicrî 970 miladî 1567. "Cān Raḥmīye raḥmet" cümlesi vefatı tarihidir. Osmanlı müellifleri kendi ismi olan Pir Mehmed Çelebi adını Raḥmī'nin pederi olarak göstermesi doğru değildir⁹⁰.

REMZÎ⁹¹: Sadrazam Pîrî Mehmed Paşa, Konyalı, Cemaleddin İkrayî asfadındandır. Vefatı hicrî 939 miladî 1532. Silivri'de nāmına mensup cami haziresinde medfündür. Nazmî'nin "Pîrî Paşa'nın mekânın adn idesi varur" mısraı vefatına tarihtir. Sicill'in Amasyalı olduğunu yazması Hadikatü'l-Vüzerā'nın vefatı tarihini 940 göstermesi yanlıştır⁹².

⁸⁶ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 1058.

⁸⁷ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 1066.

⁸⁸ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 1237.

⁸⁹ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 304.

⁹⁰ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 330.

⁹¹ 16.yy.da Remzî mahlasını kullanan üç şair olup mecmuada geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediği için bu üç şairin de hayatı verilmiştir.

⁹² Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 372.

REMZİ: Mustafa Remzî Efendi, Bursalı bir tacirin oğludur. Mardin kadısı, vefatı hicrî 954 miladî 1547 veya hicrî 956 miladî 1549. Sivas'ta medfündür⁹³.

REMZİ: Abdülhâdi Remzî Efendi, kadı, Mü'eyyedzâde Şeyh Abdurrahim Efendi damadı. Vefatı hicrî 1000 miladî 1591⁹⁴.

REVÂNÎ: İlyas Şücâ' Çelebi, Edirneli, Surre emini, matbah emini, hattat, vefatı hicrî 930 miladî 1523. Şair Bahārî'nin "Cināndan yaña cān atdı Revānî" mısraı vefatına tarihtir⁹⁵.

SA'DÎ⁹⁶: Şeyhü'l-islām Sadeddin veya Sadullah Sa'dî Efendi bin Murâd Paşa Camii imamı İsa Efendi bin Emir Han, Dadaylı, vefatı 2 Şevvâl 940, miladî 1528'dir. Eyüp'te türbe civarında medfündür⁹⁷.

SA'DÎ: Şeyhü'l-islām Hoca Sadeddin Muhammed Efendi bin Hasan Can bin Hafız Muhammed Efendi bin Cemaleddin Isfahanî, İstanbullu, hicrî 942 miladî 1528 tarihinde doğdu. Vefatı 12 Rebiü'l-evvel 1008 miladî 1599'dur. Eyüp'te bina eylediği dârü'l-kurrâda medfündür⁹⁸.

SA'Yİ⁹⁹: Memekzâde hattat Ramazan Sa'yî Efendi bin Muhammed Efendi bin Süleyman Efendi, Tireli, Eşkinuz kadısı. Vefatı tarihi ihtilaflıdır. Me'hazların bazıları 960 ve bir kısmı 970, 996 tarihini göstermektedirler¹⁰⁰.

SA'Yİ: Niharizâde Mustafa Sa'yî Efendi, Pirizrenî, saray hâcresi, şair Nehârî'nin biraderi, Sa'dî-i Şîrâzî ahfâdındandır. Sulţān Bayezid-i sanî ve Selîm-i evvel devri şairlerinden¹⁰¹.

⁹³ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 372.

⁹⁴ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 372.

⁹⁵ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 377.

⁹⁶ 16. yy.da Sa'dî mahlasını kullanan iki şair olup mecmuada geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediğinden dolayı her iki şairin de hayatı verilmiştir.

⁹⁷ Tuman, *a.g.e.* c. I, s. 429.

⁹⁸ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 429

⁹⁹ 16.yy.da Sa'yî mahlasını kullanan iki şair olup mecmuada geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediği için bu iki şairin de hayatı verilmiştir.

¹⁰⁰ Tuman, *a.g.e.* c. I, s. 441.

¹⁰¹ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 441.

SELİKİ: Gerçek ismi Şaban'dır. Isparta (Hamîd) doğumludur. Kaynaklar doğum tarihini vermezler. Miladî 16. yüzyılın birinci yarısında yaşamıştır. İlimiye sınıfına mensup olup kadılık görevinde bulunmuştur. Vefat tarihi ile ilgili de kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır¹⁰².

SİHRÎ¹⁰³: Sihrî Mehmed Çelebi, Kız Memi dinmekle meşhurdur. İstanbullu, Serzeli Defterdar Hasan Çelebi kâtibi, Sulţān Murād-ı sālîs devrinde vefat etti¹⁰⁴.

SİHRÎ: Mehmed Sihrî Çelebi, Divdestoğlu, Edirneli, Edirne'de mahkeme kâtibi. Babası seriü'l kalem bir kâtib olmakla Divdest denilmiştir. Kemal Paşazāde mu'āsırı¹⁰⁵.

SURÜRÎ: Geliboluludur. Adı Mustafa'dır. Şehzāde Mustafa'ya hocalık belasına tutulmuştur. Onun sonu kötü olduğundan, Surūrî'nin yaşamı da darmadağın olmuş, türlü felaketlere uğramıştır¹⁰⁶.

ŞEFÎ'Î: Şefî'î Çelebi, Umerā'dan, hicrî onuncu asır şairlerinden¹⁰⁷.

ŞEM'Î: Şem'î Şemullah Dede, Pirizrenli. Vefatı hicrî 936 miladî 1529. Şeyh Vefa haziresinde medfündür. Nazmî'nin "Meskenin nur ide Şem'î ol ahad" mısraı vefatına tarihtir. Vefatı tarihini Sicill'in 931 ve Keşfü'z-Zünün'un 976 ve Osmanlı müelliflerinin 1000 göstermeleri doğru değildir¹⁰⁸.

ŞEMSÎ¹⁰⁹: Cendecizāde Muhiddin Şemsî Ahmed Efendi, Kastamonulu, baş defterdar, Çandarlı Kara Halil dinmekle meşhur sadrazam Hayrettin Paşa

¹⁰² Ömer Zülfe. (2009). 16. yy. Şairi Selikî ve Şiirleri. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, s. 15-16.

¹⁰³ 16.yy.da Sihrî mahlasını kullanan iki şair olup mecmuada geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediği için bu iki şairin de hayatı verilmiştir.

¹⁰⁴ Tuman, a.g.e., c. I, s. 416.

¹⁰⁵ Tuman, a.g.e., c. I, s. 416.

¹⁰⁶ İbrahim Kutluk. (1997). *Babai Mustafa bin Carullah Tezkiretü'ş-şu'arā*. TTK Basımevi, Ankara, s. 47-48.

¹⁰⁷ Tuman, a.g.e., c. II, s. 491.

¹⁰⁸ Tuman, a.g.e., c. II, s. 502.

¹⁰⁹ 16.yy.da Şemsî mahlasını kullanan beş şair olup mecmuada geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediği için bu beş şairin de hayatı verilmiştir.

ahfādındandır. Vefatı hicrî 898 miladî 1492. Süleymaniye Câmii'nin kabristanında medfündür¹¹⁰.

ŞEMSİ: Şemsî Efendi, Aydınlı, Şeyhü'l-islâm Münkarizâde Yahya Efendi'nin ceddidir. Vefatı hicrî 900 miladî 1494. Bursa'da Dede Efendi mescidinde medfündür¹¹¹.

ŞEMSİ: Şemseddin Çelebi, Bursalı, Kûfe kadısı. Kara Şemsî dinmekle maruftur. Vefatı hicrî 926 miladî 1519¹¹².

ŞEMSİ: Şemsî Aḥmed Paşa bin İsfendiyarzâde Mirza Paşa bin Kızıl Aḥmed Bey. Sulṭân Selīm-i sâni musâhibi, Rumeli beylerbeyisi. Vefatı hicrî 988 miladî 1580. Sâi'nin "Bugün gözden tolundu Şemsî Paşa" mısraı vefatına tarihtir. Hasan Çelebi ile Kâf-zâde'nin ve Keşfü'z-Zünûn'un gösterdikleri vefat tarihi yanlıştır. İskenderiye Camii civarında medfündür¹¹³.

ŞEMSİ: Ebussenâ Şeyh Muhammed Şemseddin Aḥmed Efendi, Ebulberekât Muhammed Efendi'nin oğludur. Zileli, hicrî 926 miladî 1516 tarihinde Zile'de doğdu. Vefatı hicrî 1006 miladî 1597. Sivas'ta medfündür. 'Ne felek Şemsî tolındı nur ile' mısraı vefatına tarihtir. Kâmûsu'l-A'lâm'ın hicrî 926 tarihinde vefat iden Kûfe kadısı Bursalı Şemseddin Çelebi ile karıştırarak "Kara Şemseddin demekle maruftur" dimesi ve vefatı tarihini 1009 göstermesi doğru değildir¹¹⁴.

ŞEYHİ: Asıl ismi Şeyh Sinaneddin Yusuf Çelebi'dir. Germiyan'da (Kütahya) doğmuştur. Bir ara İran'a gitmiş, orada tıp, tasavvuf ve edebiyat alanında eğitim almıştır. Tıbbı olan ilgisinden dolayı kendisine Hekim Sinan denilmiştir. İran dönüşü Hacı Bayram-ı Veli'ye intisap ederek Şeyhî mahlasını almıştır. Ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte 1431 yılında vefat ettiği tahmin edilmektedir¹¹⁵.

¹¹⁰ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 497.

¹¹¹ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 497.

¹¹² Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 497.

¹¹³ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 498.

¹¹⁴ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 498.

¹¹⁵ Mengi, *a.g.e.*, s. 110.

ŞUHŪDĪ: Tezkirelerden öğrenildiğine göre Şuhūdī mahlasını kullanan beş sanatçı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi Acemzâde olarak anılan mutasavvıf bir sanatçıdır ve 1572 yılında vefat etmiştir. İkincisi Manisalı Şuhūdī Çelebi'dir ve Sulţān III. Murâd döneminde vefat etmiştir. Üçüncü Şuhūdī, Şuhūdī Dede olarak bilinen Muğlalı bir mutasavvıftır. Dördüncüsü Şuhūdī Mehmed olup Bursalıdır. Son şahsiyet ise Şuhūdī Mehmed Efendi'dir ve İstanbulludur¹¹⁶. Tez konumuza göre mecmuada şiiri verilen Şuhūdī, son şahsiyet olan Şuhūdī Mehmet Efendi dışındaki diğer şairlerden birisi olmalıdır.

‘UBEYDĪ: Abdurrahman Efendi, Nebi Dede veya Nebi Halife nāmda bir zātın oğludur. Edirneli, Zağra kadısı, vefatı hicrî 981 miladî 1573. “Āh fevt oldu Muharremde ‘Ubeydī Çelebi” mısraı vefatına tarihtir. Qāfzāde ve Hasan Çelebi'nin 980 ve Ālī'nin 982 tarihinde vefat itdiğini yazmaları doğru değildir¹¹⁷.

‘ULVĪ¹¹⁸: Terzizāde Mehmed ‘Ulvî Çelebi, İstanbullu, Terzizāde Mustafâ Re'yî'nin biraderidir. Vefatı hicrî 993 miladî 1585. Yenipazarlı Vali'nin “İçüb ‘Ulvî beķâ cāmını göçdi bezm-i miñnetden” mısraı vefatına tarihtir¹¹⁹.

‘ULVĪ: Ālī ‘Ulvî Çelebi, İstanbullu, yeniçeri ocağı ricalinden, hattat, vefatı hicrî 993 miladî¹²⁰.

YAĦYĀ: 16. yüzyılda yaşamış mesnevi şairlerinin tanınmış olanlarından biridir. Rumeli'de Taşlıca'dandır. Aslen asker olan Yahya kendini sanat yanıyla da yetiştirmiş âlim bir şairdir. Edebiyatımızın hamse sahibi mesnevicilerindedir. Yahya Bey, aynı zamanda dîvân sahibidir¹²¹.

ŻA'FĪ: Mehmed Efendi bin İbrahim Gülşenî bin Mehmed bin İbrahim, Diyarbakırlı, vefatı hicrî 950 miladî 1542. Tuhfe-i Nāil'de adı geçen diğer Ża'fî'lerden ilki Ża'fî

¹¹⁶ Ertuğrul Can. (2005). *Şuhūdī Dîvânçesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, s. 3.

¹¹⁷ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 647.

¹¹⁸ 16. yy.da ‘Ulvî mahlasını kullanan iki sanatçı olup mecmua metninde geçen şiirin hangi şaire ait olduğu tespit edilemediğinden dolayı her iki sanatçının hayatı verilmiştir.

¹¹⁹ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 699.

¹²⁰ Tuman, *a.g.e.*, c. II, s. 699.

¹²¹ Mengi, *a.g.e.*, s.185.

Çelebi; ikincisi Za'fi Dede, Mevlevi; üçüncüsü ise Za'fi Efendi, Ayıntablı olarak yazılmıştır¹²².

ZĀTÎ: İsmi Bahşî veya İvaz'dır. Sağır veya Remmal Zâtî dinmekle meşhurdur. Balıkesirli, vilâdeti hicrî 876 miladî 1471, vefatı hicrî 953 miladî 1546. Edirnekapısı haricinde kabirleri yanında medfûndur. “Geçdi suhanver” cümlesi vefatına tarihtir. Vefatı tarihini Âşık Çelebi'nin 952 ve Eslâf'ın 954 göstermeleri ve Keşfü'z-Zünûn'un ismini Aḥmed, vefatını 955 olarak yazması doğru değildir.¹²³.

Mecmuanın 141a-214a arasındaki varaklarda 65 şairin 276 şiiri bulunmaktadır. Buna Farsça şiirler dâhil değildir. Eserde adı geçen şairler XV. ve XVI. yüzyıla mensup şairlerdir. Mecmuadaki şairler içerisinde en çok şiiri bulunan şair 36 gazel ile Raḥmî'dir. Raḥmî'den sonra 25 gazel ile Zâtî ve 22 gazel ile Ḥayâlî gelmektedir. Şairlerin mahlasları genelde şiirin başında verilmiştir. Şairlerin adları şiirlerinin başında Farsça “râst”veya “fermâyed” fiilleriyle birlikte kullanılmıştır. Eserin müellifi şiirlerde ve şiirlerin başlıklarında aynı renkte mürekkep kullanmıştır. Müfredler ve tarihler hariç 10 şiirin yazarı belli değildir. Mecmuada şiirleri bulunan şairlere ait şiir numaraları ve sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1: Şairler ve şiir sayıları

Sıra	Şair	Şiir Numarası	Şiir Sayısı
1.	Aḥmed	76, 78, 235	3
2.	Aḥmedî	159	1
3.	'Amrî	29, 37	2
4.	'Askerî	96	1
5.	'Aṭâ Çelebi	91	1
6.	Bākî	153, 174, 175, 177, 178, 254	6
7.	Ca'fer	70, 225	2
8.	Câmi'î	137	1
9.	Celîlî	22, 188, 189, 190, 210, 218	6

¹²² Tuman, *a.g.e.*, c.II, s. 569-570.

¹²³ Tuman, *a.g.e.*, c. I, s. 284.

10.	Cem Sulţān	192	1
11.	Derūnī	92, 93	2
12.	Elvānī	65, 66	2
13.	Emrī	87, 139, 198, 264, 270	5
14.	Ezherī	273	1
15.	Fehmī	208	1
16.	Ferruḥī	35	1
17.	Fevrī	83, 173, 200, 221, 263, 276	6
18.	Fiġānī	128-132, 172, 211-213, 217, 219, 220	12
19.	Firākī	36, 156, 171, 228	4
20.	Gedāyī	125	1
21.	Gülşenī	170, 233	2
22.	Ḥalīlī	122	1
23.	Ḥaṭāyī	47	1
24.	Ḥayālī	56-64, 86, 115, 134-136, 150, 161, 165, 227, 238, 253, 271, 274	22
25.	Ḥayālī-i Sābıķī	85	1
26.	Ḥayretī	67, 89, 141, 142, 209, 223, 249	7
27.	Helākī	272	1
28.	Hezārī	222	1
29.	Hilālī	34, 123	2
30.	İşḫāk Çelebi	151, 181	2
31.	Kādirī	163	1
32.	Kāsmī	191	1
33.	Kerīmī	145	1
34.	Mesīḥī	20, 27, 204, 240	4
35.	Meylī	152	1
36.	Muḥıbbī	114, 179, 255	3
37.	Na'ımī	226	1
38.	Nazmī	48	1
39.	Necātī	23-26, 71-74, 90, 113, 140, 164, 236, 242-246, 252, 275	20

40.	Nesīmī	45, 201	2
41.	Nevāyī	116	1
42.	Nihānī	94	1
43.	Niṣānī	143	1
44.	Nizāmī	1-18, 237	19
45.	Pertevī	126, 176	2
46.	Rāhī	166	1
47.	Raḥmī	21, 69, 98-112, 124, 133, 144, 146-148, 167-169, 185, 199, 207, 214-216, 239, 247, 251, 269	36
48.	Remzī	265	1
49.	Revānī	75, 80-82, 202, 241	6
50.	Sa'dī	155, 157	2
51.	Sa'yī	19, 203	2
52.	Selīkī	224	1
53.	Sihri	31	1
54.	Surūrī	158	1
55.	Şefi'ī	49-55	7
56.	Şem'ī	30, 121, 183, 248	4
57.	Şemsī	97	1
58.	Şeyhī	77, 193-197, 229-232	10
59.	Şuhūdi	182	1
60.	Ṭavāfi	88	1
61.	'Ubeydī	79	1
62.	'Ulvī	234	1
63.	Yaḥyā	138, 149, 162, 205, 206	5
64.	Ža'fī	184	1
65.	Zātī	28, 32, 33, 68, 84, 117-120, 127, 160, 180, 186, 187, 250, 256-262, 266-268	25
66.	Şairi Belli Olmayanlar	38-44, 46, 95, 154	10
TOPLAM			276

1.2.3.3. Mecmuada yer alıp basılmış dîvânlarda bulunmayan şiirler

Metin tenkidi yapılırken tespit edilen, mecmuada yer alan fakat basılı dîvânlarda bulunmayan, mecmuaya eksik alınan şiirler dipnotlarla belirtilmiştir.

1.2.3.4. Mecmuada yer alıp tezkirelerde adı geçmeyen şairler

Mecmuanın incelemeye tabi tuttuğumuz 141a-214a kısmında geçen şiirlerin şairlerinden Elvânî, Ferrûhî ve Tavâfî mahlaslı şairlerin isimlerini edebiyat tarihi kaynaklarında bulamadık. Taradığımız söz konusu kaynaklar Tuhfe-i Nâilî¹²⁴, Tezkiretü'ş-Şuarâ¹²⁵ ve Gülşen-i Şuarâ¹²⁶ olarak sıralanabilir.

---

¹²⁴ Tuman, *a.g.e.*

¹²⁵ Aysun Sungurhan-Eyduran. (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, M. B.

¹²⁶ Süleyman Solmaz. (2009). *Gülşen-i Şu'arâ (Bağdatlı Ahdi)*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, M. B.

İKİNCİ BÖLÜM
MECMÛ‘A-İ EŞ‘ĀR (TRANSKRİPSİYONLU METİN)

2.1. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Tablo 3: Transkripsiyon alfabesi

Transkripsiyon Alfabesi			
ا	ā/ e/ a	ض	ž/d
پ/ب	b/p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	s	ع	‘
چ/ج	ç /c	غ	ğ
ح	ḥ	ف	f
خ	ḫ	ق	q
د	d	ك	k/ñ
ذ	z	گ	g
ر	r	ل	l
ز	z	م	m
ژ	j	ن	n
س	s	ه	h/ a/e
ش	ş	و	v/o/ ö/ u/ ü
ص	ş	ى	y/ı /i

2.2. METNİN KURULMASINDA GÖZ ÖNÜNE ALINAN HUSUSLAR

Tez metninin kurulmasında şu hususlar göz önüne alınmıştır:

- Çalışmamızda mecmuanın 141a-214a varakları arasındaki şiirler transkripsiyonlu metin hâline getirildi.
- Basımı yapılmış dīvānlar, tezkireler, mecmualar ve dīvān şiiri barındıran belli başlı eserler taranarak mecmuada geçen şiirlerle karşılaştırıldı, metin tenkidi yapıldı, nüsha farkları dipnotlarla belirtildi.
- Mecmuada geçen şiirler basılmış eserlerdeki şiirlerle karşılaştırıldı, yayımlanmış bir dīvānda olmayıp mecmua içerisinde bulunan şiirler ve beyitler dipnotlarla gösterildi.
- Gereken yerlerde metin tamiri yapıldı, bunlar köşeli ayraçla [ ] gösterildi.
- Tablolar oluşturularak mecmuanın muhtevası sergilendi.
- Mecmuanın bazı sayfalarındaki basımdan kaynaklı okunmayan yerler .... işareti konulması suretiyle geçildi.

Metnin kullanımında kolaylık sağlanması için;

- Farsça şiirler ayıklanıp metnin sonuna eklendi.
- Önce eserdeki varak numarasının daha sonra ise tez metnindeki şiir numarasının verildiği şairler dizini oluşturuldu.
- Şiirlere ve nazım birimlerine sırasına göre sayı verildi.
- Şiirlerin başına vezinleri yazıldı.
- Şairlerin mahlaslarının altı çizilerek belirtildi.

Yazma eser olan mecmuanın nüsha tavsifi için;

- Genel özellikleri tespit edildi.
- Fiziki özellikleri belirlendi.
- Muhteva özellikleri sergilendi.

2.3. METİN

2.3.1. Türkçe Şiirler

1.

VE LEHU

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Tolaşup dil zülfüne çāh-ı zenaḥdāndan kaçır
Rīsmān bulan kişi elbetde zindāndan kaçır

Görse yüzüñ muşhafın zāhid karar etmez gider
Ġaliba şeytāndur ol kāfir ki Qur'āndan kaçır

- (3) Tīg alub gelür güneş senüñle ceng-i ḥüsne līk
Qorhusından ditrer endāmi vü meydāndan kaçır

Ol leb-i ḥad[düy]le kaçsa eşk-i āhumdan ne ṭan
Kimde kim var şem'-i şekker bād-ı bārāndan kaçır

- (5) 'Aql kūy-ı 'ışkdan niçün kaçır didüm didi
Rūstāya şehir içi zindān gelür andan kaçır

Kūy-ı yāre ṭa'n-ı düşmenden kaçan varur kaçan
Ka'be'ye varmaz şu kim ḥār-ı muğaylāndan kaçır

- (7) Ey Nizāmī ol şanemden kaçsa zāhid ṭan degül
Ne'yalesün ḥuffāşdur ḥurşid-i tābāndan kaçır

¹ A 141^a Nz.D 26. Gazel. Gazelin ilk dört beyti 140^b sayfasında kayıtlıdır. Ancak biz metin bütünlüğünü sağlamak amacıyla onları da buraya ekledik. Mecmuadaki 3. ve 5. beyit ile 4. ve 6. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

2.

VE LEHU

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Muzāri' .-. - / .-. - / .-. - / .-. -

- (1) Tebessümile nigārum ki қatl-i merdüm ider
Eger ki ben қuluñ¹²⁷ öldür disem tebessüm ider
- Raқıb hālüme niçün teraһhum eylemeye
Ki görse hālümi kāfir daғı teraһhum ider
- (3) Belā vü derd ü gam ü miһnet¹²⁸ ile 'ayş iderüm
Kimüñ ki bu қadar esbābı var tena'um ider
- Yüzüñde zülfiñi gördi vü didi haste gönül
Ne sāyedür bu ki mihr üstine teқaddüm ider
- (5) Қабуñı қoyub eger Ka'be қapusına varam
Һarem һammāmeleri oturunca қum қum ider
- Naзarda 'arızuñı bulmayub¹²⁹ şuya baқaram
Kimüñ ki eline şu girmeye teyemmüm ider
- (7) Nizāmi'ye yüzüñ açsañ һarāb ü bī-һod olur
Güneş tülü' idicek zerre kendözin güm ider

² A 141^a Nz.D 11. Gazel

^{127b} Eger ki ben қuluñ: Bu hasteyi daғı Nz.D

^{128a} derd ü gam ü miһnet: miһnet ü derd ü gam Nz.D

^{129a} bulmayub: görmeyüb Nz.D

3.

VE LEHU

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

Hezec .-.- / .-.- / .-.-

- (1) Didüñ itmeyem ayruḡ zulm ü bī-dād
Mübārek oldı andan itdüñ āzād

Ne aşşı Hüsrev’üñ acıduğundan
Çü şīrīn cāndan ayru düşdi Ferhād¹³⁰

- (3) Perī yurdunı¹³¹ dirler çeşme olur
Gözümnden gitme bir dem ey perī-zād¹³²

Raḡībūñ ben tırurken dökme ḡanın
Beni öldürüb itme düşmeni şād

- (5) Ne yoldur ‘ışḡıñuñ yolu kim¹³³ anda
Ġam u derd ü belā vü ġuşşadur zād¹³⁴

Çü kesdi başını murğ-ı esīrūñ
Gerekse çözsün ayağın şayyād¹³⁵

- (7) Cihānuñ şādīsi girmez gözine
Ne cān kim ġuşşañile oldı¹³⁶ mu‘ tād

Nizāmī aduñı şanuñı terk it
Cihān içinde sen dāḡī ḡo¹³⁷ bir ad

³ A 141^a N.zD 8.Gazel

¹³⁰ 2 numaralı beyit: 3 numaralı beyit Nz.D

^{131a} Perī yurdunı: Perīler yiri Nz.D

¹³² 3 numaralı beyit: 5 numaralı beyit Nz.D

^{133a} kim: ki Nz.D

¹³⁴ 5 numaralı beyit: 6 numaralı beyit Nz.D

¹³⁵ 6 numaralı beyit: 2 numaralı beyit Nz.D

^{136b} Ne cān kim ġuşşañile oldı: Olaldan gönlümüz ‘ışḡuñla Nz.D

^{137b} sen dāḡī ḡo: ḡo sen dāḡī Nz.D

4.

VE LEHU

Mef'ülü/Mefā'īlü/ Mefā'īlü / Fe'ülün

Muzāri' ---./---./---./---

- (1) Her sīnede kim mihr-i maḥabbet eṣeri var
 Ḥōṣ nāle-i ṣeb-gīrle āh-ı seḫeri var
- ‘Iṣḫ ehli siper tīrine yāruñ ciġer eyler
 Gelsün beri meydāna kimiñ kim ciġeri var
- (3) Nergis nicesi gözlerüñe öyküne ey dōst
 Görmez mi gözünñ fitnesin āḫir baṣarı var
- Her ḫalkada müṣgīn ṣaçuñuñ zikrin iderler
 Her küṣede fettān gözünññ fitneleri var
- (5) ‘Ālemde zihī ṭāli-i ferḫunde anuñ kim
 Bir sencileyin yüzi gün alnı ḫameri var
- Ey dürr-i girān-māye gözümden sefer itme
 Deryā¹³⁸ seferinüñ çü bilürsin ḫaṭarı var
- (7) Men^c itme Nizāmī ruḫ u zülfün gözedürse
 Çün¹³⁹ devr-i teselsülde ḫakīmünñ naḫarı var

⁴ A 141^b Nz.D 30. Gazel

^{138b} Deryā: Dünyā Nz.D

^{139b} Çün: Kim Nz.D

5.

VE LEHU

Mef ā‘ilün / Fe ‘ilātün / Mefā ‘ilün / Fe ‘ilün

Muzāri’ - - - / - - - / - - - / - - -

- (1) Kılalî sâkı-i bezm-i ezel şalâ-yı kadeh
Göñül ider heves-i cām-ı cān hevā-yı kadeh
- Cemāl-i sâkıyle revnağ u şafā bulalî
Mükedder eyledi cām-ı cihān nümā-yı kadeh¹⁴⁰
- (3) Şadā-yı çeng ü şafā-yı şerābı hoş gör kim
Şadā şadā-yı neğamdur şafā şafā-yı kadeh¹⁴¹
- Raķīb yüzini görmek şerāb-ı la‘ lüñ için
‘ Aceb midür ki cehennem olur cezā-yı kadeh¹⁴²
- (5) Şafā bulalî şerābıyla tal‘ atüñ bildüm
Ki cānlar āyīnesine virür cilāyı kadeh¹⁴³
- Nizāmī ğamzeñle leblerüñi hırz idicek¹⁴⁴
Du‘ ā-yı seyfi oğur gāh u geh du‘ ā-yı kadeh¹⁴⁵

⁵ A 141^b Nz.D 7. Gazel. Dīvāndaki 5. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

¹⁴⁰ 2 numaralı beyit: 4 numaralı beyit

¹⁴¹ 3 numaralı beyit: 2 numaralı beyit Nz.D

¹⁴² 4 numaralı beyit: 3 numaralı beyit Nz.D

¹⁴³ 5 numaralı beyit: 6 numaralı beyit Nz.D

^{144a} hırz idicek: yād ideli Nz.D

¹⁴⁵ 6 numaralı beyit: 7 numaralı beyit Nz.D

6.

VE LEHU

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' ---/---/---/---

- (1) Qanum dökerse ğamzelerüñ ey perī-şifat
Şīrīn lebüñden eyler mu' ayyen aña diyet
- Ğamzeñ gelürse qaşduma ehlā vü merħabā
La'lüñ içerse qanımı şıħha vü 'āfiyet
- (3) Ten qaldı ğāret itmedügi gözlerüñ hemīn
Gör niçe qara çölde qodı bizi¹⁴⁶ 'āqıbet
- İRmez bisāt-ı qurba göñül kimse sa'y ile
Devlet anuñ ki řāli' i eyler mu' āvenet
- (5) Eflāke irdi āhı Nizāmīnūñ ey 'aceb
Niçün işitmez ol şeh-i¹⁴⁷ ħurşīd-menzilet

7.

VE LEHU

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

Remel ---/---/---/---

- (1) Niçe feryād itmesün derdile miskīn 'andelīb
Kimse görmez çün ħabībine raqībinden qarīb
- Dem-be-dem kūyuñda āh itsem ta' accüb itme kim
Gül-sitān içinde olmaz nāle-i bülbül ğarīb¹⁴⁸

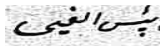

⁶ A 142^a Nz.D 4. Gazel

^{146b} bizi: beni Nz.D

^{147b} şeh-i: meh-i Nz.D

⁷ A 142^a Nz.D 3. Gazel. Dīvāndaki 8. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

¹⁴⁸ 2 numaralı beyit: 6 numaralı beyit Nz.D

- (3) Ravza-i cennet cemālũñ gülşeninden bir varak¹⁴⁹
 Āteş-i dūzaḡ firākuñ sūzişinden bir lehīb
- Yüzüñi kim görse aydur eş-şalā ehlü'ş-şalāh
 Zülfüñe kim baksa dir kim eş-şalīb ehlü'ş-şalīb¹⁵⁰
- (5) Sünbülũñ tarafında ruḡ-sāruñ benefşe altında gül
 Ğabḡabuñ üzre zeneḡdānuñ turunc üstünde sīb¹⁵¹
- Ğabḡabuñ luḡfindan āḡāh olmayan
 Leblerüñ vaşfinda ser-gerdān olan ¹⁵²
- (7) Burc-ı Ḥayber'den¹⁵³ c ivazdur zülfüñ ey kāfir-nejād
 Čāh-ı Bābil'den bedeldür¹⁵⁴ çeşmũñ ey cādũ-firīb
- Ey Nizāmī cür^c a çün dāyim naşīb-i ḡāk olur
 Ḥāk-i rāh ol cür^c a-i vaşlından isterseñ naşīb¹⁵⁵

8.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Olmadı gül yañaḡuñ şem^c -i şeb-efrüz henüz
 İrmedi bülbüle pervāne gibi sūz henüz
- Ğamzeñũñ irmedi eyyām-ı bahārına kemāl

¹⁴⁹ 3 numaralı beyit: 2 numaralı beyit Nz.D

¹⁵⁰ 4 numaralı beyit: 3 numaralı beyit Nz.D

¹⁵¹ 5 numaralı beyit: 4 numaralı beyit Nz.D

¹⁵² 6 numaralı beyit: 5 numaralı beyit Nz.D

^{153a} Ḥayber'den: Ḥāverden Nz.D

^{154b} bedeldür: beterdür Nz.D

¹⁵⁵ 8 numaralı beyit: 9 numaralı beyit Nz.D

⁸ A 142^b Nz.D 44. Gazel

Hüsnüñ mevsimidür olmadı Nev-rüz henüz¹⁵⁶

- (3) Cān ü dil Mısrımı luṭf eyle ‘imāret idegör
Olmadın¹⁵⁷ Rūm’a Ḥabeş ‘askeri¹⁵⁸ pīrüz henüz¹⁵⁹

Sen cefāyile ğubārum yile şavurduñ yine¹⁶⁰
Ḳorḳum oldur ki ḳona ḥāṭıruña¹⁶¹ tōz henüz¹⁶²

- (5) Mihr-i mihrüñ felek-i dilde ṭulū‘ itmişdi
Olmadan şems-i¹⁶³ felek saḥına merküz henüz¹⁶⁴

Bunca ‘ilmiyle senüñ mekteb-i ‘ıṣṣuñda degül
Pīr-i dānā-yı ḥıred ṭıfl-i nev-āmüz henüz

- (7) Cāme-i şabrumı çāk eyledi miḳrāz-ı ğamuñ
Olmadan ğamzelerüñ süzen-i¹⁶⁵ dil-düz henüz

Māl-i Ḳārūnca egerçi ki ḳazandı ğamuñı
Ṭoymadı ğuşsaña bu cān-ı ğam-endüz henüz

- (9) Şems-i ‘ömr oldı Nizāmī ufḳ-ı devletde¹⁶⁶
Āh kim irmedi firḳat şebine rüz henüz

¹⁵⁶ 2 numaralı beyit: 5 numaralı beyit Nz.D

^{157b} olmadın: olmadan Nz.D

^{158b} ‘askeri: leşgeri Nz.D

¹⁵⁹ 3 numaralı beyit: 2 numaralı beyit Nz.D

^{160a} yine: u ben Nz.D

^{161b} Ḳorḳum oldur ki ḳona ḥāṭıruña: Ḳorḳaram ḥāṭıruña ḳona diyü Nz.D

¹⁶² 4 numaralı beyit: 3 numaralı beyit Nz.D

^{163b} Olmadan şems-i: Olmadı mäh-ı Nz.D

¹⁶⁴ 5 numaralı beyit: 4 numaralı beyit Nz.D

^{165b} süzen-i: süzeni Nz.D

^{166a} devletde: mevte ḳarīb Nz.D

9.

VE LEHU

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Muzāri' - - . / - . - . / . - - . / - . -

- (1) Şol deñlü içdi nergis-i mestüñ şarāb-ı nāz
K'oldı şerāb-ı nāz ile mest-i¹⁶⁷ ħarāb-ı nāz

Gördüm yüzüni perde-i zülfünde ey şanem
Didüm şehāb-ı fitnededür āfitāb-ı nāz

- (3) Rūz-ı ħisāb rūz-ı 'ıķāb ol gün ola kim
Nāzın ħisābla ide dil-ber 'itābın az

Şol deñlü nāz u şīve ider¹⁶⁸ ol nigār kim
Gören şanur anı ki oķumuşdur kitāb-ı nāz

- (5) Ey Muşhaf-ı cemāl cemālün kitābınun
Her faşl faşl-ı şīve vü her bāb bāb-ı nāz

Yağmurda fetĥ-i bāba ümmīd-vār¹⁶⁹ ben daĥī
Ağladuğum budur ki ide¹⁷⁰ fetĥ-i bāb-ı nāz

- (7) Bir nāzenīne bağladı göñlin Nizāmī kim
Derdı devā vü cevri vefādur 'azāb-ı nāz

⁹ A 142^b Nz.D 43. Gazel

^{167b} mest-i: mest ü Nz.D

^{168a} ider: bilür Nz.D

^{169a} ümmīd-vār: vār ümmīd Nz.D

^{170b} ide: idesin Nz.D

10.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) İşıgüñ tozın 'aceb mi dutsa çeşmüm¹⁷¹ ter 'azîz
Cevheri olan katında çün olur cevher¹⁷² 'azîz
- Zülf-i gîsûñı¹⁷³ 'aceb mi dutsa baş üzre gözün
Çün çelîpâyile zünnârı tutar kâfir 'azîz
- (3) Götürüb başda atuñ na' lın ne fahr eyler raqîb
Çünkü efsâr ehlini itdügi yoq Efser 'azîz
- Zâhidâ 'izzet gerekse gel sebû-yı mey götür
Yük götürmekden olur 'âlemde çünkim har 'azîz
- (5) Niçe Yûsuf-hüsni hâbs itdi zenehdânuñ çehi
Mısr-ı hüsne çün kim olduñ ey leb-i şekker 'azîz
- Her kişi k'ışigüñe çıkar iner zenbîlile
Gökden inmişdür¹⁷⁴ gibi zenbîl ile dutar¹⁷⁵ 'azîz
- (7) 'İzzet isterseñ Nizâmî nefsüñi hõr eyle kim
Nefsini hõr eylemekden buldı 'izzet her 'azîz

¹⁰ A 143^a Nz.D 41. Gazel

^{171a} çeşmüm: çeşm-i Nz.D

^{172b} cevher: gevher Nz.D

^{173a} Zülf-i gîsûñı: Zülf ü ebrûñı Nz.D

^{174b} inmişdür: inmiş Nz.D

^{175b} dutar: dutarlar Nz.D

11.

VE LEHU

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Muzāri' - - . / . - - . / . - - . / . - -

- (1) Çün oldı şabā taraf-ı çemenden yine gül-rīz
Sākī berü şun cām-ı şarāb-ı tarab-engīz
- Ben niçesi perhīz idem ol yüzde lebūñden
Cennetde çü olmaz şanemā Kevşer'e perhīz
- (3) Cān virdi meger serv-i çemen kıadd-i bülende¹⁷⁶
K'ider başı üstünde figān murğ-ı seher-hīz¹⁷⁷
- Kesildügi cürmünden utanub kıılıcında¹⁷⁸
Maqtül-i hevā başın önine bırağır tīz
- (5) Çün teşne şudan kaçduğı yok vehm [ide şanup]
Gösterme Nizāmī kuluña deşne-i ser-tīz¹⁷⁹

12.

VE LEHU

Fā'ilātün Fā'ilātün Fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . -

- (1) Sen yüzi gülsüz gönül bāğ istemez
Kimse bāğı kendüye bāğ istemez
- Gönlüm uçub kūyuña varmağ diler
Dünyede kimdür ki uçmāğ istemez

¹¹ A 143^a Nz.D 46. Gazel. Dīvāndaki 3. ve 6. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{176a} kıadd-i bülende: kıaddi yolında Nz.D

¹⁷⁷ 3 numaralı beyit: 5 numaralı beyit Nz.D

^{178a} kıılıcında: kıılıcıñdan Nz.D

¹⁷⁹ 5 numaralı beyit: 7 numaralı beyit Nz.D

¹² A 143^a Nz.D 45. Gazel

(3) Fitne eyler¹⁸⁰ gözlerün ‘ aşıkları
Şayru olan kimse’i sağ istemez

Zāhidün meyl itmedügi la‘ lüñe
Bu ki tūṭī tu‘ mesin zāg istemez

(5) Mestdür dil ayağūñ öpmek diler
Kimse mest olmadan ayağ istemez

Dil diler¹⁸¹ cevr ü cefāsın dil-berün¹⁸²
Gönli kimün bālile yağ istemez

(7) Derd-vār ister Nizāmī hālūñi
Derd olmayan kişi dāg istemez

13.

VE LEHU

Mef’ülü Fā’ ilätü Mefā’ ilü Fā’ ilün

Muzāri’ - - . / - . - . / . - - . / - . -

(1) Ey pertev-i liḳāñla bī-nūr-ı fer çerāg
Nisbet yüzüñe mihr-i¹⁸³ felek muhtaşar çerāg

Dilden olunca Sūre-i Nūr’ı gidermedi¹⁸⁴
Tā Muşhaf-ı cemālūñe kıldı nazar çerāg

(3) Ey Muşhaf-ı cemālūñe nūr u ziyā viren¹⁸⁵
Her¹⁸⁶ şām-ı zülf-i haṭṭuña şems ü kamer çerāg

^{180a} Fitne eyler: Haste ister Nz.D

^{181a} diler: dile Nz.D

^{182a} dil-berün: dostuñ Nz.D

¹³ A 143^b Nz.D 54. Gazel. Dīvāndaki 4, 6, 9, 11, 13 ve 15. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{183b} mihr-i: şems-i Nz.D

^{184a} gidermedi: göremedi Nz.D

^{185a} viren: varağ Nz.D

İçi yağın eritdi şeb-i¹⁸⁷ nār-ı şevkuña
Olsa hevānla ne ‘aceb mu‘ teber¹⁸⁸ çerāğ¹⁸⁹

- (5) Vuşlat şebinde pertev-i hūsnūñden ey perī
Göñlüm serāçesinde yanar ol kadar çerāğ

Mihr-i ruḥuñ göñülde ne vechile gizlene
Olmaz nihān çū şişde¹⁹⁰ ey sīm-ber çerāğ¹⁹¹

- (7) Şeb zulmetinde görmege nūr-ı yakīn yüzün
Şem‘-i cemālūñi bilür ehl-i nazār çerāğ¹⁹²

Cilveñ görüb dirilse ‘aceb midür ehl-i dil
Pervāne cem‘ olur olıcağ cilve-ger çerāğ¹⁹³

- (9)İRmez cemāl ü şüretile saña ey perī
Ger bula hūsn-i hūr ile şekl-i beşer çerāğ¹⁹⁴

Ḳandīl karşıña boğazından aşılduğın
Gördi ḥasedden odlara yağıdı ciger çerāğ¹⁹⁵

- (11) Zāhid cemāl-i ḫal‘ atūñi görmek istemez
Nūr-ı ziyā yüzüñden uğurlar meger çerāğ¹⁹⁶

Başında uğrı gibi¹⁹⁷ müdām od yanar şehā

^{186b} Her: Vey Nz.D

^{187a} şeb-i: düşüp Nz.D

^{188b} mu‘ teber: nām-ver Nz.D

¹⁸⁹ 4 numaralı beyit: 18 numaralı beyit Nz.D

^{190b} şişde: hūrşide Nz.D

¹⁹¹ 6 numaralı beyit: 7 numaralı beyit Nz.D

¹⁹² 7 numaralı beyit: 8 numaralı beyit Nz.D

¹⁹³ 8 numaralı beyit: 10 numaralı beyit Nz.D

¹⁹⁴ 9 numaralı beyit: 12 numaralı beyit Nz.D

¹⁹⁵ 10 numaralı beyit: 14 numaralı beyit Nz.D

¹⁹⁶ 11 numaralı beyit: 16 numaralı beyit Nz.D

^{197a} gibi: bigi Nz.D

Çün bî-başardur isteye mi bî-başar çerāğ¹⁹⁸

- (13) Yağsañ Nizāmīyi ne ‘aceb cevruñ odına
Pervānesini oda yaqar [çünki] her çerāğ¹⁹⁹

14.

VE LEHU

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Țal‘ atüñ kevkebi şır kevkebesin mihr-i mehüñ
Güneşe sāye şalar turre-i Țarf-ı külehüñ

Tütiyā minnetini çekmezem ayruğ şanemā
Gözüme kuhl cilāsıysa yeter gerd-i rehüñ

- (3) Saña bu revnağ-ı zībā²⁰⁰ neden ey şems-i felek
Meger ol Ka‘be’-i hüsn işigidür secde-gehüñ

Şekkerüñ ağzına siñekler üşürdi dehenüñ
Müşki ayaklara şaldı ser-i zülf-i siyehüñ

- (5) Yüzün üstünde qaşuñ luğfına irişmez eger
Gelse kavş-ı kuzah üstine meh-i çār-dehüñ

Ey Nizāmī dileriseñ k’olasın ‘āleme şāh
Bendesini olmağa sa‘y idegör ol pād-şehüñ

¹⁹⁸ 12 numaralı beyit: 17 numaralı beyit Nz.D

¹⁹⁹ 13 numaralı beyit: 19 numaralı beyit Nz.D

¹⁴ A 144^a Nz.D 62. Gazel. Dīvāndaki 6. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir. Ayrıca mecmuadaki 2. ve 3. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak yazılmıştır.

^{200a} zībā: sīmā Nz.D

15.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Tıtdı müşg-i Hıoten eṭrāfını berg-i semenüñ
  Kışadı sünbül-i ter dā'iresin yāsemenüñ
- 'Anberüñ zülfüne öykündüğünü işideli²⁰¹
  Kırudı tende kıanı²⁰² kıahrla müşg-i Hıoten'üñ
- (3) Sıb her kıande [ki] olurise şı üstünde olur
  'Accebā 'ārızüñ altında nedendür zeķanuñ
- Halk dırler ki olur çeşme periler vaṭanı
  Sen perısın ki meger gözlerüm oldu vatanüñ²⁰³
- (5) Kılca nokşān yoğdı varmısa ey dōst bilün
  Zerrece eksüğüñ olmazdı olsa dehenüñ²⁰⁴
- Şanemā serv-i çemen kıaddüñe beñzerdi eger
  Olsa hırşıd-i felek meyvesi serv-i çemenüñ²⁰⁵
- (7) Hısn vechiyle nazār eylese vech-i kıasene
  Hıasenāta yazılır görmege vech-i kıasenüñ²⁰⁶
- Cān u dil murgını şayd itmege dām ise yeter
  Dāl zülf vü elif kıāmet mīm ü²⁰⁷ dehenüñ²⁰⁸

¹⁵ A 144^a Nz.D 58. Gazel. Dıvāndaki 4. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{201a} işideli: işidecek Nz.D

^{202b} Kırudı tende kıanı: Tende kıanı kırudı Nz.D

²⁰³ 4 numaralı beyit: 7 numaralı beyit Nz.D

²⁰⁴ 5 numaralı beyit: 8 numaralı beyit Nz.D

²⁰⁵ 6 numaralı beyit: 9 numaralı beyit Nz.D

²⁰⁶ 7 numaralı beyit: 5 numaralı beyit Nz.D

^{207b} Dāl zülf vü elif kıāmet mīm ü: Dāl zülfüñ vü elif kıāmetüñ ü mīm Nz.D

²⁰⁸ 8 numaralı beyit: 6 numaralı beyit Nz.D

- (9) Cāniñi zülfi arasında Nizāmī arama
Bir kıl içinde kaçan buluna bunca resenün²⁰⁹

16.

VE LEHU

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - . / - . . . / . - . . / - . -

- (1) Gül şafhasında çünkü belürdi nişān-ı misk
İtme niḥān ki sa' yile olmaz nihān-ı misk

Zülfünden ey nesīm²¹⁰ bize bir bir mū-yı²¹¹ mū getir
Çīn'den gelenlerün çün olur armaḡān-ı misk
- (3) Ḥaṭṭūñ ki yüzüne ṭaraf-ı zülfden gelür
Şan Rūmili'ne Çīn'den irür kār-bān-ı misk

Boynuñda beñlerüñle şaçuñ riştesi midür
Ya ṭavḡ-ı ' anberīn kim²¹² ola rīsmānı misk
- (5) Ğamdan benüm gibi cigeri ṭoldı ḡanla
Tā kim işitdi ol ḡaṭṭ-ı ' anber-feşānı misk

Şey 'u'llāh eyleyüb²¹³ irişem zülfüne diyü
Bir pōst-pūş olup ṭolanur bu cihānı misk
- (7) Şi' rüñ Nizāmī ḡadrle şu' arāya ire gör²¹⁴
Ol āstāne ' arz ola bu dāstān-ı misk

²⁰⁹ 9 numaralı beyit: 10 numaralı beyit Nz.D

¹⁶ A 144^b Nz.D 66. Gazel. Dīvāndaki 3. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir. Gazelin redifi mecmuada 'misk' yazılmışken dīvānda 'müşk' olarak geçmektedir.

^{210a} nesīm: şabā Nz.D

^{211a} mū-yı: bū-yı Nz.D

^{212b} kim: ki Nz.D

^{213a} eyleyüb: eyleyem Nz.D

^{214a} gör: kim Nz.D

17.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Ey nesīm-i seherī müşg-feşāndur nefesün
Vardur ol zülf-i semen-sāye meger dest-resün
- Ben ki cān gülşeninün hārına²¹⁵ katlanmaz idüm
Çekerüm sen gülçün cevruni her hār-ı hasuñ
- (3) 'Anberin beñlerüne beñzedügi ni' metine
Şükr idüb el yüze sürmekdür işi her mekesün²¹⁶
- Ne bilür 'ālemi²¹⁷ 'ışkuñda raķtibile benüm
Bilmeyen kışşasını bülbül-ü zāğ-ı kafesün²¹⁸
- (5) Yüz karasıyla eger²¹⁹ huld maķām isterseñ
Zülfünün izine yüz sürmege olsun hevesün
- Firķatüñden²²⁰ gözüm üstünde gören kaçımı dir
Köpri kim yabdı 'aceb üstüne Nıl ü Aras' uñ²²¹
- (7) Micmer-i tende Nizāmī dil ü cān 'üdını yak
Ger dilerseñ kıla eķrafı mu'aṭṭar nefesün²²²

¹⁷ A 144^b Nz.D 59. Gazel. Dīvāndaki 3. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir. Mecmuadaki 4. ve 5. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak yazılmıştır.

^{215a} gülşeninün hārına: bülbülinün nāzına Nz.D

²¹⁶ 3 numaralı beyit: 4 numaralı beyit Nz.D

^{217a} 'ālemi: hālümü Nz.D

²¹⁸ 4 numaralı beyit: 6 numaralı beyit Nz.D

^{219a} eger: ger Nz.D

^{220a} Firķatüñden: Firķatünde Nz.D

²²¹ 6 numaralı beyit: 3 numaralı beyit Nz.D

²²² 7 numaralı beyit: 8 numaralı beyit Nz.D

18.

VE LEHU

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Muzāri' ---/---/---/---

- (1) Cānā bu nāz u ğonce 'aceb n'olısar me'āl
Dil hōd senüñ durur dileğüñ cānise meāl

Aldadı aldı gönlümi ğamzeñ kim āl ile
Aḥsente siḥr içinde gözüñe zihī kemāl

- (3) Şan beyt-i 'ankebūta ʔolaşmış mekesdürür
Bu sīne-i müşebbek içinde ol ḥayāl-i ḥāl

Ehl-i şafāya ḥün-ı şurāḥī mübāḥdur
Kim şer' içinde ḥün-ı ḥarāmī olur ḥelāl

- (5) Alnuñda қаşlarıñı görenler dir ey şanem
Bir ay ğurresinde 'acebdür iki hilāl

Ey ḥür-çehre başı neden oldı aşığa
Ger irmediyse ʔübāya ḳaddüñden infi'āl

- (7) Ola ki ḥāṭıruña güzer eyleyüm diyü
Za' fiyle itmişüm şanemā kendimi ḥayāl

Mümkin degül Nizāmīye sensüz ḥayāt kim
Cānsız cihān içinde dirilmek²²³ olur muḥāl²²⁴

¹⁸ A 145^a Nz.D 70. Gazel. Dīvāndaki 8. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{223b} dirilmek: dirilük Nz.D

²²⁴ 8 numaralı beyit: 9 numaralı beyit Nz.D

19.

SA'Yİ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Şubḥ-dem yummaz gözin her şeb olub bī-dār-ı çerḥ
Şöyle beñzer kim sever bir mihri yoḡ dil-dār-ı çerḥ

Çenber itdi ḡaddümi ḡam aḡıdub gözden yaşum
Şanasın āb-ı revāna düzdi bir buḡār-ı çerḥ

- (3) Tīḡ-ı āhum berḡ-veş eksük degüldür başına
Gök demirden eylese miḡfer n'ola tekrār-ı çerḥ

Şanmañuz şeb-nem mezārümde kiyāhum üstine
Aḡıdur gözden dem-ā-dem eşk-i güher-bār-ı çerḥ

- (5) Tiriñüñ irişdüḡi şükrānesi naḡcīriñe
Naḡd-i cān īşār iderken urdı bir miḡdār-ı [çerḥ]

Tīr-i āhum urduḡı peykāndur şanmañ şihāb
Acısından çekdi atdı sīneden nā-çār-ı çerḥ

- (7) Ğam-ı şebinde necm-i tābānı anuñ gözyaşıdur
Eyleyelden Sa'yī-i bī-çāre-i bīmār-ı çerḥ

20.

MESİHİ RÂST

Mefâ'ılün Mefâ'ılün Fe'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

- (1) Ögerseñ ög şarāb-ı dil-güşāyı
Ki bir tatar kâmu yoğsul u bāyı

Qabāyile kişi fahr itmesün kim
Dil-āverler iken sevmez qabāyı

- (3) Atulduqca yire²²⁵ tır-i havādiş
İnerken baña toğruldur ' aşāyı

O meh yansun diyü her gice ura
Şafaq çerğ atına vü zeyn ' abāyı

- (5) Ruğ u zülf-i nigār eglencem idi
Dağī seçmez iken āğū qarayı

Mesihî gam hişārın alsa tañ mı
Ki anuñ bir tōpıdur başı hevāyı²²⁶

21.

RAHMİ RÂST

Mef'ülü Fā'ilātü Mefâ'ilü Fa'lün

Muzāri' - - . / - . . . / . - - . / . -

- (1) Hem-reng olalı bādeye ol la' l-i nāblar
Ser-keşlik eyleyüb başına çıkdı şerāblar

²⁰ A 145^b M.D 273. Gazel. Dīvāndaki 4. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir. Ayrıca 3 ve 5. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak yazılmıştır.

^{225a} yire: göge M.D

²²⁶ 6 numaralı beyit: 7 numaralı beyit M.D

²¹ A 145^b Rh.D 56. Gazel

Dīvānedür ḥaddūñ göreli şahñ-ı çemende²²⁷
Zincire çekdi servūñ ayağında āblar

- (3) Ağyār olalı hem-ķadeḥ ol la^c l-i nābla
Āvāredür benüm gibi sāķī²²⁸ ḥabāblar

Cānā elifle sīne-dāğ-ı siyāhlar
Bir servdür ki üstüne üşmiş gurāblar²²⁹

- (5) Çeşmüm ki Rahmiyā aķıdur sīm-i eşkini
Şan ḥācedür ki aķcalarını ḥisāblar

22.

CELİLİ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Derdümi görmek dilerseñ sīnemi şad-çāk kı1
Cismümi āḥir yile virürseñ evvel ḥāk kı1

Yār derdinden bu gice üstüne ḳan ağlayum
Çeşmümi ḥün-ı cigerle ey yaşum nem-nāk kı1

- (3) Derd-i ser virür baña bālīn-aḥlas ey refiķ
Pister ü bālīnümi evvel ḥass ü ḥāşāk kı1

İtleri izine tā kim sürmege lāyık olam

^{227a} ḥaddūñ göreli şahñ-ı çemende: ḳadūñ göreli serv bāğda Rh.D

^{228b} sāķī: ey dil Rh.D

^{229a,b} Cānā elifle sīne-dāğ-ı siyāhlar

Bir servdür ki üstüne üşmiş gurāblar:

Görsem raķībi āh iderem kūy-ı yārda
Şeyḫāna şanki gökden atarlar şihāblar Rh.D

22 A 145^b

Rū-yı gerd-ālūdı ey eşk-i çeşmüm pāk kıl

- (5) Āhenīn gönline yārūñ ola kim te'sīr ide
Ey Celīlī derd-i dilden āh-ı āteş-nāk kıl

23.

NECĀTĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Didüm ol şūh-ı cefā-pişe inen nāzlanur
Nāzile güldü didi nāzik olan nāzlanur

Ṭoğradı hār-ı cefā bağrını bülbül yenigi²³⁰
Bir ağız söylemez ol gonçe-dehen nāzlanur

- (3) Rūz-gāra niçün baş ege ol kıdd-i bülend
Nev-behāra bilürüz serv-i çemen²³¹ nāzlanur

Ḳanlu yaşdan gözümüñ iki kıbağı ṭoludur
Bir ṭolu içmege ol baña neden nāzlanur

- (5) Ben Necātī iderüm kendümi yolında şehīd
Ol baña şarmağa bir kıanlu kefen nāzlanur

²³ A 146^a N.D 109. Gazel. Mecmuadaki 3 ve 4. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.
Ayrıca dīvāndaki 5, 6 ve 7. beyitler mecmuaya alınmamıştır.

^{230a} bülbül yenigi: bülbüllerinin N.D

^{231b} çemen: semen N.D

24.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Lebüñe cān vireli²³² ḥaṭṭ-ı semen-bū getürür
Ki meyüñ şoḥbetine ādemi kaygū getürür
- Niçe bir zühd ü vera^c şaflarını bozmağıçün
Ḥaṭṭ-ı ḥālüñle müjeñ leşker-i cādū²³³ getürür²³⁴
- (3) Ḥaṭṭ u ḥālüñ ḥaberin virdi şabā zülfüñden
Döndi ol Ḥāce-i Hindū'ya ki dārū getürür²³⁵
- Baña sensüz felegüñ şehd ü şeker şatdığını²³⁶
Şanurın²³⁷ kim yedi řasdan geđer āgū getürür
- (5) Ser-i kūyuña alub gelse Necātī gönlin
Aña beñzer ki şifā-ḥāneye şayrū getürür²³⁸

25.

VE LEHU

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Muzāri' - - . / - . - . / . - - . / - . -

- (1) Devr-i ruḥuñda ^c aşıka şun la^c l-i nāblar
Gül mevsiminde içilür anca²³⁹ şerāblar

²⁴ A 146^a N.D 179. Gazel. Dīvāndaki 2. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{232a} cān vireli: cān u dili N.D

^{233b} cādū: hindu N.D

²³⁴ 2 numaralı beyit: 3 numaralı beyit N.D

²³⁵ 3 numaralı beyit: 5 numaralı beyit N.D

^{236a} şatdığını: sunduğunu N.D

^{237b} Şanurın: Sanırım N.D

²³⁸ 5 numaralı beyit: 6 numaralı beyit N.D

²⁵ A 146^a N.D 105. Gazel

²³⁹ Anca: ince N.D

Elden kıoma ayağı diyü muttaşıl baña
Câm-ı Cem'ün hikâyetin eyler habâblar

- (3) Añlamayan hayâlini mecmû' a-i gülün
' Ārif degüldür oķısa yüz biñ kitâblar

Göstermesün şaķın saña barmaq hisâbını
Mâh-ı felek ki naķd-i hayâtuñ hisâblar

- (5) Bir yaña oldu hâl ü haţı-ı zülf-i müşg-bâr
Cân gülşenini kıabladı tutdı gurâblar

Faşl-ı behâr ' ayn-i behişt olmayadı
Yazmazidi Şeyh Sa' dî Gül-istân'a bâblar

- (7) Yârün cemâl-i nûr-ı güneşden ' ayân iken
Senden durur Necâti bu deñlü²⁴⁰ hiçâblar

26.

VE LEHU

Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Tıubdur zülfün ucından cemâlünde²⁴¹ cihân âteş
Geceyle olacaq halka kıati eyler ziyân âteş

Ėam u guşsa üşüp gönlüm evin yıķdıkları budur
Ki eţrâfa ulaşmaya derünümde yanan âteş

- (3) Gerek ağla gerekse gül cihân fârigdur ey bülbül

^{240b} Senden durur Necâti bu deñlü : Kimden durur Necâti'ye buñca N.D

²⁶ A 146^b N.D 250. Gazel. Dîvândaki 2. beyit mecmuaya, mecmuadaki 6. beyit de dîvâna kaydedilmemiştir. Ayrıca mecmuadaki 3 ve 4. beyitlerin yeri dîvânda ters olarak kaydedilmiştir.

^{241a} cemâlünde: cemâlünle N.D

Kimine âteş olur gül kimine gül-istân âteş

Eger dîdâr ümîdi olmayaydı bâğ-ı cennetde
Cehennem gibi olaydı gülile ergavân âteş

- (5) Beni senden şovutmağa sevâdın ekşidür nâşih
Bilür kim sirkeyile yeg söyünür bî-gümân âteş

Açar hüsnüm diyü örter kıra zülfin yañağına
Bilübdür anı kim olmaz kıranuda nihân âteş

- (7) Necâî gönülünü her dem ider bir lâle-ruğ yağma
Şanasın Şehr-i Bûrusâdur²⁴² ki yaqar her zemân âteş

27.

MESİHÎ RÂST

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Cânda râhat niçe ola dilde cerâhat bâkî
Korqarın bir gün ölem kıalam cerâhat bâkî

Seni ağıyârla çün kim görüb ol şüh-ı cihân
Geçdi ' ömrüm gibi didi yine şöhet bâkî

- (3) Şöfiyâ terk-i riyâ kııl der-i mey-ğâneye var
Feth-i bâb olmaz ise küşe-i halvet bâkî

Birgün ol serv-i siyâhı başımıza sâye şalub
Dil-i ğam-dîde didi sâye-i devlet bâkî

- (5) Gel Mesihî tama' uñ dâr-ı fenâdan kaı' it

^{242b} Şehr-i Bûrusâdur: Bûrusâ şehridür N.D

²⁷ A 146^b M.D'nda bu gazel bulunmamaktadır.

İzzet olmazsa ne ğam kŭşe-i zillet bākī

28.

ZĀTĪ RĀST

Fā' ilātŭn Fā' ilātŭn Fā' ilātŭn Fā' ilŭn

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Baħr-i ' iŝkuñ rŭz-gār atdı beni gird-ābına
Bu vŭcŭdum zevraķı ğarķ oldı eŝkŭm ābına
- Aķdı gŭzden yaş yerine dildeki peykānlaruñ
Ŗu gibi anı arıtdum²⁴³ ħōŝ dŭŝŭrdŭm tābına
- (3) Ey ħālilŭm Kŭble'den dŭnsŭn yŭzi miħrāb-veş
Kim ki secde eylemezse kaŝlaruñ miħrābına
- Dŭne dŭne iñlerŭm yaşum aķar başum dŭner
Bŭstān-ı kŭy-i yārŭñ dŭnmŭŝŭm dŭlābına
- (5) Ĥaķķ virŭrse Zātiyā Allāħ ki bābumdur benŭm
Gŭnde yŭz biñ kerre yŭz sŭrmek o ŝāhuñ bābına

29.

AMRĪ RĀST

Mefā' ilŭn Mefā' ilŭn Fe' ŭlŭn

Hezec . - - - / . - - - / . - -

- (1) Gŭñŭller yıķma bŭnyād itme nāza
Yazuķdur kıyma aŝĥāb-ı niyāza
- Ĥaŝuñ miħrāb iķre ķeŝm-i mestŭñ

²⁸ A 147^a Z.D 1277. Gazel

^{243b} arıtdum: eritdŭm Z.D

²⁹ A 147^a A.D 110. Gazel

Göreliden yüz yumaz²⁴⁴ şōfī namāza

- (3) Özi sulṭān-ı ʿālem bendesiyken
 ẖul itdi ʿışk-ı Maḥmūd Ayāz'a

Ḥaḳīkat ʿilmīni taʿlīm ḳılsun
 Virüñ dil ṭıflını ʿışk-ı mecāza

- (5) Ne gül egler beni ʿAmrī ne bülbül
 Güzeller sevmeyince tāze tāze

30.

ŞEM'İ RĀST

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Ḥarīm-i bāğ-ı cennetden baña kūy-i vefā yegdür
 Hezārān Ḥür u Ğilmāndan gönül bir dil-rübā yegdür

Güneş bālīn felek altun beñeklü cāme-ḥāb olsa
 Bilürseñ ḥālūñi şōfī saña bir būriyā yegdür

- (3) Ne aşşı ʿāşıḳa mülk-i cihānuñ şems ü māhından
 Gönül bezmi çerāğın yaḳmağa bir meh-liḳā yegdür

Saña ḳandīl-i mescidden irür nūr-ı²⁴⁵ ziyā zāhid
 Baña cām-ı Maḥabbetden olan cām-ı²⁴⁶ şafā yegdür

- (5) Yaḳarlar bezm-i vuşlatda kişiyi Şem'ī meh-rūlar
 Hilāl-ebrū güzellerle ırāḳdan merḥabā yegdür

^{244b} yüz yumaz: turımaz
³⁰ A 147^a Şem'i D. 61. Gazel

^{245a} irür nūr-ı: iren nār Şem'i D.

^{246b} cām-ı: nūr-ı Şem'i D.

31.

SİHRİ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Bir elümde dest-i dil-ber bir elümde cām idi
Nüş iderdüm lebleri devrile h̄oş eyyām idi
- H̄oş şanurum vardı 'ālemde qādrin bildüm
Geh öperdüm geh çoçardum baña yārüm rām idi
- (3) Yār ağıyāra bugün gel ey seg-i kūyum dimiş
Çanı ol demler ki ol itden kötü bed-nām idi
- Kūşe-i mey-hānelerde zāhid olur emek
Lebleri şevkıyla eglencem mey-i gül-fām idi
- (5) Çoçulardum sünbülün Sihri öperdüm gül yüzün
Her gicem bir Çadr olurdu her günüm bayrām idi

32.

ZĀTİ RĀST

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) İlahī bende-i şāh-ı sitem-kār olmasun kimse
Kemend ü miḥnet ü derde giriftār olmasun kimse
- Bu yād illerde ben deryā-yı 'ışka āşinā oldum
İlahī vādī-i ğurbetde bīmār olmasun kimse
- (3) H̄abāb-ı mey bigi²⁴⁷ dem-beste vü āvāreyüm her dem

³¹ A 147^b

³² A 147^b Z.D 1290. Gazel

Hey ol mest-i mey-i t ze²⁴⁸ hev -d r olmasun kimse

D g nmekden ten-i zerd m siy h itmekd r r k rum
G k altında ben m bigi siyeh-k r olmasun kimse

- (5) Ma  m-1 M  ter  oldu ben m menzil-geh-i  hum
Met  -1 mihr ne ey meh  ar -d r olmasun kimse

Cef yile del b ba rum beni ney bigi i letme
Sen n esr r-1   i  u ndan  aber-d r olmasun kimse

- (7) Ne t li  var ne devlet var ne t kat var ne  udret var
Nig r n g rmemekde Z ti n - ar olmasun kimse

33.

VE LEHU

F  il t n F  il t n F  il t n F  il n

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1)   A   m  abr u  ar r-1   a l y r olmaz ba a
D stlar d v nelikden  zge k r olmaz ba a

Le ker[-]i  amdan  a ub  utulma  c n z hid 
K  e-i mey-  ne de l  bir  i  ar olmaz ba a

- (3) K fir olsun sen  anem  n nde secde itmeyen
Ta rı  a   c n bu yolda i tiy r olmaz ba a

Ba um  ba r eyley ben ger i varam der-miy n
Ol d r-i yek-d ne amm  der-ken r olmaz ba a

^{247a} bigi: gibi Z.D

^{248b} t ze: n za Z.D

33 A 148^a

- (5) Nağd-i cān virmekde şeh-bāzum velī dil-berlere
Ol Hümā yüksek uçar key dil şikār olmaz baña

Ey gözi cellād zaḥm ur sīne-i şad-pāreye
‘ Ālem içre ol qadar bir yād-gār olmaz baña

- (7) Yañılıb ‘ ömrüm didüm ol cān meni terk eyledi
Zātīyā bildüm ki ‘ ömrüm pāy-dār olmaz baña

34.

HİLALİ RĀST

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Çāk iden sīnemi tīg-ı gam-ı cānānumdur
Fāş iden sırrımu sūz-ı dil-i pinhānumdur

Gün degüldür görinen deyr-i felekde her gün
‘ Aksi taşvīr-i cemāl-i meh-i tābānumdur

- (3) Ne qadar varse meh-pāre qulağı küpelü
Bende-i ḥalkā be-gūş-i der-i sulṭānumdur

Dağılur güller elifler şanemā serv-i sehi
Cism-i şad-pāre benüm tāze gülistānumdur

- (5) Sāye-veş ḥākile yeksān iden üftādeleri
Ey Hilālī benüm ol serv-i ḥırāmānumdur

³⁴ A 148^a Hil.D 21. Gazel. Gazelin 3 ve 4. beyitleri dīvānda ters şekilde kaydedilmiştir.

35.

FERRUHÎ RÂST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Āfet olmuş gözlerin dil-ber süzüb gelür
Mübtelâlar pâyına düşmüş tozub gelür
- Pād-şāhum hem diller almağa eliyle bağlamış
Perçemüñ saçların başdan çözüb çözüb gelür
- (3) Tārmār itsem n'ola 'ömrüm ser-i zülfüñ gibi
Ġam sipāhı kasilub 'uşşāk bozub bozub gelür
- 'Ārizünda beñlerüñ beñzer Habeş ferzentine
Şanasın deryāya düşmüşdür yüzüb yüzüb gelür
- (5) Ferruhî halvetde gördüm dām içinde dāne yok
Şöfiler mey-ḥāneye zencir büzüb büzüb gelür

36.

FİRĀKÎ RÂST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Ḥayra maḳdem merḥabā ey tā'if-i püt-i ḥalil
Ka' be ḥaḳḳı berḳ urur alnuñda envāri celil
- İhtiyārum ḳalmadı gördüm cemālün Ka' besin
Eyledüm Zemzem gibi gözüm yaşın sebil
- (3) Ḥāk-i pāyüñ çeşmüme kehl-i cilā-veş çekmege

³⁵ A 148^a

³⁶ A 148^b Fr.D'nda bu Gazel bulunmamaktadır.

Karşu çıkdum gözlerüm nûrı saña bir iki mîl

Küyuña varduğca ister seyr-i ruḡ-sāruñı gönül

Ka' be' de her ḡacıya elbette lâzımdur delîl

- (5) Ḥacı sen Ka' bem yüzüñ göster Firākî ḡasteye
Nür göstermekde ḡacîlar çün olmazlar ḡacîl

37.

‘AMRÎ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

- (1) ‘Āşık oldum derdüme yokdur devā şimden girü
Günde biñ kez ölürem ben mübtelā şimden girü
- Dōst düşmān āh idüb²⁴⁹ kâfir müselmān raḡm ide
Ağlaya ben ḡasteye bāy ü gedā şimden girü
- (3) Yāri ağyār ile görmekden ölüm yegdür baña
Ey ecel ehlen ve sehlen merḡabā şimden girü
- Ey ḡalîlüm Nūḡ Ṭūfānın ḡopardı gözlerüm
Ḳışsa çoḡdur diñle benden mācerā şimden gerü
- (5) Cām-ı ‘ışkı²⁵⁰ nūş idüb ser-mest ü ḡayrān ol yüri
Vāz gel zühd ü riyādan ‘Amrîyā şimden girü

³⁷ A 148^b A.D 93. Gazel

^{249a} idüb: ide A.D

^{250a} Cām-ı ‘ışkı: ‘ışk cāmın A.D

38.

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - . / - . . . / . - - . / - . -

- (1) Cānumda tāb-1 ḥayret ü çeşmümde āb-1 baḥt
Bir dem yüzüme gülmedi iy āftāb-1 baḥt
- Pīrüz-1 ṭālī'üm benüm oldı ḥayāl-i ḥāb
Geh geh görünse bārī düşümde bu ḥāb-1 baḥt
- (3) Şūr-1 dilde cān gibi yaḳaydum odlara
Ger mümkün olsa ādeme ḳahrı ' itāb-1 baḥt
- 'İşum devām-1 ḡuşsa vü hem-şoḫbetüm belā
Eşküüm şerāb ṭālī' -i baḡrum kebāb-1 baḥt
- (5) Ben şeh-süvār olam dirdüm devlet atına
Ey vāh ki pāy-dār degül bu rikāb-1 baḥt

39.

VE LEHU

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - . / - . . . / . - - . / - . -

- (1) Virdüm yile nedīmi nedāmet ne fāyide
Aldum dile belā-yı şikāyet ne fāyide
- Furşat demi ki ḡafletle geçdi yil gibi
Ḥālüm şu gibi ger ola rikḳat ne fāyide

³⁸ A 149^a Bu gazelin hem başlığı hem de mahlas beyti bulunmamaktadır.

³⁹ A 149^a 39. ile 45. Gazeller arasında Ve Lehü başlığı atılmasına rağmen 38. gazelden itibaren mahlas beytinin hiçbirinde yazılmamış olmasından dolayı bu gazellerin kime ait oldukları tespit edilememiştir.

- (3) Cānda selāmet olmasa ni‘ met ne menfe‘at
Çün başda devlet olmaya ‘ izzet ne fāyide

Düş gibi geçdi ğāfildüm vuşlat-ı nigār
Firqat deminde gitdi bu ğaflet ne fāyide

- (5) Müflis ħimāyet eylemese gence iricek
Faqrile rence irse ħamiyyet ne fāyide

40.

VE LEHU

Mef‘ ūlū Fā‘ ilātū Mefā‘ ilū Fā‘ ilūn

Muzāri’ - - . / - . . . / . - - . / - . -

- (1) Toğmaz felekde pür-a‘ lā senüñ gibi
Olmaz melekde şūret-i zībā senüñ gibi

Ṭāvūs-i Ḳudsī bülbül elḫān olurdı ger
Gülşende bitse verdi muṭarrā senüñ gibi

- (3) ‘Arş’a daḫī irürse seri serv-i Sidre-veş
Olmaya müntehā vü dil-ārā senüñ gibi

Ḥūrşīdi saña beñzedüridüm olaydı ger
Kaşları fitne, gözleri şehlä senüñ gibi

- (5) Gerçi ki çok nigāra nazār itdi gözlerüm
Almadı kimse göñlümi alā senüñ gibi

41.

VE LEHU

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' ---/---/---/---

- (1) 'Işkıle ḥāli za' f olanuñ şabrı bek gerek
Bu derde çift olan kişi 'ālemde tek gerek
- Maḥbüb taş bağırlu olub şiddet eylese
Cevrin ceken muḥibbe demirden yürek gerek
- (3) Ey dil ṭayanma ol şanemüñ ḳatı göñline
Gerçi ki şeh serāyına mermer direk gerek
- Ol resme yıkdı göñlüm evin ol nigārum
Yine 'imāret itmege ḥayli emek gerek
- (5) Yārem dilümde tāzelenür söylemese yār
Zaḥmuñ hevāsın almağa lā-büd nemek gerek

42.

VE LEHU

Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilätün Fe'ilün

Remel ...--/...--/...--/...-

- (1) Dileridüm ki idem derdüme dermān seni ben
Eyledüñ derdile dermānde vü ḥayrān beni sen
- Dileridüm ki idem vaşluma mihmān seni ben
Eyledüñ bār-ı belā hem-dem ü hicrān beni sen
- (3) Dileridüm ki idem cānuma cānān seni ben

⁴¹ A 149^b

⁴² A 149^b

Eyledüñ miḥnetle bī-delū bī-cān beni sen

Dileridüm ki çoḥam çün gül ü reyḥān seni ben

Eyledüñ bülbül-i ḥayrān gibi nālān beni sen

- (5) Dileridüm idineydüm feraḥ u cān seni ben
Eyledüñ guşşayile mūnis-i efgān beni sen

43.

VE LEHU

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fa' lün

Müctes . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- (1) Kılur vefāsını her dem baña nigār dirīg
Cefālar itmege 'ādet idindi yār dirīg

Firāk yok baña çün hem-dem ola zülf gibi
Enīsüm olmadı çün baḥt-ı bī-ḳarār dirīg

- (3) Vişāliçün ne ḳadar cem' olursa tedbīrüm
İder ḳadr yili cem' -i tārmār dirīg

Hümāya sa' yile dil ' ankebūtı dām düzer
Bu dāma düşe mi anuñ gibi şikār dirīg

- (5) Belā vü ḥasretle fiğānla geçen bülbül
Olursa mevsim-i gül iricek hezār dirīg

Ṭutub etegin anı iḥtiyār itmişdüm
Elümden ol daḥī gitdi çün iḥtiyār dirīg

- (7) Ben aña irmekiçün cān ü ser nişār iderin

Cihân gibi degül baña pây-dâr dirîğ

44.

VE LEHU

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fa' lün

Müctes . - . - / . . - - / . - . - / . -

- (1) Kâtı ol dem ki gönül 'ış iderdi dil-berle
Şunardı bāde lebi la' l-gün sāğarla

Seher münevver olurdu ruḡ-ı muşa' şa' la
Gece mu' āttardum sünbül-i mu' anberle

- (3) [D]iler idüm alurdum mest-i hūnı çeşminden
Ki dem-be-dem yüregüm yārelerdi hançerle

Beni bu zevk u şafādan sitārum eyledi dūr
N'idem 'aceb ne kılam ṭālī'-i mükedderle

- (5) Nedīm-i meclis oldı firāḡ-ı ḡasret-i dōst
Şu mürde yimege celīsüm Nekīr Münker'le

45.

VE LEHU

Mefâ' ilün Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fa' lün

Müctes . - . - / . . - - / . - . - / . -

- (1) Se' ādetimüz gün bigi 'ayān oldı
Çün aldı gönlümüzi cān gibi nihān o[ldı]

Şu resme düşdi anuñ la' li şevḡıne 'uşşāḡ
Ki gözlerinden aḡan yaş yerine ḡan oldı

⁴⁴ A 150^a

⁴⁵ A 150^a Ns.D'nda bu gazel bulunmamaktadır.

- (3) Ne gencdür ‘acebā ḥüsni ol perī-rūyuñ
Ki gören ādem anı aña pās-bān oldı
- Yüzini görmesün n’ola ḳāni‘üz aña kim
Eşigi Ka‘besi ‘āşıqlara sükkān oldı
- (5) Hevā-yı zülfi Nesīmī ne kār-bāndur kim
Metā‘-ı bārı anuñ fitne-i cihān oldı

46.

TEVḤĪD-İ RABBŪ’L-‘ĀLEMĪN

Fā‘ilātün Mefā‘ilün Fā‘ilün

Remel - . - - / . - - / - . -

- (1) İftitāḥ-ı kelām-ı ehl-i kemāl
Nām-ı A‘lā-yı Mübdi‘-i Müte‘āl
- İrmedi ḥamdi müntehāsına
Zıkr iden “bi’l-ğudüvvi ve’l-āşāl”²⁵¹
- (3) Zātı “Leyse ke-mişli-hī şey’ün”²⁵²
Şıfatı küll küll-i maḳāl
- Çünkü ansız vücūdı yoḳ şey’üñ
Ola mı Aña zıdd u mend ü mişāl
- (5) Ğayrın işbāt iderdi ‘aynī olan
Gerçi vehme gelür bu resme ḥayāl
- Heme ‘ālem ziyā’ı nūru’llāh

⁴⁶ A 150^a

²⁵¹ Kur’ân-ı Kerîm, Ra’d Süresi, 15. Âyet-i Kerîmesi’nin sonları.

²⁵² Kur’ân-ı Kerîm, Şürâ Süresi, 11. Âyet-i Kerîmesi’nden.

Leyse fî cubbeti'l-vücüd sivāh²⁵³

- (7) Tā ki itdi zūhūr nūr-ı vücūd
Oldı Anuñla her ziyā mevcūd

Gelmese ‘ālem-i vücūda ziyā
Nūr olmazdı Şāhid’e Meşhūd

- (9) Her nāra haşr itmişidi nūrı Raḥīm
Sāye-i Ādem kııurdu sücūd

Sāyede nūra secde eylerdi
Olsa ‘aynında zerre deñlü şühūd

- (11) Nūr almasa zāhir ola mı hıç
Zıll-i memdūd²⁵⁴ ü zav’-i nā-maḥdūd

Heme ‘ālem ziyā’ı nūru’llāh
Leyse fî cubbeti'l-vücūdi sivāh

- (13) Niçün ḥalkı oldı insile cān
Bulmağıçün ḥazīne-i pinhān

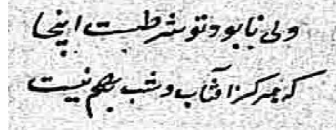
Maḥzeni ol ḥazīnenüñ cāndur
Cānıñı böyle bulasın cānān

- (15) Velī yoqluḡ kilīdi varlıḡdur
Ac kilīdiñi ola genc ‘ayān

Var didüğüñ çü ma‘nāda yoḡdur
Nenüñdür ‘ārife bu nām ü şān

²⁵³ Cüneyd-i Bağdadi’nin ‘Cübbenin altında Allah’tan gayrı bir şey yok’ anlamındaki sözü.

²⁵⁴ Uzayıp giden anlamındaki Arapça tamlama.

(17)

47.

ḤAṬĀYĪ RĀST

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Müzeyyendür senüñ ḥüsnüñ bu dört nesneyle ey dil-ber
Biri ḥüsn ü biri ḥulq u biri luṭf u biri iḥsān

Saña ' aşık olalıdan baña dört nesne yār oldı
Biri derd ü biri firqat biri ḥasret biri efğān

- (3) Seni benden ayıranı görem dört nesneden ayru
Biri dīn ü diri dünyā biri sağlık biri imān

Seni her kim görüb sevmez bu Dört Kitāb anı tutsun
Biri Tevrāt biri İncil biri Zebūr biri Furqān

- (5) Bu dört dervīş du' āsına Ḥatāyī kılmayub nevmīd
Biri ' aşık biri şādık biri ḥālīş biri elvān

48.

NAZMĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Uralıdan sīnem üzre ' aks-i la' lūñ tāze dāğ
Oldı ben Mecnūn'a ey Leylā ḥırām ṭag üsti bāğ

⁴⁷ A 151^a

⁴⁸ A 151^a

Bağmaduñ ey zülfi Şeb-dîz yaşımuñ gül-günuna
Küh-ken-veş her dem ağıtdum gözümde çağ çağ

- (3) Rā kaşuñla dāl zülfüñ redd ider gerçi beni
Alşalar zülf-i siyāhuñ ey meh olsun yüzi ağ

Şāh-ı ıŝkum tāc-ı devletdür başumda dūd-ı āh
Āteş-i āhum şerārı oldı bir zerrīn-otāğ

- (5) İstemez her giz dil-i nā-şādum ey meh-i rüşenā
Karşuma hergün olaldan mihr-i haddüñ şeb-çerāğ

Nazmiyā cānlar virürsen kūy-i yāri göricek
Cennet eyleye Hudā yirüñi olsun yüzüñ ağ

49.

ŞEFİ'İ RĀST

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Görinenler degül cismümde dāğ-ı hūn-feşān yer yer
Temāşā-yı cemāliñçün göz açdı cism ü cān yer yer

Degüldür servler cānā görüb kıddüñ olanlar hāk
Kıyāmetdür şanub tırdı ayağ üzre hemān yer yer

- (3) Mesīhā-yı zemān olub sipihr üzre maķām itseñ
Seni Kārūn-veş āhır bilürsin bī-gümān yer yer

Degüldür mihr ü meh cānā gamuñdan ben kemān-ķaddüñ
Hādengüm irdügi yerde komuşlardur nişān yer yer

- (5) ad-i dil-berlere arşı Œeffii eŒm-i giryānum
Leb-i enhāra bezer kim ola servi revān yer yer

50.

VE LEHU

Mefāilūn Mefāilūn Mefāilūn Mefāilūn

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Bu ālem aŒrına zīnet viren mihr-i cemālūndūr
Cihānı mūŒterī iden saa iki hilālūndūr

ayāl-i eŒm ü zūlfūñle bu gōñlüm ey gūl-i ra nā
İinde nergis ü sūnbūl aılmış bir sifālūndūr

- (3) Aıdan cūları deŒte benüm bu eŒk-i eŒmümdür
DūŒüren kūha ŒimŒadı senūñ add-i nihālūndūr

Fezā-yı ArŒ'a pervāz it benüm ey murĒ-ı nālem kim
Tenūñde her araf āhum zümüröd perr ü bālūndūr

- (5) Meānī baridūr abum nigāruñ vaŒf-ı dendānı
Œeffii a r-ı deryāda yatur dürr-i lālūndūr

51.

VE LEHU

Fāilātūn Fāilātūn Fāilātūn Fāilūn

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) āŒıka dil-ber egeri kendüyi zībā Œatar
ul idünür bir beŒ on gūn āıbet ammā Œatar

Dīnde īmānda virür um-ānede cām-ı meye

⁵⁰ A 151^b

⁵¹ A 151^b.

Zāhid-i şad-sālim diyen qurı da^ç vā şatar

- (3) Cānib-i la^ç lūnde key Hindū beñūñ cānā senūñ
Bir Hābeş'dür Rūm ilinde gūyiyā ħurmā şatar

Baħr-i 'ıŝkuñ içre düşdi ey dişi lü'lü' göñül
Lücce-i 'ummāna şan kim kendüyi ğavvāş şatar

- (5) Vaşf-ı la^ç lūñ nazm idelden tab^ç-ı sükker-bārla
Kendüyi cānā Şefi'ī bülbül-i gūyā şatar

52.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Cān aratdı ħıdmetinde şem^ç-i nūr-efşān aña
Tāc-ı zer giydürse tañ mı āteş-i sūzān aña

Şol kadar aħvālūme sūzān ü giryān oldı şem^ç
Kaldı şu^ç le ağızına barmağ koyub ħayrān aña
- (3) Āteş-i sūzuñla biryān eyledüñ pervāne'ı
Sen de ey şem^ç-i şeb-istān raħm idüb bir yan aña

Devr içinde göñlüme kimse ayağ-dāş olmadı
Sāķı-i bezm-i Maħabbet vireli meydān aña
- (5) Ni^ç met-i vaşluñ Şefi'ī'ye naşib olmazsa
Sīne tennūrunda pesdür dāğ-ı miħnet nān aña

53.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Bellü 'ālemde ne var mihr-i vefādan ğayri
Zehre beñzer ne ola cevr ü cefādan ğayri
- Künc-i firkatde yatub şöyle za' if oldı tenüm
Kimse gelmez göre hiç derd ü 'inādan ğayri
- (3) Kaşlaruñ fikriyle döndi hilāle kıddüm
Göñlümi egleyemez kimse bu rā'dan ğayri
- Yillerüñ vardı göñül küyuña görmege seni
Bir eşer görmedi hiç bād-ı şabādan ğayri
- (5) Ey Şefī'ī ne 'aceb derde şataşmışsın sen kim
Bilemez derdüñi bir kimse Hūdā'dan ğayri

54.

VE LEHU

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

- (1) Nihān olalı çeşmümden o kāmēt
Günüm rüzī kıyāmetdür kıyāmet
- Çü şīrāne baқа āhū gözünüñ
Elinden cānı kim ilter selāmet
- (3) Benī-Ādem kamu dīvāne olur

⁵³ A 152^a

⁵⁴ A 152^a

İdersem ey perī ḥüsnüñ ḥikāyet

‘ Aceb derde esīr oldum Ḥudāyā
Yürürken dünyede şağ u selāmet

- (5) Yüzine kebkebüñ nağsın başarsañ
Şefī‘īye odur necm-i se‘ ādet

55.

VE LEHU

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Ruḥuñ ‘ aksiyle ṭolubdur bu āhumdan cihān āteş
Güneş bir ṭāsa dönmüşdür kim evlādur miyān āteş

Felekde görinen encüm degüldür ey hilāl-ebrū
Şerār-ı nār-ı āhumdan humdan ṭolubdur āsmān āteş

- (3) Ḥayāl-i zülfüñ ey dil-ber dil-i sūzānum içinde
Şanasın kim semenderdür ki olmuş āşyān āteş

Nice pinhān idem dilde nigārā rāz-ı ‘ ışkı kim
Olunmaz şırça içinde bilürsin kim nihān āteş

- (5) Yağar zülfinüñ ucından ḥayāl-i ‘ arızuñ her dem
Niçün virmez kara günlü Şefī‘ī’ye amān āteş

56.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Ol melek-sīmā perī kim beñzemez insān aña
Cānü gönülden fedā olsun hezārān cān aña

Gerdenine hāle-i ıavķ eyledi ^ç uşşāk-vār
Boynı bağlı bir ķul olmuşdur meh-i tābān aña

- (3) Gülşen-i derdüñ nihālidür bu cism-i nā-tüvān
Düd-ı āhum ebr olub yağdurdı çok bārān aña²⁵⁵

Gördi ekdüm mezra^ç -ı dilde Maħabbet-ħānesin²⁵⁶
Meyvedür bağrum başı berg oldı her peykān aña²⁵⁷

- (5) Yār hicrile Hayālī şöyle mu^ç tād²⁵⁸ oldı kim
Rüz-ı vuşlat gibi olmuşdur şeb-i hicrān aña

57.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Ana raħminde tenüm ol²⁵⁹ dem ki şüret bağladı
Bir şanem yādına zünnār-ı Maħabbet bağladı

Maħmil-i tābūtda olur metā^ç ı pür²⁶⁰ -kefen

⁵⁶ A 153^a H.B.D 6. Gazel. Dīvāndaki 2. ve 6. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

²⁵⁵ Mecmuadaki bu beyit dīvāndaki 4. beyitin ilk mısrası ile 5. beyitin ikinci mısrasının birleştirilmesinden oluşmuştur.

^{256a} ħānesin: dānesin H.B.D

²⁵⁷ Mecmuadaki bu beyit dīvāndaki 5. beyitin ilk mısrası ile 4. beyitin ikinci mısrasının birleştirilmesinden oluşmuştur.

^{258a} mu^ç tād: munis H.B.D

⁵⁷ A 153^a H.B.D 610. Gazel. Mecmuadaki 2 ve 3. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

^{259a} ol: şol H.B.D

Şol ki bir kaç gün fenā şehrinde²⁶¹ şöhret bağıladı

- (3) Gördi Mecnūn kim beni ādemde yoķ meyl-i²⁶² vefā
Vardı ol dīvāne vaḥşīlerle ülfet bağıladı

Genc-i zāta²⁶³ nefis ejderhāsın itdi pās-bān
Çün ılısmı ādemi üstād-ı ḥikmet bağıladı

- (5) Yād-ı la' lūñle Ḥayālī nūş ider ḥūn-ı ciger
Gör ṭabīb-i hecr aña cānā ne şerbet bağıladı

58.

VE LEHU

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Dil helāk oldu meded şol gözleri bīmārdan
Derdime dermān irişmez ol şeker-güftārdan
- Ġam şebinde firķatiyle cānum alduñ tenümden²⁶⁴
Gel berü şulḥ idelüm bir büseye inkārdan
- (3) Vaşlıñile cānum istibdāl iderseñ n'ola kim
Kim kaçır 'ālemde iy meh aşsılı bāzārdan
- Pād-şāh-ı mülk-i ḥüsnüm diyü germ olma şehā
Kim vefā gelmez cihānda çerḥ-ı kej-reftārdan
- (5) İy Ḥayālī 'ömri zāyi' itmeyem dirseñ eger
Ḥālī olma devr içinde bir muşāḥib yārdan

^{260a} pür: bir H.B.D

^{261b} şehrinde: dünyada H.B.D

^{262a} meyl-i: resm-i H.B.D

^{263a} zāta: cāna H.B.D

⁵⁸ A 153^a H.B.D 379. Gazel

^{264a} firķatiyle cānum alduñ tenümden: firķatiñile cānum alduñ tınmadım H.B.D

59.

VE LEHU

Mef'ülü Mefā'īlü Mefā'īlü Fe'ülün

Muzāri' ---/.---/.---/.---

- (1) Bir 'āleme irmişdürür erbāb-ı ḥarābāt
Kim düşde daḡī görmez anı ehl-i münācāt

Mey telḡ olıcaḡ ḥālet olur anda ziyāde
'İşḡ ehline yeter bu ḡadar keşf ü kerāmāt

- (3) Ārām idemez dil göricek sāḡar-ı pür-meyi
Ḥürşīdi göricek n'ola raḡş eylese zerrāt

Ferzīn gibi keĵ²⁶⁵-revliḡi ḡo naḡ' -ı felekde
Çerḡ itse gerekdür seni bir lu' b ile şah-māt

- (5) Sevdā-yı cihānı ḡoma gönlünde Ḥayālī
Ol Ka' be-i 'ulyāyı niçün mesken ider Lāt

60.

VE LEHU

Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün Mefā'īlün

Hezec . ---/. ---/. ---/. ---

- (1) Gel ey şeh-bāz-ı dil ḡāk-i ḡafesden 'azm-i pervāz it
Fezāyı lā-mekān seyrine 'Anḡā-veş ser-āḡāz it

Ayaḡuña gele dirseñ naşībüñ büm-veş dāyim
Dilā ehl-i ḡarābāt ol cihāna ḡırşıñı āz it

⁵⁹ A 153^b H.B.D 31. Gazel

^{265a} keĵ: hec H.B.D

⁶⁰ A 153^b H.B.D'nda bu gazel bulunmamaktadır.

- (3) Maḥabbet meclisinde hem-dem ü yārān olam dirseñ
Dilā dellāl-i dil mey gibi baġruñ çenge dem-sāz it

Kemāle irgürüb ŧi‘ ri cihānuñ ḥāfızı olduñ
Ḥayālī gel diyār-ı Rūm’ı ŧimden girü ŧīrāz it

61.

VE LEHU

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Cānı teslīm eylemek ‘ ışkuñda kārumdur benüm
Zinde olmağ bir nefes ‘ ışğ içre ‘ ārumdur benüm

Çün beni ḥāk itdi mihrüñ māh yüz sürdi baña
Çehresinde görinen māhuñ ġubārumdur benüm

- (3) Mihr-i ḳandīlde²⁶⁶ felekde nār-ı āhumdur yakan
Māha kevkebler nişār²⁶⁷ iden ŧerārumdur benüm

Yağdı ‘ ışkuñda melāmet taşların bir bir başum²⁶⁸
Ol melāmet taşları ŧimdi ḥiḧārumdur benüm

- (5) Ey²⁶⁹ Ḥayālī baş açuğ bir Rūmili abdālıyum
Tekye-i ḥayretde Mecnūn iḥtiyārumdur benüm

⁶¹ A 153^b H.B.D 370. Gazel

^{266a} Mihr-i ḳandīlde: Mihr ḳandīlin H.B.D

^{267b} nişār: nişan H.B.D

^{268a} taşların bir bir başum: taşı bin bin üstüme H.B.D

^{269a} Ey: Ben H.B.D

62.

VE LEHU

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā'ilü Fā' ilün

Muzāri' - - - / - - - / - - - / - - -

- (1) Tīr-i cefālar eyledi bağrum delik delik
Ġam oğlarıyla ʔobʔoluyum nitekim belik²⁷⁰

Bennā-yı ʕ ışk bir ulu bünyāda şaldı²⁷¹ ʔarḥ
Kim ol bināya kelle-i ʕ uşşākdur helik

- (3) Öpmek dilerken ol mehi āheng-i nāz idüb²⁷²
Şeh-nāza başladı şoñumı kıldı büselik

Tāb-ı ruḥundan eyledi zülfünü mekān
Gün germ olunca kendüye idindi gölgelik

- (5) Kütlu kapu açıldı Ḥāyālī'nün üstine
Alçağ gönüllü olalıdan nitekim eşik

63.

VE LEHU

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

Remel - - - / - - - / - - - / - - -

- (1) Çeşm-i pür-ḥūnumda ebrūñuñ ḥayāli bī-gümān
Māh-ı nevdır kim şafağ içinde olmışdur ʕ ayān

Öliceğ kanlu yaşumdan çehre-i zerdüm benüm
Bitüre ḥāk-i mezārüm üzre mīr-i ʕ āşıkān

⁶² A 154^a H.B.D 263. Gazel

^{270b} belik: yelik H.B.D

^{271a} ʕ ışk bir ulu bünyāda şaldı: çarḥ bir ulu bünyāda urdu H.B.D

^{272a} nāz idüb: cevri der H.B.D

⁶³ A 154^a H.B.D 381. Gazel. Mecmuadaki 3 ve 4. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

- (3) Yazmak için hāme-i tīrūñle miḥnet-nāmesin
Sürhile zaḥmum devātı rürdür ey қаşı kemān
- Serv-i gül şanma görinen қadd-i ḥaddūñ²⁷³ yādına
Sīne sīne dāğ urub çekdi elifler bostān
- (5) Rāvi alқorsa²⁷⁴ Қaramān'a Ḥayālī şı' riñi
Bula naẓm-ı rūḥ-baḥşuñdan nızāmī tāze cān

64.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Ḥūn-ı ciger olalı mey-i dil-güşā baña
Geldi cihān elemeleri zevḳ ü şafā baña
- Gözyaşı baḥrine düşeyin zevḳ bundadır
Şunma elūñ ḥalāşıçün iy [āşinā]²⁷⁵ baña
- (3) Çün ey gedā mücāviriyim künc-i 'uzletūñ
Pehlūlarum nişānı yeter bu riyā baña
- Sa' yüm²⁷⁶ budur ki sāyemi ḥūrşid görmeye
Hergiz olur mı dīde-i [encüm]²⁷⁷ bağā baña
- (5) Kılısam Ḥayālī gevher-i 'irfānum āşkār
Şaḥrā ola mekānları her baḥr aḳā baña

^{273a} қadd-i ḥaddūñ: ḥadd ü қaddin H.B.D

^{274a} alқorsa: ittirse H.B.D

⁶⁴ A 154^a H.B.D 17. Gazel

²⁷⁵ Mecmuada yoktur ama dīvānda yazılıdır.

^{276a} Sa' yüm: қasdım H.B.D

²⁷⁷ Mecmuada yoktur ama dīvānda yazılıdır.

65.

ELVĀNĪ FERMĀYED

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

- (1) Cefāyı 'āşık olan şaymag olmaz
Libās-ı 'ışkı cāndan şoymag olmaz
- Ola kim şabrile irişe vaşla
Gönüldeñ kişi 'ışkı yumağ olmaz
- (3) Cefāyı uranıyla eyle ma' şük
İkende 'āşıkına kıymağ olmaz
- Ne resme yandüğün cevriye 'uşşāk
Kimesne bu rumūzı tuymağ olmaz
- (5) Şabır kılamak gerek Elvānī dāyim
Gönül üstād gine aymağ olmaz

66.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Gönlümi aldı ne kılam bir püt-i zībā benüm
Bir sözi şekker laṭif zülf-i 'anber-sā benüm
- Güneşe nicesi bāḥum yüzünü koyub anuñ
Hiç görünmez gözüme Cennetü'l-Me'vā benüm
- (3) Niçe görem yaşını Ceyḥūn'a ne teşbīh eyleyüm

⁶⁵ A 154^b

⁶⁶ A 155^a

Çatredürür baħr gözümde kamu deryâ benüm

Serv-i peyki yücedür boyı elüm irmez aña

Dâl kıldı kıaddümi ol kıamet-i bälâ benüm

- (5) Ferdürür Elvâni rüyı göz la'ldür saçar
Fırkıtiyle yakmadı cânım ol melek-sımâ benüm

67.

ḤAYRETİ RĀST

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - . / - . . . / . - - . / - . -

- (1) Seyrâna çıkdı sım-bedenler taraf taraf
Şalındı yine serv-i çemenler taraf taraf

Bülbül gibi her ehl-i dil efgâna başladı
Açıldı gülleri gonce-dehenler taraf taraf

- (3) Bülbüller oldı ħâr-ı belâlarda mübtelâ
Bezm-i şafâda zâğ u zağanlar taraf taraf

Ben gül-sitâna varıcağ el şundı her biri
Dāmānum aldı tutdı dikenler taraf taraf

- (5) Künc-i belâdasın sen e yâ Hayretî hemân
Bezm-i şafâda cümle kıalanlar taraf taraf

68.

ZĀTĪ RĀST

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Ağlayub didüm ki diş ursam leb-i handāniña
Didi çeşmümden hāzer kııl yūri kıyma cānuña

Ağlamağdan 'ālemi garğ eylerüm raħm it didüm
Didi garğ eyler seni gözyaşı girme қanıña²⁷⁸

- (3) Didüm oldı bu ciger biryān gel e bir yānuma
Didi bir tığ ururum şimdi geçer bir yāniña

Didüm āzād eyledüm kūyuñda cān murğın bugün
Didi yatduğun yir uçmağ ola raħmet cāniña

- (5) Bir ğazel didüm oқur 'uşşāğ hażz eyler didüm
Didi iy Zātī yazılsun ol senün dīvāniña

69.

MERŞİYYE-İ RAĤMĪ BERĀY-İ SULTĀN MUŞTAFĀ

*Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün**Muzāri' - - . / - . - . / . - - . / - . -*

- (1) Ey dil bu ittişāl nedür mā-sivā ile
Қағ' -1 ta' alluқ it yūri mıkrāz-ı Lā ile

'Ankā-yı Қāf-ı қudret olanlar zebūn iken
Kim başa vire²⁷⁹ heft-ser-i ejdehā ile

⁶⁸ A 155^a Z.D 1299. Gazel

^{278b} Didi garğ eyler seni gözyaşı girme қanıña: didi çeşmümden hāzer kııl yūri kıyma cānuña Z.D

⁶⁹ A 155^b Rh.D'nda Merşiye-i Raħmī Çelebi Berāy-ı Merhūm Sultān Muştafā tābe Şerahu başlığı altında yazılmış Terkiб-i bend.

^{279b} vire: vara Rh.D

(3) Dāyim kazā vücūdumuzu hār u has-miṣāl
İletür ‘adem diyārına seyl-i fenā ile

Rūhuñ beden ki ‘āriyeti bir libāsıdur
‘Ākıl gurur ider mi bu köhne kabā ile

(5) Āhum menār-ı çerha çıkub eyledi nidā
Çaldurmağa cenāze ‘-i şāhı şalā ile²⁸⁰

Ol Mehdī-i zemāna varub yār-ı gār olub
Gitdi cināna Zümre-i Ālī ‘Abā ile²⁸¹

(7) Şeb kara giydi çözdü saçın ebr-i tîre-reng
Şemle şarındı şems-i cihān gökde āy ile²⁸²

Oldı şehīd-i Hāzret-i Sultān Muşafā
Yār oldı aña Şāh-ı Şehīdān-ı Kerbelā[‘yla]

(9) Cellād-ı dehr kätîl-i halk-ı cihān imiş
Hün-ı şafaqla dāmeni tobtolu kân imiş

Mirrîh-vār hançer-i zerrînle Hilāl
Bir baş kesici kân dökici cān-sitān imiş

(11) ‘İbretle kıl nazar ki kamu halk-ı kâ’ināt
Der-bend içinde gice kalan kār-bān imiş

Şād olma vaşla gāyeti²⁸³ hicrān imiş k’ānuñ²⁸⁴
Evvel behāruñ āhiri āhir hazān imiş

²⁸⁰ 5 numaralı beyit: 6 numaralı beyit Rh.D

²⁸¹ 6 numaralı beyit: 7 numaralı beyit Rh.D

²⁸² 7 numaralı beyit: 5 numaralı beyit Rh.D

^{283a} gāyeti: āhiri Rh.D

^{284a} k’ānuñ: ānuñ Rh.D

- (13) Bir nokta ile zillet imiş devlet-i cihān
Sultānlıguñ nihāyeti ‘ālemde ān imiş
- Bu dehr-i dūn didükleri mekkār-ı²⁸⁵ pür-füsūn
Bir zulmi çok mürüvveti yok bī-emān imiş
- (15) ‘İşret-fezā-yı gülşen iken²⁸⁶ şuretā cihān
Ma‘ nīde hārla tolu bir gül-istān imiş
- Olmazsa²⁸⁷ şādlık n’ola ger ğam zemānıdur
Gök giyse āsmān n’ola mātem zemānıdur
- (17) Fānī olub zemānede bu hayl ü bu haşem
İrdi beķāya ol şeh-i bī-ṭabl [u] bī-‘ālem
- Şeb tīg-ı āftābla gīsüsin itdi kaṭ‘
Māhuñ ihāṭa itdi cemālin ğamām u ğam²⁸⁸
- (19) Bu kaṭre kaṭre sübḥa-i²⁸⁹ mercān durur yaşum
Geçirmege mezārınuñ üstünde dem-be-dem
- Tābūti üzre düşse n’ola dūd-ı āhlar
Olur siyāh²⁹⁰ Ka‘ be’nüñ örtüsü lā-cerem
- (21) ‘İbret-nümā-yı āyīne-i mihr-i ḥāveri
Göstermedi anuñ gibi bir zāt-ı muḥterem
- Şīr-i ecel yekin-i²⁹¹ każādan çıkub hemān
Ser-pençesiyle kıldı vücūdın o dem ‘ādem

^{285a} mekkār-ı: mekkāre Rh.D

^{286a} gülşen iken: gülşeninüñ Rh.D

^{287a} olmazsa: olmasa Rh.D

^{288b} ğamām u ğam: ğamām-ı ğam Rh.D

^{289a} kaṭre kaṭre sübḥa: kaṭre sübḥa Rh.D

^{290b} siyāh: siyāt Rh.D

^{291a} yekin-i: kemīn-i Rh.D

- (23) Tāvūs-ı bōstān-ı risāletle yār olub
Mirķāt-i himmeti ķodı ‘ arş üstüne ķadem

Gencīne-i sa‘ ādet iken cismi cān ile
Ĥatm itdilerse n’ola anı rīsmān ile
- (25) Yād eyleyince ‘ iŗretini acıdı ŗerāb
Gözden çıķınca ağladı ķan dīdeden²⁹² ĥabāb

Zerrīn ŗabaķla gūn gibi iŗār iderdi sīm
Meh sāđarını ŗolu iŗerken ol āfitāb
- (27) İfgār ķıldı cisini nāy eyleyūb enīn
Yoldı ŗaķını nāle ķılub ķengle rebāb

Ser-tā-ķadem olursa [n’ola] ger kebūt-pūŗ
Gökden gōtūrdi kendūyi atdı o dem seĥāb
- (29) Zīkr eyleyūb anuñ cereyānı²⁹³ kelāmını
Dōđdi baŗını ŗaŗlara ķoķ nāle ķıldı āb

Zencīr-i zer aŗarsa n’ola ŗāķına gūneŗ
Ķandīl oldı tūrbesi üstūnde māh-tāb
- (31) Ol āftābı ķoynına ķoyduķda zīr-i ĥāk
Kerrūbiyān didi ki “Yā leytenī tūrāb”²⁹⁴

Ķand-i lebinde gerd-i fenādan görūb²⁹⁵ eŗer
İp ŗaķdı gerdenine boğuldı o dem ŗeker

^{292b} dīdeden: dīde-i Rh.D

^{293a} cereyānı: cereyān-ı Rh.D

²⁹⁴ Ķur’ān-ı Kerīm, Nebe’ Sūresi’nin 40. Âyet-i Kerimesi’ndeki “Yā leytenī küntü tūrābâ” kısmına atıfla, “Keŗke [toprak] olaydım.” demektir.

^{295a} görūb: bulup Rh.D

- (33) Yā Rabb cihānda²⁹⁶ ol şeh-i ‘ālī-maḳām kı1
Kāşānesini Ravza-i Dārü’s-selām kı1
- Ḥavrāyı aña cümle murād ıssı²⁹⁷ eyleyüb
Ġilmān-ı bāğ-ı cenneti aña ğulām kı1
- (35) Seyr eyledükce gülşen-i ‘adni Burāḳla
Ser-keşlik itse raḥşı²⁹⁸ gibi aña rām kı1
- Ġilmānlar ile eyleyüben²⁹⁹ ‘ayş ü ‘işreti
Ol³⁰⁰ bezm içinde mihr ü mehi iki cām kı1
- (37) Kim kıldı ise Ḥazret-i şehden anı cüdā
Yā Rabbi anı iki cihānda cüzām kı1
- Ol yirde yatduğunca velī³⁰¹ şāh-zādesin
Evreng-i salṭanatda ebed müstedām kı1
- (39) El götürüb şenāsına şāhuñ çenār-vār
Rahmī du‘ ā-yı devletini iḥtitām kı1
- Bād-ı fenā ḥam itmeye ol serv dālını
Ser-sebz-i ḥurrem eyleye ḳaddi nihālını

^{296a} cihānda: cinānda Rh.D

^{297a} murād ıssı: ḳaravaş Rh.D

^{298b} raḥşı: vaḥşī Rh.D

^{299a} Ġilmānlar ile eyleyüben: Ġilmān-ı ‘adn ile idicek Rh.D

^{300b} Ol: Bu Rh.D

^{301a} velī: anuñ Rh.D

70.

CA'FER FERMĀYED

Fā' ilātün Mefā' ilün Fa' lün

Haff - . - - / . - - / . -

- (1) Vaşluñı virme cāna begcegizüm
Virme cānı cihāna begcegizüm
- Çuluñuz devletüñde hōş geçelüm
    Böyle qalmaz zemāne begcegizüm
- (3) Nāz u şiveyle halkı öldürürdüñ
Sen sen ol girme qāna begcegizüm
- Der-miyāndur dü 'ālemüñ hānı
    Seni bir kez qoçana begcegizüm
- (5) Gerek öldür gerekise dirgür
Çul senüñdür baña ne begcegizüm
- Ca' fer'üñ qaşdı vaż' -ı hüsñüñdür
    Şi' r arada behāne begcegizüm

71.

NECĀTĪ FERMĀYED

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / . - - / . - - / . -

- (1) 'Işkla bīdārıñum şanma ki hevabım³⁰² var benüm
Gözüm ü gönüm açuqdur fetḥ-i bābum var benüm
- Hūr u Ğılmānı³⁰³ añub ṭurma qatımda vā' izā

⁷⁰ A 156^b

⁷¹ A 157^a N.D 362. Gazel

^{302a} hevabım: halim N.D

Ġayr-i dil-berden bilürsin ictinābum var benüm

- (3) Nāşihā қо маһşeri añma yañıldırın beni
Şol қара zülfiyle yarın çok hisābum var benüm

Gözlerüm gün yüzine karşı toludur eşkle
İki şîşe günde beslenmiş gül-ābum var benüm

- (5) Sīne ḥalā³⁰⁴ çeşm-i dil giryān ü biryān gel berü
Hem otağum³⁰⁵ hem şerābum hem kebābum var benüm

Defter ü tōmāra yazduğum maḥabbet-nāmesin³⁰⁶
Levḥ-i ḥāṭırdan dirüm şanma kitābum var benüm

- (7) İy Necātī umarum cennetde yarın yir bulam
Der-geh-i ‘āliyeye çünkimn intisābum var benüm

72.

VE LEHU

Mef’ülü Fā’ilätü Mefā’lū Fā’ilün

Muzāri’ - - . / - . . . / . - . . / - . -

- (1) Yārānı şōfī şavma‘ aya da‘ vet itmesin
Rıtl-ı girān eldeyiken ḥıffet itmesin

Cām ü cihān-nümāyla Cemşīd-i vaqt ider
Pīr-i muğāna kişi nice ḥıdmet itmesin

- (3) Sürdi çıkardı cennet-i kūyuñdan ol mehüñ
Ādem-i raḳīb-i dīve nice la‘ net itmesin

^{303a} Ḥūr u Ġılmānı: hur-ı Rıdvan N.D

^{304a} ḥalā: ḥalī

^{305b} otağum: ortağum N.D

^{306a} nāmesin: sözlerin N.D

⁷² A 157^a N.D 427. Gazel. Dīvāndaki 2, 3, 4 ve 9. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

Dil-ber yüzine gül dermiş ‘andelīb-i bāğ
Yüz virmesin inende güle nisbet itmesin

- (5) Kōndık çü zülf-i gölgeligiñde o meh-ruhun
Diñ kārban-ı³⁰⁷ ‘ömre inen sür‘ at itmesin

Dirler ki cānı gālib olubdur Necātīnūn³⁰⁸
Dil-ber yolunda ölmekiçün ‘illet itmesin

73.

VE LEHU

Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilātūn Fā‘ ilūn

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Lāle yağdı cigerini gül-i ḥandanuñiçün
Kesdi a’rāz ḳolunı³⁰⁹ ḳadd-i ḥırāmānuñiçün³¹⁰

Şovuḳ el degdi şabadan diyü çok söz didiler
Şaḥn-ı gülşende bugün zülf-i perīşānuñiçün

- (3) Didüm öldürdi beni ḡamze ḥōş imiş der-dōst
Dōstum böyle dime ḡamze-i fettānuñiçün

Ḳaranudur şeb-i hicrān yolu yañıldı raḳīb
İriş³¹¹ ey necm-i hidāyet meh-i tābānuñiçün

- (5) Nefesinden biraz ey bād-ı şabā cānlanduḳ
Şeb-i ḡam ḥastelerini añadur cānuñiçün

^{307b} kārban: kārvan N.D

^{308a} Dirler ki cānı gālib olubdur Necātīnūn: sayru durur Necātī dediler öget görün N.D

⁷³ A 157^b N.D 421. Gazel

^{309b} Kesdi a’rāz ḳolunı: servler kesdi ḳolun N.D

³¹⁰ Öldürdüm yār işiginde raḳīb kafiri

Cāyiz olsa Mekke’de ḥinzırı ḳurbān eylemek [Üsteki tek beyit.]

^{311a} İriş: Rahm et N.D

Ehl-i tahkîk ruhuñ dinine imân getürür
Küfr-i zülf aña hâlel virmesin imânuñiçün

- (7) İy Necâtî gözüñ ac al ayağı tobrağını
Tütiyâ isterseñ çeşm-i dirâhşānuñ³¹² içün

74.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Cām-ı ' ışkuñdur dem-ā-dem sırrımı fāş eyleyen
Nār-ı şevkundur hemîşe gözlerüm yaş eyleyen

Öykünürmiş leblerüñe la' l ü yâkût iy şanem
Gâlibâ işbu günehdür anları taş eyleyen

- (3) Hâk-i pâyüña döküb saçdum gözüm gevherlerin
Ârzü-yı kîmyâdur beni kıllâş eyleyen

Âhumile eşigüñ pāk itmege kırmış beni
Bād-ı şubhı gülşenüñ şahnında ferrâş eyleyen

- (5) Sâlik-i rāh-ı hâkîkatdür Necâtî kırkhusuz
Dil-rubâlar ' ışkını kendüye yol-dâş eyleyen

^{312b} çeşm-i dirâhşānuñ:dide-i giryanun N.D
74 A 157^b N.D 393. Gazel

75.

REVĀNĪ FERMĀYED

*Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün**Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -*

- (1) Yüzi cennet lebi Kevşer nigārum serv-ķāmetdür
Güzeller arasında ol kıyāmetden 'alāmetdür³¹³
- Kitāb-ı 'ıŝķı ey hāce çıkarmak hayli müşkildür
Hüdā'ya oķumağıle bilinmez bu hidāyetdür
- (3) Yıkıldı cevri³¹⁴ gönlüm baña şun cām-ı 'adli kim
Ĝarāz beglükden iy sākī cihān içre 'adāletdür
- Şerāb-ı la' l-i dil-berden beni men' itme bi'llāh³¹⁵
Şerāb içmek güzel sevmek be hey ŝōfī zārāfetdür
- (5) N'ola nāziklenüb dil-ber lebinden buse virmezse
Revānī nāzik olanuñ işi dāyım nezāketdür

76.

AĦMED FERMĀYED

*Mef' ulü Mefā' ilü Mefā' ilü Fe' ulün**Muzāri' - - . / . - - . / . - - . / . - -*

- (1) Virüb sitem-i 'ıŝķuñ eline yaķam iy dōst
Kimdürür ki ben kendözüm od'a yaķam iy dost
- Ol kimse ki bir pāre şatar iki cihānı
Anda cefālar gören ancaķ benüm iy dōst

⁷⁵ A 157^b R.D 121. Gazel. Gazeldeki 6. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{313b} kıyāmetden 'alāmetdür: kıyāmetdür kıyāmetdür R.D

^{314a} cevri³¹⁴: zulmile R.D

^{315a} Şerāb-ı la' l-i dil-berden beni men' itme bi'llāh: Mey ü mahbūbdan dāyım beni men' itme ey zāhid

R.D

⁷⁶ A 159^a

- (3)   **Q**anımı **h**alal eyleyeyin saña gelürse
Tābütumuñ ardınca bir iki **q**adem iy dōst
- Ol deñlü enīs oldı gönül verd ü güle kim
Tiryāk gelür şimdi baña zehr-i **g**am iy dōst
- (5)   **A**hmed sözini yarcığı özüm göyünür kim
Kāğid tutuşub odlara yanar **q**alem iy dōst

77.

ŞEYHİ FERMĀYED*Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün**Muzāri' . - - - / . . - - / . - - - / . . -*

- (1)   Didüm vişālūñe irmek didi **h**ayāl-i muḥāl
Didüm cemālūñi görmek didi mübārek-fāl
- Didüm yüzümi yüzüñe didi ki sürem yürü
Didüm yüzüñi³¹⁶ gözüme didi sürmedür āl
- (3)   Didüm **q**ametüñ afet didi ne **ṭ**oğrı **h**aber
Didüm ki **q**aşlaruñ uğrı didi ki egri **h**āl
- Didüm yeterdi kemālūñ didi ki aya noḡşān³¹⁷
Didüm irerdi cemālūñ didi ki güneşe zevāl
- (5)   Didüm ki **Ş**eyhī³¹⁸ i ' ıṣṣkuñ didi ki öldürse³¹⁸
Didüm **h**arāmī gözlerüñ³¹⁹ didi ki **q**an **h**alāl

---

⁷⁷ A 159^a Ş.D 104. Gazel

^{316b} yüzüñi: tozuñu Ş.D

^{317a} noḡşān: noksi Ş.D

^{318a} öldürse: öldüriser Ş.D

^{319b} gözlerüñ: gözüñe Ş.D

78.

AḤMED FERMĀYED

*Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün**Hezec . ---/. ---/. ---/. ---*

- (1) Ḥudāyā gīrd-i şal eyle cüdā düşdüm nigārumdan
Felek ḥışm idüb ayırdı beni sevgilü yārumdan
- Ne 'aceb āhlig odı beni yaqdı vü yandurdu
Fiğānum göklere çıqdı felek tutuşdı nārumdan
- (3) Senüñ meylü Maḥabbetüñ benüm qalbümde muḥkemdür
Yayılmış cismü cān giçer cıqub gitmez tomārumdan
- Ölem bir gün geçe yüz yıl tenüm topraq ola küllī
Maḥabbet qoşusı gele bil esdükce türābumdan
- (5) Görüñ bu Ahmedüñ āhı feleklere çıkar vāhı
Be hey güzellerüñ şāhı şaqın seherde zārumdan

79.

'UBEYDĪ FERMĀYED

*Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün**Hezec . ---/. ---/. ---/. ---*

- (1) Yaşum 'arz ideyin raḥm ide dil-ber muḥtemeldür bu
Sitārimiş her işi işleyen meşeldür bu
- Mezārumda görüb ğam-ı cismümün yapūsını didi
Binā-yı 'ışqdan qalmış yir altında temeldür bu
- (3) Ḥaṭı fikriyle bī-hūd oldı 'aqlum kendüye gelmez
Bu uyḥudan uyanmaz kimse tā ḥāb-ı eceldür bu

78 A 159^a79 A 159^b

Şaķın iy dil seni zülf-i bülendi ayırur tenden
 Karaçılar şoyarlar âdemi burada Bel'dür bu

- (5) ʿ Ubeydî ger bu beş beyti göre elde diye Hüsrev
 Nizâmî Hamsesi'nün pençesin buran gazeldür bu

80.

REVÂNÎ FERMÂYED

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Şoĥbetde çoçalar diyü ol mü-yı miyânı
 ʿ Āşıklarınuñ bir kı1'a döndi yine cânı

Didüm lebüñi mest iken öperüm ĥaberüñ yok
 Nâzile didi söyle bunuñ gibi yalanı

- (3) Pür-naĥl idüben göñlümi meclisde tuşdı
 Görüñ nicesi şüĥdur ol gönçe-dehânı

Bir tâze çemendür ĥaĥt-ı gül-zâr-ı ĥüsnde
 Bir gönçe-i terdür deheni berg-i zebânı

- (5) Ebrüñi Revânî n'ola yalvarub öperse
 ʿ Ādetdür öperler güzelüm çünki kemânı

⁸⁰ A 159^b R.D 423. Gazel. Bu Gazel ile R.D'ndaki 423. Gazelin sadece mahlas beyitleri aynı, diğeri dört beyit farklıdır:

Dil-ber kızarur kılsa semendi cevelânı
 San bâd-ı sabâ zeyn ider lâlesitânı

Cândan sakınur dil lebünün sırrını cânâ
 Açmak mı olur her kişiyeye râz-ı nihânı

Nâz ile benüm gönlümü vallâhi sen aldun
 Ben bilmezem ey dost falânı vü fülânı

Hicrüne düşüp bencileyin benzi sarardı
 Ey meh güneşün sanma ki vardur yerekâmı R.D

81.

VE LEHU

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- (1) Didüm iy meh beni hicründe çoğ ağılatdı felek
Didi nāz ile geçen yağmura tutma kepenk

Didüm iy gönçe-dehen leblerüñ öpmek ola mı
Didi biñ nāzla yoğ yire şağın çekme emek³²⁰

- (3) Görmeyen tāze cemālün gül-i ter n'eyler ola³²¹
Görsün ol şūhı kaçan kim giye³²² altunlu benek

Çanuma gamzelerüñ göz göre etmek toğrar
Yoğdur arada meger anuñla hağğ-ı nemek

- (5) Gel begüm cān virelüm büseñe didigümçün
Baña ol gönçe-dehen gitdi Revānī söğerek

82.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . . - / - . . - / - . . - / - . . -

- (1) Bī-ğarār eylerdi her dem ğam baña³²³ cām olmasa
Göñlüm ārām eylemezdi ger dil-ārām olmasa

⁸¹ A 159^b R.D 196. Gazel

^{320a,b} Didüm iy gönçe-dehen leblerüñ öpmek ola mı
Didi biñ nāzla yoğ yire şağın çekme emek:

Seni sevdügi günâh ise suçın bağışla

Kıyma miskîn gönüle hây dilek hây dilek R.D

^{321a} cemālün gül-i ter n'eyler ola: nihāli gül-i nesrīnler ile R.D

^{322b} giye: geyer R.D

⁸² A 160^a R.D 321. Gazel. Gazeldeki 4, 5, 6 ve 7. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{323a} baña: beni R.D

Ṭağlara düşüb yürürdüm dāyimā Mecnūn gibi
Ol şacı Leylā eger bir dem baña rām olmasa

- (3) Pād-şāhum rūşen olmazdı serāy-ı gönüm
Dāğ-ı mührüñ sīnede yir yir aña cām olmasa³²⁴

Puhteler meyden beni men' itmege gör zāhidi
İstimā' itmek olurdu sözini hām olmasa³²⁵

- (5) Al ile almaz idün gönlin Revānī bendeñüñ
Ḳāmetüñ cānā elif zülfüñ eger lām olmasa³²⁶

83.

FEVRİ FERMĀYED

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) N'ola sen germ olub dirseñ mu' anber kākülüm vardur
Bende dūd-ı āhumdan başumda sünbülüm vardur

Benefşe zeyn iderseñ sen ḥaṭuñdan ' arızuñ üzre
Benüm de ḳanlu dāğumdan nice tāce gülüm vardur

- (3) Dehān adlu bir tāze gonçuñ varsa ey dil
Gönül dirler benüm de bir nevā-keş bülbülüm vardur

İçerseñ mey gibi sen ' aşık-ı şūrīdeler
Benüm de ḥün-ı eşkümden iki şīşe mülüm vardur

- (5) Ḥaṭuñ irişmedin cevri idüb Fevrīyi öldürme
Benüm ' ömrüm benüm rūḥum benüm cānum ölüm vardur

³²⁴ 3 numaralı beyit: 2 numaralı beyit R.D

³²⁵ 4 numaralı beyit: 3 numaralı beyit R.D

³²⁶ 5 numaralı beyit: 8 numaralı beyit R.D

83 A 160^a

84.

ZĀTĪ FERMĀYED*Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün**Hezec . - - - / . - - - / . - -*

- (1) Nigārā hem-dem-i aġyārimişsin
Dirīgā bir gül-i pür-ĥār imişsin
- Seni ġāyet vefāsız dirler idi
Begüm didüklerince var imişsin
- (3) Baña diller virürsin acı acı
Be hey zālīm ne tatlu yār imişsin
- Raġībūñ şoĥbetine cān virürsin
Muĥibbūñden velī bī-zār imişsin
- (5) İdersin her vefāsuz yāre meyli
Be hey Zātī nice bī-‘ār imişsin

85.

ĤAYĀLĪ-İ SĀBIĖĪ*Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün**Muzāri' . - - - / . - - - / . - - - / . - -*

- (1) Ĥarāb olubdur ol ābād gördüġüñ göñlüm
Ėamuñla tobtoludur şād gördüġüñ göñlüm
- Cihānda başına sultāniken benüm ‘ömrüm
Ėul oldı sen şehi āzād gördüġüñ göñlüm
- (3) Cefāya öğrenüben cevre cān virür şimdi

⁸⁴ A 161^b Z.D 24. Gazel

⁸⁵ A 160^b H.B.D’nda bu gazel bulunmamaktadır.

Vefâ vü mihrle mu‘ tād gördüğüñ gönüm

Görünce dāne-i hālūñi dām-ı zülfünde

Țutuldı ƙaldı o şayyād gördüğüñ gönüm

- (5) Țarışdı ƙara yire küh-sār-ı miḥnetde
Ḥayālī şimdi o Ferhād gördüğüñ gönüm

86.

ḤAYĀLĪ-İ DİĞER

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Şaldı ğamda ḥāme-i³²⁷ ‘ ışkuñ ezel bünyādını
 Țaşa ƙullandım belā iḳlīmünñ Ferhādını

Bir nihālī tāze sevdüm bāğ-bān-ı dehriken

Gülşenüñ āzād kıldım servinüñ şimşādını

- (3) ‘ Ālemī ervāḥdan Mecnūn du‘ ā eyler baña
 Gör ne ‘ āḳıldır ki ḥayrile añar³²⁸ üstādını

Her ğubārī ḥākden Ferhād’uñ eylerdi³²⁹ fiğān

Bī-sütün’da bir kişi çağırır Şīrīn ādını

- (5) Ey Ḥayālī ‘ ışka inkār itse zāhid ṭañ degül
 Ḥayli müşkildür kişi terk eylemek mu‘ tādını

⁸⁶ A 160^b H.B.D 623. Gazel

^{327a} Şaldı ğamda ḥāme-i: Şaldığında ḥāne-i H.B.D

^{328 b} Gör ne ‘ āḳıldır ki ḥayrile añar : hayr ile yad eylemek yeğdir kişi H.B.D

^{329a} Her ğubārī ḥākden Ferhād’uñ eylerdi: ḥākinin her zerresi Ferhād’uñ eylemiş H.B.D

87.

EMRİ ÇELEBİ

Fe 'ilātün / Fe 'ilatün / Fe 'ilātün / Fe 'ilün
Remel . . - - / . . - - / . . - - / . . -

- (1) Pāy-māl eyleme gīsū-yı ' abīr-efşānuñ
 uyruğın başma nigārā uyur ejderhānuñ
- Ğonçe tıflını beliñletdi şadā-yı bülbül
 Agzın açub tükürse n'ola şeb-nem anuñ³³⁰
- (3) Añmaduñ hīç günāhın yine yuduñ araduñ
 Yazuğı boynıña ol zülf-i³³¹ ' abīr-āsānuñ
- Jāleler dürr-i necef akdı ulağına anuñ
 Oldı gül halka-be-güşı o ru-ı ra' nānuñ³³²
- (5) Emrīyā şanma şafa sille-i āıyılā³³³ seer
 Yüzünü ana yudı mihr-i cihān-ārānuñ

88.

AVAFİ FERMAYED

Mef'ülü Fā' ilātün Mef'ülü Fā' ilātün
Muzāri' - - - / - - - / - - - / - - -

- (1) İy māh-rūlar ire şems-i cihānum Amed
 İy gönçe-lebler ire mū-yı miyānum Amed
- Bu hüsne efendi meşhūr-ı ' ālem olduñ
 Mişlūñ cihāna gelmez iy dil-sitānum Amed

⁸⁷ A 161^a Em.D 269. Gazel. Dīvāndaki 4, 5 ve 6. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

³³⁰ 2 numaralı beyit: 7 numaralı beyit Em.D

^{331b} zülf-i: haı-ı Em.D

³³² 4 numaralı beyit: 2 numaralı beyit Em.D, ra' nānuñ: zibanun Em.D

^{333a} āıyılā: āumla Em.D

⁸⁸ A 161^a

- (3) Zülf ü ruḥuña karşı aġlatma men ġarībi
Arturma gice gündüz āh u fiġānum Aḥmed
- Ya cevrüñile öldür ya vaşluñile güldür
Emrüñe rāzıyum ben ebr ü kemānum Aḥmed
- (5) Ğamdan büküldi ḳaddi za^ç fıyla pīre döndi
Ḳaçma Tavāfiden gel iy nev-cevānum Aḥmed

89.

ḤAYRETİ FERMĀYED

Mef^çülü Fā^çilātü Mefā^çilü Fā^çlün

Muzāri' ---/---/---/---

- (1) Ne āteş ü bād ü ne āb ü gildüm cānā
Sen serv-i hevāncişe ben māyildüm cānā
- Dāḥī gel ey Ferhād'uñ olmamışdı taḥcīr
Ben rāh-ı Maḥabbetde yāver geldüm cānā
- (3) ^ç Ālemde henüz adı yād olmadın engūruñ
Ḥum-ḥāne-i vaḥdetde ben ḳan-zildüm cānā
- Leylī'ye henüz Mecnūn olmamışdı meftūn
Ben vāde-i ḥayretde lā-ya^ç ḳıldum cānā
- (5) ^ç Işḳ eyledi āvāre ben Ḥayretiyi yoḥsa
Her ḥıdmete cānile müste^ç celdüm cānā

90.

NECĀTĪ FERMĀYED

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Biz senüñ hüsñ ü cihān-efrūzuña ' aşıklaruz
Anuñiçün çande güzel görsevüz³³⁴ ' aşıklaruz

Ehl-i hüsñ içinde sen her nice müsteşnāsuñ
Ehl-i diller arasında biz daḥī fāyıklaruz³³⁵

- (3) N'ola sen bir beğ güzelseñ biz de beg kullarıyuz
Terbiyetler eyle kim her hıdmete³³⁶ lāyıklaruz³³⁷

Göñlümüz ister şerāb-ı la' lüñ ammā virmez ol
Bezm-i hüsñ³³⁸ içinde biz maḥrūm olan fāsıklaruz³³⁹

- (5) İçerüz sākī eliñden bāde-i "Hel min mezīd"³⁴⁰
Bizi ser-hōşluğdan ağlar şanma biz ayıklaruz

Ağladuğca şıklığı artar gülile bülbülüñ
Bilmiş ol şimden girü [biz] dāḥi ağlar şıklaruz

- (7) Şōfiyā³⁴¹ rü 'yāyla bağlanmayasın gözümüz
Biz Necātī meşrebinde dāyim uyanuğlaruz

90 A 161^b N.D 214. Gazel

^{334b} görsevüz: görevüz N.D

³³⁵ 2 numaralı beyit: 3 numaralı beyit N.D

^{336b} hıdmete: hımmete N.D

³³⁷ 3 numaralı beyit: 4 numaralı beyit N.D

^{338b} Bezm-i hüsñ: ehl-i bezm N.D

³³⁹ 4 numaralı beyit: 2 numaralı beyit N.D

³⁴⁰ Kur'ân-ı Kerîm, Kāf Süresi, 30. Âyet-i Kerîmesi'nin sonu.

^{341a} Şōfiyā: Şōfi sen N.D

91.

‘AṬĀ ÇELEBĪ

Mef‘ülü Mefā‘ilü Mefā‘ilü Fe‘ülün

Muzāri’ ---/.---/.---/---

- (1) Didüm leb-i la‘ lüñ gibi şīrīn-‘ asel olmaz
Didi mey-i şāfiye cihānda bedel olmaz

Didüm delüyüm silsile-i zülfüñe bend it
Güldi didi dīvāne sözine ‘amel olmaz

- (3) İder kendöziñi ğamzeleri tīrine iy dil
Ölüm bir olur dünyede iki ecel olmaz

Çevgān-ı ser-i zülfiyle bir mehüñ āhir
Başın oynarsañ gel berü bundan maḥal olmaz

- (5) Yüz gösteren oldur baña bu deyr-i fenāda
Bek şüret olursa saña beñzer güzel olmaz

Mecmū‘ a-i ‘ālemde ‘Aṭā işbu redīfe
Çoq şī‘ r ola bunuñ gibi ğarrā ğazel olmaz

92.

DER-MAḶĀM-I SEGĀH MURABBA’-I DERŪNĪ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Remel -.-.-/-.-.-/-.-.-/-.-

- (1) Ey sezā-vār-ı se‘ādet Bāsiṭ-ı emn ü emān
Vārişī şadr-ı ḥilāfet meḥar-i ‘Oşmāniyān
Yārcuñ olsun Ḥudā-vendī Ḥudā-yı Müste‘ān
Ey şeh-i milk-i cihān Ḥüsrev-i şāhib-ķırān

⁹¹ A 161^b

⁹² A 162^a

Ḥazretī Sulṭān Selīm Ḥān bin Süleymān-ı zemān

- (2) Oldı çün ser-menzilüñ şahın-ı serāy-ı salṭanat
Ser-semendī ‘atıķ iy şah-ı gerdün-menzilet
İy naẓar-gāh-ı Ḥudā ƙalmıřlaruñ gāhı gözet
Ey şeh-i milk-i cihān Ḥüsrev-i şahib-ķırān
Ḥazretī Sulṭān Selīm Ḥān bin Süleymān-ı zemān

- (3) Bu Derūnī haste-ḥātır ƙande var şehzāde vü şah
Sāye ḥākī derūnuñ çün aña peřt ü penāh
Ḥüsrev-i devletlü şeh-zāduñ bağışlasun İlah
Ey şeh-i milk-i cihān Ḥüsrev-i şahib-ķırān
Ḥazretī Sulṭān Selīm Ḥān bin Süleymān-ı zemān

93.

DER-MAḘĀM-I ḤAZRETİ ḤĀN-I ZEMĀN NEVĀ

Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün Müstef' ilün

Recez - - - - / - - - - / - - - - / - - - - -

- (1) İy ğonçe-i nevreste bāğı cinānum seyyidi şah
İy ƙaddi mevzūnı benüm naḥl-i revānum seyyidi şah
Ƙılmadı gördükde seni ārām cānum seyyidi şah
Taḣyecizāde āfetī devri zemānum seyyidi şah
- (2) Bir mā'ı aḥlas-pāredür dükkānı içre āsmān
Ebr-i sefid itdi aña yir yir tebāşirle niřān
Yaḣma otı gibi beni nārī firāķa her zemān
Taḣyecizāde āfetī devri zemānum seyyidi şah
- (3) Yandı Derūnī řem' üñe ey 'arızī zībāñile
Her ƙalıbı efsürde hem-ser olmasun taḣyeñile
Başumda devlettümi dār-ı ḥařr ola řabāncāñile

Taḳyecizāde āfetī devri zemānum seyyidi şāh

94.

MURABBA‘-I NĪHĀNĪ

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Elā ey pertevī nūrī İlāhī şun‘ -1 Yezdānī
Sipihrūñ lem‘ idür mihr-i ruḥuñdan mäh-tābānı
Ḥalāş it Beytü’l-Aḥzān’dan dil-i Ya‘ ḳüb-1 nālānı
‘Azīzüm şimdi sensin Mışr-1 ḥüsne Yūsuf-1 şānı
- (2) Leb-i cān-baḥş-1 rūḥ-efzāyla şekker-şiken sensin
Meh-i ruḥ-sāruñile şem‘ -i cem‘ -i encemen sensin
Yaraşur saña dirsem Yūsuf-1 gül pīrechen sensin
‘Azīzüm şimdi sensin Mışr-1 ḥüsne Yūsuf-1 şānı
- (3) Cihān bākī degüldür kimseye iy şāh-1 ḥübānum
Ḥazer ḳıl nev-cevānsın alma şāhum āh u efġānum
Teraḥḥum ḳıl Nihānı bendeñe devletlü sulṭanum
‘Azīzüm şimdi sensin Mışr-1 ḥüsne Yūsuf-1 şānı

95.

DER-MAḲĀM-I ḤÜSEYNĪ

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

- (1) Bu ḥarāb-ābād[a] geldüm olmadum bir laḥza şād
Dād elinden ṭālī‘ -i şūmuñ meded feryād yād
Dōstum sen dāḥı baḥtum gibi baña olma yād
Dil-fikār oldum hāy sulṭānum bī-ḳarar oldum meded
Gel iki ‘ālemde maḳşūdı delī cānum murād

⁹⁴ A 162^a

⁹⁵ A 162^b

- (2) Şem[‘]-veş sūzān ü giryānum başumda od yanar
 Çerh-ı ser-keş bu murādum [‘] aksine durmaz döner
 Yoluna gelsün efendi kim saña yavuz hüner
 Dil-fikār oldum hāy sulṭānum bī-ķarar oldum meded
 Gel iki [‘] ālemde maķşūdı delī cānum murād
- (3) N’ola germ olsa velī [‘] uşşāķa hāmuñ senüñ
 Koyuna koydı şoyub seyr itdi endāmuñ senüñ
 N’ola ṭa[‘] n olunsa felekde ayırma cāmuñ senüñ
 Dil-fikār oldum hāy sulṭānum bī-ķarar oldum meded

96.

Fā[‘] ilātün Fā[‘] ilātün Fā[‘] ilātün Fā[‘] ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Kışverī hüsñüñ bugün sulṭānısın ey şāh-ı hüsñ
 Sende ḥatm oldı melāḥat sendedür vech-i hüsñ
 Leblerüñ gül ruḥlaruñ gül [‘] arızuñ berg-i semen
 Ben de aldum ķāmet-i şimşāduña āzādiken
 Gülşen-i [‘] ālem görinen gözüme sensüz diken
[‘] Ār idüb ben [‘] aşıķı dil-dādeden kaçmaķ neden
 Ya irem vaşluña sāyirden geçem çün kūh-ı ken
 Gerçi kapuñdan beni dūr itdi gerçi pīre-zen
 Nev-cevānsın sūz-ı āhumdan şaķın ey sīm-ten
 Baş açuķ Ferdādīñum ey Husrev-i Şīrīn-dehen
 Ṭālib olsam ben
 Bu meşeldür isteyen
- (2) Cām-ı [‘] ışķuñ nüş idelden bāde-i ḥamrā gibi
 Başuma çıķdı firāķuñ āteş-i şahbā gibi
 Cāli medhüş eyledi zūlfüñ ser-i sevdā gibi

⁹⁶ A 163^a Bu terkiib-i bendin tekrar kısmının tam şekli sadece son kısımda yazılmıştır. Müstensih mecmuaya bu şekilde kaydettiği için biz de böyle transkribe ettik.

Çāk çāk oldu derūnum dāmeni şahṛā gibi
 Çeşm-i giryānumdan eşküm mevc urur deryā gibi
 Gökde olsa menzilūñ mihrī cihān-ārā gibi
 Kūh-ı Kāfīyye mekānuñ ey perī ‘ Anḳā gibi
 Cennet-i cūyuñda yelüb Mecnūn-ı bī-pervā gibi
 Gülşen-i kūyuñ dolanub bülbül-i gūyā gibi
 Gice gündüz tā-be-key geşt eyleyüb şeydā gibi
 Tālib olsam ben
 Bu meşeldür isteyen

- (3) Her kaçan olsañ semendī nāze ey mihr-i düşvār
 Dir gören devrī kamede fitne olmuş oldu āşikār
 ‘ Āleme āşüb göndermiş seni Perverd-gār
 Çehre-i zībāñı gördi oldu gönülüm bī-ḳarār
 Vaşluñı cān ü gönüldeñ ārzū ḳılsam ne var
 Gerçi sen benden kaçub ey mihr-bānum ḳılduñ ‘ ār
 Ben melāmet olmağı ḳıldum seniñçün ihtiyār
 Pāy-mālūñ olmuşam tā ser olunca pāy-dār
 İntizārum vaşluña tā el virince rūz-gār
 Baş açuḳ yalıñ ayak kūyuñ gezüb leyl ü nehār
 Tālib olsam ben
 Bu meşeldür isteyen

- (4) Rāstī pūşide-i refṫarla ey dil-nüvāz
 Bitmedi ḳaddūñ gibi gülşende serv-i ser-firāz
 Sen güzellerden melāmet birle bulduñ imtiyāz
 Merve ḫaḳḳı Ḳıbledür rüyuñ serī kūyuñ Hicāz
 Ḳo ayaḡuña şafā birle yüz ursun ehl-i rāz
 Ka‘ bede dirler ḳabül olur benüm Ḳıblem niyāz
 İtme ḳānūn-ı ceffāfla yüzüm rengin-sāz
 Ğamda ‘ Uşşāḳī Muḫayyer eyle şeh itme nāz
 ‘ Āşıḳ-ı şādıḳ olanlardan gerekmez ihtirāz
 Umarum vaşluñ naşīb ide Hūdā-yı kār-sāz
 Tālib olsam ben

Bu meşeldür isteyen

- (5) Ey dirîgâ bendesinden yüz çevürdi ol habîb
 Yâri benden gör ne la' lile cüdâ kıldı raķîb
 'İşka dermân var mıdur diyü su 'âl itdüm şabîb
 Didi kim şabr u seferdür ' işka dermân ey ğarîb
 Şabra tâķat yok çeker boynuma řaķub ' işkuñ ib
 İrdi cânānum diyârından meşām-ı can-ı şayyib
 Raķm iderdi derdümi ' arz eylesem Ehl-i Şalîb
 Pend-i bendile baña derman bulunmaz ey edîb
 'Askerî ' işk ehline bağdād olur dirler şarîb
 'Azm-i rāh it vaşl-ı dil-berden ger isterseñ naşîb
 Tālib olsam bulmayum mı sen putî ra' nāyı ben
 Bu meşeldür Tañrısın bulur nigārā isteyen

97.

ŞEMSİ RĀST

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Refîķum yok reh-i ' işkuñda cânā āhumdan ğayrı
 Benüm hālüm bilür yok sevdigüm Allāh'dan ğayrı
 Helāk eyler beni şāhā ' adūnuñ řa' nı reddd eylese
 Penāhum yok cihānda bu olur der-gahumdan ğayrı
- (3) Zeh-i ' işkuñda can virmek benüm hōş ' izz ü cāhumdur
 Seni var ' ālemüñ bilsem bu ' izz ü cāhdan ğayrı
 Egerçi çokdurur bendüñ velî yok āstānuñda
 Derünundan du' ā eyler bu zillet-i hāhdan ğayrı
- (5) Koma ayakda Şemsî bendeki devletlü başıñıçün

Kimesne dest-gîr olmaz aña sen şâhdan ğayrı

98.

RAHMÎ RÂST

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Kâtib-i kudret ki Yûsuf-şüretin itdi raqam
Şekl-i yâri yazmağıçün imtiḥân itki qalem

Nice ser-gerdân olam ey çerḥ ben pergâr-veş
Noqta gibi kûy-i yâr içinde it şâbit-quadem

- (3) Murğ-1 miḥnet başuma qonsa n'ola Mecnûn-şifat
Geşt-i zâr-1 dilde çün ḥâşıl olubdur toḥm-1 ğam

Şâh-1 ' işqum derd ü miḥnet ' askerüm ğam kişverüm
Nâle ṭablum şu' le-i âhumdurur zerrîn- ' alem

- (5) Dîdeden dilden derûn-1 sîneden eksük degül
Gâh miḥnet gâh ḥasret gâh firqat geh elem

Revzeninden zırh-veş girsem eger görmez nigâr
Şöyle za' f ü nâ-tevân itdi beni hicr ü sitem

- (7) Teng olubdur Rahmîyâ ğamdan vücûdum kişveri
Yirdür tâ kim ola ser-menzilüm kûy-i ' adem

⁹⁸ A 164^a Rh.D'nda bu Gazel bulunmamaktadır.

99.

VE LEHU

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Vücūdum şehrine âteş bırağdı āh-ı sūzānum
Metā' -ı dil yanub ḥākister oldı küllī dükkānum
- Felekler sağfını yıkmağa mäh-ı nev teber almış
Ulaşmasun diyü bām-ı sipihre nār-ı hicrānum
- (3) Yanarken ḥāne-i dil şu seper bu dīde-i giryān
Baña hem-demlik idüb nā-gehān irişdi yārānum
- Yanarken kişver-i dil nār-ı ıışka cümle kerrübī
Felek bāmına çığdı her biri tā ide seyrānum
- (5) Maḥabbet âteşiyile Rahmīyā lāle ruḥ-sāruñ
Hemānā Şehr-i Būrsā gibi yanmağdur benüm şānum

100.

VE LEHU

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Siyeh vālā degüldür bend iden bu çeşm-i giryānum
Uçar dīdemde her laḥza ḥayāl-i zülf-i cānānum
- İki tennūr-ı Maḥabbetdür pür olmuş âteş-i ğamla
Ciger kanıyla senīḥ-i belādur anda müjgānum
- (3) Açılmış küh-ı endüh üzre yāḥūd lāle-ğamdur
Anuñ üstünde güyā jāleler dür-i eşk-i ğaltānum

⁹⁹ A 164^a Rh.D'nda bu Gazel bulunmamaktadır.

¹⁰⁰ A 164^b Rh.D'nda bu Gazel bulunmamaktadır.

Siyeh vālā degüldir görinen şekl ü fānīdür
Ney-istān-ı belāya od bırağdı nār-ı hicrānum

- (5) Serāy-ı dīdemüñ şahnın ser-ā-ser la' l-reng itdüm
Güz̄er kılsun diyü her dem hayāl-i pā-yi cānānum

Sirişk-i hūn-feşāna ğarğ olaldan çehre-i zerdüm
Gül-i ra' nāyla zeyn oldı gūyā kim gül-istānum

- (7) Meger kim Rahmīyā ğavvāş-ı ' ışkum baħr-i hayretde
Pür itdi dāmenin mercānla çeşm-i dūr-efşānum

101.

VE LEHU

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün
Muzāri' . - - - / . - - - / . - - - / . - -

- (1) Firāk-ı yārile zārum behārı ne'yleyeyin
Gözüme āteş olur lāle-zārı ne'yleyeyin

Çanı ya şive-i reftār u hālet-i güftār
Fezāda gölgesi gökcek çenārı ne'yleyeyin

- (3) Görünmezse baña kākül-i perişānum
Çemende sünbül ü zülf-i nigārı ne'yleyeyin

Hüner Hāğ'a varub rüz-ı maħşer olduğda
O demde bilmezüm ol şive-kārı ne'yleyeyin

- (5) Dutam sirişküm idem isteyenle teskīn
Derün-ı sīnedeki hārğārı ne'yleyeyin

¹⁰¹ A 164^b Rh.D'nda bu Gazel bulunmamaktadır.

Güzeller daḥī dil virmeyin dirüm aṣlā
Sever görünce gözüm ıztırarı ne'yleyeyin

- (7) Birisi bir deliḳanlu birisi ehl-i hevā
Sirişkimile meded āh u zārı ne'yleyeyin

Ne ḥōş zemāndı eyyām-ı vuşlat-ı cānān
Şoñunda hicr gibi zehr-i mārı ne'yleyeyin

- (9) Ne kārumidi benüm Raḥmīyā güzel sevmek
Göñül didükleri bī-iḥtiyārı ne'yleyeyin

102.

Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Muzāri' . - - - / . - - - / . - - - / . - -

- (1) Enīs-i fikr-i cānāndur idüb her encemen terkin
Sipeh-sālār-ı rāh-ı ' ışḳ olub vaṭan terkin

Ruḥuñ devrinde kūyuñda muḳīm olsam n'ola cānā
Gül āvānında bülbül eylemez seyr-i çemen terkin

- (3) Şerāb iç ḥırḳa giy zāhid şuya şal gel ḥabāb-āsā
Sevüb bir tāze dil-ber eylegil tāc-ı kühen terkin

N'ola ben mūr-vār itsem varub Sulṭān Süleymān'a
Perī-zādum baña raḥm idüb itmez Ehremen terkin

- (5) Me' ānī milketinüñ Ḥusreviyüm Raḥmīyā şimdi
Kemālüm görse Ḥāḳānī ider milk-i süḫan terkin

¹⁰² A 165^a Rh.D'nda bu gazel bulunmamaktadır.

103.

VE LEHU

Mef'ülü Fe' ilätü Mefā'ilü Fe' ilün

Muzāri' - - . / . - - / . - - / . - -

- (1) Dünyāda³⁴² pīr-i ' ışık bulaydı beḳā yolın
 Manşūr'a göstermedi dāru'l-fenā³⁴³ yolın
- Cānā ne deñlü dūr³⁴⁴ u dırāz olsa ḳomazın
 Ser-menzil-i vefāya irince cefā yolın
- (3) Ferhād gitdi menzil-i maḳşūda irmedi
 Dutdı cihānda gerçi deşt-i belā yolın
- Gitmez ḥayāli dīdeden ol serv-ḳāmetüñ
 Ḥār-ı müjemle bağlayalı her yaña yolın
- (5) Gitdüm ' adem diyārına dek Rahmīyā velī
 Bir kimse yoḳ ki göstereydi baña yolın

104.

VE LEHU

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Şāhid-i gül üzre bülbül kim seḫer gürlər³⁴⁵ düşer
 Jāleler eşküm gibi gördükde³⁴⁶ anı ter düşer
- Ser-keş olma tāc-ı devletdür melāḫat Ḥüsrevā

¹⁰³ A 165^a Rh.D 146. Gazel. Mecmuadaki 2 ve 3. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

^{342a} dünyāda: 'alemde Rh.D

^{343b} dāru'l-fenā: dār-ı fenā Rh.D

^{344a} dūr: tül Rh.D

¹⁰⁴ A 165^a Rh.D 73. Gazel. Mecmuadaki 3 ve 4. beyitlerin yeri ile 5 ve 6. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

^{345a} gürlər: güler Rh.D

^{346b} gördükde: gördükçe Rh.D

Nice Dārālar serinden gāh olur efser düşer

- (3) ‘Āşık-ı zār u nizār olmuş seher hürşid-i çarh
Tāb-ı mihr-i yāre doymaz çerhden ditrer düşer

‘Arşa-gāh-ı ‘ışkda merd ol ki tīg-ı kahrile
Ança³⁴⁷ serler hāk-sār olub nice server³⁴⁸ düşer

- (5) Gönlüme gelse dehānuñ fikri dil nālān olur
Bezmdede gavgā olur hāk üzre kim sāgar düşer

Nuķre-gün-efşānla gül-gün varaqladur³⁴⁹ güyiyā
Şol ‘araqlar kim ‘izār-ı dil-bere yer yer düşer

- (7) Ğam degül nazmuñ görüb nā-ehl kılmazsa pesend
Gāh olur kim hāk-i rāha Rahmīyā gevher düşer

105.

VE LEHU

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Maḥabbet sūzişinden zāhid-i nādāna virmezler
Ğidā-yı rūḥ-ı insānīdür ol ḥayvāna virmezler

Ğurūrın ref‘ kılsun cām-ı ‘irfān isteyen ‘ārif³⁵⁰
Bu meclisde şu kim³⁵¹ ser-mest ola peymāne virmezler

- (3) Vücūduñ maḥv kıl esrār-ı ‘ışk isterseñ ey abdāl
Anı kendü özinden geçmeyen ḥayrāna virmezler

^{347b} ança: niçe Rh.D

^{348b} server: serler Rh.D

^{349a} varaqladur: varaqladur Rh.D

105 A 165^b Rh.D 64. Gazel

^{350a} ‘ārif: sālīk Rh.D

^{351b} kim: ki Rh.D

Ma'arif ehlinün zevkine cāhil iremez zīrā
 Qabā-yı atlas-ı şāhīyi her³⁵² uryāna virmezler

- (5) Beḳā bul Rahmīyā terk eyle vāruñ zümre-i ʿirfān
 Fenā peygülesini milket-i ḥāḳāna virmezler

106.

VE LEHU

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Göñül ehl-i beḳā olduḡiçün genc-i fenā ister
 Gerekmez ḥil' at-i şāhī mücerred bir ḳabā ister

Temennā ḳılsa derd ehli ʿaceb mi vaşl-ı cānānı
 Taḥayyür baḥrine ḡarḳ-āb olanlar āşinā ister

- (3) Girībān-ı ḥayātın çāk idüb dest-i melāmetle
 Göñül Ferhād-veş deşt-i belāda keyiñ³⁵³ yaḳa ister

Ta' alluḳ itmeyüb dīvāne-dil eyvān-ı şāhīye
 Tecerrüd ʿāleminde kūşe-i vīrān-serā ister

- (5) Naẓar ḳıl Rahmīyā dīdār-ı yāre Hüsrev-i ʿişḳ ol
 Senün sīmā-yı³⁵⁴ ḫab' uñ çünki mir 'ātü'ş-şafā³⁵⁵ ister

^{352b} her: behr-i Rh.D

106 A 165^b Rh.D 52. Gazel. Dīvāndaki 5. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{353b} keyiñ: geñ Rh.D

^{354b} sīmā-yı: bebgā Rh.D

^{355b} mir 'ātü'ş-şafā: mir 'āt-ı şafā Rh.D

107.

VE LEHU

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Kıparmāğa şabā bāğ içre gülşende semen ister
Şu 'uryān gibi bir şāhib-keremden pīrehen ister
- Eyā pīr-i ḥarābātī ḥumārūm var deli gönlüm
Maḥabbet bezm-gāhında içilen bādeden ister
- (3) Şafağ-gūn mey hilāli cām u naql-i encüm güneş
Bütün dünyā deger yār ile dil bir encümen ister
- Senüñ kūyuñ çölin dil-i cānı için n'ola ḥaber itse
Ġarīb olsa kişi hem-sāyesi elden kefen ister
- (5) Ḥazān-dīde şu bülbüldür bahārından cüdā düşmiş
Ne seyr-i bāğ ider Rahmī ne gül-geşt-i çemen ister

108.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Yār ebrūsı 'arağ-rīz olsa ḥōş-ter gösterür
Zāğlansa nitekim şemşīr-i cevher gösterür
- 'Aks-i ḥālūñ sāḳıyā sāğarda seyr itsem³⁵⁶ n'ola
Bir 'aceb āyīnedür rūḥ-ı muşavver gösterür
- (3) Gāfil olma māh-ı nevden kim bu lu'bet-bāz-ı çarḥ

¹⁰⁷ A 166^a Rh. D 45. Gazel

¹⁰⁸ A 166^a Rh. D 59. Gazel

^{356a} itsem: itseñ Rh.D

Ḥalkı her nev^c ayile uşmağa çenber³⁵⁷ gösterür

Bülbülüñ kanı tutub gülşende gül-i bīmārdur

Ḥār-ı feşşād oldı kan almağa neşter gösterür

- (5) Rahmīyi nālān idüb aġyārı şād eyler felek
Ṭütī-i gūyā tururken zāğa şekker gösterür

109.

VE LEHU

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

Remel - . - - / - . - - / - . -

- (1) Sīneye gelmeyeli sīm-berüm
Geldi yaş yirine ḥün-ı cigerüm

Tirüñi göndericek ey kaşı Yā

Sīnede dāġ-ı ġamumdur siperüm

- (3) Nār-ı āhumla fenā deşinde
Yandı қақnūs gibi bāl ü perüm

Līk³⁵⁸ raķībi paralardum cānān

Baña bir kerre disen şīr-i nerüm

- (5) Ḥaşre dek var ola ^cālemde felek
Ol durur üstüme ancaķ dönerüm

Ḳomadı eşkle kūyın şulayum

Yāre ter düşse n'ola çeşm-i terüm

^{357b} nev^c ayile uşmağa çenber: vech ile oynatmağa ḥançer Rh.D

¹⁰⁹ A 166^a Rh.D 133. Gazel. Mecmuadaki 3 ve 4. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.
Ayrıca mecmuadaki 6. beyit dīvānda yazılmamıştır.

^{358a} Līk: seg Rh.D

- (7) Kaşr-ı eflâki müşebbek itdi
Rahmîyâ nâvek-i âh-ı seherüm

110.

VE LEHU

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Ruḥuñ üzre qara zülfüñ hicâb olsa n'ola Kıblem
 Siyehdür Ka'be'nüñ örtüsü zîrâ dâyimâ Kıblem
- Şafâ vü Merve haqqı Ka'be içre halkadur gūyâ
 Hârîm-i hüsnünüñ içindeki zülf-i dü-tâ Kıblem
- (3) N'ola küyuña iletürse dil-i bî-çâremi 'ışkuñ
 Ki iletür Ka'be'ye ekşer gedâyı pād-şâ Kıblem
- Görenler Kıble haqqı Ka'be dîvârın şanur her dem
 Siyeh-püş ideli dud-ı siyâhum küyuñ â Kıblem
- (5) Göricek Rahmî ruḥ-sâruñ Hudâ'dan vaşluñı ister
 Bilür kim³⁵⁹ Ka'be'ye qarşu qabül olur du'â kıblem

111.

VE LEHU

Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Ruḥum 'aksin görüb âyîne içre za'ferân şandum
 Şararmış elde ol mir'atı bir berg-i hazân şandum
- Oқudum kışşa-i Mecnün'ı bildüm hâl-i Ferhâd'ı

¹¹⁰ A 166^b Rh.D 124. Gazel

^{359b} Bilür kim: Bilürem Rh.D

¹¹¹ A 166^b Rh.D 122. Gazel

Seni onlarla ğam çekmekte ey dil tev'emân şandum

- (3) Siyeh kāküllerüñ pīçide kılmış kıaddiñi cānā
Şarılmış bir nihāl üzre nice müskīn ilān³⁶⁰ şandum

Қадüñ üzre zenehdānuñda hālüñ göricek yer yer
Nice zāğ-ı siyeh bir servde hem-āşiyān şandum

- (5) Nedendür Rahmīyā Rūm içre bu gevher-feşānluqlar
Zebān-ı hāmeñi bir tūṭi-i Hindūstān şandum

112.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Lāle-veş yandı ciger dāğ-ı maḥabbet-zededür
Dil figār oldu felek içre felāket-zededür

Cān-ı Şīrīn'i revān itdi başub bağrına taş
Kūh-ken gibi şu kim ' aşık-ı miḥnet-zededür

- (3) Қағ' idüb mū-yı sefidini siyeh-püş oldu
Māder-i dehr benüm gibi muşbet-zededür

Seng-i ṭa' n ile helāk eyledi eṭfāl-i cihān
Dil-i dīvāne ki Mecnūn-ı melāmet-zededür

- (5) Ḥayretinden seri zānūde olur³⁶¹ kıāmeti ḥam
Rahmīyā kim ki benefşe gibi ğurbet-zededür

^{360b} ilān: yılan Rh.D

¹¹² A 166^b Rh.D 49. Gazel

^{361a} olur: olup Rh.D

113.

NECĀTĪ RĀST

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā'ilü Fā' ilün

Muzāri' - - - / - - - / - - - / - - -

- (1) Sevdüm diyeli bakmadı dil-ber birisine³⁶²
Her kişi gerçi māyil olur müşterisine
- Yazık degül mi şafha-i ruḥ-sāre ḥaṭṭ çeküb
Cān mülkini ayaqladasun ğam çerisine
- (3) ' Anber şaçuñı³⁶³ beñzedicek müşgü ey şanem
Şöyle sevindi nāfe ki şığmaz derisine
- Ḳaddümi бүkdi³⁶⁴ yay gibi dest-i hicrile
Oḳ gibi gitdi bakmadı bir kez gerisine
- (5) Ālūde gördüñise ḥarābāt ehlini³⁶⁵
Zāhirde ḳalma gel naẓar it iĉerisine
- El verdi hāk-i pāyi Necatī gözünü ac
Bāzār-ı ' ışḳ iĉinde yegen³⁶⁶ cevherisine

114.

MUḤİBBĪ RĀST

Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilätün Fā' ilün

Remel - - - / - - - / - - - / - - -

- (1) Servde reftār yoḳ serv-i ḥırāmānum gibi
Ġonçede güftār yoḳ ol verd-i ḥandānum gibi

¹¹³ A 167^a N.D 496. Gazel. Dīvāndaki 4. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{362a} birisine: berisine N.D

^{363a} şaçuñı: şaçuña N.D

^{364a} Ḳaddümi бүkdi: бүkdi belimi N.D

^{365a} ehlini: elini N.D

^{366b} yegen: bugün N.D

¹¹⁴ A 167^a Muḥ.D'nda bu gazel bulunmamaktadır.

Nice yıldır kim döner devvâredür işbu felek
Görmedüm bir hûb-rüşen mâh-ı tâbânım gibi

- (3) Secde eyler pâyüñe her dem şurâhî ey şanem
Eşk-i çeşmini döker bu çeşm-i giryânım gibi

Bağışuñdan sehvle itseñ baña cevır oğların
Şağlarım ben sînem içre anı îmânım gibi

- (5) Ey Muhibbî şevk-ı ruḥ-sârına karşı her seher
Gül kabâsın çāk ider çāk-i girîbânım gibi

115.

ḤAYÂLÎ RÂST

Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün

Muzâri' - - . / - . . . / . - . . / - . . -

- (1) Her dem cigerde var ola bir kıanlu dâğımız
Eyleñ du' â söyünmeye rüşen³⁶⁷ çerâğımız

Düşdük tarîḳ-ı meykededen cām-ı bâdeye³⁶⁸
El çekmezüz ecel şımayınca ayâğımız

- (3) Her dil-bere ölümlü dirilmekdür işimiz
Derd ehliyüz bizüm bulunur şanma şâğımız

Biñ söyleseñ kelâmıñı nâşih işitmezüz
Şit ü şadâ-yı 'ışkla pürdür kulâğımız

- (5) Çekdük livâ-yı âhı idüb gözyaşın sipâh
İklîm-i derdi³⁶⁹ almağa gördük yarâğımız

¹¹⁵ A 167^b H.B.D 198. Gazel

^{367b} rüşen: yanar H.B.D

^{368a} meykededen cām-ı bâdeye: meykedeye cām-ı bâdeden H.B.D

Ꞑılsun Ḥayālī kayd-ı bedenden dili ḥalāş
Biz³⁷⁰ murğ-ı zeyreküz n'ola ꞑursaꞑ dūzāğumuz

116.

NEVĀYĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

اشترقت من عكس شمس الكائس انوار الهدا

(1)

Yār ' aksin meyde görüb cām-ı dīn çıꞑtı şadā

Ġayrı naꞑş iden gönül cāmīde bolsarnıñ ğam
Yoꞑtur ey sākī mey-i vaḥdet meşel līk ğam-zedā

(3)

Ey ḥōş ol mey kim anga zarf olsa pür-sīne ꞑan si' āl
Cām olur kītī-nümā Cemşīd anı içken gedā

Cām-ı mey Kerbelā'dur ol cām üçün ꞑılmaꞑ bolur
Yüz cihān merdüm-nişār ol mey üçün meniñ cān fidā

(5)

Deyr-ārā hūş ehli rüvvā bolğanı ey muğ-peçe
Cām-ı mey tutsaņg mīni dīvānedin ꞑıl ibtidā

Tā ki ol meydin köngül cāmıda bolğay cilve-ger
Çehre-i maꞑşūd maḥv olğay hemān dem mā-' adā

(7)

Vaḥdetī bolğay müyesser mi bi-lā cām içre kim
Cām-ı mey lafzın digen bir ism ile ꞑılğay edā

Sin gümān ꞑılğandın özge cām-ı mey mevcūd irür
Bilmeyen nefy itme bu mey-ḥāne ehlin zāhidā

^{369b} derdi: 'ışkı H.B.D

^{370b} Biz: Bir H.B.D

116 A 167^b

- (9) Teşne-leb bolma Nevāyī çün ezel sākīsidin

117.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Ol elif-ķadd cevır ider ki itmez teħammül Ķāf aña
Görmedüm anuñ gibi inşāfsız inşāf aña

Yā İlähī bende şabr u yārde inşāf yoķ
Ya baña şabr u teħammül vir ye ħūd inşāf aña

- (3) Tāze tāze cān bulam irdükce 'İsā la' line
Ṭobrağumdan kūze eylerse eger ħazzāf aña

Mihr-i ħüsn-i dil-berüñ vaşf olmaya bir zerresi
Ĥaşre dek Ĥālīķ-ı cihān olsa eger vaşşāf aña

- (5) Ṭağlarda bir kişi biñ derdile āh eylese
Anı Ferhādī şanub āheng ider eṭrāf aña

Ķalximüzde ħalmaz ey şōfī kedüretten eşer
Şol ħadar virür şafā şafī şerāb-ı şāf aña

- (7) Virmez in Zātī bütün dünyā ṭolusı cevhere
Dürr-i 'ışķ-ı yārümi kim olmışum şarrāf aña

118.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Murg-ı zerrîn pür-zümürüd-āşyān lü 'lü ' -i ğıdā
Bāl açub uçmağ diler her şubḥ kūyuñdan yaña

Şu gibi kan içmede ' ışğ olsun ey şeh çeşmüñe
Merḥabāsına dil-rubālarda selām olsun saña

- (3) Ben ğubārı gördi kūyuñda o ḥaṭṭı ' anberîn
Didi miskîn kanḳı yiller esdi geldüñ bu yaña

Ey dür-i yek-dāne baḥr öykündüğüçün eşküme
Gömgök itdi yüzini keff urmadan bād-ı şabā

- (5) Ṭalib'üñ dāyim türābı rāh-ı kūy-ı dil-rubā
Rüymı altun iden cevher degül mi Zātīyā

119.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Zülfüñe “Ve'l-Leyli”³⁷¹ yüzüñe dinilür “Ve'z-Zuḥā”³⁷²

Kim ki dolaşsa aña bir bendle müşğîn ider
Zülfüñi kaç başla olur muḳābil ejdehā

¹¹⁸ A 168^a

¹¹⁹ A 168^a

³⁷¹ Kur'ân-ı Kerîm, Leyl Süresi'nin başı.

³⁷² Kur'ân-ı Kerîm, Duhâ Süresi'nin başı.

- (3) Olmasa ey hāce hicrānı metā^ʿ -1 vuşlatuñ
Hüs-n-i bāzārında olmazdı aña her giz behā

Açayın bu şeb kapuñı alayın cānuñ didüñ
Gelmedüñ ey māh-rū kapu açılmadı baña

- (5) Şād olurmış göricek ʿ aşıkларуñ cān virdigün
Zātīyā cān vir önünde tā ki rūhuñ şād ola

120.

VE LEHU

Fā^ʿ ilātün Fā^ʿ ilātün Fā^ʿ ilātün Fā^ʿ ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Kime yansam sūz-i dilden yüregi büryān olur
Kime ağlarsam gözümde eşk-i çeşmüm kan olur

Bilmezüm kim bildire derd-i derūnum dil-bere
Her kime esrārumı keşf eylesem hayrān olu

- (3) Burc-ı çeşmümden olur seyyāre-i eşküm ʿ ayān
Her kaçan ol āftābum dīdeden pinhān olur

Ṭālī^ʿ iñ dutub mūneccim didi ey Mirrīḥ-ı çeşm
Kim bu fenānuñ evcinden günde biñ kez kan alur

- (5) Zāti-i bī-çāre perverde giriftār oldu kim
Ey ṭabīb-i cān ü dil ancağ ecel dermān [olur]

121.

ŞEM'İ RÂST

Mef'ülü Fā'ilätü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - - / - - - / - - - / - - -

- (1) Eşküm döküldi dāne gibi kıddüm oldu dām
Şayd olduğıñ işideli ey kebg-i hōş-ıırām

Hercāyılıkıda gün gibi hıç yokdur eksüğüñ
Māhiyyetüñ bilindi senüñ ey kıamer temām

- (3) Kāfir rakıbe cām-ı lebüñ eyleyüb hālāl
Sākı revā mıdur idesin ' aşıkıa hārām

Yoluñda cān virenlere ser-keşlik eyleyüb
Her bir hāsıse dehr-i denı gibi olma rām

- (5) Lāyık degül ki Şem'ı yana nār-ı hecr ile
Sen ğayrılarla ıyş idesin ey şanem müdām

122.

HALİLİ RÂST

Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilätün Fā'ilün

Remel - - - / - - - / - - - / - - -

- (1) Men ki dervışüm faķırüm pād-şāh-ı ' ālemüm
Rūh-ı bı-rengüm egerçi renge geldüm ādemüm

Şeş-cihetden çār-' unşurdur beni fāş eyleyen
Yohsa men gencıne-i vaħdetde nūr-ı mübhemüm

- (3) İltifātımı Hayālı kulunuñ eyle ziyād³⁷³

¹²¹ A 168^b Şem'i D. 121. Gazel

¹²² A 168^b

³⁷³ 169^a, Hayālî'nin bir gazelinin bu son beytiyle başlamış olup 168^b'deki gazelin devâmı değildir.

Aña çekdürme şehâ ta' nını her bir dūnuñ

123.

HİLALİ RĀST

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel . . - - / . . - - / . . - - / . . -

- (1) Göreli Leyli-i zülfüñ o gözi āhūnuñ
Dil-i dīvāne unutturdı adın Mecnūnuñ
- Nergis ü lāle degül t̄āgile deşt içre biten
Gözi yaşı çekerdı kūşesidür mähūnuñ³⁷⁴
- (3) Gözden ırağ ide mi³⁷⁵ seyl-i sirişk-i müjgān
Ĥār u ĥaslar yolını³⁷⁶ bağlayamaz Ceyhūnuñ
- Zehr-i ĥahrın içemez her kişi tās-ı çerĥuñ
Devr- derdin çekemez kimse ĥum-ı gerdūnuñ
- (5) Devletüñ var ise başuñda Hilālī gözūñ ac
Ĥoma elden ayağın cām-ı mey-i gül-gūnuñ

124.

RAĤMĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' lün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - -

- (1) Māni' olmaz müjeler yaşına mey-i³⁷⁷ mahzūnuñ
Ĥār u ĥaslar yolını bağlayamaz Ceyhūn'uñ

¹²³ A 169^a Hil.D 57. Gazel

^{374b} Gözi yaşı çekerdı kūşesidür mähūnuñ: Göyüñklü cigeri pāresidür Mecnūnuñ Hil.D

^{375a} ırağ ide mi: ırmağ ideli Hil.D

^{376b} ĥaslar yolını: ĥas yollarını Hil.D

¹²⁴ A 169^a Rh.D 111. Gazel. Mecmuadaki 2. ve 3. Beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

^{377a} mey-i: ben Rh.D

SİNemi deff idüben kâmetümi çeng itdün³⁷⁸

Ḥüblar içre efendi bu mudur kânunuñ

- (3) Kūh-sār içre biten³⁷⁹ lāleler iy Leylī³⁸⁰-ḥırām
Dāğ-ı ḥasretle düşen yaşlarıdur Mecnūn'ıñ

Ḥüsn meydānı içinde yaluñuz yügrekdür

Ḥaṭṭ-ı şebdizūñ³⁸¹ ile şimdi ruḥ-ı³⁸² gül-gūnuñ

- (5) Rahmī kim şevküñle sīnesine dāğ urdı
Sikke kōdı güzelüm üstüne şan altūnuñ

125.

GEDĀYĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fa' lün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - -

- (1) Heves-i zūlfūñ ile olalı ben maḳbūlüñ
Ġam-ı Leylā ile ḥālin baña şor Mecnūn'ıñ

Çehre-i zerdüme başsun kademīn kūyuñ iti

Ḳıymeti artuğ olur sikke ile altūnuñ

- (3) Lāleler şanma ki şahrālarda düşmiş yir yir
Ḥasretüñden gözünüñ yaşlarıdur āhūnuñ

Şeb-i hicrūñde ġam-ı 'ı şkuñla ḥaste olalı

Bildüm uzun gicede ḥāli nedür şayrūnuñ

- (5) Baña şerḥ itme cefāsını Gedāyī yārūñ

^{378a} itdün: itdüm Rh.D

^{379a} biten: degül Rh.D

^{380a} Leylī: serv-i Rh.D

^{381b} şebdizūñ: Şirīnūñ Rh.D

^{382b} ruḥ-ı: ḥad-i Rh.D

125 A 169^a

Çekmişüm nice nice cevrini ol pür-ḥūnuñ

126.

PERTEVĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Şanma ey zāhid bizi rāh-ı selāmet beklerüz
Bir belā-keş ' aşıkuz kūy-i melāmet beklerüz

Bende-i pīr-i muḡān olduḡ nice demlerdürür
' Ālemün sulṭānıyuz Bāb-ı Se' ādet beklerüz

- (3) Bulmuşuz künc-i ḡanā' atde niçe genc-i nihān
Tāc ü taḡtı terk idüb kūy-i melāmet beklerüz

Almaḡa vaşluñ metā' ını virüb cānı revān
Naḡd-i ' ömri şarf idüb ey ḡāce nevbet beklerüz

- (5) Biz belā Ferḡād'ıyuz yād-ı leb-i Şīrīn'le
Nice demdür Pertevī mihr-i Maḡabbet beklerüz

127.

ZĀTĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' lün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - -

- (1) İşigüñde ḡāh dil-i der-bān ü geh sekbān olur
Ḥōş dimişler bunı ey şeh gönül sulṭān olur

Olalıdan Müşterī ey meh metā' -ı ḡüsnüñe
Āhımuñ her dem mesīri menzil-i Keyvān olur

¹²⁶ A 169^b
¹²⁷ A 169^b

- (3) K̄abuñ açub kılsa sen māha naz̄ar-ı keyvān raq̄īb
Ağlarum z̄irā ki fet̄hu'l-bāb ola bārān olur
- Bu dem-i Sa' dī görüñ itdükce cāmı yār nüş
Gül-sitān-ı h̄üsni ser-tā-ser behār-istān olur
- (5) Seyr-i şahrā eylesem ol gözleri cellād-süz
Baña Zātī her kaçan bir müncizī bir ān olur

128.

FİĠĀNĪ RĀST

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Müctes - - . / - . - - / . - . - / - . -

- (1) Ağzuñ had̄işine açmaz zerrece dehān
Esrār-ı ğaybe vāqıf olan tab' -ı h̄urde-dān
- Ey serv-i h̄oş-hırām şağın yoluña gelür
Her süya şu gibi gel aqıtma yaşum revān
- (3) Gözden çıkalı gelmedi ' aynuma h̄iç³⁸³ yaşum
Merdüm gibi ki eyleye kendü yerinde qan
- Çekdi zebāna āteş-i āhum derūndan
Güyā dehānum içre görinen degül zebān³⁸⁴
- (5) Niçün Figānī irmez o māhuñ kulağuna
Ṭāq-ı sipihr yanqulanur eylesem fiğān³⁸⁵

128 A 169^b F.D 61. Gazel

^{383a} ' aynuma h̄iç: h̄iç ' aynuma F.D

^{384a,b} Çekdi zebāna āteş-i āhum derūndan

Güyā dehānum içre görinen degül zebān:

Rūmuñ Kemāli dirdi baña şüphesiz eger
Görse kemāl-i kudretümi ehl-i İşfahān F.D

129.

VE LEHU

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Müctes - - . / - . - - / . - . - / - . -

- (1) Hālün ğamıyla tazeledüm sīne dāğını
Yağdum dil ehlinün o söyünmiş çerāğını
- Başın elinde gördi bu bezm-i zemānede
Her kim ki içdi cām-ı Maḥabbet ayāğını
- (3) Fenn-i cefāda zülfine ey dil belī diyüb
Mengüş-i yār dutdı öñinde kulāğını
- Tātār-i zülüf yādına 'azm-i sefer kılan
Küy-i belāda eylesün evvel konāğını
- (5) Görsem Fiğānī cām-ı mey içre ḥabāb-ı āl
Bezm-i fenāda³⁸⁶ yād iderüm Cem³⁸⁷ otāğını

130.

VE LEHU

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Müctes - - . / - . - - / . - . - / - . -

- (1) Çözdükce Çīn-i³⁸⁸ seḥer o şanem zülf bāğını
Bād-ı şabā mu'atṭar ider cān dimāğını

^{385a,b} Niçün Fiğānī irmez o māhuñ kulağuna
Ṭāğ-ı sipihir yanķulanur eylesem fiğān:

Meddāḥ olalı saña eyā Müşteri-cenāb
Oldı Fiğānī 'arşa-i nazm içre pehlevān F.D

¹²⁹ A 170^a F.D 94. Gazel

^{386b} Bezm-i fenāda: Deşt-i belāda F.D

^{387b} Cem: cān F.D

¹³⁰ A 170^a F.D 91. Gazel

^{388a} Çīn-i: her F.D

Hüsnüñ kitābı remzine olmağa muṭṭalıḥ
Encüm çıķardı şubha felekde çerāğını

- (3) Gül ruḥlarıña kendüyi beñzetdügi için
Jāle söyündürür şu koyub lāle ocāğını

Sūsen ki giydi başına tāc-ı Kālenderī
Añlatdı dehr zāviyesinden³⁸⁹ ferāğını

- (5) Cellād-i çeşmi ğamzesi tīğın taķındı çün
Görsün Fiğānī her kişi başı yarāğını

131.

VE LEHU

Mefā' ilün Fā' ilātün Mefā' ilün Fā' lün

Hezec . . . - / - . . - / . . . - / - -

- (1) Añaydı gülşene varduķca ķaddüñi bülbül
Tutardı anı el üstine her nihāl-i gül³⁹⁰

Bu dūd-ı āhumı zeyn eyledüm şerāreyle
'Arūs-ı çarha taķınmağa zer-feşān sünbül

- (3) İşitdi ḥālī³⁹¹ ruḥundan yanub yaķıldığın
Ķarardı tırdı aña ḥayli acıdı³⁹² fülful

Bu deñlü zülfüñe yüz virme ḥüsnüñ ayaklar
Ki böyle yüz bulalı başuña çıķar kākül

- (5) Fiğānī geçmekiçün nāle seyl-i eşkümden

^{389b} zāviyesinden: zāviyesinde F.D

131 A 170^a F.D 78. Gazel

^{390b} nihāl-i gül: nihāl ey gül F.D

^{391a} ḥālī: ḥāl-i F.D

^{392b} acıdı: saḥt olup F.D

Çeker feleklere yir yir dūd-ı āhum pül

132.

VE LEHU

Mef'ülü Mefā'ülü Mefā'ülü Fe'ülün

Muzāri' - - ./ . - - ./ . - - ./ . - -

- (1) Ruḡ-sārlaruñ zülfüñ için itdi şehādet
Bir dīni qaradur kim³⁹³ ider şemse ' ibādet

' Anḡā-yı dilüm seyr-i cihāna heves itmez
Menzil-geh olalıdan aña Ḳāf-ı ḡanā' at

- (3) Bir gün eger³⁹⁴ külbe-i aḡzānuma gelseñ
Ey serv muḡarrer ḡopar ol günde ḡıyāmet

Şol ḡükm-i ḡümāyün-ı cemālūñdeki zülfün
' Anberle yazılmış iki ' ünvan-ı melāḡat

- (5) ' Ālemde bu beş beytūñle ḡal' a-i şı' re
Urduñ be-Fiḡānī yine bir ḡōb-ı belāḡat

133.

RAḡMĪ RĀST

Mefā'ülün Mefā'ülün Mefā'ülün Mefā'ülün

Hezec . - - - ./ . - - - ./ . - - - ./ . - - -

- (1) Çeküb³⁹⁵ zevḡ u şafādan künc-i ' uzlet iḡtiyār itdüm
Giderdüm keşret-i yārānı vaḡdet iḡtiyār itdüm

Firāḡ-ı tıḡı cānānuñ elifler çekdi sīnemde

¹³² A 170^b F.D 4. Gazel

^{393b} kim: ki F.D

^{394a} Bir gün eger: Bir gün sen eger F.D

¹³³ A 170^b Rh.D 132. Gazel. Mecmuadaki 2 ve 3. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

^{395a} Çeküb: geḡüb Rh.D

Görün ey hân-kâh ehli ne kisvet ihtiyâr itdüm

- (3) ‘Azîz olmağa bâ‘ iş Yûsuf’a çâh-ı mezelletdür
Anuñçün ‘âlem içre ben de zillet ihtiyâr itdüm

Gerekmez baña seyr-i bâğ u rāğı lāle-veş dilde
Hayāl-i hālün ile dāğ-ı hasret ihtiyâr itdüm

- (5) Vücūd-ı ‘âlemi ketm-i ‘adem fehm eyleyüb Rahmî
Bugün ‘Ankâ gibi Kâf-ı kanâ‘ at ihtiyâr itdüm

134.

VE LEHU

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

Remel . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- (1) Farğ-ı Mecnûn’da görinen âşyândur şanmañuz
Kellesini bâde-i ‘ışıkıle sâğar gösterür

Aldı cânlar naqdini olub havâle gamzesi
Şimdi gelmişdür haţtı ‘uşşâka defter gösterür

- (3) Hâk idelden kûy-i ‘ışık içre Hayālî cismini
Kendüyi her zerresi bir mihr-i enver gösterür

135.

VE LEHU

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün

Hezec . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- (1) Habibiñ “Kâbe kavseyn”³⁹⁶ rumûzın şöfi benden sor

¹³⁴ A 171^a İlk iki beyit başka bir şairin gazelinden alınmıştır. Üçüncü beyit ise H.B.D’ndaki 68 numaralı gazelin mahlas beytidir.

¹³⁵ A 171^a H.B.D 71. Gazel. Dîvândaki 4. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

³⁹⁶ Kur’ân-ı Kerîm, Necm Süresi, 9. Âyet-i Kerîmesi’nden.

Muhammed Āli'nün māhiyyetin Veysel Kāren'den şor

Edā yolunda pa muḥkem idüb virmeñ yile başı
Niceymiş rüşen itsün saña şem^c-i encümenden şor

- (3) Başumdan aşdı seyl-āb-ı sirişküm vādi-i ğamda
Berü gel mā-cerā-yı ^c ışkı başından geçenden şor

Belā deştinde³⁹⁷ Ferhād'ile Mecnūn geçdi ben qaldum
Şorarsañ meclisün keyfiyyetin kendin bilenden şor

- (5) Hayālī tevbesin imānuña döndürdi³⁹⁸ ey şofī
Kerem kııl ol günāhı sākı-i tevbe-şikenden şor

136.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Da^c vi-i ^c ışk eylemek mecnūna ben şeydāyile
Bir mekes da^c vā-yı pervāz itmedür ^c anqāyile

Şām-ı ḥasretde yüzün görsem zebānum lāl olur
Gerçi kim dīvāneler eyler tekellüm āy ile

- (3) Sīne bir kūh-ı belādur kim anı zeyn itdi ğam
Tāze tāze dāğlardan³⁹⁹ lāle-i ḥamrāyile

Kimse Mecnūn'a reh-i ^c ışk içre hem-pā olmadı
Ben ayakdāş oldum ol biñ⁴⁰⁰ cihān-peymāyile

^{397a} deştinde: bezminde H.B.D

^{398a} döndürdi: döndürse H.B.D

136 A 171^a H.B.D 484. Gazel

^{399b} dāğlardan: dāğlarla H.B.D

^{400b} biñ: peyk H.B.D

- (5) Ey Hayālī cām-ı Cem nüş itdi⁴⁰¹ ‘ ayyār-ı felek
 abdı Cemşid’uñ külāhın Efser-i Dārā’yile

137.

CĀMĪ’Ī RĀST

Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün Mefā’ ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Yeter nār-ı firākuñdan bu cismüm içre cān yansun
 Bir āh idem ne yir alsun ne gök cümle cihān yansun

Şerār-ı āteş-i āhum o yısun yir yir eflāki

Yeter yir yandı bu oddan bir de āsmān ya[nsun]

- (3) Göñül germ oldı ey şem‘ -i şeb-istān bezm-i hüsñünde
 Düşüb pervāne-veş şem‘ -i ruuñ şevıyle cān ya[nsun]

Şu deñlü yanayın cevrü cefāñı ‘ āleme cānā

Baña ram eyleyüb gören pīr ü cevān yansun

- (5) Didüm gül-āb-ı vaşluñla söyündür nār-ı hicrānı
 Didi o Cāmi’ī vatı degüldür bir zemān yansun

138.

YAHYĀ RĀST

Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilātün Fe‘ ilün

Remel . . - - / . . - - / . . - - / . . - -

- (1) Niçe bir vādī-i amda dil-i mazūn yerine
 Baqlamaz ol şacı Leylī beni Mecnūn yerine

Tende cānā dehenūñ zikri durur rū-ı revān

^{401a} itdi: et kim H.B.D

¹³⁷ A 171^a

¹³⁸ A 171^b Y.D 418. Gazel

Cānda addũnle ařuñdur elif ũ nũn yerine

- (3) Őldũgũm ağlamazın kim orum oldır Őlice⁴⁰²
Seni kimler seve ben  aşı-ı mađzũn yerine

Allar gey yaraşur saña hemān baña yeter⁴⁰³
Dem-be-dem anlu yaşum cāme-i gũlgũn yerine

- (5)  Ağlu fikrũm gider oynar yũregũm ey Yahyā
Nev-cuvānum ki gele nāz ile oyun yerine

139.

EMRĪ RĀST

Mefā‘ilũn Mefā‘ilũn Mefā‘ilũn Mefā‘ilũn

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) řadāsı nālemũñ bũlbũl-i fezā-yı sīne bāđumdur
Nihāl ũzre gũli amrā⁴⁰⁴ elif ũstũnde dāđumdur

Diyār-ı  ış řāhıyũm sũtũn-ı āhum ũstũnde
Gũneřdũr fũlke-i zerrĩn-felek ağlas otāđumdur

- (3) Katĩl-i tĩđ-ı hicrānum felek tũrbem meh ũ urřĩd
Yanar ũstũmde rũz u şeb iki altũn erāđumdur

amuñ dāđına sīnemde idersem n’ola cān urbān
Muğıbb-i pĩr-i  ışum ol benũm eski ocāđumdur

- (5) şeh-i mũlk-i đamam Emrĩ adeng-i nāle atmağa
Sũtũn-ı āhum ũstũnde gũneř altun abāđumdur

^{402a} kim orum oldır Ölice: orum oldır kim Ölice Y.D

^{403a} hemān baña yeter: yeter baña hemān Y.D

139 A 171^b Em.D. 163. Gazel

^{404b} amrā: ağmer Em.D

140.

NECĀTĪ RĀST

*Mefā' ilün Fe' ilātün Mefā' ilün Fa' lün**Müctes .-. -/...--/...--/...-*

- (1) Şu 'ārifüñ ki bu keşretde vaḥdeti vardur
Yatursa pisterī ḥāk üzren rāḥatı vardur
- Hilāl dā'ire çizmiş degüldürür hāle
Dilā meger o perī-rüy da' veti vardur
- (3) Ḥabāb-ı bāde degül maḥv olanuña şatdı odı
Lebüñi gördügi ḥāletde dehşeti vardur
- Ne naqşa baqsa görürdi ḥayālini Mecnün
Cemāl-i Leylā ile şöyle ülfeti vardur
- (5) Düşerse gevher eger sāyem ide ḥākister
Şu resme gün gibi cism-i ḥarāreti vardur
- Hilāl çekdi başın hāleden girībāne
Görünce gün yüzüñi ḥayli ḥacleti vardur
- (7) Kelām-ı Raḥmī revācı getürse Rüm'a n'ola
Bu gevherüñ o diyār içre kıymeti vardur

141.

ḤAYRETĪ RĀST

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel -.- -/...--/...--/...-*

- (1) Bu felek bir felek-i miḥnetdür döner kılmaz qarār

¹⁴⁰ A 172^a N.D'nda bu Gazel bulunmamaktadır.

¹⁴¹ A 172^a

Düşürübdür gâlibâ girdâba anı rûz-gâr

‘Arşa-i miḥnetde ya bir netde ya bir t̄ob-ı ser-gerdândur
Doğunub başına çevgân-ı kazâ leyl ü nehâr

- (3) Yayımışdur sikkeler dest-i havâdişden kemer
Gömgök olub çehresi başı döner bî-iḥtiyâr

Kehkeşân şanmañ görinen çehre-i gerdûnda
Nâḥun-ı miḥnet nişânıdur görinen âşkâr

- (5) Şubḥa dek ‘ayn-i seḥâbıyla aqıdur mıydı yaş
Sînesinde tağ-ı ḥasret olmayaydı âşkâr

Şu‘ le-i sūzı derûnundan anuñ rûşen-delîl
Her seḥer yetmez mi saña âftâb-ı tâbdâr

- (7) Dâmeni kana boyanur mıydı her şâm u seḥer
Gözlerinden ḥûn-ı dil aqıtmasa leyl ü nehâr

Ẓulmet-i şebde görinenler kevâkib şanmañuz
Kılımışdur kâyinâtı dūd-ı âh-ı pür-şerâr

- (9) Bir ḥabâb-ı baḥr-i miḥnetdür hevâyile tolu
Ne kadar bâkî kıala dirsın bu t̄âk-ı rûz-gâr

Dâr-ı dünyâ çün degüldür kimseye dârü’l-emân
‘Âqıliseñ gel emîn olma bu dehre zinhâr

- (11) Kaşr-ı ‘ömrüñ yoḥdurur bünyâdı gel dîvârına
Arқа virme şanma ey ḥâce esâs-ı üstüvâr

Tekye-i ‘ışkuñ bugün bir iḥtiyâr abdâlısın
İrebildüñse eger ‘uzlet bucağında iḥtiyâr

- (13) ʿ Āķıl oldur cümle varın der-miyān idüb özi
Bu medār-ı dehrden pergār-veş çizdi kenār
- Kim qarār eyler beş on gün bu cihān varında kim
Götürüb āķir vücūdı nokṡtasın ķıldı qarār
- (15) Ey birāder kūçe-i ğafletde ķo bāzīçe-i dārında kim
İş yararken içmege ķanın bu Zāl-i kīne-dār
- Biñ kez örseñ ten libāsın faķrile maʿ yūb sen
İricek dest-i ecel ʿ uryān olursın şerem-sār
- (17) Pād-şāh-ı kişver-i maʿ nā olana besdür
İçini taşını pāk itmek düşārile şiʿ ār
- Neʿylesün ʿ āķıl müferreḡ ķaşr u fāķir cāme ʿe
Çün libās āķir kefen olur yatacak yir mezār
- (19) Teng-tār çerḡa şıġmaziken ey şāķib-ġurūr
Oliserdür meskenüñ soñ demde ķabr-i teng-tār
- Yir şāķrādan ġözüñ yum fāşıġ ol ey buʿl-heves
Gir ġöñül şāķrāsına oldur fezā-yı bī-kenār
- (21) Kāra yirdür çün yiri bāy ü gedānuñ ʿ āķıbet
Ḥāce-i dehrüm diyü itmek le lāzım iftiḡār
- Cümlesine heb ber-ā-ber şunılır cām-ı ecel
Farķ olunmaz hīç bu meclisde gedā vü şehr-yār
- (23) Ḥāk-i pāy ol ḡāk-i pāy ol kim bu dehr-i kīne-cūy
Ḥāk olub āķir ayaklarda ķalursun ḡār u zār

Ehl-i diller kim olub cān buldılar ölmezden öñ
 Hızır gibi içdiler āb-ı hayāt-ı hōş-güvār

- (25) Bir hümādur rūh olmışdur kafeş aña beden
 Bu kafesde ol hümā ikende çok kılmaz karar

Ol hümā āhir halāş olub bulıser menzilin
 Bu kafeş çün kim ecel zarbıyla olur tarmār

- (27) Murğ-zār-ı kıdsde pervāz iderken nā-gehān
 Dāma tutulsa ne miqdār eglene bir murğ-zār

Bu cihān şahnında ey merdüm degülseñ çār-pā
 Kılma beş günlük huzūrına bu dehrüñ i' tibār

- (29) Zāl-i dehrüñ gel güler yüzine aldanma iken
 Gül şunarken destüñe ucuna urur nış-hār

Kār-zār olmağ muqarrardur şunuñ kim her zemān
 İrdüñile kağbe dünyāyiçün eyler kār-zār

- (31) Dirligi tımāra nā-kābil marazdur cāh-ı çāh
 Devleti yoğdur bu dünyānuñ kişiye māl-i mār

Cāniña 'ayn-ı sitemdür sīneme dil bağlama
 La' l-i nābı aḡker-i pür-tābdur dīnār-ı nār

- (33) Genc-i bī-pāyān dilerseñ geç kanā' at gencine
 Nā-murād ol isterseñ kim olasın kām-kār

Ehl-i dünyādan vefā umma eger uşluyiseñ
 Gördüğün dūd-ı siyāhı şanma ebr-i zer-nişār

- (35) Hālin ağlamakla nā-merde kişi olmaz murād

Biñ şuvarsañ bir dirah̄t huşk virmez berg ü bār

Ṭālib-i dūnyā görür bu ehl-i dūnyādan vefā
Ḥük-i nā-pāk pelīd olur dirah̄t-ı meyve-dār

- (37) Olmaz erbāb-ı faḳra ehl-i dūnyā hem-niṣīn
Muṣṭafā'ya oldı mı Bū Cehl-i cāhil yār-ı ğār

Bu cihānda yār-i hem-meşreb ḳatı nā-yāb olur
Yārsa 'aḳluñ saña dervīş olasın saña yār

- (39) Pāk-bāz ol dūnye çirkinden gözüñ yum çek elüñ
Yüzüm aḡ alnum açuḳ olsun diriseñ şubḫ-vār

Berg ü bār-ı rāḫat umma gel bu köhne bāḡdan
'Āḳıle her bir güli ḫārdur anuñ her berg bār

- (41) Bu cihān gül-zār kim ḫāriḳe māl-ā-māldür
Her kim uğrarsa buña elbette olur dil-fikār

Az zemān içre hele ben gördüğüm bu 'arşada
Başına olmışdurur çoḳ tāk-dāruñ tācı dār

- (43) Ḥār gibi olma müzī gül gibi ol tāk-dār
Çünki bildüñ bu gül-istānda ne gül ḳalır ne ḫār

Her ḳişinüñ bu cihān içre bir adıdur ḳalan
Ne güvāy-ı bī-nevā ḳalır ne mīr-i tāk-dār

- (45) Cidd-i ceḫd it dīnde bir yaḫşī adile diril
Öliceḳ oldur ḳalan şoñuñda sende yād-ġār

Mehd-i deḫri ḳoymuşdurur māder-i deḫr-i 'acüz
Gerçi an şīr-ġīr ol ger şabī-i şīr-ḫār

- (47) Yüzi şuyıydı me' arif gülşeninüñ hâşılı
Vardı bir tazece bitmiş nihâl-i meyve-dâr
- Bir dem içre hâke yek-sân olduğın gördüm hemân
Üşüb eţfâl-i havâdiş şöyle kıldı seng-sâr
- (49) Bir şadefde bir dür-i yek-dâne yidi duymayub
Seng-i qahra hürd oldı o dürr-i şâh-vâr
- Gülşen-i dehrün gül-i nevrestesidi ol velî
Uğrayub bād-ı hazân bir demde kıldı hâk-sâr
- (51) Ma' rifet bāğında ya bir bülbül-i güyâyidi
Bu yuvadan anda uçurdu anı rüz-gâr
- Mışr-ı ' irfân içre bir tûfî-i şekker-hâyidi
Gürbe-i devrân-ı ecel çengin şunub kıldı şikâr
- (53) Çün hıţâb-ı irci'î irişdi güş-i hüşına
Menzil-i aşlına ' azm itdi hemân bî-ihtiyâr
- Cân atub mülk-i beqāya rişlet itdi gördi kim
Kimseye dâr-ı fenâ olmazmış âhir pây-dâr
- (55) Bir hümâyidi hevâ-yi kudse pervâz itdi ol
Bir şikeste-bâl kılduñ hasretile hâr-zâr
- Fâriğü'l-bâl otururken murğ-zâr-ı ' ışda
Seng-i hasret bâl-i murğ-ı bāle virdi inkisâr
- (57) Bir benüm ' âlemde gül-zârın yitürüb derdile
Hâr-ı hasretde vaţan tutmuş hazân-dîde qarâr

Çıgrısa bīdār her leyl irişince her seher
Necd-i maḥşere benüm Mecnūn gibi bī-kār u zār

- (59) Dem-be-dem kan ağla ey çeşmüm ki gülmez bir nefes
Yusuf-ı gül-çehresinden ayrıl da Ya' kûb-vār

Ḥüsrev-i Şīrīn-dehānumdan ayırdı Zāl-i dehr
Başımı Ferhād-veş taşlarla hürd itsem ne var

- (61) Götürü götürülse dünyādan feraḥ şādī ne ğam
Çün tolandı gözden ol hürşīdü mey ey ğam-güsār

Yiridür ben dāḥi olursam bugün Vāmıḳ-şıfat
Tohrağa yüz urdı çün ol dil-ber-i 'Azrā-' izār

- (63) Dōstlar dirlik ḥarām olsun baña şimden girü
Kim beni cān-ı 'azīzümnden ayırdı rüz-gār

Şehr için itsün pür-āb rūd-ı miḥnet gözyaşı
Dehr içre tutsun şehāb dūd-ı āh-ı ğuşşa-bār

- (65) Yiridür şimden girü egnine alsun qaralar
Aṭlas-ı zer-beft-i ḥazrāsın çıkarsun sebze-zār

Nev-behār olsun ḥazān faşlı gibi dāyım ḥazīn
Bülbül-i şeydā gibi olsun güli gül-zār-ı zār

- (67) Şüyün itsün dest-i ḥasretle yelüb sünbül saçın
Nergis itsün yaş yirine gözleri yaşın nişār

Bāğ u rāğ içre şalınmadan kesilen serv-i nāz
Raḳşa girsün şevḳile ḳol şalınmadan geçsün çenār

- (69) Boynın egsün geñ yaḳalardan benefşe derdile

Çekdimek başına olsun dāmen-i gūh-sār-ı dār

Gülmesün açılmasun gül gönçe kan yutsun müdām

Bu perīşānlıkda ursun hāke yüz zūlf-i nigār

- (71) Ol gül-i gül-zār cānımıçün gerekdür hāşre dek
Dāğ-ı hāşret yandıra her bir şükūfe lāle-zār

Düşmek ister gālibā şemşīre sūsen kim yine

Bī-niyām almış ele bir tīg-ı tīz-āb-dār

- (73) Dem-be-dem feryādlar eyleñ diyü taḥrīk idüb
Her dirañtuñ başına tobraḳ şaşar bād-ı behār

Her nefes gūş itdügüñ şanma şadā-yı ra' ddur

İşidüb feryādımız inler felekler zār zār

- (75) Dāne-i bārān degüldür yiryüzine dökülen
Derdle göklerde olmışdur bulutlar eşk-bār

Bu ğayriçün felekler kīse gökler yirdür

Acıyub keff ursa deryālar yüzine vechi var

- (77) Aḳma āheng idüb efgānlar eyler her nefes
Taş bağırludur eger çekem be-ġāyet kūh-sār

Taş degülseñ dögünüb taşlarla bir dem ḫayrını

Ağlaşalum hāşre dek bu hāşretile zār zār

- (79) Geh döküb gözyaşların āh idelüm şular gibi
Geh du' ālar idelüm eller açub hem-çün çenār

Hūr' ile, Rızvān' ile, imānile, Ḳur'ān' ile,

Anı yād it her nefes yān Rabb bi-ḫaḳḳ-ı Çār-Yār

- (81) Eylemişdi ol cemâliyle münevver ʿâlemi
 ıl müşerref sen de dîdârũnla gel e tã rûz-şümâr

 Dãhi yatduca ten-i pãki ara yirde anuñ
 ʿÖmr-i sermed virüben ardãşcıđın ıl kãm-kãr

142.

AYRETİ RĀST

Fãʿ ilātũn Fãʿ ilātũn Fãʿ ilātũn Fãʿ ilũn

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Yüklenub gel çekme ar-vãri göñül dünyã ğamın
 Çün çekersin bãri çek bir dil-ber-i raʿ nã ğamın

Kim çeker rãh-ı Maabbetde benüm çekdüklerüm
 Ursalar gerdũn götürmez göñlümüñ ednã ğamın

- (3) ʿIş-ı pãküñ zevını Mecnũnʼa şor kim yeg bilür
 Niçe biñ yıl şãdlıdan bir nefes Leylã ğamın

Her ne toğarsa o toğsun mãder-i eyyãmdan
 Ey birãder ibn-i vat ol çekme sen ferdã ğamın

- (5) Dãdın aldum niʿ met-i hũn-ı ğamuñ şimden girü
 Yimezüm ey ayretĩ ayrãnla ben alvã ğamın

143.

NİŞĀNİ RĀST

Fãʿ ilātũn Fãʿ ilātũn Fãʿ ilātũn Fãʿ ilũn

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Lãle-i gül-gũnı dãđ-ı hũn-feşãnum şandılar

¹⁴² A 174^b

¹⁴³ A 174^b

Cüy-bār-ı ‘ālemi eşk-i revānum şandılar

Gördiler kim māh-ı nev fevķ-ı felekde āşkār
Tır-i āh-ı endāzıma zerrīn-nişānum şandılar

- (3) Gül-sitān-ı dehrde serv-i hırāmānı dilā
Kāmet-i bālā-yı yāri destānum şandılar

‘Ālem-i ğamda dilā ebr-i sipihre baķdılar
Āteş-i dilden çıkan dūd-duĥānum şandılar

- (5) Ey Nişānī gördiler destümde çevġān-ı belā
Çerĥ-ı seyyārile tōb-ı zer-nişānum şandılar

144.

RAĤMĪ RĀST

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Ża‘ fdan künc-i ‘anāda kim dil-i şeydā yatur
Ger ecel gelseydi görmez şöyle nā-peydā yatur

Cūşa gelse kim ĥabābıdur rüsüm-ı kāyināt
‘Işķdur nāmı fezā-yı dilde bir deryā yatur

- (3) Vār fenā deştin temāşā kıl açub⁴⁰⁵ ‘ibret gözin
Nice İskender türāb olmuş nice Dārā yatur

Pāyınuñ ĥārın çıkarılmış sūzen-i müjġānla
Deştde Mecnūn görünce nāķa-i Leylā yatur

- (5) Şāh-ı ‘ālem gelse⁴⁰⁶ çekmez pāyini dāmānına

¹⁴⁴ A 175^a Rh.D 72. Gazel. Dīvāndaki 2. ve 3. beyitlerin yeri divada ters olarak kaydedilmiştir.
^{405a} kıl açub: eyle aç Rh.D

Künc-i istiğnâda Rahmî şöyle bî-pervâ yatur

145.

KERİMÎ RÂST

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Şöfiyâ ta' n itme ' uşşâka dil-i meyyâle baķ
Sâkı-i gül-rüyı gör şâfi-şerâb-ı âle baķ
- Ey şanem zülfüñ gibi nice perîşân olmayum
Rüz-gâr âyînesinde görinen aķvâle baķ
- (3) Derdüñi cânâ cihânda nice itdüm ihtiyâr
Gel Maķabbet tekye-gâhı içre ben abdâle baķ
- Bir kebüterdür felek baş üzre döndükce anuñ
Ayağında mâh-ı nevden görine ħalĥâle baķ
- (5) Ey Kerîmî her nazarda inķılâb-ı ' âlemüñ
Görmek isterseñ mişâlin taĥta remmâle baķ

146.

RAĤMÎ RÂST

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Bâr-ı ġam nâle ceres âteş-i dil meş' alemüz
Çekilüb vâde-i ' ışķ içre gider kâfilemüz
- Ĥırķamır[z] n'ola siyâh olsa esır-i ' ışķuz
Zülf-i zencırine zîrâ irişür silsilemüz

^{406a} gelse: geçe Rh.D

¹⁴⁵ A 175^a

¹⁴⁶ A 175^a Rh.D'nda bu Gazel bulunmamaktadır.

- (3) Bezm-i ğam içre döner cām-ı mey-i gül-güne
Eşk-i pür-ḥūnumuz üzre görinen ābilemüz

Ḳadem olmazdı dü-tā yā gibi baġrum ḳararub
Olsa yanuñda eger tīr ḳadar menzilemüz

- (5) Tācir-i ʿ iŝḳ olalı Rahmī belā şehrinde
Zādımız derd ü belā miḥnet ü ğam rāḫilemüz

147.

VE LEHU

Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün Mefāʿ ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Dehānuñ ḥasretiyle olmuş idi dilde ğam peydā
Vücūda gelmedin ten olmadın nām-ı ʿ adem peydā
- Şarāb-ı ʿ iŝḳla mestüm yoluñda ger ğubar olsam
Serümden cām⁴⁰⁷ olub ḥākümden ola nice Cem peydā
- (3) Şunarsa āb-ı ḥayvānı güneş zerrīn piyāyleyle
ʿ İlāc olmaz ṭabībā oldı pes dilde elem peydā⁴⁰⁸
- Maḥabbet ʿ āleminde sīne-çāk ü ten fikār oldı
Göñülde ğuşşa vü dilde belā çeşmümde nem peydā
- (5) Beḳā semtine⁴⁰⁹ ʿ azm it kim fenā deştinde çok ŝāhuñ
Ne namından ḥaber zāhir ne ḥayl ü ne ḥaşem peydā⁴¹⁰

¹⁴⁷ A 175^b Rh.D 7. Gazel. Mecmuadaki 4 ve 6. beyitler dīvāna kaydedilmemiştir.

^{407b} cām: ḥāk Rh.D

^{408b} ʿ İlāc olmaz ṭabībā oldı pes dilde elem peydā: Göñülde ğuşşa vü dilde belā çeşmümde nem peydā

Rh.D

^{409a} semtine: mülkine Rh.D

⁴¹⁰ 5 numaralı beyit: 4 numaralı beyit Rh.D

N'ola dāğ ursa dilde dil-berüñ nāmına 'āşıklar
İder sulṭān olanlar sikke'î n'ola direm peydā

- (7) Süḥan mülkünde görse Rahmīyā taḥsīn ide⁴¹¹ Hüsrev
Diyār-ı Rūm içinde oldı bir⁴¹² tarz-ı 'Acem peydā

148.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Kākülüñle ruḥlaruñ setr eylemek cānā nedür
Zāhirī gün gün gibi o perdede ihfā nedür

Şāhid-i gül şevḳine dāyım olub şūrīde-ḥāl
Bülbülüñ başındaki bu şūr bu ḡavḡā nedür

- (3) Zāt-ı baḥta gör diler bu ne ḳabā reng nisbetde
Ehl-i diller bildiler emvācla deryā nedür

Vaşl-ı Leylā'yı temennā eyleriken rüz u şeb
Şoñra Mecnūn'uñ aña itdüḡi istignā nedür

- (5) Ḳaddiñi ḡāhī Elif gibi secdede Lām eyleyüb
Mā-sivāyı nefy idenler bildi Lā İllā nedür

Zer ḳabālarla idüb gündüz 'arūsī cilveler
Aṭlas-ı Şāmī giyer her gice bu ḡavḡā nedür

- (7) Aḳıdırsın rü-yı zerdii üzre her dem ḳanlu yaş
Rahmīye bu rengi geçmek ey gül-i ra' nā nedür

^{411a} Süḥan mülkünde görse Rahmīyā taḥsīn ide: Bu tarz-ı ḥāşı Rahmīyā ancak diye Rh.D

^{412b} bir: bu Rh.D

¹⁴⁸ A 175^b Rh.D'nda bu Gazel bulunmamaktadır.

149.

YAHYĀ RĀST

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Gel vücūduñ perdesin ref⁴¹³ it⁴¹³ cemāl-i yāri gör
Cān gözinden sil ğubārı çehre-i dildārı gör

Oyalanma aldanub ārāyişine 'ālemüñ
Menzil-i maqşūduña bir gün öñürdi varıgör

- (3) Murğ-ı cānı Rūḫ-ı Qudsilerle pervāz eylesün
Çık bu zulmānī kafesden 'ālem-i envārı gör

Dāmenin elden koma hergiz ḫarābāt ehlinüñ
Şūret-i inkārda maḫfi olan ikrārı gör

- (5) Mā-taḫaddemden ḫaber vir 'ayn-i ḫādişdür cihān
Maḫşer-i evvelde manzūr-ı ülü'l-ebşarı gör

Çeşmüñe kuḫl-i başar men kāne fi'd-dünyā yeter
Gözi açıklardan ol her laḫza bu esrārı gör

- (7) Beyt-i ma' mūr oldı Yahyānuñ bu şi'r-i dilkeşi
'Ayn-ı 'ibretle yine ma' mūra baḫ mi' mārı gör

150.

ḤAYĀLĪ RĀST

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Nār-ı dilden zāhir itsem bir şerar 'ālem yanar

¹⁴⁹ A 176^a Y.D 124. Gazel

^{413a} ref⁴¹³ it: kaldır Y.D

¹⁵⁰ A 176^a H.B.D 163. Gazel

Ṭursa bir dem sīne-i sūzānum içre ğam yanar

Bu ḥamīde ḳadle yandum maḥabbet odına
Baña nisbet māh-ı nev nār-ı şafaḳda kim⁴¹⁴ yanar

- (3) Şanma ḳan ağlamadan sūrḥ oldı nār-ı hicrile⁴¹⁵
Düddur müjgānlarum bu dīde-i pür-nem yanar

Ḳays'a eydin belā deştinde sergerdānuñda⁴¹⁶
Uğramasun yanuma billāhi ol sersem yanar

- (5) Gel Ḥayālīnūñ teninde dāğ-ı İbrāhīm'e baḳ
Bu kadar ancaḳ çerāğ-ı Ḥazret-i Edhem yanar

151.

İŞĖAK RĖST

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- (1) Şādi-i vaşl-ı feraḥdan baña⁴¹⁷ miḥnet yegdür
Yādlardan baña yārānla şoḥbet yegdür

Devletüm yoğise sen cānla ben şağ olayın
'Ālemiñ salṭanatından baña şıḥḥat yegdür

- (3) Gitse dilden leb-i yādile n'ola cān u cihān
Rind-i mey-ḥārelerüñ şoḥbeti ḥalvet yegdür

Ölmeyen kesb-i fazīlet idemez 'ışḳuñda
Kişi taḥşīl-i kemāl itmege ğurbet yegdür

^{414b} kim: kem H.B.D

^{415a} sūrḥ oldı nār-ı hicrile: germ oldı nār-ı hasretin H.B.D

^{416a} gerdānuñda: gerdān iken H.B.D

¹⁵¹ A 177^a İ.Ç.D 72. Gazel. Gazelin 5, 6 ve 7. beyitleri mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{417a} baña: gam u İ.Ç.D

- (5) Ay olur gün yüzünü çün göremezsın İshāk
Gel gönül virme o meh-rūya ferāgat yegdür

152.

VE LEHU

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Bu çeşmüm çeşme-sārīnūñ ' aceb hūnın aķar yaşı
Meger varise ol ' aynuñ ciger dāğındadur başı
- Mezārum ravza-i cennet civārı ola öldükde
Degülse ķabrüm üstine nigārā işigūñ taşı
- (3) Müjeñ itdi firāķından cigerden ķan yudar zaķmum
Nelerden ayru düşmüşdür görüñ bu oñmadıķ başı
- Anadan yaban toğmışdur ğam-ı Şīrīn' ile Ferhād
Ya anuñ yār-ı cānıdur yaķūd süd bir ķarındaşı
- (5) Gidergil zühd ü taķvāyı ruķıyla leblerin söyle
Mey ü maķbūba māyıldür cihānuñ rind ü ķallāşı
- Mey-i nābıyla gel sāķī gidergil şıķlet-i ' aķlı
Gerekmez hey me' āze' llāh aramızda bizüm nāşī
- (7) Ķaşı beglik idüb āhımla niçün nerm olmaz kim
Ne deñlü bir kese olur nerm gördükde kemān āteşi
- Firāķ u ħasret odıyla görüb ħālını Meylīnūñ
Nigāra ' arziçün başdan ayağa oldu zebān [āteşi?]

153.

BĀKĪ RĀST

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Bir lebi gönçe yüzi gül-zār dirseñ işte sen
 Hār-ı ğamda ʿandelīb-i zār dirseñ işte ben

Lebleri mül şacı sünbül yañağı berg-i gül
 Bir semenber serv-i hōş-reftār dirseñ işte ben

- (3) Pāyine yüzler sürer serv-i dil-cūnuñ revān
 Şu gibi bir ʿāşık-ı dīdār dirseñ işte ben

Zülfi sāhir turrası tarrār şūh-ı şīve-kār
 Çeşmi cādū ğamzesi mekkār dirseñ işte sen

- (5) Firqatüñde teşne-leb hātır-ı perīşān haste-ḥāl⁴¹⁸
 Künc-i ğamda bī-kes ü bī-mār dirseñ işte ben

Gözleri şabr u selāmet mülkini tārāc ider
 Bir emānsuz ğamzesi Tātār dirseñ işte sen

- (7) Bākīyā Ferhād ile Mecnūn-ı şeydādan bedel
 ʿĀşık-ı bī-şabr u dil kim var dirseñ işte ben

154.

*Mef' ulü Fā' ilātü Mef' ilü Fā' ilün**Muzāri' - - . / - . - . / . - - . / - . -*

- (1) Hōş-vaqt-i ān ki tıfl-şıfat ḥāne sāhte
 Derdī nüh-fete pārede vīrāne sāhte

¹⁵³ A 179^b B.D 380. Gazel

^{418a} ḥāl: dil B.D

¹⁵⁴ A 179^b

Der-şavma[‘] a-i vā[‘] iz devr-i ḥalvet-i zāhid
Cüz küşe-i ebrū-yı tū miḥrāb-ı du[‘] ā sāhte

- (3) Mıṣr Sultānı Qırım Ḥānı qabusı quldur
Mīr Elqās gelür olsa [‘] acerb mi Nökerī

Ne revādur buña sāyim gibi altumda iken
Gün gibi bir eşük üsti yanum ola yeri

- (5) Ārzū-yı meh dāmen-i çerḥa bıraқdılar
Geldi vücūda Milket-i Mağrib’de bir veled

Mey-i gül-gün ki bī-ḥaber [‘] illet-i bī-mārı niyet
[‘] Ālem-i ḥūb-ter [‘] ālem-i hüşyārı niyet

155.

SA’DĪ RĀST

Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilātün Fā’ ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Bād alub bir şemme bu zülf-i mu[‘] anber tārđan
Qıldı āfāqı mu[‘] aṭṭar nāfe-i Tātār’ dan

Qanumı ğamzeñ dökübdür didüğüçün baña yār
Virđi la[‘] linden diyet şulḥ eyledi inkārđan

- (3) Tolaşur ruḥ-sāruñ üzre zülfüñe kāfir dime
Dīne geldi gerçi kim el çekmedi zünnārđan

Zehr-i ğammdur derdüñi zülfüñ ḥayālī göñlüme
Yoḥ yere zaḥmet çekermiş şehd umanlar mārđan

- (5) Şöyle pinhān eyledüm dilde dehānuñ sırrını

Vākıf olmaz zerrece bir kimse ol esrārdan

Sa' dīyā yāri raķıble görüb incinme kim

Var mı bir gül dāmeni ķurtulmuş ola hārdan

156.

FİRĀKĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Gör ne miskīn eyledi zülf-i semen-sālar beni
Bilmezem kim ' aķıbet ne'yler bu sevdā beni
- Beklesin dil kişverin gönder firāķıñ ' askerin
Yoķsa ḥasret şubḥa dek her gice yağmalar beni
- (3) Vāde-i maḥşere ey Leylā-şıfat Mecnūn benüm
Ögür ögür ağlaşur āhūyı şahrālar beni
- Cān virürken ḥasret-i şem' -i ruḥuñla dōstum
Cem' olub pervāneler üstümde yanalar beni
- (5) Ey Firākī şimdi bilmezler güzeller ķadrümi
Bir gün ola şem' ler yaķub arayalar beni

157.

SA'DĪ RĀST

Fā' ilātün Mefā' ilün Fa' lün

Hafif - . - - / . - - / . -

- (1) Gösterür şehr-i ' ışķa gitmege rāh
Himmet-i Lā ilāhe illa'llāh

¹⁵⁶ A 180^a Fr.D'nda bu Gazel bulunmamaktadır.

¹⁵⁷ A 180^a

Giderür h̄āb-ı ğafleti gözden
Şoĥbet-i Lā ilāhe illallāh

- (3) Teşne-i ‘ uşşākı kandurur kande
Şerbet-i Lā ilāhe illallāh

Țoludur mülk-i ‘ ālem-i melekūt
Şöhret-i Lā ilāhe illallāh

- (5) K̄albi ‘ ışk āteşiyile h̄ālîş ider
Ĥaşlet-i Lā ilāhe illallāh

Şehr-i dilde ĥatā vü şirk kıomaz
K̄urbet-i Lā ilāhe illallāh

- (7) Nāme-i cürmi eyledi mensūĥ
Ĥucet-i Lā ilāhe illallāh

İderler ĥaşr olunca şām u seĥer
Nevbet-i Lā ilāhe illallāh

- (9) Münhezim eyledi hevā çerīsin
Nuşret-i Lā ilāhe illallāh

Ol şebistānın itdi nūrānī
Țal‘at-i Lā ilāhe illallāh

- (11) Açılan bāĝ-ı dilde dürdürür
Ĥumret-i Lā ilāhe illallāh

Açdı bāb-ı ĥazāyin-i ğaybı
K̄udret-i Lā ilāhe illallāh

(13) Eyledi murğ-ı cāna ḥuldī maḳām
Ḥil' at-i Lā ilāhe illallāh

Zıkr idicek velī münevver ider
Midḥat-i Lā ilāhe illallāh

(15) Göñül aāyīnesini eyledi pāk
Ṭā' at-i Lā ilāhe illallāh

Ehl-i tevḥīde gösterür her dem
Ḥikmet-i Lā ilāhe illallāh

(17) Zerd ider ḳorḥudan yüzün kişinüñ
Heybet-i Lā ilāhe illallāh

Ḳılur insile cinni müstağnī
Ni' met-i Lā ilāhe illallāh

(19) Pür ider gül şekerle cān dehenin
Lezzet-i Lā ilāhe illallāh

Tāc-ı ' izzetdürür ki key yaraşır
Kisvet-i Lā ilāhe illallāh

(21) Yüzümüñ ḳarasını eyledi ağ
Şefḳat-i Lā ilāhe illallāh

Sa' dī cān bezmini mu' aṭṭar ider
Nükhet-i Lā ilāhe illallāh

158.

SŪRŪRĪ RĀST

*Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün**Muzāri' - - . / - . . . / . - . . / - . . -*

- (1) Kim baqdı ise āyīne-i rū-yı Aḥmed'e
Derdi şafāyile şalevātı Muḥammed'e
- Ḳudret-i Yed-i Beyzā çıkarmağa ḥüsniñi
Yūsuf cemālin eylemiş evvel müsvedde
- (3) Ḳıblemsin ey şanem yüzüñ irdük degül ki çün
Her vechle nemāz dürüst oldu Ka' be' de
- Ġavġāsız olmaz işbu cihān içre bir güzel
Ol ḥüb yār içün ne var olursa 'Arab'da
- (5) Tecrīd kıl 'alāyıkı senden Sürürīyā
Tā iresin maḳām-ı nuḳūş-ı mücerrede

159.

AḤMEDĪ RĀST

*Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilün**Muzāri' - - . / - . . . / . - . . / - . . -*

- (1) Āhum iderdi kūyuña ey serv-i ḳad güzer
Bād-ı şabādan anda yoġiken eşer
- Nāle iderdüm anda derūnyla dem-be-dem
Virilmemişdi şītu şadādan daḥī ḥaber
- (3) Dāl itmişidi ḳaddini ebr-i dil-berg-i ġamın
Çerḥuñ zemāne eylemedin ḳāmetin kemer

158 A 181^a159 A 181^a

Zülf ü ruḥuñ hevāsına düşmüşdi cān u dil
Bilinmez iken ağ u qara şāmile seḥer

- (5) Yilerdi yil gibi reh-i kūyuñda Ahmedī
Bād-ı şabādan anda daḥī yoḡiken eṣer

160.

ZĀTĪ RĀST

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

- (1) Senüñ qaşuñ gibi bir Yā qurulmaz
Benüm göñlüm gibi naḥcīr urulmaz

N’ola qanum yüzine çalsa tıḡuñ
Bulanmayınca cānā şu turulmaz

- (3) Didüm niçün raḡībi oqılmazsın
Didi yaqan nişān görür urulmaz

Keser baş kim emsem varsa la‘ lin
Kesilir başlar u qanlar şorulmaz

- (5) Nizāmī görse görse bu ebyāt-ı ḥamsı
Didi Zātiyā Penc’üñ burulmaz

161.

ḤAYĀLĪ RĀST

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Demeñ Mecnün’a ‘ilm-i⁴¹⁹ ‘ışkı tekmiñ itdi kāmildür

¹⁶⁰ A 181^a

¹⁶¹ A 181^b H.B.D 47. Gazel

Benüm yanumda ol dīvāne bilmez nesne cāhildür

Anuñçün habs ider peykānını dil ey kemān-ebrū
Ki ol bir kāfir-i bī-dīn elinden geldi bir dildür

- (3) Göñül uşluyiseñ ol vāle⁴²⁰ vü şeydāsı bir hūbuñ
Şu kim dīvānesidür bir perīnūñ rind ü ‘ākıldur

Dögünsem n’ola taşlarla bugün ol Yūsuf-ḥüsnūñ
Kefine kim direm kırsa terāzū vāle māyildür

- (5) Ḥayālī rüz-ı ‘īd içre⁴²¹ hilāle döndiği bu kim
Senūñ ‘īd-i cemālūñ görmedi ey meh ki bir yıldur

162.

YAḤYĀ RĀST

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Remel . . . - / . . - / . . - / . . -

- (1) Şubḥ-ı şādık gibi ey gāfil ağardı şaḳaluñ
Ḥaberūñ yok seni penbeyle boğazlar ecelūñ

Kākül-i yārda gönlūñ ḳadd-i dilberde gözūñ
Seni mağbūn ider el-ḳışşa bu tül-i emelūñ

- (3) Üstüñe geçse ne tañ⁴²² her ḳara cāhil zīrā
Yücedür mertebesi şems ü ḳamerden zuḫalūñ

Faḳr ile Ḳāf-ı ḳanā‘ atda yūri ‘anḳā ol
Ḥūnına⁴²³ düşme mekesler gibi her mübtezelūñ

^{419a} ‘ilm-i: fenn-i H.B.D

^{420a} vāle: vālih H.B.D

^{421a} rüz-ı ‘īd içre: rüze-i gamda H.B.D

162 A 181^a Y.D 220. Gazel

^{422a} tañ: ğam Y.D

^{423b} Ḥūnına: Ḥānına Y.D

- (5) Ne vücūduñ var ola dāyire-i ʿālemde
Yok hisābında olan noqtaya beñzer meşelūñ
- Seni yaşuñ gibi başdan çıkarur āhır-i kār
Zāhidā oldı riyā ile riyāzat ʿamelūñ
- (7) Hürmet it sālīk-i meczūba ki anuñ gibiler
Mest ü hayrānlarıdur ʿālem-i bezm-i ezelūñ
- Giceyi gündüze kıatub ecelūñ geldi senūñ
Yaʿ ni ey pır-siyāhiken ağardı şakaluñ
- (9) Sözlereñ mürşid-i kāmīl sözidür ey Yahyā
Hāşılı hayli fenā virdi bize bu ğazelūñ

163.

KĀDİRĪ RĀST

Mefʿülü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

Muzāriʿ - - . / - . . . / . - . . / - . -

- (1) Leylā gibi çemende kıonub ğül otağla
Mecnūn yüregi gibi yanar lāle dāğla
- Hengāma gir olursa şurāhī ʿaceb degül
Kim pençe peleg anı başar bir ayağla
- (3) Dil tıflı gözlerümle düşüb baħr-i eşküme
Öğrendi şuda yüzmeği iki kıabāğla
- Pervāneler nemed ğiyüb envār-ı hüsñüñi
Dervīşler gibi tolanurlar çerāğla
- (5) Kūyuñda Kādirī rakıbbiledür ğören

Bülbül çemende hem-nefes olur mı zāğla

164.

NECĀTĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Sākıyā çün leb-i şīrīnūñedür nisbetümüz
Gidere bāde-i telḡ eylesesün şöḡbetümüz

Sīnede ġamzeñ oḡın devlet ü sermed bilürüz
Bir kez ey ḡaşı kemān işlemedi devletümüz

- (3) Çevreme dāyire çekdi yaşum ağlamag ile
Bir perī da' vetini eylemedür⁴²⁴ niyyetümüz

Göge çıkarsa görünmez benüm uçmaḡ gözüme
Devletüñde daḡı a' lālaradur himmetümüz

- (5) Ey Necātī ḡadeḡi ḡürmetle tut ki şaḡın⁴²⁵
Pīr-i mey-ḡāne elümüze virür ḡürmetümüz

165.

ḤAYĀLĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Faḡr ile faḡr eyleyen der-ḡāh-ı sulḡān istemez
Dūd-ı āhı sāyesinde ḡāḡ-ı eyvān istemez

Şol gedā kim penbe-i dāḡın dem-ā-dem tā rūlar

¹⁶⁴ A 182^a N.D 223. Gazel. Dīvāndaki 2 ve 3. Beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{424b} eylemedür: etmeğedir N.D

^{425a} tut ki şaḡın: tutmayıcak N.D

¹⁶⁵ A 182^a H.B.D 189. Gazel. Dīvāndaki 2, 3, 7, 8 ve 9. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

Gül koparmaz şāhdan gešt-i gül-istān istemez

- (3) Cāme-i zerrīni ne'yler virmeyen cisme vücūd
Sāyesinden 'ār ider⁴²⁶ hūrşīd-i raḥşān istemez

İsteyen gelsün geçen geçsün şalādur 'āleme
Pād-şāh-ı 'ışk der-gāhında der-bān istemez

- (5) Ey Hayālī bī-tekellūf hūn-ı dil nūş eyleyen
Minnetile Hızr elinden āb-ı hayvān istemez

166.

RĀHĪ RĀST

Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilātūn Fā' ilūn

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Şorma zāhid ne bilür 'ışkı şaķın Ferhād'a
Bir degül şan'at eger isterseñ üstāda

Nice mest olmasun ey āfet-i cān çeşmūñ kim
Nażaruñdan leb-i nābuñ gibi gitmez bāde

- (3) Sāķiyā şun beri bir iki kadeḥ nūş idelüm
Virmeden işbu cihān hırmen-i 'ömri bāda

Elüm almaziseñ ey serv-i ser-efrāz eger
Kılurum sāye-veş ayakda bu ben āşnāda

- (5) Bülbülūñ şıklığı gülşende deger ey Rāhī
'Andelīb-i dil ü cān gelse kaçan feryāda

^{426b} ider: iden H.B.D
166 A 182^b

167.

RĀHMĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Dil diler tīguñı ger olsa Maḥabbet ġālib
Meyl ider āba kime olsa ḥarāret ġālib

‘Aql u fikrüm tağılur ne temennā-yı vişāl
Göricek yāri olur cümleye ḥayret ġālib⁴²⁷

- (3) Bülbülün ḳanı meger ṭutdı gül-i ra‘ nāyı
Nazar it ‘ārız-ı zībāsına ḥumret ġālib⁴²⁸

Kūyuñ añub n’ola ḳan ağlarsam gülşende
Ġurbete düşse olur ādeme riḳkat ġālib⁴²⁹

- (5) Rahmīye yār vişālin n’ola iḥsān itse
Lāyık oldur ki ola beglere himmet ġālib⁴³⁰

168.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Dilleri kim nā-gehān ol kākül-i⁴³¹ pür-ḥam ḳapar
Ejdehā-yı heft-serdür günde biñ ādem ḳapar

Zülfüñi la‘ lüñ yanında gāh taḥrīk itse bād
Şanurum dīv-i Süleymān’dur ol ḥatem ḳapar⁴³²

¹⁶⁷ A 182^b Rh.D 10. Gazel. Dīvāndaki 2. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

⁴²⁷ 2 numaralı beyit: 3 numaralı beyit Rh.D

⁴²⁸ 3 numaralı beyit: 4 numaralı beyit Rh.D

⁴²⁹ 4 numaralı beyit: 5 numaralı beyit Rh.D

⁴³⁰ 5 numaralı beyit: 6 numaralı beyit Rh.D

¹⁶⁸ A 182^b Rh.D 67. Gazel. Dīvāndaki 2. ve 5. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{431a} ol kākül-i: bu kākülü Rh.D

- (3) Bu ne hikmetdür ki hürşidüñ dilâ ‘ ayyār-ı⁴³³ dehr
Şems-i dil-bendin başından olsa her⁴³⁴ akşam kapar⁴³⁵

‘ İşkdur cezb eyleyüb yaş dökdüren ‘ aşıklara
Āftāb-ı çarh yirden nitekim şeb-nem kapar⁴³⁶

- (5) Kākülüñ Rahmī görüb tābında⁴³⁷ yaş dökse n’ola
Şā‘ ir-i nāzik olan gökde bulutdan nem kapar

169.

VE LEHU

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Yār-i engüştü leb-i la‘ l-i şeker-ḥand içre
Beñzer ol çüb-ı nebāta ki ola kãnd içre

Kākülüñ hecriyle vāde-i hicrānda gönül
Rāh-revdür geçe kalmış ola der-bend içre
- (3) Hüb-rülardan n’ola hüsñile mümtāz olsañ
Şāh olan Yūsuf’dı bir niçe ferzend içre

Māh-ı nevdür ki şeref burcına şalmış pertev
‘ Uğdeler kim şanma şarduñ o dülbend içre
- (5) Rahmī bir şüh-ı ‘ Acem sevdi lebi şevkıyile
Dāstān oldı ne çāre o Semerkãnd içre

⁴³² 2 numaralı beyit: 6 numaralı beyit Rh.D

^{433a} ‘ ayyār-ı: ser-bāz-ı Rh.D

^{434b} Şems-i dil-bendin başından olsa her: Şems destārın başından her seher Rh.D

⁴³⁵ 3 numaralı beyit: 4 numaralı beyit Rh.D

⁴³⁶ 4 numaralı beyit: 3 numaralı beyit Rh.D

^{437a} tābında: kuyuñda Rh.D

¹⁶⁹ A 183^a Rh.D 193. Gazel

170.

SĪNE-ÇĀK RĀ

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Şüretin düzmekile kişi Müsülmān olmaz
 Hātem urunmağla Dīv-i Süleymān olmaz
- Gevher-i pāk gerek kim ola kābil-i feyza
 Yoğsa her seng-i siyeh lü 'lü 'i mercān olmaz
- (3) Da' vi-i ' ışk ideriseñ giç özüñden zāhidā
 Terk-i cān eylemeyen vāşıl-ı cānān olmaz
- Küfr ü zülfüñe senüñ eylemeyenler qarār
 Biñ yaş dökerise şāhib-i imān olmaz
- (5) Olayın Gülşenīye cān u gönülden bende
 Mışr-ı ' ışk içre bu Yūsuf gibi sulţān olmaz

171.

FĪRĀQĪ RĀST

*Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün**Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -*

- (1) Cihāna şāh olub şāhum cihān turduğça turduñ tut
 Cihān milkine Şeddādī⁴³⁸ bünyādın urduñ tut
- Göçersin kūs-i riħlet çalınur birgün⁴³⁹ bu menzilden
 Otağüñ pād-şāhum lāle-veş şahrāda⁴⁴⁰ kurduñ tut

¹⁷⁰ A 183^a¹⁷¹ A 183^b Fr.D 1. Gazel. Mecmuadaki 5. ve 6. beyitlerin yeri dīvāna ters olarak kaydedilmiştir.^{438b} Şeddādī: Şeddād-ı Fr.D^{439a} birgün: āhir: Fr.D^{440b} şahrāda: her yirde Fr.D

- (3) Vücūd iklīminüñ farazā ki olmışsın Süleymān'ı
 'Adem deryāsına ol salṭanat mührin düşürdüñ [tut]

Murāduñca bu 'ālemmurğ-zārında⁴⁴¹ şikār alub
 Şehā bāzū-yı devletden niçe şāhin⁴⁴² uçurduñ tut

- (5) Konağūñ 'ākıbet bāğ-ı ferāğatdür benüm cānum
 Şabā gibi çıķub her yañe hāyildüñ yüpürdüñ [tut]⁴⁴³

Olursın cür' a-veş birgün ya yarın hāk⁴⁴⁴ ile yeksān
 Bugün Cem bezmine irdüñ şafā cāmını sürdüñ [tut]

- (7) Götürür bezm-i keşretten ayağı her kişi āhir⁴⁴⁵
Firākī bir el öñden 'ālem-i vaḥdetde yurduñ tut

172.

FİĠĀNĪ RAST

Mef'ülü Fā'ilālū Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - . / - . - . / . - - . / - . -

- (1) Tūbā ḳadūñe serv-i ḥırāmān olalı ḳul
 Āzāde oldı bāğ-ı cihānda ḥazāndan ol

Geçmezdi cāna ey ḳaşı yā kimsenüñ sözi
 Peykānuñ aña dil döküben eyledi duḥul

- (3) Nūn oldı ḳāmetüm ḡam-ı⁴⁴⁶ ebrū-yı yārle
 Rūḥum içine noḳta gibi eyledi ḥulul

^{441a} Murāduñca bu 'ālemmurğ-zārında: Bu 'ālemmurğ-zārında murāduñca Fr.D

^{442b} şāhin: şehbāz Fr.D

^{443a,b} Konağūñ 'ākıbet bāğ-ı ferāğatdür benüm cānum
 Şabā gibi çıķub her yañe hāyildüñ yüpürdüñ [tut]:

Elinden rüzgār-ı zūr-kārun kurtuluş yokdur

Sabā gibi bu sahralarda hāildüñ yüpürdüñ tut Fr. D

^{444a} cür' a-veş birgün ya yarın hāk: böylece her dem nicedür hāl Fr.D

^{445a} Götürür bezm-i keşretten ayağı her kişi āhir: Ayagı götürür her kişi āhiri bu meclisden Fr.D

172 A 183^b F.D 79. Gazel

^{446a} ḡam-ı: ḡam-ı F.D

Cām-ı şafāda⁴⁴⁷ zevk ideyin dirseñ dilā
Pīr-i muğān ayağına düş ḥāk-i pāyı ol

- (5) Elden ḳoma Fiğānī fenā vādīsin⁴⁴⁸ şaḳın
Menzile irgörür gide gide seni o yol

173.

FEVRİ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Kendü miḳdāruñdan ey dil herkesi a' lā gözet
Zerre' i mihr-i Maḥabbet ḳatre' i deryā gözet

‘ Āḳıliseñ kimseye itme ḥaḳāretle nazār
Şırça' i gevher bil ey dil serçe' i ‘ anḳā gözet

- (3) Merdiseñ merdāne baḳ mūrı Süleymān añlayub
‘ Ārifiseñ her gedā-yı bī-kesi dārā gözet

Meskenüñ sa' y ile kūy-i meskenet ḳıl ey gönül
Mertebeñ eflākden biñ mertebe bālā gözet

- (5) ‘ Işḳ içinde genc-i lā-yefnā dilerseñ Fevriyā
Her neye ḳılsañ ḳanā' at eyle istiğnā gözet

^{447a} şafāda: şafāyı F.D

^{448a} vādīsin: vādīsinin F.D

173 A 184^a

174.

BĀKĪ RĀST

*Mef' ūlū Fā' ilātū Mefā' ilū Fā' ilūn**Muzāri' - - - / - - - / - - - / - - -*

- (1) Cānān odur ki meyl [ide] anı görünce cān
Esbāb-ı hüsni hūb ola ammā be-şart-ı ān
- Mihmān olunca derd ü ğamuñ dilde mā hażar
İki enār dāneleri⁴⁴⁹ çeşm-i hūn-feşān
- (3) Cānā metā' -ı mihrūñe dil müşterī iken
Olmamış idi ' ışk iline kār-vān revān
- Çeng itmege sitāre-i bahtumla eyledüm
Bu āh-ı pür-şerārımı bir tīg-ı zer-nişān
- (5) A' dāya baş egdüremez kimse Bākīyā
Şemşīr gibi olmayıcağ ser-be-ser zebān

175.

VE LEHU

*Fe 'ilātūn / Fe 'ilatūn / Fe 'ilātūn / Fe 'ilūn**Remel . . . - - / . . . - - / . . . - - / . . . - -*

- (1) Neġamāt eylemege başladı şanma anı sen
Ehl-i ' ışkuñ⁴⁵⁰ şanemā āteşin üfler ney-zen
- Meclis-i ' ışkda ney-zen ne çalar yanumda
Ġam-ı ' ışkuñla⁴⁵¹ ser-āġāz idicek nāleye ben

¹⁷⁴ A 184^a B.D. 362. Gazel. Mecmuadaki 2 ve 3. Beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

^{449b} dāneleri: dāneledi B.D

¹⁷⁵ A 184^b B.D 358. Gazel. Dīvāndaki 5. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{450b} ' ışkuñ: suzun B.D

^{451b} ' ışkuñla: hecrünle B.D

- (3) Şem' lāzım degül ey sākī yeter meclisde
Şu' le-i cām-ı şeb-efrüz u çerāğ-ı rüşen
- Şahn-ı gül-zāra düşersek yeridür⁴⁵² jāle-şıfat
Nev-behār oldı gül açıldı güzellendi çemen
- (5) Bākīyā 'ışret ü 'ayş itmege hicründe yeter
Nāle ney gözyaşu mey fikr-i vişālün gülşen

176.

PERTEVİ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Rāstī kāmētüne serv dimem hem-tādur
Nergisi çeşmüne teşbīh idemem a' mādur
- Zülf-i yārile perīşān olımaz hāşşla 'ām
Degme bir kimsede olmaz bu da bir sevdādur
- (3) Vaşl-ı dil-dārıla āsūde degülse 'āşık
Fi'l-meşel 'arşa-i 'ālemde o nā-peydādur
- Hüsñ ü hulkıle dilerseñ eger halkla sen
Vā' izā meclis içinde ya bu ne gavgādur
- (5) Pertevī saña fidā cālını itmez diseler
Gel itme sen aña pād-şehüm peydādur

^{452a} yeridür: demidür B.D
176 A 184^b

177.

BĀĶĪ RĀST*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Halka halka zülf kim ol hatt u hâl üstündedir
Şekl-i tuğradur mişâl-i bî-mişâl üstündedir
- ‘Ārız-ı gül-gūnuñ üzre hâl-i fettānuñ senüñ
Fitneden hâlî degül her lahza âl üstündedir
- (3) Sâ id-i sâķī ile cām-ı mey-i gül-gūna baķ
Bir gül-i sîr-âbdur gūyâ nihâl üstündedir
- Naķş-ı hadd-i lâle-reng ol ‘ârız-ı pākizedür
Berg-i güldür gūyiyâ âb-ı zülâl üstündedir
- (5) ‘Āşık-ı bî-çäreler bār-ı belāñ altındadır
Derd-mend üftâdeler görseñ ne hâl üstündedir
- Mîmdür gūyâ dehānuñ şafha-i mäh üzredür
Sîne beñzer şāne-i zülfüñ ki sāl üstündedir
- (7) Rüy-ı bahtı bedr olur bürc-i şerefde ‘aķıbet
Her ki mäh-ı nev gibi kesb-i kemâl üstündedir
- Çarh yüz döndürmedin gülşende ‘ış it Bākīyâ
Sebzeler zībâ hevâlar i‘tidâl üstündedir

178.

VE LEHU

*Fe ‘ilātün / Fe ‘ilatün / Fe ‘ilātün / Fe ‘ilün**Remel . . . - / . . . - / . . . - / . . . -*

- (1) Müje-ḥaylin dizer ol ğamze-i fettān şaf şaf
Güiyā cenge ṭurur nīze-güzārān şaf şaf
- Seni seyr itmek için reh-güz̄er-i gülşende
İki cānibde ṭurur serv-i ḥırāmān şaf şaf
- (3) Leşker-i eşk-i firāvān ile ceng itmek için
Gönderür mevclerin lücce-i ‘ummān şaf şaf
- Cāmi‘ içre göre tā kimlere hem-zānūsın
Şekl-i sekkāda gezer dīde-i giryān şaf şaf
- (5) Gökde efgān iderek şanma geçer ḥayl-i küleng
Çekilür kūyuña murġān-ı dil ü cān şaf şaf
- Ehl-i dil derd ü ğamuñ ni‘ metine müstağrıķ
Dizilürler keremuñ ḥānına mihmān şaf şaf
- (7) Vaşf-ı ḥaṭṭuñla⁴⁵³ ḥırām itse ‘alem gibi kalem
Leşker-i saṭr çeker defter ü dīvān şaf şaf
- Ḳadrüni seng-i muşallāda bilüb ey Bākī
Durub el bağlayalar ḳarşuña yārān şaf şaf

¹⁷⁸ A 185^b B.D 229. Gazel. Dīvāndaki 8. beyit mecmuaya alınmamıştır. Ayrıca mecmuadaki 5 ile 6. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

^{453a} ḥaṭṭuñla: kaddüñle B.D

179.

MUĤİBBİ RĀST

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Reh bulursañ küy-ı yāre her seĥer-gāh ey şabā
 ° Āşık-ı dil-ĥastelerden eyle āgāh ey şabā

Dāmına el irürse öb benden dāmenin
 iremez iseñ dāmenine öpsen rāh ey şabā

- (3) Eyleyen bu dāyir-i⁴⁵⁴ zülfidür benüm ĥālüm siyāh
 İtmedüñ bārī⁴⁵⁵ benüm ĥālümden āgāh ey şabā

Teşne-dil ben⁴⁵⁶ zülmet-i hicrān içinde qalmışum
 Hızır olub ben qalmışa gel göstere rāh ey şabā

- (5) Bu Muĥibbī hicrile oldı bugün Mecnün-şifat
 Olmaduñ bu yolda sen de aña⁴⁵⁷ hem-rāh ey şabā

180.

ZĀTİ RĀST

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Bir ° aceb derde giriftār itdi kim devrān beni
 Ne ecel maĥbül ider derdā ne ĥöd dermān beni

Bir ramaĥdur deprenen cismümde ey cān pāresi
 Cism-i şihĥat güyiyā terk eyleyübdür cān beni

179 A 185^b Muĥ.D 47. Gazel

454a bu dāyir-i: sevda-yı Muĥ.D

455b bārī: yarı

456a Teşne-dil ben: Fitne dilden Muĥ.D

457b aña: bana Muĥ.D

180 A 185^b Z.D 1498. Gazel. Dīvāndaki 3. 4. ve 5. beyitler mecmuaya alınmamıştır.

181.

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Remel . . . - - / . . . - - / . . . - - / . . . -

- (1) Hattı geldi diyü terk itme gönül⁴⁵⁸ ol güzeli
Be deli olma anuñ var mı cihānda bedeli

Yerimizdi⁴⁵⁹ saçı zenciri ile dil-berler
Şimdi bir kılla yider her kişi hattı geleli

- (3) A begüm turra-i gīsūñile ‘aşık oyunu
Yeter oynaduğa şimden girü bitdi şakalı

Gice gündüz hattıñı pāk tıraş eylemeden
Berberüñ kendü başın kaçımağa degmez eli

- (5) Mübtelālar yaşamaz oldu hattıñ devrinde
O kara günlülerüñ tiz gelür oldu eceli

Cümle ‘aşık geçenin diñleyü dirseñ⁴⁶⁰ sözünü
Şakala gülmeden artuq⁴⁶¹ dañi yoq mā-şaşalı

- (7) İrdi hattıñ ireli hāturuma⁴⁶² gerd-i melāl
Yoħsa İshāk begüm böyle mi dirdi gazeli

181 A 186^a İ.Ç.D 323. Gazel. Dīvānda 3. ve 4. beyitlerin yeri ters olarak yazılmıştır.

458a gönül: dila İ.Ç.D

459a yerimizdi: yenemezdi İ.Ç.D

460a dirseñ: tursañ İ.Ç.D

461b artuq: özge İ.Ç.D

462a hāturuma: hāturuña İ.Ç.D

182.

ŞÜHŪDĪ RĀST

*Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün**Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -*

- (1) Dehānuñ fikri dilde ğonçe-i gül-zār-ı cānumdur
 Hāyāl-i serv-i kıaddūñ hāyliden hātır-nişānumdur

Firāk-ı la' li nābuñla belā bezminde ey sākī
 Dem-ā-dem eşk-i gül-gūnum şerāb-ı ergāvānumdur

- (3) Riyāz-ı gülşen-i kūyuñ zülāl-i la' l-i dil-cūyuñ
 Benüm ārām-ı cānumdur benüm rüh-ı revānumdur

Ser-ā-ser zaħm-ı peykānuñla her bir üstühān-ı tende
 Müzeyyen ğonçelerle bir nihāl-i gül-sitānumdur

- (5) Şeh-i 'ışkum Şühūdī çerħ-ı atlas-ı şām-ı 'işretde
 Şerār-ı nār-ı āhumla münakkaş sāye-bānumdur

183.

ŞEM'Ī RĀST

*Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün**Remel . . - - / . . - - / . . - - / . . -*

- (1) Beni men' eyleme nāşih⁴⁶³ yūri cānānumdan
 Göz göre ayrılayın mı varayın cānumdan

Hastayam yār benüm derdüme dermānumdur
 Hey meded öldüm ayırmañ meni dermānumdan

- (3) Sāye-veş hākile yeksān olayın yanuñda

¹⁸² A 186^a

¹⁸³ A 186^a Şem'i D. 130. Gazel

^{463a} nāşih: zāhid Şem'i D.

Tek cüdā düşmeyeyin serv-i hırāmānumdan

Mest-i ʿışk olduğımı nice nihān eyleyeyin
Görinür tağlarum çāk-i girībānumdan

- (5) Hālūmi añladılar āh-ı ciger-sūzumdan
Bildiler neydüğimi nāle vü efgānumdan

Çeküben⁴⁶⁴ cānı cüdā itmek içün sīnemden
Dil üşürdi yine bī-gāneleri⁴⁶⁵ her yānumdan

- (7) Şem^{ʿiyā} dil uzadub her gice eflāki yaçar
Nār-ı āhum ki çıkar sīne-i sūzānumdan

184.

ẒAʿFĪ RĀST

Mefʿülü Fāʿilātün Mefʿülü Fāʿilātün

Muzāriʿ - - . / - . - - / - - . / - . - -

- (1) ʿİşkuñ hadīsi zāhid faşlile bāba şıgmaz
Zirā maḳāl-i ʿāşık hergiz kitāba şıgmaz

Gelmez şumāra derdüm şerḫ eylesem tamāmı
Çankı birin diyem kim ḥadd ü⁴⁶⁶ ḥisāba şıgmaz

- (3) Meydān-ı ʿışk içinde çalınsa ṭabl-ı sīnem
Şīt u şadāsı anuñ bu nüh-ḳıbāba şıgmaz

Teşbīh-i bū-yı zülfüñ misk-i Ḥıṭāʿya ey gül
Ḥālī degül ḥatādan rāh-ı şavāba şıgmaz

^{464a} çeküben: geçüben Şemʿi D.

^{465b} üşürdi yine bī-gāneleri: üşürse nola peykānları Şemʿi D.

184 A 186^b

^{466b} kim ḥadd ü: ki derdüm Zaʿfi D.

- (5) *Za' fī* telāṭum-ı dil⁴⁶⁷ her dilde mümkün olmaz
Meşhürdur bu ma' nā deryā ḥabāba şığmaz

185.

RAHMİ RĀST

Mef'ülü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Muzāri' - - ./ - - ./ - - ./ - -

- (1) Vuşlat şebinde ḥayretile⁴⁶⁸ çıksa cānumuz
Kāfūr şem' alar⁴⁶⁹ yağa her üstüḥānumuz

Seyr ideli o māhı ḳabā-yı siyāh ile
Döndürdi misk-i⁴⁷⁰ atlasa çarḫı duḥānumuz
- (3) Dil riştesine ḳaddini⁴⁷¹ peyvend eyledüm
Tā ḡayra māyil olamaya serv-i revānumuz

Pür-^c uḳdedür ceres gibi zülfüñ ḡamıyla dil
İñletse ṫās-ı çarḫı yeridür fiḡānumuz⁴⁷²
- (5) At bu fezāda⁴⁷³ āhuñ oḳın Rahmīyā seḫer
Birgün ola ki menzile ire nişānumuz

186.

ZĀTİ RĀST

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec . - - - ./ - - - ./ - - - ./ - - -

- (1) Ḥalāş olmaḳ ne mümkün bir ḡöñül kim mübtelā olsa

^{467a} dil: 'aşḳ Za' fi D.

¹⁸⁵ A 186^b Rh.D 87. Gazel

^{468a} ḥayretile: şevḳ ile ger Rh.D

^{469b} Kāfūr şem' alar: Kāfūrī şem' ler Rh.D

^{470b} misk-i: miskī Rh.D

^{471a} riştesine ḳaddini: riştesini ḳaddine Rh.D

^{472b} fiḡānumuz: duḥānumuz Rh.D

^{473a} fezāda: ḳezāda Rh.D

¹⁸⁶ A 187^a

Alınmaz ʿ ışk elinden iki ʿ âlem bir lem bir yañe olsa

Vücūdum zevrağ-ı deryā-yı eşküm ğarğa virmişdür
Çıķarsa baħr-i ğayretten bizi bir āšnā olsa

- (3) Güzellik āsmānında nazırın görmemiş kimse
Güneş yüzlü hilāl ebrū-bere bir meh-liķā olsa

Yoluñda derdle ölmek ğayāt-ı cāvidānīdür
Gerekmez āb-ı Hızır' ile Mesīhā'dan devā olsa

- (5) Ayağın öpmege cānlar virürdi sāķıyā Cemler
Şerāb-ı ʿ ışkla başa çıkılmış bir gedā olsa

Felekden ağlamazdum ey meh-i nā-mihr-bān hergiz
Raķībūñ cevri ne'ylerdi eger sende vefā olsa

- (7) N'olaydı Şem'iyā bu bezm-i cem'-i ʿ âlem-ārāda
Kedüret aradan gitse ķamu ehl-i şafā olsa

187.

ZĀTĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Ğuşşanuñ mey-ğāneler eyler ğarāb ābādını
Ħaķķ Te' ālā muĦkem itsün anlaruñ bünyādını

Hey ne şīrīn nesnedür eyler şerāb-ı telĦi gör
Ħusrev-i milk-i feraĦ kūh-ı ğamuñ FerĦād'ını

- (3) Gözleyüb⁴⁷⁴ düşsem ayağına ʿ aceb mi zāhidā

¹⁸⁷ A 187^a Z.D 1573. Gazel

^{474a} gözleyüb: güvleyüb Z.D

‘ Āşıkuñ ğamdan şerāb-ı telḡ alur dādını

Vuşlatuñ şoñı firāk u şoḡbetüñ ye’s āḡiri
Mestler arturmasın mı dem-be-dem feryādını

- (5) Rāḡ-ı telḡuñ şöfiye keyfiyyetin itme su’āl
Zātıye şor kim yiyen bilür ta’ āmuñ dādını

188.

MİḤEKK-NĀME-İ CELİLİ

Fā’ ilātün Mefā’ ilün Fa’ lün

Hafif- . - - / . - - / . -

- (1) Ḥamd aña kim ‘ uyübı sātirdür
Şükr aña kim zünübı ġāfirdür

Kimini zer gibi ‘ aziz eyler
ġayrdan ḡadrini temiz eyler

- (3) Kimini seng gibi ḡör ider
Ger güher olsa ḡāk-sār ider

Ḥāki kīmyā-yı ‘ izzet ider
Ger zer-i nābı ḡāk-i zillet ider

- (5) Naḡra-i rū-sefīd iden oldur
Gül-i bāġ-ı ümīd iden oldur

Muḡki ol siyeh-rū itdi
‘ Ayb-ġü kıldı ‘ ayb-cū itdi

- (7) Ger zer-i āftāb u naḡra-i māḡ

Hırmen-i kudretinde deste-i gāh

Zer-i şāmit anı ider tesbīh

Depret ey dil kıanı zebān-ı faşīh

189.

DER NA‘T-İ RASŪL ‘ALEYHİ’S-SELĀM

Fā‘ilātün Mefā‘ilün Fa‘lün

Hafif - . - - / . - - - / . -

- (1) Olsa mu‘ciz-nümā n’ola nāmem
Çün yazar Na‘at-i Aḥmed’i ḥāmem

Zer-i ḥūrşīd-i ḥākdür der-gāhı

Naḳra-i māh-ı zerre-i rāhı

- (3) Zer-i encüm aña bir avuc ḥāk
Sīm-i eflāk ḥōşe-i ḥāşāk

Bāğ-ı ḳadrinde ḥākile yeksān

Zer-i encüm-i şā ki berg-i ḥazān

- (5) Āstānında naḳd-i sīm-i nāb
Ḥāk-ālūde şan ki ḳatre-i āb

Muḥki sünneti ider izḥār

Zer bigi her ki’ola temām ‘ayyār

- (7) Oldı şāhib-i ‘ayyār-ı Şer‘-i Ḥudā
Tā ki sīm-i zalāl ü zerr-i Hüdā

Ġayrdan her birisi bula temīz

Ola biri haķır u biri temız

- (9) Zer-i ihlāşdan nuķūd-ı riyā
Muħk-i sünnetde oldı Ğudā

Çünki ol dīnde ihtimām itdi
Bize zīb ü zeri ħarām itdi

- (11) Sīm ü zer ver didi çü ħilye-i zen
Merdisen ey gönül eliñ çek sen

Her nefes rūhuna selām olsun
Şalevātün ‘ale’ d-devām olsun

- (13) Hem Muhācirlere vü Enşār’a
Āl’ine Çār-Yār u ebrāra

190.

ENDER-NASİĞAT-İ NEFS-CÜD

Fā‘ ilātün Mefā‘ ilün Fa‘ lün

Hafif - . - - / . - - / . -

- (1) Ey gönül t̄alib-i haķıķat ol
Sālik-i meslek-i Şerī‘ at ol

Mürşidüñ nūrı pür-‘ ışķ olsun
Mesleküñ müstenīr-i ‘ ışķ olsun

- (3) Tā ki yirüñ ħazīzīñdan ola evc
Baħre nūr ura ħātırūñda mevc

Ehl-i dil ħıdmetine t̄alib ol

Kisb-i fażl u kemāle rāğıb ol

- (5) Hāḫḫı görürken itme bātıla meyl
Nāḫıṣa baḫma eyle kāmile meyl

Hāḫḫ sözi atında olsa gūṣ eyle
Zehrise Őehd bigi nūṣ eyle

- (7) Zāhirī hālden geub pāk ol
Ehl-i bāṭın iŐigine ḫāk ol

Bir meŐel geldi yāduma gūṣ it
Mey-i nāb-ı naŐıḫati nūṣ it

ŐİKĀYET-İ ZER EZ-MİḫAKK-İ PĀD-ŐĀH-I ĀLEM-RĀ

- (9) Rāvi-i nūkte-dān u ehl-i naar
Şöyle nal eyledi ki nara-i zer

Der-geh-i Şehr-yāre vardılar
Ya ni Őāḫib- ayyāre vardılar

- (11) Yüz yire odılar Şeh öñünde
Dökdiler encümi meh öñünde

Didiler pād-Őāhumuz sensin
Mültecāmuz penāhumuz sensin

- (13) Geldük aḫvālümüz ḫikāyetiün
Devlet eşigine Őikāyetiün

Zer didi ben ki rū-yı zerdüm var
ĀŐıum dilde dāğ-ı derdüm var

(15) Çehre-i ‘āşıkūñ nümūnesiyüm
Ol gülūñ berg-i zerd-i gūnesiyüm

Nergis-i būstān-ı temkīnüm
Fi’l-meşel dīde-i cihān-bīnüm

(17) Āsmān-ı ma‘īšet-i aḥteriyüm
Gūyiyā āftāb-ı ḥāveriyüm

Bir siyeh-pūş var ḳatı ḡammāz
Eşi ifşā-yı ‘ayb u keşf-i rāz

(19) Hem siyeh-rūy hem siyeh-dildür
Naḳd-i ḳalbi ṭolu ḡışş u ḡılldur

Gerçi dervīşdür velī ḳallāş
Kime uğrasa ‘aybın eyler fāş

(21) Merd-i ḥāsīd gibi dūrūşt ü ḥaşīn
Düşmüş çehresine pertev-i dīn

Bir ḳara yüzlüdür Miḥaḳ nāmı
Zişt-i zaḳḳūma beñzer endāmı

(23) Bunca faẓl u feẓāyilüm görmez
‘Aybımı yüzüme urur ṭurmaz

CEVĀB-I NAḲRA

Naḳra didi kim rū-sefīdüm ben
Semen-i gülşen-i ümīdüm men

(25) Zīnet-i gül-bin-i ümīd benüm
Ol çemende gül-i sefīd benüm

Hüblar dāmenīne dest-resüm
 ‘Āşık dest-gīr-i mültemesüm

- (27) Tāyir-i vuşlat-ı dil-ārāma
 Dāne ben olıcağ düşer dāma

FAŞL

Çün ki yüzüm ağ alnum açıkdur
 Düşmenüm āz u dōstum çoqdur

- (29) Benüm ol şāhid-isefid-i ‘izār
 Kerem evcinde kevkeb-i seyyār

K’oldı vaşlum nihāyet-i āmāl
 Māye-i ‘izz ü vāye-i iķbāl

- (31) Bir siyeh-püş vardur adı Miḥakk
 Adı levḥ-i vücūddan ola ḥakk

Bunca fażl u kemālūmi görmez
 ‘İzz ü cāh u celālūmi görmez

- (33) Zerrece ‘aybum olsa eyler fāş
 Gün gibi eyler ol ḳallāş

Yüz kemālüm görüb ider pinhān
 Zāhir eyler bulursa bir noḳşān

- (35) Gözüm ağrıdı geriden ey şāh
 Ol ḳara yüzlünüñ elinden āh

Şāh çün kim bu zulmi gūş itdi

Ġazabından ħurūş u cūş itdi

- (37) Emr kıldı ki ħāzır eylediler
Meclis-i şāha nāzır eylediler

Didi ol pād-şāh-ı rüşen-re`y
Ki ey siyeh-pūş merd tīre-liķāy

- (39) Şebr-vāna ķabāya dūşmūşsin
Dūzd-veş tīre rāya dūşmūşsin

Niçün ifşā-yı   ayb eylersin
Keşf-i esrār-ı ġayb eylersin

- (41) Mū-sefīdi ri  āyet itmezsin
Sūrġ-rūya ħimāyet itmezsin

Çün Miġakk bu ħiţāb ġūş itdi
Nīş-i telġ-ı   itāb nūş itdi

- (43) Didi ey pād-şāh-ı pāk-ġüher
Sīm ü zer eşigūñde ħākdürür

  Adlūñ āvāzesinden ey şeh-i dīn
Tās-ı sīmīn-i çerġa irdi ţanīn

- (45) Bir ķara yüzlü nā-tevānum ben
Bende-i ħāk-i āstānum ben

Rūz-ı mażrātıda emr-i “Kūn fe-yekūn”
Eġnūme şaldı kisvet-i şeb-ġūn

- (47) Ka  be örtüsi çün libāsumdur
Kisvet-i devlet ol palāsumdur

Ḥaceru'l-Esved oldı nām baña
Bu kadar yeter ihtirām baña

- (49) Ḥüsn-i şüret degül kişide kemāl
Ḥüsn-i sīretdür aşl-ı ḥüsn ü cemāl

Çün siyeh-püşluğda 'ārum yoğ
Her ne dirlerse inkisārum yoğ

- (51) Merd-i ḥağğ-bīn ü ḥağğ-nümāyum ben
Künc-i 'uzletde pārisāyum men

Her 'azīzūñ ki nağd-i ḥālīş ola
Miḥak aña ğulām-ı muḥliş ola

- (53) Sīm ü zer ki ola temām 'ayyār
Hiç irür mi miḥakkden aña ğubār

Şāh gördi Miḥakk'i şādığdur
Her sözi ḥikmete muvāfığdur

- (55) Bildi kim sīm ü zer ider tezvīr
Emr kıldı ki ideler teşhīr

İkisin şehirde idüb rüsvā
Başdılar her birisine tamğā

ḤĀTİMETÜ'L-KİTĀB

- (57) Kıl Celīlī ḥikāyeti āḥir
İtme bāḥın rümūzını zāhir

Şüret-i ādemdi 'avāma nağş-ı birün

Ma'ni-i hāşş añlar ehl-i derūn

- (59) Çün ki ma' lūmdur kamu tafşıl
Hācet olmaz ki idesin temşıl

Merdümüñ kendü sözüñüñ eri ol
Zen-i dünyādan el çeküb berī ol

- (61) Naçra-veş her kime çalbi şağ degül
Miħak-i dīnde yüzi ağ degül

Pāk ol dīn yolında zer gibi
Tā şafā bula seni güher gibi

- (63) Menzilüñ ola bāğ-ı gülşen-i quds
Mançaruñ ola serv-i süsen-i quds

Ola pervāz-gāhuñ evc-i felek
Kemterīn şayduñ ola fevc-i melek

- (65) Buldı itmām çün *Miħakk-nāme*
Sehvime 'afv eliyle çek hāme

Da'vā-yı mu' cizāta iki şāhid gider
Şaçku'l-Çamer semāda e yā Seyyide'l-Beşer

- (67) İnkār kim ide çamerüñ şaçkına henüz
Cismünde varken daħī ol zaħmdan eşer

191.

KĀSİMĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Vaşlıña ümmīd-vārum ey perī-peyker-nijād
Anı ger şükri naşīb eyler maña fe-hüve'l-murād
- Ger senüñ menden vuķūfuñ yokdur ammā ben senüñ
İştıyāķuñ hasretünden saġum ol şayru-nihād
- (3) Şeyle geçdi bir nīmden kim anı ben ıoyamadum
Çün bu nev' ile geçer 'ömre kim eyler i' timād
- Haķķ bilür girmiş deve teg senden ayru girmedi
Aġzuma bir kaıtre şu ya içüme bir zerre zād
- (5) Kāsimīdir görelden olsa kaıbrini yol üzre koy
Tā disünler bu kırboyu nā-murāduñ rūhı şād

192.

SULTĀN CEM RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Dil helāk idüp gözün haıçer çekerek cān üstüne
Nice hūnīdür ki kaıan itmek diler kaıan üstüne
- Gel getir haıııuñ hayālini bu yanmış sīneme
Sebze 'ādetdür kaıonur çün tāze biryān üstüne
- (3) Didüm ey meh çün lebüñ cāndur baña bir büse vir
Gül gibi kıldı tebessüm didi kim cān üstüne

¹⁹¹ A 190^a

¹⁹² A 190^b C.S.D 301. Gazel Gazelin 4, 5 ve 6. beyitleri mecmuaya kaydedilmemiştir.

Sünbülî haṭṭuñ ḥayāli şöyle ḥayrān itdi⁴⁷⁵ kim
Bāg-bānlar şu seperler şimdi⁴⁷⁶ reyḥān üstüne

- (5) Didüm ey cān kaçma Cemden ḥācīdur güldi didi
Gerçi ḥācīdur velī cān virür oġlān üstüne

193.

ŞEYHĪ RĀST

Fā' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Hafif - . - - / . - - / . . -

- (1) Dil gözüñ zaḥmıyla ḥaste yatar
Cān saçuñ ḥalḳasından beste yatar

Yüzüm āyīnesine baş ḳademüñ
Ki gönül şırçası şikeste yatar

- (3) İrme çirkīn yüzüm eşikden
Ki gözüm yaşile şüste yatar

Gül ki cennet çemenlerinde biter
Dōst bāġında deste deste yatar

- (5) Nuḳl-ı mestāne ġamzeñ öñünde
Nār-ı bādām ü naḳl-i beste yatar⁴⁷⁷

Nice ire vişāl-i va^c desine
^cÖmrümüz ib kim⁴⁷⁸ ġüsiste yatar

- (7) Şeyhi ḳıldı ḳabiñda cān teslīm

^{475a} ḥayāli şöyle ḥayrān itdi: gamından şöyle ḥayrān oldu C.S.D

^{476b} seperler şimdi: seper her gice C.S.D

193 A 190^b Ş.D 15. Gazel

^{477b} Nār-ı bādām ü naḳl-i beste yatar: Nār u bādām u sib u piste yatar Ş.D

^{478b} ib kim: ipi kim Ş.D

Ten-i bī-cān durur ki ḥaste yatar

194.

VE LEHU

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Fe‘ūlün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

- (1) Cihān ḥüsni yüzünden bir varağdur
Anuñ bir⁴⁷⁹ ḥarfi biñ cāna sebağdur

Ḳulum dimiş keremden serve ḳaddüñ
Nice himmetlinüñ⁴⁸⁰ göñli ışığdur

- (3) Rağbübñ ḳoyub urdum itine⁴⁸¹ yüz
Aña ḥürmet gerek kim olarağdur

Ḥarāmī gözlerüñ ne ḳan dökerse⁴⁸²
Ḥalāl olsun aña kim ‘ayn-i ḥağğdur

- (5) Göñül biñ cān virür saña ‘aceb bu
İki ‘ālemde varı bir ramağdur

Gözüm yaşını āhum şefkatinden
Çığardı göklere adı şafağdur

- (7) Yüzüñ şerḥ ideli gülşende Şeyḥī
Ḥayādan gül yüzi ğarğ-ı ‘arağdur

¹⁹⁴ A 190^b Ş.D 30. Gazel. Mecmuadaki 4 ve 6. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

^{479b} Anuñ bir: Ki her bir Ş.D

^{480b} Nice himmetlinüñ: yüce hikmetlinüñ Ş.D

^{481a} itine: eşiğe Ş.D

^{482a} dökerse: içerse Ş.D

195.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Devlet-i bākī bu şöhetdür ki ol cān bundadır
Hāşılı ' ömrün bu ' işretdür ki cānān bundadır

Yanmasun pervāne kim ' āşık gönüller cem' idür⁴⁸³
Şem' nūrın saçmasun kim mäh-ı tībān bundadır

- (3) Fursat-ı devri Kamedür sākī-i meh-rüya din
Gün gibi devr eylesün kim şāh-ı devrān bundadır

Şād oluñ ey haste-cānlar çün budur dārü'ş-şifā
Ayş idüñ ey dertlü gönüller ki dermān bundadır

- (5) Toprağ olursa bu şöhetde cevāhir n'ola çün
Ma' den-i luṭf u mürüvvet kān-ı iḥsān bundadır

Teşnelikten Hızr u İskender ko gezsın zulmeti
Nüş it ey nūrān-ı cān kim āb-ı hayvān bundadır

- (7) Sāzıñı muṭrib düzet Şeyhī sözün āğāz kı
Şöheti germ it ki ol luṭf ıssı sulṭān bundadır

196.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Vaḫtidür bülbül gül-istān bezmine hōş-ḫān ola

¹⁹⁵ A 191^a Ş.D 39. Gazel. Mecmuadaki 2. ve 3. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

^{483a} cem' idür: cem eder Ş.D

¹⁹⁶ A 191^a Ş.D 156. Gazel. Dīvāndaki 5, 6 ve 7. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

Kim gül açub bir nefes cân u gönül handân ola

Dağıdub zülfin benefşe şöhbete⁴⁸⁴ c anber şaça
Saçını sünbül çözüb misk-i⁴⁸⁵ c abîr-efşân ola

- (3) Ğamzesinden nergisün c aql u gönül mest ü harâb⁴⁸⁶
Süzışinden lâlenün cân u ciğerler kân ola

Bülbülün gül vaktine baş şalduğına şüh-ı şâh
Ğonçeler dem-bestedür reyhân gerek hayrân ola

- (5) Sebze vü yâr perî-ruh olsa cām-ı mey bu dem
Āb-ı hayvân isteyen âdem degül hayvân ola

Höş görüñ gül şöhbetin çün dehr-i gün-â-gündür⁴⁸⁷
Hâşşa bir şöhbet-i şâhib-şadr ol⁴⁸⁸ sulţân ola

- (7) Hüsn-i luţfin güllerün bir katre şuya şıgmaya⁴⁸⁹
Hâk-i pâ-yi şemmesi ger Şeyhîye ihsân ola

197.

VE LEHU

Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilâtün Fâ' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Ey kemâl-i kudretün nefhinde c âlem bir nefes
V'ey cemâl⁴⁹⁰-i c izzetün baħrinde dîni kef ü ħas

Satvetünün yiline biñ biñ Süleymân-ı mür-çe

^{484a} şöhbete: saçına Ş.D

^{485b} misk-i: müşk ü Ş.D

^{486a} mest ü harâb: hayran u mest Ş.D

^{487a} çün dehr-i gün-â-gündür: şöhbet ganimetdür bugün Ş.D

^{488b} Hâşşa bir şöhbet-i şâhib-şadr ol: Hâşşa bir bezm içre kim ol can bugün Ş.D

^{489a} şıgmaya: saymaya Ş.D

¹⁹⁷ A 191^b Ş.D 2. Kaside

^{490b} cemâl: celâl Ş.D

Raḥmetüñüñ ḥānına Tāvūs-ı Kudsiler mekes

- (3) Tā' at-i kevneyn istiḡnāñla bād-ı hevā
Cennet-i Firdevs dīdāruñla berg ü heves

Kibriyānuñ kār-bānından ḥaber virmez 'uḡūl
İrmez andan cān ḡulaḡına meger bāng-i ceres

- (5) Akl şem' i nice idrāk itsün envār-ı Celāl
Çünkü yetmiş biñ ḥicāb ardından olur muḡtebes

Ma' rifet yolında ol oldum şananlar⁴⁹¹ müntehī
Göre ki öñ menzilledür girdükde altından feres

- (7) Şevḡ yazusunda yandılar zülāl-i vaşliçün
Teşne diller gözlerinden dökdi ceyḡūn u aras

Şeş-cihetden sen münezzehsin velī senden tolu
'Arş u Ferş ü taḡt u fevḡ u şaḡ u şol u pīş ü bes

- (9) Bī-niyāzisen nevvār-ı luḡfuñ hevāsı cezbesi
Gösterür cān murḡına dünya gülistānın ḡafes

Ḥırmenüñden ki Enbiyā vü evliyādur hōşe-çin
Ādem umar dāne-i gendüm Ḥalīlu'llāḥ 'ades

- (11) Ger ḥarīm-i sırrıña maḡrem degüldür hīç dil
Fazlasından fazluñuñ maḡrüm ḡılmaz hīç kes

Kime kim sulṡān-ı dīn dḡnya dününde yol açā
Olmaya telbīse iblīs-i nefes aña 'ases

---

^{491a} şananlar: diyenler Ş.D

- (13) Mücrim ü 'āşīlere der-gāhuñ olmışdur penāh
Mübtelā vü bī-kese yādın durur feryād-res

Zikr-i mecdüñ olmasa rūḥ-ı melek olur helāk
Fikr-i ḥamdüñ kılmasa nefis-i nefis urmaz nefes

- (15) Kesme Şeyhī ḥavfla ol baḥr-i raḥmetden recā
Kim olur bir қаtresi biñ biñ cihān cürmine bes⁴⁹²

198.

EMRİ RĀST

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Hilāl ü ḥāme vü tōmār u şem' u gōnçe-i zanbaḳ
Nice bir ola pençeñle düz olmaz elde beş barmaḳ

Ben anuñ pençesini pençe-i hūrşīde beñzetdüm
Görüb dil didi bir aya muḳārin⁴⁹³ beş hilāl ancaḳ⁴⁹⁴

- (3) Birisinde iki dördünde üçer kıt' a derc itmiş
Benānuñ māh-ı nev vaşfında beş tōmār idüb el-ḥaḳḳ⁴⁹⁵

Ne tūbā serv olur ḳaddüñ ki sīmīn-şāḥlar şalmış
Bitürmiş her birinde bir gül ü beş gōnçe-i zanbaḳ⁴⁹⁶

- (5) Elinde bir gümüş levḫile beş sīmīn-ḳalem gördüm
Didüm bu levḫe yaz göñlüm didi bilmem göñül yazmaḳ⁴⁹⁷

^{492a,b} Şeyhī'nin başka bir kasidesinin mahlas beytidir.

¹⁹⁸ A 193^a Em.D 254. Gazel

^{493b} muḳārin: muḳābil Em.D

⁴⁹⁴ 2 numaralı beyit: 3 numaralı beyit Em.D

⁴⁹⁵ 3 numaralı beyit: 5 numaralı beyit Em.D

⁴⁹⁶ 4 numaralı beyit: 2 numaralı beyit Em.D

⁴⁹⁷ 5 numaralı beyit: 4 numaralı beyit Em.D

Fürûgı nârsız rüşen iderler meclis-i şevkı
Ben anıñ pençesin beş şem^ç -i kudretdür disem elyağ

- (7) Ne mihr olur Yed-i Beyzâsı ki olmuş her şu^ç â^ç muñ
Ucı bir mâh-ı bedr Emrî aña bir mâh-ı nev mülhâğ

199.

RAHMÎ RÂST

Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün Mefâ'ılün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Ele mir'ât alub^ç aks-i ruñundan irse ger revnağ
Gören dir beş⁴⁹⁸ hilâlün ortasında bir güneş ancak

Şarâb-ı lâle-gün içinde^ç aks-i desti sâķınün
Şafağda pençe-i hürşide teşbîh eylesem elyağ
- (3) Kaşuñla sâ^ç id ü hem gerden ü ruğ-sâr u bînüñdür⁴⁹⁹
Hilâl ü hâme vü tōmâr u şem^ç ü gönçe-i⁵⁰⁰ zanbağ

Hilâli bedr olur şanmañ ğam-ı engüşt-i yârile
Şarardı qalmanı qaşınmağa destinde bir tırnağ
- (5) Nigârün pençesi vaşfiyile Rahmî bu beş beytüñ
Yed-i Beyzâ-yı Mūsâ-veş^ç acâyib sihrdür el-ħağğ

¹⁹⁹ A 193^b Rh.D 106. Gazel

^{498b} beş: baş Rh.D

^{499a} bînüñdür: lebüñdür Rh.D

^{500b} şem^ç ü gönçe-i: şem' gönça vü Rh.D

200.

FEVRİ RÂST

*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün**Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -*

- (1) Mekānum meclis-i miḥnet Maḥabbet-i yār cānumdur
 Perī-rū dil-berüm sākī ḥayāl-i dil-sitānumdur
 Alıḡlar şem^ç -i şevḡum sīnem altun şem^ç -dānumdur
 Ta^ç āmum ḡuşşa vü ḡam dāḡ-ı derd-i ^ç ışḡ nānumdur
 Kebābum baḡrum başı rebāb-ı āh u fiḡānumdur
 Dil-i pür-ḡün şurāḡī dīde cām-ı ḡuşşa-dānumdur
- Şerābum baḡrum ḡamda eşk-i çeşm-i ḡün-feşānumdur
 Mey-i ḡamrā diyü nüş itdügüm heb kendü ḡānumdur
- (2) Melāmet şāhıyım şehir-i fenā cā-yı sükūnumdur
 Başumda tāc-ı zerrīn āteş-i āh-ı derūnumdur
 Şafaḡla atlas-ı gerdūn libās-ı lāle-ḡūnumdur
 Öñümce tūḡ-ı āhum ḡam şebinde reh-nümūnumdur
 Sipāh-ı eşk-i āhumla ḡamu yer gök zebūnumdur
 Ğırıv-ı Ra^ç d şanmañ na^ç ra-i ḡabl-ı cūnūnumdur
- Şeh-i ^ç ışḡum belā çerḡı otaḡı bī-sütūnumdur
 Şehāb-ı ḡamm başum üzre mu^ç allaḡ sāye-bānumdur
- (3) Görelden sen gözi ḡātil dehānı āb-ı ḡayvānı
 Ḳomadı bir dem öldüm dirildüm āh u efḡānı
 Ser-i kūyuñda çok yeldüm yüpürdüm aḡladum ḡānı
 Velākin itmedüñ herḡiz ḡabībüm derde dermānı
 Ḳabuñda viricek āḡir belā-yı ^ç ışḡıle cānı
 Maḡallinde bulub cānā ten-i bī-cān u ^ç uryānı
- Seg-i kūyuñ bu cismüm ḡu^ç me itdi şanma dendānı

Dehānında görinen rīze rīze üstühānumdur

- (4) Şanurduñ ruhuñ ey meh çerāğ-ı şem‘ -i rüşenden
 Dili miqdār vezn görmedüm Mısr vefāsından
 Firākuñda gönül kırtulmadı feryād-ı şüyūndan
 Cemālūñsüz cihānı ne’yleyüm geçdüm bu meskenden
 Ruhuñ fikri uşandurdı beni ey gül bu gülşenden
 Dehānuñ fikri aldı cānumı ey gonçe-leb tenden

‘ Adem milkine gitdi kılmadı nām ü nişān benden
 İşidilen hemān şimdi benüm āh u figānumdur

- (5) Kılub bir gözleri āhū için gerdün gene cevri
 Çü bildüm Tūr-ı vuşlatdan cüdā itmekdürür tavrı
 Kemān-ı gayrı ben dāhī aldum destüme Fevrī
 Göricek encümi şanmañ felek gül-zārınuñ nevri
 Müşebbek eyledüm tıre tütuben sīne-i devri
 Şikār itdüm felekler tosinı gibi nice şevri

Felekde gördüğün kıavs-i kıuzehdur şanma ey Fevrī
 Hādeng-endāz-ı ‘ ışkum çerha aşılımış kemānumdur

201.

NESİMİ RĀST

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) İki ‘ ālem anuñdur kim gözine haqqā ‘ ayān oldu
 Haq’ı gördi Haqı bildi Haq’a kim bī-gümān oldu

Eger Mūsā gibi gelmek tecellī görmek isterseñ
 Nażar kıl yüzine gör kim iki ‘ ālem ‘ ayān oldu

²⁰¹ A 194^b Ns.D 448. Gazel. Gazelin 6. beyti mecmuaya kaydedilmemiştir.

- (3) Te' āle'llāh ne zībāsın ki hüsnuñ devr-i bāğunda
 Kaşuñla kirpigüñ zülfüñ yüzünde gül-sitān oldı
 Kıyāmet kopdı hüsünden yedi iqlīme yayıldı
 Senüñ kadd ü kıyāmından bugün āhır zemān oldı
- (5) Çelīpā zülf ü hālinden şaçuñ Leylī durur ammā
 İrişdi Āyet-i Fe'nzur adı nūr u duhān oldı
 Mekāna şığmadı zātum ezeldendür bir āyātüm⁵⁰¹
 Nesīmīnūñ bu ma' nīden mekānı lā-mekān oldı

202.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Kūy-i yāri dūd-ı āhumla siyeh-püş eyledüñ⁵⁰²
 Merve⁵⁰³ haqqıçün görenler Ka' be dīvārın şanur
 Ol⁵⁰⁴ sipāhī dil-beri oñmadığı⁵⁰⁵ yerden biçer
 Bu Maḥabbet sebze-zārın kendü tīmārın şanur⁵⁰⁶
- (3) Va' de-i ferdā-yı yāriyle gönül hurrem olur
 Va' de-i ferdā kıyāmetdür anı yarın şanur
 Gonçenüñ mecmū' asın açmazdı bād-ı şabā
 Bu Revānīnūñ yazılmış anda eş' ārın şanur

^{501a} zātum ezeldendür bir āyātüm: zātın ezeldendür bidāyātın Ns.D

²⁰² A 195^a R.D 85. Gazel. Gazelin ilk beyti mecmuaya kaydedilmemiştir:

Cennet-i a'lāyı gönlüm rüy-ı dildārın sanur

Nāme-i a'mālūmi zülf-i siyehkārın sanur R.D

^{502a} eyledüñ: eyledüm R.D

^{503b} Merve: Tanrı R.D

^{504a} ol: şol R.D

^{505a} oñmadığı: k'ekmedügi R.D

⁵⁰⁶ 2 numaralı beyit: 4 numaralı beyit R.D

203.

SA'YĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Nāle ney gözyaşı mey oldı ciger biryānum
 Hāne-i dilde hayālün olalı mihmānum
- Hār u hassdur ki getürdi anı seyl-āb-ı sirişk
 Şanmañuz çeşm-i terümde görinen müjgānum
- (3) Levh-i çehremde yazarsa sürhlar ışk āyetini
 Kıl kalemlemlerle benüm dīde-i hūn-efşānumı
- Ne'm ziyān eyleye yoluñda nişār eyleyeyin
 Gevher-i eşkle pür eyleyeyin dāmānum
- (5) O tenūrum yaqalı Sa'yī seg-i dil-berden
 Üstühān-ı tenümi nār-ı dil-i sūzānum

204.

MESİHĪ RĀST

Fe 'ilātün / Fe 'ilatün / Fe 'ilātün / Fe 'ilün

Remel . . - - / . . - - / . . - - / . . -

- (1) Eger efsūn-ı ecel bağlamaz ise dehenüm
 Cān virürken lebünñ zikri ola her sühanum
- Sen semīn-çehre için ger beni devrān ide⁵⁰⁷ hāk
 Yüzümüñ aqlığına ide şehādet kefenüm
- (3) Hār-ı kūyuñ bulunursa ayagumda ölice

²⁰³ A 195^a

²⁰⁴ A 195^a M.D 153. Gazel. Dīvāndaki 4 ve 5. beyitler mecmuaya göre ters şekilde kaydedilmiştir. Ayrıca dīvāndaki 6. beyit mecmuaya alınmamıştır.

^{507a} ide: vere M.D

Hüriler süzen-i gamzeyle çıkara dikenüm

Şol kadar tōp u tūfeng urdı hevādan⁵⁰⁸ baña kim
Raḥneden ƣal'alaruñ burcına döndi bedenüm

- (5) Hecr-i ƣattuñla ne çekdügümü şerḥ eylemege
Ƙabrüm üstünde benüm pür-dil olubdur⁵⁰⁹ çemenüm

Hüsrev-i Rüm diye baña Mesīhī şeksüz
Ger ire gūş-i kemāle kelimāt-i ḥasenüm

205.

YAḤYĀ RĀST

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Ümīd-i vuşlat eylerdüm vişāle iḥtimāl olsa
Benüm maḳşūdum olur ƣanda bir emr-i muḥāl olsa
- Senüñ şāyed ki göñlüñden geçem ey ṭab' -ı mevzūnum
Revādur incelüb cism-i za' ifüm bir ḥayāl olsa
- (3) Ben ol mestāne-i ' ışƣum ki gelmez ' aynuma hergiz
Dil-i ' āşık gibi ' ālem yıƣılsa pāy-māl olsa
- Güzellerde ser-āmed ḥüb olıcaƣ⁵¹⁰ ey yüzi mişḥaf
Cihānda sen Elif-ƣāmet gibi ferḥunde-fāl olsa
- (5) Bu şı' ri ḥālet-engīzūñ bize kār itdi ey Yahyā
Ġazel olunca şöyle⁵¹¹ sūz-nāk u ḥasb-i ḥāl olsa

^{508a} hevādan: havādis M.D

^{509b} pür-dil olubdur: bir dil ola her M.D

²⁰⁵ A 195^b Y.D 383. Gazel. Dīvāndaki 5. ve 6. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{510a} olıcaƣ: olunca Y.D

^{511b} şöyle: böyle Y.D

206.

VE LEHU

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - . / - . - . / . - - . / - . -

- (1) Ey ādemođlı isterseñ 'ömr-i ber-devām
Ölmezden⁵¹² evvel öl ki odur aḥsenü'l-merām

Ḥarf-i Elif gibi yüri var 'ayn-i Vāḥid ol
Ḥalk ortasında ḳalma hemīşe niteki Lām

- (3) İki cihānı bir ḳadem it bāl ü per açub
Cibrīl gibi Sidre-i 'Ālī'de ḳıl maḳām

Ten penbesini cān ḳulađından çıkarmayan
Ṭūr-ı niyāzda ide Omi ḥaḳḳ ile kelām

- (5) Bir ālet-i mülāḥazadur cümle kāyināt
Maḳşūd olanı bilmek için ādemī⁵¹³ müdām

Cismüñ libās-ı 'āriyetidür çıkar hemān
Fevt itme fırsatı bu işe eyle ihtimām

- (7) Bu cār-'unşur ile geçüb şeş-cihātdan
Gel şiklet-i vücūdı götür kāyinātdan

Ḳaşd⁵¹⁴ ile eyle vaḥdet-i zāt ile ittihād
Niçe bir oyalar seni bu 'ālem-i fesād

- (9) Dünyāya 'ayn-i 'izzet ile eyleme nazar
Şaḳın yüzüne güldüğine itme i' timād

²⁰⁶ A 195^b Y.D'nda terci-i bend olarak kaydedilmiş olmasına rağmen tür olarak kaside nazım şekline uymaktadır.

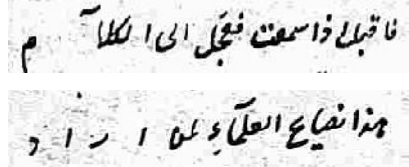
^{512b} Ölmezden: ölmekten Y.D

^{513b} ādemī: ādeme Y.D

^{514a} Ḳaşd: sıdk Y.D

Rūh-ı mücerred ile yüri āşinālīg it
Tā kim ide saña⁵¹⁵ nereden geldüğüni yād

- (11) Ceng ü cidāl ü ‘arbede itme ‘avām ile
Sa‘y eyle şimdi düşmen-i nefisile kıl cihād

- (13) Şüretde ҡalma sīret-i Mevlā’ya⁵¹⁶ t̄alib ol
Yoqlugudur⁵¹⁷ ne var ise ey ez‘afü’l-‘ibād

Bu çār-‘unşur ile geçüb şeş-cihātdan
Gel şiklet-i vücūdı götür kāyinātdan

- (15) Görünme ‘ayn-i ‘āleme cismüñde cān gibi
Fāş itme h̄alka kendüni genc-i nihān gibi

Baħr-i cihānda zevrağ-ı cism ile dā’imā
Gezme hevāña tābi‘ olub bād-bān gibi

- (17) Ol bī-vefāyı sevme ki ehl-i hevā olub
Haqq cānibin unutdura saña cihān gibi

Dīdāra irmek ise şafā ile niyyetüñ
Alçağ gönüllü ol yüri āb-ı revān gibi

- (19) Bārān-ı miħnet ol kişinüñ⁵¹⁸ başına yağar

^{515b} ide saña: saña ide Y.D

^{516a} Mevlā’ya: ma’niye Y.D

^{517b} Yoqlugudur: Yoqluğdadur Y.D

^{518a} ol kişinüñ: evvel anuñ Y.D

Şol kimse ki büyüklene kūh-ı girān gibi

Ġāfil me-bāş kavı-i Rasūl ile ‘āmil ol
Dünyā mesāfesinden ıraĝ ol cinān gibi

- (21) Bu çār-‘ unşur ile geçüb şeş-cihātdan
Gel şiklet-i vücūdı götür kāyinātdan

Bir yār sev ki hūsni anuñ pāy-dār ola
Aña kul ol ki salţanatı ber-ķarār ola

- (23) Şād olma aña kim seni āhır melūl ide
Nüş itme şol mey ki⁵¹⁹ şoñunda humār ola

Başma cemāl-i dil-bere şūret-perest olub
Āyīne içre şūrete ne i‘ tibār ola

- (25) Yā Haķķ’ı sev ya halkı eyā ĝāfil-i cihān
‘Āķıl⁵²⁰ odur ki ‘āşık-ı Perverdigār ola

Bir müşrik-i Maħabbet ider dāyimā seni
Dil-ber ki pür-zarāfet ola şive-kār ola

- (27) ‘Azm eyle ķurb-i Hażrete ma‘ ķūle ķayıl ol
Dünyā evinde derd ü elemüz ne var ola

Bu çār-‘ unşur ile geçüb şeş-cihātdan
Gel şiklet-i vücūdı götür kāyinātdan

- (29) Kendüñe virme devlet-i dünyāyla ‘azāb
Dünyāyı yapma āhıretüñ eyleme ħarāb

^{519b} Nüş itme şol mey ki: ol meyi ki Y.D

^{520b} ‘Āķıl: ‘aşık Y.D

Çurtar Hümā-yı rūḥı kıyūd-ı zemāneden
 Ādem odur ki virmeye kendüye ıztırāb

- (31) Devlet dime aña ki ola kıābil-i fenā
 İnsān-ı bī-başirete irüb⁵²¹ bu ḥayāl-i ḥāb

Қalb-i zücācın eyleme bir kimsenüñ ūikest
 Setr eyle gördüğüni kıamu nitekim türāb

- (33) Meyl eyleme cihāna ki āḥir fenā olur
 Yabma ūu beyti kim ūoñ ucu olıser ḥarāb⁵²²

Yahyā gibi elüni yu āb-ı ḥayātđan
 Diñle sözümi vuşlat-ı Mevlā'ya kııl ūitāb

- (35) Bu çār-^c unşur ile geçüb ūeş-cihātđan
 Gel ūiķlet-i vücudı götür kāyinātđan

207.

RAḤMĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Her ḥabābı dīdedür baķmağa rü-yı yāre ūu
 Ťolanur⁵²³ küyın olub⁵²⁴ bir ^c aşıķ-ı āvāre ūu

Diyeli ūirīn-lebüñ ḥālin⁵²⁵ bu çarḥ-ı pīre-zen
 Kendüyi Ferhād-veş tağđan atar bī-çāre ūu

- (3) Cān virürsem gönçe-veş hecr-i lebüñle bāğđa

^{521b} başirete irüb: başiret ider Y.D

⁵²² Bu beyit Y.D'na kaydedilmemiştir.

207 A 196^b Rh.D 162. Gazel

^{523b} Ťolanur: Ťolanup Rh.D

^{524b} olub: olur Rh.D

^{525a} ḥālin: vaşfin Rh.D

Penbe-i ebr aǵzum ire amzura bir pāre Şu

Sīnem űzre dāǵlar gűller elifler servler
Cű-yı eŐkűmden aar her demde ol gűl-zāre Őu

- (5)  Ārīzuñ vaşfında Rahmī āhlar ekse n'ola
Nāleler peydā olur zīrā ounsa⁵²⁶ nāra Şu

208.

FEHMĪ RĀST

Mef' űlű Mefā' ilű Mefā' ilű Fe' űlűn

Muzāri' - - . / . - - . / . - - . / . - -

- (1) Bir gűn yűzűne bamaya ol māh ne műŐkil
HıŐm eyleye bir bendesine Őāh ne műŐkil

Añmaya vefā adın bī-raħm ola yārűñ
Tűrmaya cefālar ıla her gāh ne műŐkil

- (3)  ĀŐıŐ olasın yűzűne bamaya ħabībűñ
Őullar baŐına virmesűn Allāh ne műŐkil

Geri yolına cānumı virmek iken āsān
Ayruluĸa Őabr idememek āh ne műŐkil

- (5) Miħnet iline giderken bir kişi Fehmī
Őam āfilesin idene hem-rāh ne műŐkil

^{526b} zīrā ounsa: oınuĸmca Rh.D
²⁰⁸ A 197^a

209.

HAYRETİ RÂST

*Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün**Muzâri' - - . / . - - . / . - - . / . - -*

- (1) Maḥbûb u mey mevsim-i gül yâr muvâfîk
Bu demde delüdüür şu ki bir dem ola ayık

Gevherleriyle yaşımıñ kabiña geldüm
Dâḥî ne'm ola dirsın efendi saña lâyıq

- (3) Hicründe kaçan âh idüben gözyaş döksem
Açdı baña göklerde melek yerde ḥalâyık

Şordum lebine râz-ı nihânın didi dil-ber
Hiç keşf ola mı râzla esrâr-ı deḳâyık

- (5) 'Ayb eylemeñüz Hayretî dîvâne olursa
Hem tâze behâr oldu hem oldu yeñi 'aşık

210.

CELİLİ RÂST

*Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Bu yeter keşf-i kerâmet sâkin mey-ḥâneden
Kim lebüñ sırrına vâkıf var mı peymâneden

Zâhidâ şeytândur dirsın ḥarâbât ehline
Ben hele gördüm melekler çıkdı dün mey-ḥâneden

- (3) Ben kimüm sevdâ-yı vaşl itmek ne ḥaddümdür benüm
Baña seyr-i ḥüsndür ancak ğaraż cânândan

---

²⁰⁹ A 197^a

²¹⁰ A 197^a

Nāşihā var pendini bī-ḥaqqda zāyi^c eyleme
Kim benüm bī-ḥüdlüğü var bir gözi mestāndan

- (5) Şöyle rüsvāyum ki ürker ḥalk gördükce beni
Nitekim eṭfāl kaçır her dem dīvāneden

Güş-vār idenler n'ola Celīlī şî^c rüñi
Ehl-i dil ḳatında yegdür gevheri yek-dāneden

211.

FİĠĀNĪ RĀST

Mef'ülü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün

Muzāri' - - . / - . . . / . - - . / - . -

- (1) Yelsün yoluñda yeller ile dil şabā gibi
Görsün cefāñı cānuma⁵²⁷ cānā şafā⁵²⁸ gibi

Hergün güneş ḳabuñda yüzün yerlere sürer
Sen māha ol da bencileyin mübtelā gibi

- (3) Çokdur cihānda ḥüsneleşmeşhürler velī
Yoḥdur kemāl-i şun^c ile ol meh-liḳā gibi

Ben ağladum didüm ḳo cefāyı vefālar it
Sen geldüñ ol sözüme gülüşden vefā⁵²⁹ gibi

- (5) Gördi Fiġānī rā ḳaşuñı fikr idüb didi⁵³⁰
Ḳaddüm iki büken benüm āḥir bu rā gibi

211 A 197^b F.D 100. Gazel

527^b cānuma: cānuna F.D

528^b şafā: vefā F.D

529^b sözüme gülüşden vefā: söze gülüşünden rızā F.D

530^a fikr idüb didi: eyledi fiġān F.D

212.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Bendini çerhuñ görüb eşk-i revānum çağlar
Āsiyābuñ nitekim ey serv-i kıdd ırmağlar

Nāka-i Leylī ' araq-rīz oldı şanmañ raħm idüb
Her kılı Mecnūna rāh-ı ' ışk içinde ağlar

- (3) Şol kara beñlerle⁵³¹ tırüñ ey kemān-ebrü senüñ
Beñzer ol şeh-bāza kim başına üşmiş zāğlar

Bir münakkaş haymedür cismüm maħabbet şāhına
Mūlarum anda elifler şemselerdür dāğlar

- (5) Ey Fiğānī ' ālem-i itlāka eylerdüm sefer
Rehzen-i bend-i ta' alluğ rāh-ı ' ışk⁵³² bāğlar

213.

VE LEHU

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Muzāri' - . - . / - . - . / - . - . / - . -

- (1) Ger tığ-ı hecr ile çıka cān tenden ey perī
Çıkmaz gönülden ölmekle ğamzeñ oğları

Gökler yüzine çıkmağa zencīr-i zer durur
Şanmañ şerāredür ki şaçar āhum ejderi

²¹² A 197^b F.D 13. Gazel. Mecmuadaki 3. ve 4. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

^{531a} beñlerle: tüglerle F.D

^{532b} ' ışk: ' aklı F.D

²¹³ A 197^b F.D 89. Gazel. Dīvāndaki 5. beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

- (3) Döndürdi āsumāna hilāl ü nücüm ile
Küyuñda na^ç lçeñ ile şehā⁵³³ kebkebüñ yiri

Jülīde-mü başumda siyeh-şemledür baña
Ġam tekye-gāhınuñ benüm ey şeh alenderī

- (5) Kāfir asūdı utubeni ılmağa⁵³⁴ helāk
Oldı Fiġānī pīşe-i⁵³⁵ ıŝkuñ ġazanferī

214.

RAĦMĪ RĀST

Mef' ulü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Muzāri' - - . / - . - . / . - - . / - . -

- (1) Bāġa ger nāzile ol serv-i ser-efrāz gele
ayra madem diyü her küşeden āvāz gele

Gelmeye şekl-i raıbile ruı yāra bedel
Niçe ıŝlar geçe  ālemde niçe yaz gele

- (3) Kesb-i hāl itse n'ola hālūñ añduca ġöñül
 Āŝı oldur aña āvāz-ı mekes sāz gele

eng gibi ne dü-tā addüme hem-tā bulunur
Ney-şıfat nāle-i dil-süzuma dem-sāz gele

- (5) ılmağa murġ-ı ma^ç ānīyi bu ġülşende ŝikār
ab^ç -ı Raĥmī gibi sen şanma ki şeh-bāz gele

^{533b} ŝehā: ol F.D

^{534a} asūdı utubeni ılmağa: raıbi utubanı itmege F.D

^{535b} pīşe-i: 'arşa-i F.D

214 A 198^a Rh.D 167. Gazel

215.

VE LEHU

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Kilāb-ı kūy-i yāre eyleyüb nā-geh haber a' dā
 Çeküb her biri dāmānuñ neler itdi neler a' dā
- Ğubār-ı hatt-ı müşgīn⁵³⁶ irdi dirler⁵³⁷ rü-yı cānāna
 Meded āyīne-i maqşūduma virdi keder a' dā
- (3) Müjem ser-tüz-i süzenler döküb pāyın figār itsün
 İderse bir daħī kūy-i ħabībden⁵³⁸ güzer a' dā
- Ĥarīm-i Ka' be' de idem iķāmet niyyetin biñ yıl
 Der-i cānāndan birgün iderse ger sefer a' dā
- (5) Benümle yār-i cānum Rahmiyā tek yār-i cān olsun
 Felekde 'aynuma gelmez tölarsa baħr u berr a' dā

216.

VE LEHU

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Ne kanlar dökdügin 'arz itse çeşmüm yāre āl añlar
 Tenüm gamdan hilāle döndi dirsem⁵³⁹ bir ħayāl añlar
- Ĥadīş-i 'ışkı benden şor ne bilsün zāhid-i nā-dān
 Rumūzın bu mu' ammānuñ mücerred ehl-i ħāl añlar

²¹⁵ A 198^a Rh.D 2. Gazel

^{536a} müşgīn: miskīn Rh.D

^{537a} dirler: diler Rh.D

^{538b} ħabībden: cismümden Rh.D

²¹⁶ A 198^b Rh.D 69. Gazel

^{539b} dirsem: dirsen Rh.D

- (3) Fenā bezminde Cem keyfiyyetin cām-ı Maḥabbetden
 Ḥarābāta düşüb şūrīde-ḥāl olan ricāl añlar⁵⁴⁰
- Vücūdi⁵⁴¹ vācibūñ māhiyyetin idrāk iden ‘ārif
 Ḥaḳīkatde zūhūr-ı mümkināti heb zılāl añlar⁵⁴²
- (5) Gözüm merdümlerinüñ ‘aksi düşmişdür leṭāfetden
 Ruḥuñ mir’ātına nāzır olanlar anı ḥāl añlar⁵⁴³
- Belā bezminde zār olsam ‘aceb mi çeng ü ney-āsā
 Ḳanı bir merd-i ḳābil bu cihānda ḳıl u ḳāl añlar⁵⁴⁴
- (7) Süḥan bezminde Cāmī’dür bilen keyfiyyet-i ḥālüm
 Ḥayālāt-ı kelāmum Raḥmiyā ancaḳ Kemāl añlar

217.

FİĠĀNĪ RĀST

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

Remel . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- (1) Gülleri bāda viren ‘ārız-ı gül-gün gibi
 Servi yürütmeyen ol ḳāmet-i mevzün gibi
- Şöyle dīvānesi oldı ḳaddüñüñ serv-i sehī
 Yapalar⁵⁴⁵ başına ḳuşlar yuva Mecnün gibi
- (3) Seni bir kerre kenār itmege ey serv-i sehī
 Aḳıdur dīdelerüm yaşını Ceyḥün gibi

⁵⁴⁰ 3 numaralı beyit: 4 numaralı beyit Rh.D

^{541a} Vücūd: Vücüb-ı Rh.D

⁵⁴² 4 numaralı beyit: 5 numaralı beyit Rh.D

⁵⁴³ 5 numaralı beyit: 6 numaralı beyit Rh.D

⁵⁴⁴ 6 numaralı beyit: 3 numaralı beyit Rh.D

²¹⁷ A 198^b F.D 101. Gazel. Mecmuadaki 4, 5 ve 6. beyitler dīvāna kaydedilmemiştir.

^{545b} Yapalar: yaptılar F.D

Çeng idüb kâmetümi eşkümi tār itdi felek
Bezm-i ğamda buralı gūşumı kânün gibi

- (5) Ğonçeler şahn-ı çemende açılıb söylemez
Ğam-ı hicr-i dehen-i yârile maḥzün gibi

Cür‘ a gibi kalam ayağda ğamuñ cāmları
Üstüme dönmez ise gerdiş-i gerdān gibi

- (7) Viridi gönlin şacı Leylī keyfi⁵⁴⁶ lālelere
Tağlara düşse Figānī n’ola Mecnūn gibi

218.

CELİLİ RĀST

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Baña sulṭānlık gerekmez bende-i cānāniken
Kim gedālık ihtiyār eyler şeh-i devrāniken

Çonmamışdı şofra-i gerdūnda nān-ı āftāb
Miḥnet-ābād-ı Maḥabbetde gönül mehāniken

- (3) Bu ‘acebdür görmemişdür kimse Leylā’dan nişān
‘Işş şahrāsında Mecnūn gibi ser-gerdāniken

Cānı teslīm itmedüm bār-ı girān oldı baña
Vah ki iş düşvār oldı görmedüm āsāniken

- (5) Yanmamışdı tāk-ı gerdūnda daḥī kındīl-i māh
Şu‘ le-i āhum Celīlī şem‘ -veş tābāniken

^{546a} Leylī keyfi: sünbül yañağı F.D
²¹⁸ A 198^b

219.

FİĞÂNİ RÂST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Servi gibi baş çeküb her kim dimez dehre belī
Her neye dirseñ irer gül-zār-ı   alemde eli

Dāneden kim şay⁵⁴⁷ bu   alem kişt-zārın çün nücüm⁵⁴⁸
Yile virdi  ırmenüñ bād-ı hevādur  aşılı

- (3) Şöyle ğark itdi cihānı seyl-i eşküm sū-be-sū
Yidi deryādur göründi⁵⁴⁹ baħr-i eşküm sāhili

Bāķi şanman çerħ-ı gerdünuñ serāyın fānidür
Her vücūda gelenüñ şāhā   ademdür menzili

- (5) Çoğdan irürdi Fığānī baş⁵⁵⁰ virüb cānāneye
Ara yirde çehre-i maķşūda tendür  aşılı⁵⁵¹

220.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Çerħa ey meh gice āhum çekmese yalıñ kılıç
Böyle encüm içine yir yir kırān düşmezdi hīç

Öykünürse yāre ey engüşt-i tīğ-ı āh-vār⁵⁵²

219 A 199^a F.D 98. Gazel

547a kim şay: kem şan F.D

548a çün nücüm: cev-be-cev F.D

549b göründi: görünen F.D

550a baş: cān F.D

551b  aşılı:  ā'ili F.D

220 A 199^a F.D 9. Gazel. Mecmuadaki 3. ve 4. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

552a āh-vār: āb-dār F.D

Gökde mähı bir gice turduğı yirde iki biç

- (3) Halka olmış şu yılanı şandum ey servüm görüb
 ‘ Ārızuñ üstünde bu zülf-i mu’anber pīç pīç

Bu dil-i güm-geşteye şorsam haber⁵⁵³ virmez cevāb
 Ey güneş yokdur dehānuñ zerrece varise hīç

- (5) Ey Fiğānī çün fenā bezmine başduñ ayağı
 Nüh-sipihrüñ bu toköz peymānesin bir demde iç

221.

FEVRİ RĀST

Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün Mefā‘ ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Gel ey deşt-i belāda görmeyen taşvīr-i Mecnūn’ı
 Gör ol Leylā-veşüñ hicrinde bī-mār-ı maḥzūnı

Fiğānum nāy ü ḳaddüm çeng ü sīnem def ḳılur her dem
 Bu bezm-i firḳatüñ sāḳī bu mıdur yoḫsa ḳānūnı

- (3) Şu gibi ḫarc iderisem sirişki merdüm-i çeşmüm
 Yetīm iken ‘ acebdür ḳande buldı māl-ı Ḳārūn’ı

Turunc u ḡabḡab sīb-i zenaḫdānuñ firāḳından
 Yüzümüñ rengi oldı ey lebi ‘ unnāb-ı līmōnı

- (5) Görelden mişḫaf-ı ḫüsnüñde Fevrī şekl-i ebrūñı
 Düşürmez bir nefes hergiz dilinden Sūre-i Nūn’ı

^{553a} haber: eger F.D
 221 A 199^b

222.

HEZĀRĪ RĀST*Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ulün**Hezec . - - - / . - - - / . - -*

- (1) Lebün kim cān u dil derdine emdir
Anı ben hasteye luḡ eyle emdir
- Ḳo itsün pāyiña eşk-i revānum
Gözüm yaşı benüm ey serv nemdür
- (3) Belā iḳlīminün sulṡānidur dil
Ġam u ġuşşa aña ḡayl ü ḡaşemdür
- Dehān ü ḳāmetü zülfüñden ayru
Nigārā hem-demüm elemdür
- (5) Seni bülbül gibi zār eyleyen heb
Hezārī ol yüzi ġül ġonçe-femdür

223.

ḤAYRETĪ RĀST*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Her ḳabāya göz diküb sen cāme ḳılma iltimās
Dik tecerrüd sözini birle belāsın üzre palās
- Aḳ ' abā giy şubḡ-ı şādıḳ gibi tek rüşen-dil ol
Şeb gibi tīre-derün olma giyüb zerrīn-libās
- (3) ' Ārifiseñ ne ḳulı ol kimsenün ne ḡācesi

222 A 199^b
223 A 199^b

Kim bu fānī evde ne Maḥmūd kaldı ne Ayās

Yoḡdur bir taḡşılüm bu mezra‘ada dirġ
Geldi ‘ömrüm ḡaşılı biġmege ḡaddüm oldu dās

- (5) Hayretī gūyā bir Āyettür cemāl-i dōst kim
Sūre-i Ve’ş-Şemsi’den itmiş Ḥaġġ anı iġtibās

224.

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Acır aġlar firġatüñde gözlerüm yaşın görüb
Bir yaña ebr u⁵⁵⁴ bahār ey dōst ‘ummān bir yaña

Ey Selīkī ‘ākıbet bir yañe eylerler seni
Cevr ü⁵⁵⁵ cānān bir yaña ṡa‘n-ı raġībān bir yaña

225.

CA‘FER FERMĀYED

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Yine segirdi gözüm ol gözi şehlā mı gelür
Şādlıġlar görünür yār-i dil-ārā mı gelür

Ruġı zülfin gördüm ḡublaruñ düşde ‘aceb
Bu behār içre benüm başuma sevdā mı gelür

- (3) Ḳoma ġamzeñ beni oġu degüb öldüriyorur

²²⁴ A 200^a Sl.D 6. Gazel. Dīvāndaki ilk üç beyit mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{554b} ebr u: ebr-i Sl.D

^{555b} cevr ü: cevr-i Sl.D

²²⁵ A 200^a

Cānuma geçdi benüm saña temāşā mı gelür

Çulağ urmaz niçe kim ney gibi efgān iderüm
Yāre yā Rabb bu fiğānum çurı ğavġā mı gelür

- (5) Hüsünüñ gülşenine medḥ u şenā eylemege
Daḥī Ca' fer gibi bir bülbül-i gūyā mı gelür

226.

NA'İMİ FERMĀYED

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Seni gördükce gözüm ḥasretile çan aġlar
Ey bū-yı serv-i revān ya' nī firāvān aġlar

Ḥasteyüm derdüñle şöyle za' īf oldum kim
Cem' olub üstüme şimdi çamu yārān aġlar

- (3) Şimdi bir ḥāline irgürdi felek ben çulını
Benüm aḥvālüme kāfirle müselmān aġlar

Riç' a yazmağ dilesem ḥālümü bildirmekiçün
Kāġıd iki bükülür elde çalem çan aġlar

- (5) Yār ey nāme Na' imiyi şorarsa diyesin
Seni añar yüz urur yirlere her ān aġlar

227.

ḤAYĀLĪ FERMĀYED*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Her kaçan nāz eylese ol serv-i āzādum benüm
Sīneden çıkmak⁵⁵⁶ diler rūḥ-ı feraḥ-şādum benüm
- Bunca gündür⁵⁵⁷ kūh-ı ğamda lāle-veş ḳan ağlarum
Dimez ol Şīrīn-dehen ḥālūñ ne Ferḥād'um benüm
- (3) 'Işḳ-ı Ferḥād ile Mecnūnu n'ola yād eylesem
Kim biri şeyḥum 'azīzüm biri üstādum benüm
- Ben ḳula raḥm it dimekden ağzum egrildi⁵⁵⁸ şehā
Ḳılmaduñ bir gün nezāre ey perī-zādum benüm
- (5) Gün⁵⁵⁹ gibi 'ālemde olayduñ⁵⁶⁰ Ḥayālī nām-dār
Birgün ol ğonçe-dehen yād eylese nāmum⁵⁶¹ benüm

228.

FĪRĀḲĪ FERMĀYED*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) 'Işḳ bünyādın uran üstāda 'ışḳ olsun hemān
Ol bināya taş kesen Ferḥād'a 'ışḳ olsun hemān
- Bāğ-ı 'ālemde giriftār olmayub bir bende hīç

227 A 200^a H.B.D 331. Gazel

556b çıkmak: kaçmak H.B.D

557a gündür: demler H.B.D

558a egrildi: egildi H.B.D

559a Gün: gül H.B.D

560a olayduñ: olaydum H.B.D

561b nāmum: adum H.B.D

228 A 200^b Fr.D'nda bu Gazel bulunmamaktadır.

Serv gibi şalınan āzāde ʿ ışk olsun hemān

- (3) Merhametsizlikde devrāna selām olsun hemīn
Bünde biñ bir řan ićen cellāda ʿ ışk olsun hemān

Saltanat isterse ger Behlūl gibi dīvānedür
Kūşe-i vīrāne-i Bağdād'a ʿ ışk olsun hemān

- (5) Bir ayağa baş şodum ben de belī bezminde çün
Ey Firākī āšnā vü yāda ʿ ışk olsun hemān

229.

KAŞİDE-İ SULTĀN MUĞHAMMED BİN MURĀD ĖĀN

Mefʿ ūlū Fāʿ ilātū Mefʿ ūlū Fāʿ ilātūn

Muzāriʿ - - . / - . . / - - . / - . . -

- (1) Ey devletūñ gününde⁵⁶² rūşen-cemāl-i ʿ ālem
Pīrūz-ı řālīʿ iñle ferħunde-fāl ādem

Ėüsnūñ leřāfetinden gül-zār-ı dehr Ėandān
Ėalkūñ nesīmiyile bāğ-ı zemāne Ėurrem

- (3) Cūduñ denizlerinden her řatre baħr-i AĖder
Ėadrūñ sarāy⁵⁶³ içre bir řubbe-i çerĖ-ı aʿ řam

Devlet cemāl-i Ėařı-ı tīğūñ yüzünde noķta
Nuşret ʿ arūs-i zūlf-i nīzeñ ucunda perçem

- (5) Zinde adñile dīni⁵⁶⁴ niteki cānla ten
Dem-sāz özūñle devlet şöyle ki zīrle bem

²²⁹ A 200^b Ş.D 8. Kaside

^{562a} gününde: günüyle Ş.D

^{563b} sarāy: sarāyı Ş.D

^{564a} dīni: dünya Ş.D çü

Şādıklığıle adı⁵⁶⁵ ‘ālemde rūşen oldı
Mihrüñ hevāsı içre urdu çü şubḥ-ı dem dem

- (7) Yağmur yirine bāğa dürr ü güher saçaydı
Feyzuñ buḥār virse Nīsān bileydi⁵⁶⁶ ne nem

Fikrüñ daḳṭıka-dānı levḥ-ı zamīre baḳsa
Ḥaṭṭ-ı vücūd içinde ḳalmaya ḥarf-i mübhem

- (9) Zātuñ ‘ayāndur illā vaşfuñ beyāna gelmez
Ne⁵⁶⁷ nūrsun muşavver yā rūḥsın mücessem

Enşār-ı feth ḥayli sığmaz olursa cümle
Saḥṭ-ı zemīn mu‘ asker farḳ-ı felek muḥayyem

- (11) Ḳahruñ yili doḳunsa ḥuşk ola bāğ-ı ravza
Luṭfuñ nesīmi irse kevşer seçe cehennem

Ta‘ mīr-i mülke ‘adlüñ reşk-i revān-ı Kısra
İḥyā-yı dīne ḥükmüñ nuṭḳ-ı Mesīḥ-i Meryem

- (13) Ḥayrile çün cihāna başdı ḳadem vücuduñ
Her zerre yir ü gökde zıkr itdi tīr-i⁵⁶⁸ maḳdem

Ra’yıñı berhemenden ḥikmet gözile göñlüm
Didi ki yeg görürem⁵⁶⁹ didüm *aşabte fe’lzem*

- (15) Aḥmed cemāli bigi baḥtuñ yüzi münevver
‘İsā-maḳām bigi taḥtuñ yiri mükerrem

^{565a} adı: adem Ş.D

^{566b} buḥār virse Nīsān bileydi: biḥārı virse Nīsān bulutuna Ş.D

^{567b} ne: ya Ş.D

^{568b} tīr-i: hayra Ş.D

^{569b} görürem: görürven Ş.D

Barmağda hâtemüñe kılsa nazâr Süleymân
Ağzında қalaydı barmağ niteki hâtem

- (17) Keffüñ şehâde dögdü bahrûñ yüzi şuyunu
Ol ğuşşadan irişdi gamâma nâle vü ğam

Hük-m-i siyâsetüñden baş çekse çerğ-ı ser-keş
Қahrûñ bozar esâsın olsa ne deñlü muhkem

- (19) Қılsañ ‘adü şikârın per döke bâz-ı şeh-bâz⁵⁷⁰
Gelseñ vera‘ sözine pend ala ibn-i âdem⁵⁷¹

Envâr-ı fethe itdi Haqq işüğüñi maṭla‘
Erzâğ-ı halka kıldı Râzığ қабуñı maқsem

- (21) Қувvetde şevketüñ ger eflâkden yegindür
‘İzz ü şerefde ola biñ mertebeyle aқdem

Şüretde şehliğıñ ger Şems-i Żuḥâ görünür
Nür-ı kerâmet içre yüz vechle ola ekrem

- (23) Қанқı ğöñüle ki ura gerdün-ı dün cerâhat
Ursun yüzün iziñe kim bula zağma merhem

Cân kimdür ol haremde kim bula üns ü halvet
Olduğda sen melek-ḥü qudsîlerile maḥrem

- (25) Aduñ ki nüş-ı cândur nîş oldı haşma zîrâ
Nâ-mu‘ tedil-mizâca âb u ḥayât olur sem

Bezmüñde bu ğazel kim⁵⁷² қavl-i tarab-fezâdur

^{570a} şeh-bâz: eşhab Ş.D

^{571b} ibn-i âdem: ibni edhem Ş.D

^{572a} kim: geh Ş.D

Zıkr ola ki gehī çün ğayb-ı dil itdi mülhem

- (27) Cānā lebūñ ħayāli olalı cāna hem-dem
Ol la‘l āteşiden⁵⁷³ hem sīne yandı hem dem

Ġamdan kan ağladuğum ‘ayb itme ki olmaz eksük
‘Aşka oyuncağ idüm⁵⁷⁴ gönülde gözde hem ğam⁵⁷⁵

- (29) Ger şōfiyāne gonçe pāk⁵⁷⁶ itse ħırka tañ mı
Bülbül semā‘ıyla mest oldı dutdı hem-dem

Bād-ı şabā çemende müşgīn- nefesdür illā
Erdikce urur dem-ā-dem zülfüñ hevāsı dirhem

- (31) Cennet yüzüñe baksa bula şafā-yı Ka‘be
Kevşer lebūñi sorsa cūş ide āb-ı Zemzem

Gözüm yüzüñden ayru baħr itmez ise seylin
Bu ğarğ-ı ħūn evinden çıksun degül gözüm nem

- (33) Yaşum yeler ki yilden öñürdü ala gerdiñ
Didüm ki ivme ebsem eydir bir izin ebsem

İgende zulm ayagın zülfüñ uzatmasun kim
Şeh devletinde oldı bu devr-i cevr eli kem

- (35) Ol şāh-ı māh-peyker sulţān-ı heft-kişver
Ki emrindedür ser-ā-ser Efrenc Türk-i Deylem

Hem-şükr-i ni‘metinden yir dil güng ü ‘āciz
Hem bār-ı minnetinden çerğ arğası dutar ħam

^{573b} āteşiden: āteşīñden Ş.D

^{574b} oyuncağ idüm: uyıcağ ādem Ş.D

^{575b} ğam: dem Ş.D

^{576a} pāk: çāk Ş.D

- (37) Zerrāt-ı kâyinātuñ olsa faşîh-ı nâţık
Kim⁵⁷⁷ ħarfle kemâli ħamusın ide ebkem

Şeyhî ħo vaşf-ı şerħin oħı du[ ] â-yı devlet
Ki ol [ ]ilm-i bî-kerâna Allâh oldu a[ ] lem

- (39) Niçe ki ol ağızda aħbâr-ı cām-ı Cemşîd
Niçe ki gele dile destân-ı Zâl-ı Rüstem

Olsun saña müsellem ey pād-şâh-ı a[ ] ħam
Hem rezm-i resm-i⁵⁷⁸ Rüstem hem cām-ı meclis-i Cem

- (41) [ ]Ömrüñ cihâna hem-ser gerdüñ sipihre efser
Devrüñ devâma müncer baħtuñ beħâyâ munzam

230.

VE LEHU

Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

- (1) Dilü cân ol leb-i mercâna teşne
Şanma sen⁵⁷⁹ ħuru tendir câna teşne

Ķarardı baħrum ol ħasretde şan kim
Şararmış sebzdür bārâna teşne

- (3) Esirge cân virür ey Hıẓr-ı sîrâb
Sikender çeşme-i ħayvâna teşne

Zülâl-i dehr mâl-â-mâl olursa

^{577b} kim: kem Ş.D

^{578b} rezm-i resm-i: resm-i rezm-i Ş.D

²³⁰ A 202^a Ş.D 162. Gazel

^{579b} Şanma sen: Şanasın Ş.D

Gözünden şanmağıl kim kâna teşne

- (5) Lebûñ ' ışkına⁵⁸⁰ cân hûn-ı dil i er
Revâdur  unki oldu kâna teşne

Serâb oldu baña la' lûñ şerâbı
Şudan ni e bir od'a yâna teşne

- (7) Bu  asretten g z m yaşında g nl m⁵⁸¹
Şanasın ğar dur ' ummâna teşne

231.

VE LEHU

Fâ' ilât n Fâ' ilât n Fâ' ilât n Fâ' il n

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Kevkeb-i devlet-i baht oldu m nevver bu gice
Ki sa' âdet g n d r bize m sahhar bu gice

Halka halka y zini devr ider ervâh-ı melek
Ehl-i kuds oldu meger z lfine hem-ser bu gice

- (3) Bu gice kadri biñ aydan yeg tatalum ki⁵⁸² Hakk
 udretiyle Şeb-i  adr itdi mu adder bu gice

Va' de-i cennetse yârını birg n şof 
Bize d dâr durur na d-i muşavver bu gice

- (5) Uyhu pervasını  o bir nefes ey şem' -i şafâ
Ya alum y z ne pervâne bigi per bu gice

^{580a} ' ışkına: yadına Ş.D

^{581a} g z m yaşında g nl m: g z  yaşında Şeyh  Ş.D

231 A 202^a Ş.D 149. Gazel

^{582a} tatalum ki: ise tan mı Ş.D

Loğma-i⁵⁸³ ʿūd demi meclis-i pür-ʿanber ider
Nefesinden n’ola ger ney döke şeker bu gice

- (7) Şeher-i maḥşere dek gün bigi bī-dār olalum
Ki oldı ʿālemdeki maḥşūd müyesser bu gice

232.

VE LEHU

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Ey sefer ʿazmin kılan cān ile menzil gitme gel
Çün dil ü cānsın kıoma bī-cān u bī-dil gitme gel

Hāsılısın ʿömrümün kaçma⁵⁸⁴ biçdi ʿömrüm bigi
Sensüz olan ʿömrden bi’llāh ne ḥāşıl gitme gel

- (3) Kana girme dön yaşım arduñcadur irür yeter⁵⁸⁵
Āh-ı ʿāşıkdan yigitsen olma ġāfil gitme gel

Güller itdi yolları āb-ı revānından gözüm
Gel iy serv-i revān soldurmasun gül gitme gel

- (5) Sen yaşum bigi gidelden gitdi nūrı cismümün⁵⁸⁶
Vaḳtidür merdümlüğün bir dem kerem kııl gitme gel

Ay yüzünüñ ayrılığı günlerimi dün eyledi
Dünse kim her bir demidür baña biñ yıl gitme gel

- (7) ʿAql u şabr u cān u gönülüm kār u bānı çıġrışur⁵⁸⁷

^{583a} Loğma-i: nağme-i Ş.D

²³² A 202^b Ş.D 108. Gazel. Mecmuadaki 3 ve 5. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

^{584a} kaçma: gitme Ş.D

^{585a} arduñcadur irür yeter: erdikçe dür yeter dutar Ş.D

^{586a} cismümün: çeşmümün Ş.D

^{587a} gönülüm kār u bānı çıġrışur: gönül kārbanı Şeyḫī’nin Ş.D

Sār-bānuñ niçe kim bağlaya⁵⁸⁸ maḥmil gitme gel

233.

KAŞİDE-İ GÜLŞENİ Lİ-SULTĀN MUḤAMMED ḤĀN

Mef'ülü Fā'ilātü Mefā'ilü Fā'ilün

Muzāri' - - . / - . . / . - - . / - . -

- (1) Ol āftāb-rāya ki emrindedür cihān
Gerden-nihāda ki o zemīn-i şīr-i āsmān
- Āyīne-i zamīrine ' aql eylese nazār
Ma' lūm ola deḡāyık-ı esrār-ı āsmān
- (3) Görđi ḡasūd ser-i sebüküñ pāyına dutub
Çodı zemāne ḡadışeden künde-i girān
- Çadr-i serāy-ı bāmına olmaç muḡāldür
Bām-ı sipihre gerçi Zuḡal oldı pās-bān
- (5) Ḥürşīd-i kīmyā-ger ü deryā-yı cevheri
Keff-i gevher-feşānına sāyil niteki kār
- Adın heft-beled sipihre deper çerḡ
Yazdı kim ola hırz-ı muḡīmān-ı āsmān
- (7) Şāh-ı cihān Muḡammed Ġāzī ḡiḡāb ider
Adına çün ḡaḡīb-i felek ola ḡuḡbe-ḡān
- Min ba' d ism-i künyet-i ' ālī düzüb oçur
Dārā-yı Erdovān'dur ve Keyḡusrev ü āstān
- (9) Bālāya çerḡ-ı baḡtdurur da' vet eyleyen

^{588b} Sār-bānuñ niçe kim bağlaya: hastadır ey sarban bağlama Ş.D
²³³ A 202^b

Elbetde pîr olana ider ʿ izzeti cevân

Keyvân çün oldı hayme-keş maḥbaḥ anuñ
Gîsû-yı Zühre'den düzedür çerḥ-ı îsmân

- (11) İrse ğubâr-ı cevher neyin ʿ abherüñ
Ḥürşîd-veş deķâyık-ı eflâk ola ʿ ayân

Āvâz-ı ṭabl-ı bâzın ğuş itse rûz-i şayd
Ḥavfile nesr-i ṭâyir ide terk-i âşyân

- (13) Keff-i cevâd-ı ḥâşşıyyetin bulsa nâmeye
Dest-i çenâr ola çemende güher-feşân

Bâĝ-ı bihişte vire nesîm-i ḥayât-baḥş
Ḥalk ğül-i sîmini kesüb itse ğül-sitân

- (15) Ger itse tîr-i ğamze-i ğılmândan iltimâs
Gîsû-yı ḥûr-ı ḥuld olurdı zihî kemân

Şehr-i ʿ ademden olmaz ise zabṭ-ı bedreķa
Gelmez vücûd kişverine kâr-vân-ı cân

- (17) Şol sâlik ola câh-ı cihânînüñ âĝehî
Ki ol ḳademde menzil ola aña lâ-mekân

Ger Āb-ı Kevşer'ile şuvaruñ râstî
Müjĝân-ı ḥûr nîzesine oldı sinân

- (19) Yâķût u laʿl meyve ola dikicek nihâl
Keff-i güher-feşânın yâd itse bâĝ-bân

Ger ḥıfz-ı dâmeninde olursa çerâĝ-ı ʿ ömr
Bâd-ı fenâ irişmeye vü ḳala bâv-dân

(21) Ger cām-ı ‘adl-i cür’ a seni nüş iderse hāk
Nüşin-revān’a feyz ide nüş-i revān revān

Devrinde hīç kimesne zulm eylemez anuñ
Ancağ dehān-ı dōst kimse ol dağī nihān

(23) Ol āftāb-rāye ki Zıll-i Hudā’ durur
Olsa ‘aceb mi şehper-i Cibrīl sāye-bān

Neccār-ı ‘aql bāmına kıfurur feyzuñ
Ger Sidre’den düzeşte sezā ola nerd-bān

(25) Hāğğā ki mu’terif olayidi kuşūruna
Ger görse bezm gülşenini ravza-i cinān

Çün devlet du’āsın oğur Gülşenī anuñ
Rūhu’l-Emīn bigi ider amīn ins ü cān

(27) ‘Ālemde niçe kim ola aşl-ı ğamm u tarab
İnsān gehī melūl ola gāh şād-mān

Ahbāb şād u hurrem ü handān ola kavī
A’ dāsın müstemend ü perīşān ü nā-tevān

234.

TAHMİS-İ ‘ULVİ FERMĀYED

Mef’ülü Fā’ ilātü Mefā’ ilü Fā’ ilün

Muzāri’ - - . / - . . . / . - . . / - . -

(1) Biz kim belā-yı ‘ışkuñile mübtelālaruz
Rüsvā-yı şehri ü sākīn-i kūy-i ‘Anğālaruz
Mecnūn-ı deşt-i şehene mülk-i fenālaruz
Bī-çāreler esīr-i kemend-i belālaruz

Āvāreler, felek-zedeler, mübtelālaruz
   Ālemde bir Maḥabbete almış gedālaruz

- (2) Dārā-yı bād u āteř ü Ḥallāk-ı āb ü ḥāk
 ılmıř ezelde ūn bizi mensūb-ı   ış-ı pāk
 Geldūñ bu dār-ı māteme dil-rīř-i sīne-āk
 Cümle cihān fenāya varursa bize ne bāk
 Āvāreler, felek-zedeler, mübtelālaruz
   Ālemde bir Maḥabbete almış gedālaruz
- (3) Sultān-ı   ış bizi alaldan penāhına
 Dil virmezüz bu memleketūñ   izz ü cāhına
 Baş egmezüz vezīrine vü pād-řāhına
 Ser-geřte olmuřuz dūřūben   ış rāhına
 Āvāreler, felek-zedeler, mübtelālaruz
   Ālemde bir Maḥabbete almış gedālaruz
- (4) Virdük ü pīr-ı   ış eline iḥtiyārumuz
 Mīhr ü Maḥabbet oldı bizüm kār u bārumuz
 Yodur menāl ü mālile ey ḥāce kārumuz
 Dünyāda terk-i cāhiledür iftiḥārumuz
 Āvāreler, felek-zedeler, mübtelālaruz
   Ālemde bir Maḥabbete almış gedālaruz
- (5) Olduk belā vü miḥnetile şöhre-i diyār
 İtdük arār u   alu dili řabr u tārūmār
 Olub hevā-yı   ışla āřifte-rüz-gār
 Dūřdük řerāb-ı nāba   ulūm-ı cenāb-vār
 Āvāreler, felek-zedeler, mübtelālaruz
   Ālemde bir Maḥabbete almış gedālaruz

235.

AḤMED FERMĀYED

Mef'ülü Mefā'ülün Mef'ülü Mefā'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Yārüm anda ben bunda ezel gördüm bu 'ışkı
Cân kâlîba girmedin kaçım gördüm bu 'ışkı

Şükr cihāna geldüm yārimüñ yüzün gördüm
Ma' nā göline taldum gevher buldum bu 'ışkı

- (3) Kulağuz gerek ādem kulağuzsuz ya nide
Manşürleyin meydānda ber-dār gördüm bu 'ışkı

Bu 'ışk yolını iste naşihat geçmez meste
Bu şaķın değışmiş dōsta Seyyid gördüm bu 'ışkı

- (5) 'Āşık hāli meydānda dervīş hāli çevgānda
Şīrīn gibi meydānda Ferhād gördüm bu 'ışkı

Ahmed ğarīb elinde sözi haķķdur dilinde
Seyrinde sülükünde gülşen gördüm bu 'ışkı

236.

NECĀTĪ FERMĀYED

Mef'ülü Mefā'ülü Mefā'ülü Fe'ülün

Muzāri' - - - / - - - / . - - - / - - -

- (1) Dirler lebüñe halk Mesīhā küçücükden
Kim oldı Mesīhā gibi güyā küçücükden

Dürler döker ol gönçe⁵⁸⁹-dehen süre gelince

²³⁵ A 204^a

²³⁶ A 204^a N.D 401. Gazel. Dīvāndaki 4, 6, 7 ve 8. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{589a} gönçe: hoşka N.D

İtmişler⁵⁹⁰ ana lü 'lü ' -i lālā küçücükden

- (3) Öldürse vefā dögse şafā sögse du' ādur
Kişi güzeli sevmeye illā küçücükden

Arturdu cefā kâ' idesin yār egerçi
Bilmezdi vefā şivesini ta küçücükden

- (5) Ol hoşka-dehen ' ışkıñı⁵⁹¹ fāş itdi Necātī
Kim gizlü haberler olur ifşā küçücükden

237.

NİZÂMÎ RÂST

Mefâ'ılün Mefâ'ılün Fe'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

- (1) Baña yār itdi derdi miḥneti yār
Baña yār itdigini itmez ağıyār

Neden bī-mihrsin dirsem ider hışm
Baña bilsem neden hışm eyler ol yār
- (3) İnanmaz miḥnet-i hecre raķıtbüñ
' Azāb-ı ḥaşre kāfir eyler inkār

Şaçıñuñ ' anber-i sārā gulāmı
Gözüñe nergis-i şehlā perestār
- (5) Nizāmī çeşm ü zülfüñ yād idicek
Olur kendü perīşān göñli bīmār⁵⁹²

^{590b} itmişler: atmişlar N.D

^{591a} hoşka-dehen ' ışkıñı: gönçe-dehen sırrımı N.D

²³⁷ A 205^a Nz.D 29. Gazel. Dīvāndaki 5. ve 6. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

⁵⁹² 5 numaralı beyit: 7 numaralı beyit Nz.D

238.

HAYALİ RÂST

*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün**Hezec . - - - / . - - - / . - -*

- (1) Hevâ-dâruñ olaldan dūd-ı āhum
Yazar eyvân-ı çerha āh şāhum

Hayālūñ⁵⁹³ fikrdür eglencem ancağ
Alan bir kıldan alur pād-şāhum

- (3) Benüm devrümde sultān-ı harābāt
Hevâ-yı ıışķ olubdur⁵⁹⁴ sipāhum

Ĥabāb-āsā alub başum elüme
Başumda bir ķadeĥ meydür külāhum⁵⁹⁵

- (5) Ĥayālī şāh-ı ġam ĥuffāşıyum kim
Cihānuñ milkine⁵⁹⁶ yoĥdur nigāhum

239.

RAĤMİ RÂST

*Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün**Hezec . - - - / . - - - / . - -*

- (1) Felek saķfına degdi tūġ-ı āhum
Diyār-ı ıışķa ya' nī pād-şāhum

238 A 205^a H.B.D 326. Gazel

593a Ĥayālūñ: Miyanuñ H.B.D

594b ıışķ olubdur: aşķa uyubdur H.B.D

595 Benüm devrümde sultān-ı harābāt
Hevâ-yı ıışķ olubdur sipāhum

Benem devrimde sultān-ı harābāt
Başumda bir kadeh meydür külāhum

Ĥabāb-āsā alub başum elüme
Başumda bir ķadeĥ meydür külāhum:

Habāb-āsā alıp başım elime
Havâ-yi aşķa uyupdur sipāhum H.B.D

596b milkine: mihrine H.B.D

239 A 205^a Rh.D'nda bu Gazel bulunmamaktadır.

Zümürüd şafhası üzre sipihrüñ
Yazubdur kil-k-i āhum āh şāhum

- (3) Baş egmem Efser-i Dārā'ya cānā
Seg-i kūyuñ sıfālidür külāhum

Ḳıyāmet olıcaḳ Ferhād u Mecnūn
Olalar da' va-yı ' işḳa güvāhum

- (5) Şeh-i milk-i ḡamum başumda Rahmī
Duḡān-ı dūd-ı dil çİZ-i siyāhum

240.

MESİHİ RĀST

Mefā' ilün Mefā' ilün Fe' ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

- (1) Şu⁵⁹⁷ dilber kim cefādan⁵⁹⁸ ola ecvef
Göreyin ḳaddini olsun muzā' af

Nice faḫr itmeyem dāḡumla ben kim
Bir iki pül ile gögsin gerer def

- (3) Raḳībūñ şüretini Ehremen'le
Görürse Ḳāf Ṭaḡı'nda geçe kef

Baña nuşḫı tekellüf itme nāşıḫ⁵⁹⁹
Ki dīvāne olan olmaz mükellef

- (5) Yüzi zülfi dü-tāsında Mesihī
Yaraşmış nitekim raḫleyle mışḫaf

²⁴⁰ A 205^b M.D 121. Gazel. Dīvāndaki 3 ve 4. beyitler mecmuaya göre ters kaydedilmişlerdir.

^{597a} şu: ne M.D

^{598a} cefādan: vefādan M.D

^{599a} nāşıḫ: vaız M.D

241.

REVĀNĪ RĀST

Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilātün Fe' ilün

Remel . . . - / . . . - / . . . - / . . . -

- (1) Nice mektüb-ı maḥabbet nice irsāl-i peyām
Dōstluḡ ḡaḡḡın unutmuş ne selām ü ne kelām
- Bir selām ile benüm gönlümi şād eylemedi
Gerçi ol ḡūri-liḡā eşigidür dār-ı selām
- (3) Sög benüm sīneme tek kesme selāmuñ benden
Her ne dirlerse disünler güzelüm ḡāşşla 'āmm
- 'Ār ider 'āşıḡına Tañrı selāmın virmez
Mü'min olanda şaḡın böyle gerekmez islām
- (5) Nāme ile nice 'arz ide Revānī ḡālin
Yārla mihr-i⁶⁰⁰ vefā işi temām oldı temām

242.

NECĀTĪ RĀST

Mef' ūlü Fā' ilātü Mefā' ilü Fā' ilün

Muzāri' - - . / - . . . / . . . - / - . .

- (1) Mümkin midür ki şarıla⁶⁰¹ bir sīm-ten baña
Ölem gidem meger ki şaralar kefen baña
- Cevrile sevdigümden ayırdı beni ḡasūd
Sevdüklerinde bulsun efendi iden baña

²⁴¹ A 205^b R.D 248. Gazel

^{600b} mihr-i : mihr ü R.D

²⁴² A 205^b N.D 16. Gazel. Dīvāndaki 5, 6 ve 7. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{601b} şarıla: şaralar N.D

- (3) Bāğ-ı cinānı zāhide dīdārī⁶⁰² bendiye
Ken' ān aña vü yūsuf-ı gül-pīrehen baña
- Ol Hinduvāne beñlerüñ ögmegiñ⁶⁰³ kolay mıdur
Virilmeseydi luṭfla nazm-ı Ḥasen baña⁶⁰⁴
- (5) 'Öd yaqar nāfe-i āvāre eyler yaḥşī ṭīb⁶⁰⁵

243.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . -

- (1) Oldı burqa' zülf-i miskīn⁶⁰⁶ el-ğiyāş
Ġālib oldı kāfir-i Çin el-ğiyāş
- Zülf-i müşgīnin⁶⁰⁷ perīşān itdi yār⁶⁰⁸
Halk miskīn oldı miskīn el-ğiyāş
- (3) Ger 'ināyet eylemezse zülf⁶⁰⁹ -i dōst
Oldürür ğam⁶¹⁰ bizi ta' yīn el-ğiyāş
- Şol kadar çekdüm belā-yı hecri kim
Şabr-ı Eyyüb itdi taḥsīn el-ğiyāş
- (5) Qaldı miḥnetde Necātī derd-mend
Yā Ġiyāşü'l-Müstefīşīnū'l-ğiyāş

^{602a} cinānı zāhide dīdārı: cinān zāhide dīdār N.D

^{603a} beñlerüñ ögmegiñ: beñler ögmeg N.D

⁶⁰⁴ Bun gazelin son kısmı mecmuada yoktur.

⁶⁰⁵ Bu mısra' tek olup, Necatī'nin başka bir Gazelinin mahlas beytinin ikinci satırıdır.

243 A 206^a N.D 38. Gazel

^{606a} miskīn: müşgin N.D

^{607a} müşgīnin: miskīni N.D

^{608a} yār: bād N.D

^{609a} zülf: 'ayn N.D

^{610b} Oldürür ğam: öldürürler N.D

244.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Dil-berā sevmek seni ' uşşāka niçün ola⁶¹¹ şuc
Ben bu şucile cemālünden ırağ olmağ ne güc

Tir-i gamzen katlüme kaçd itmesün ikide bir
Miñnet ü cevır ü cefāyı dillere⁶¹² bir iki üç

- (3) Hāset eyyāmında la' lūñ ārzū itsem n'ola⁶¹³
Tatlu yinür ey yüzi bayram çün ola oruc

Ruğlaruñda zülfüñ ucından neler çekdüm didüm
Didigüm⁶¹⁴ ğavğālu olur Rūmda elbetde uc

- (5) İremezsın sen zāhidā vaşlına ol ' İsī-demüñ
Dem-be-dem sa' y-i riyāzatla gerekse göge uc

Ağzı ğonce beli ince dil-rübālar yoğ dimez
Ey Necātī işte bağ gerekse öp gerekse kaç

245.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Cān işigüñe dil ser-i zülfüñe çekdi rağt
Ey dōst himmet eyle ki ya tağt ola ya bağt

²⁴⁴ A 206^a N.D 40. Gazel

^{611a} ' uşşāka niçün ola: niçün ola ' uşşāka N.D

^{612b} cefāyı dillere: cefā bī-dillere N.D

^{613a} la' lūñ ārzū itsem n'ola: n'ola ārzū itsem lebin N.D

^{614b} Didigüm: dedi bes N.D

²⁴⁵ A 206^a N.D 32. Gazel

Başumdan eksük olmadı ğavġā-yı zülf-i dōst
Sulṭān-ı ıřķ ideli gönlümi pāy-ı taḥt

- (3) Şabr it firāķa tā çekesin ıřķ yayını
Nerm olur āteşile dilā her kemān-ı saḥt

İtmege zāġ-ı zülfüñi dil-i tıflı āşyān
Baġrımı itdi tu ı me içün aña laḥt laḥt

- (5) Bāzār-ı mihr-i keremüñde⁶¹⁵ alub Necātī mey
Cāyın kenār-ı cūy gerek sāye-i dirāḥt

246.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Bezm-i ġamda ı aķl u cānı ķıldı la ı l-i yār mest
Ṭolu iki olıcaķ olur ķamu hüşyār mest

Dilde sırr-ı ıřķıñı şaķladuġum ı ayb eyleme
Olıgelmişdür ider keyfiyyetin inkār mest

- (3) Gözlerüñile deġişdüm gönlümi bir ġamzeye
Aldamaķ āsān olur çünkim ola aġyār mest

Her ķişı bezm-i ezel mesti durur ammā ki ben
Cür ı a-i cām-ı lebüñden olmışum tekrār mest

- (5) Sāġarı devr itdüren cām-ı şerāb-ı nābdur
Ḥālet-ı ıřķ oldıġuçün raķş iderüz nā-çār mest

^{615a} keremüñde: germ iken N.D
246 A 206^b

Şōfiyā ben ʿışka yārüm kim olur ʿaqlı saña
Cennet ehli kamu ayıķ t̄alib-i dīdār mest⁶¹⁶

- (7) Çeşm-i maḥmūruñ şerāb-ı nāz için kanum içer
Cenge bünyād eylemez olmayıcaķ küffār mest

N'ola ḥüsnüñden Necātī olsa bī-ḥōş ey şanem
Büy-ı güldendür dem-ā-dem bülbül-i gül-zār mest

247.

RAḤMĪ RĀST

Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün Mefāʿilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Semend-i nāzile gördüm ki ol rūḥ-ı revān geçdi
Göñül ḥayretde kaldı kendüden cism içre cān geçdi

Yirür dil maḥzenin alur ḥayātüñ naḥdini diyü
Dile peykānuñı t̄irüñ a yā kaşı kemān geçdi

- (3) Kemān-ı ʿışk-ı Mecnūn geçdi kurdı Zāl-i Rüstem-vār
Bu menzilde atub āh oḳların yirine nişān geçdi

Ribāṭ-ı köhnedür firūze-gün bu günbed-i ʿālem
Hezārān kār-vān konub hezārān kār-vān geçdi

- (5) Semend-i āh-ı Rahmī n'ola yügrük çekse ey meh-rū
Seḥer raḥş-ı sipihre alıkoşduḳda hemān geçdi

^{616a,b} Şōfiyā ben ʿışka yārüm kim olur ʿaqlı saña
Cennet ehli kamu ayıķ t̄alib-i dīdār mest:

Şōfiyā ʿaqlı saña ben ʿışka yārüm kim olur
Ehl-i cennet huş-yar ü talib-i dīdār mest

²⁴⁷ A 206^b Rh.D'nda bu Gazel bulunmamaktadır.

248.

ŞEM'Î RÂST

*Fe' ilâtün Mefâ' ilün Fe' ilün**Hafif . . . - / . - . - / . . -*

- (1) Göricek gönlüm ol göz ü kaşı
Seyr ider cān göziyle nakkâşı

Eşüğüñ taşıyile egleyeyin
Bir iki gün bu oñmadık başı

- (3) Bu gönül⁶¹⁷ şehri içre dil-berler
Kimi ağa kimi bölükbaşı

Qara toprakça kıymetüñ yoğdur
Gerek eşigine⁶¹⁸ güher taşı

- (5) Düşdi ' ışkuñ hevāsına Şem'î
Diñmedi diñmesün gözi yaşı

249.

HAYRETİ RÂST

*Mef' ülü Fā' ilâtün Mef' ülü Fā' ilâtün**Muzāri' - . . / - . - - / - . . / - . - -*

- (1) Fāş oldı cümle sırrum yaşum aqalı sir sir
' Arz itdi mā-cerāyı ol qan olası bir bir

Dāğ-ı gam-ı ruhuñla bārān-ı eşk-i çeşmüm
Bitürdi tāze güller hāk-i tenümde yir yir

²⁴⁸ A 207^a Şem'i D. 176. Gazel. Gazelin 3 ve 4. beyitlerinin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

^{617a} Bu gönül: Gönülümün Şem'i D.

^{618b} Gerek eşigine: eşigine gerek Şem'i D.

²⁴⁹ A 207^a

- (3) Başdan göziyaşıdur ey zāhid ehl-i ʿışkuñ
Döndüren āsyābı ʿolāb-ı ʿerḥ fir fir
- Alnuñ ruḥuñ ğamıyla mihriyle māh-ı āhum
Berg-i ḥazān gibi ditretti yine dır dır
- (5) Ey Hayretī cihānda ten beslemekdür işuñ
Bilmez misin ki anı āḥir bu ḳara yir yir

250.

ZĀTĪ RĀST

Mefāʿilün Mefāʿilün Feʿülün

Hezec . --- / . --- / . ---

- (1) Açılmazdı seḥer vaḳtinde ol derd
O cevr ıssı seḥer-vār olmasa serd
- Didüm bize seni alan ne virdi
Yüzüme ḥışmla baḳdı didi derd
- (3) Ḳapusın açmazdum cān virüb āh
Aḳar Uçmaḳ ḳapusın gerḳi cövmerd
- Dögünmekden n'ola pül pül olsa
Çün oynar ol ḳamer aḡyārla nerd
- (5) Yine yil gibi geḳdi ḣeh-süvärum
Dil-i ḥākīde olursa n'ola gerd
- İlāhī göreyin pīr olasın sen
Beni pür itdi ʿışkuñ ey cevān-merd
- (7) Ğamından Zātiyā nev-behāruñ

Ḥazān bergi gibi oldu yüzi zerd

251.

RAḤMĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Mey-i şafağ devr-i felek mey-ḥāne şeklin bağlamış
Hāle içre mäh-ı nev⁶¹⁹ peymāne şeklin bağlamış
- Ser-fürü gördüm çemen bezminde nā-geh⁶²⁰ lāleyi
Elde cāmın kec⁶²¹ tutub mestāne şeklin bağlamış
- (3) Şem' -i meclis göricek cānā müselsel kākülün
Düddan⁶²² zenciri var dīvāne şeklin bağlamış
- Bir perīdür her biri Bāğ-ı İrem'den geldiler
Şem' ine per yakmağa pervāne şeklin bağlamış
- (5) Her⁶²³ püt-i ferḥār resmin⁶²⁴ dilde naqş idüb ḥayāl
Rahmiyā sīneñ senün büt-ḥāne şeklin bağlamış

252.

NECĀTĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Bir demiñde⁶²⁵ devlet-i dünyāyı bir dem şandılar
Bu fenā gül-zārınuñ ' ayşını ' ālem şandılar

²⁵¹ A 207^b Rh.D 97. Gazel

^{619b} mäh-ı nev: mäh şan Rh.D

^{620a} nā-geh: tēc-ı Rh.D

^{621b} kec: güç Rh.D

^{622b} Düddan: Devrden Rh.D

^{623a} Her: Bir Rh.D

^{624a} resmin: şeklin Rh.D

²⁵² A 207^b N.D 29. Gazel. Mecmuadaki 3 ve 4. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

^{625a} demiñde: dem iken N.D

Şol kadar zārılığ itdüm kim cihān bünyadını
Hān-kāh-ı şiven-i eyvān-ı mātem şandılar

- (3) Çāk çāk itdi kıra zülfüñle Ka‘ be cübbesin
Jendeler giymişdür İbrāhīm-i Edhem şandılar

Ehl-i diller göricek āyīnede taşvīriñi
Bağrına başmış yatur⁶²⁶ ‘İsā’-i Meryem şandılar

- (5) İncelikde beliñi⁶²⁷ mānendi yoğdur didiler
Yoğ olalar ol hilāl-ebrūlaruñ kem şandılar

Yüzine kefler urub yire sürüb acıtdılar
Bilmezüm⁶²⁸ deryā-yı ‘ummānı benüm nem şandılar

- (7) Şundılar bir cür‘ a kim biñ yıl yaşar içen temām
Bu perī-rūlar Necātī bizi ādem şandılar

253.

ḤAYĀLĪ RĀST

Mef‘ülü Fā‘ilātün Mef‘ülü Fā‘ilātün

Muzāri’ - - - / - . - - / - - - / - . - -

- (1) Eşkümle ‘ aks-i zülfüñ bağr-i nehenge beñzer
Şayd itmege ḥayālüñ çeşmüm pelenge beñzer

Şevkuñla vaşl-ı ümīdi mestāne güft ü güdur
Rāhuñ ğubārı olmağ efkār-ı benge beñzer

- (3) Şāhum olalı çeşmüm peyk-i reh-i ḥayālüñ
Bu kaçtre kaçtre eşküm belinde jenge⁶²⁹ beñzer

^{626b} yatur: durur N.D

^{627a} beliñi: beliñe N.D

^{628b} bilmezüm: bilmezin N.D

²⁵³ A 208^b H.B.D 93.Gazel

Şahrāda yaqdı lāle āteş-perest ocağın
Gülşen benefşelerle şehr-i Freng'e beñzer

- (5) Qan ağlasam nigāra baht-ı siyāhı gör kim
Nāziledür⁶³⁰ Hayālī bu bīze renge beñzer

254.

BĀQĪ RĀST

Fe' ilātün Mefā' ilün Fe' ilün

Hafif . . - - / . - - / . . -

- (1) Baña ebrū-yı rû-yı cānānı
Bülbüle kûşe-i gül-istānı

Menzil-i māhdur ham-ı zülfi
Maṭla' -ı mihrdür girībānı
- (3) Sıbdür ğabğabı ruḥı nārenc
Leb-i rengīni la' l-i rummānı

Göz qarardub düşerdi ḥāk-i rehin
Görse ger sürme-i Şıfāhānı
- (5) Sākinān-ı ḥarīm-i kūy-i ḥabīb
Dilemezler Riyāz-ı Rıqvānı

Āh kim düşdi nā-gehān gönlüm
Göriccek ol çeh-i zeneḥdānı
- (7) Mā'il ol ' ayş u nūşa ey Bākī
Bī-vefādur çü ' ālem-i fānı

^{629b} jenge: zenge H.B.D

^{630b} Nāziledür: Nāz ile der H.B.D

²⁵⁴ A 208^b B.D 488. Gazel. Mecmuadaki 5 ve 6. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

255.

MUHİBBİ RĀST

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Güle başladı *ḥaṭṭuñ* aña ne çäre güzelüm
Gece' i güne *ḳatub* şanki irişdi⁶³¹ ecelüm
- Ne *ḳadar* cehd iderüm Ka' be-i kuyuña irem
Sa' yile olmaz imiş vaşl-ı müyesser güzelüm⁶³²
- (3) Heves-i fikr-i ruḥ u la' lüñ ucından şanemā
Ḳışşa-i Vāmıḳ u Ferhād'a dönübdür meşelüm
- Meh ü sāl ile irem zülfine yārün⁶³³ dirdüm
Fāyide *ḳılmadı* āḫir baña *ṭül-i* emelüm⁶³⁴
- (5) Sözümün⁶³⁵ sūzıyla yansa ' aceb mi dil ü cān
Yana odlara Muḥibbī kim oḳursa ḡazelüm

256.

ZĀTİ RĀST

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Bir gemidür baḫr-i ḡamdan geçmege cām-ı şerāb
Kim anuñ mellāḫı sākī bād-bānıdur ḫabāb
- Cām-ı zerrīn içre şōfī küy-i sīmīndür ḫabāb
Tevbe vü zühd ü şalāḫuñ ḳal' asın eyler ḫarāb

255 A 208^a Muḥ.D 1920. Gazel. Gazelin 4 ve 5. beyitleri mecmuaya kaydedilmemiştir.

631b irişdi: irişür Muḥ.D

632b güzelüm: nidelüm Muḥ.D

633a yārün: ānuñ Muḥ.D

634b Fāyide *ḳılmadı* āḫir baña *ṭül-i* emelüm: Fāyideitmediveh ki baña bu *ṭül-i* emelüm Muḥ.D

635a Sözümün: Şi'rümün Muḥ.D

256 A 208^b

- (3) Tolu ¼uldür sürelüm säyeñde ey säķī şafā
Sāyeler virür eger merfū^ç olursa āftāb

Çün metā^ç -1 vuşlatuñ hicrānı yo¼dur ya niçün
Şem^ç ler yanub ¼ade¼ler a¼laşur iñler kebāb

- (5) ¼alb-i Zātī şu gibi niçün a¼ar cāma revān
Virmese şōfī aña şāfī şafā-yı cām-ı nāb

257.

VE LEHU

Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilātün Fā^ç ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Sen ¼açarsın güzelüm aya¼uña dürler düşer
Yıldızı düşkün ü resm-i ^ç uşşā¼uñ ey dil-ber düşer

A¼lasam dem-be-dem ^ç aceb mi bu belālu ^ç ış¼da
Gözlerümden ¼atre ¼atre ¼an a¼ar demler düşer

- (3) Āh ¼ılıb pür-hevādan nitekim bād-ı şabā
¼ande bir serv-i revān görse hemān güler düşer

Dōstlar şanmañ ¼ızmışdur aya¼um yelmeden
Dōst derdi ^ç āşı¼uñ aya¼ına cevher düşer

- (5) Günde biñ kerre düşer aya¼uña cevher gibi
Düşdügünce luţf iderseñ Zātiye gevher düşer

258.

VE LEHU

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Dil döküb ağzın arar dāyim şurāhī sāğaruñ
Eylemez ikrār ağzın öbdüğün ol dil-beruñ
- Şöyle kızardı cism-i sīmīnūñ görüb hamāmda
Başına kızmış sular koyuldu cānā mermeruñ
- (3) Bre faķīruñ kanın alub çalduğıçün yüzine
Kıbkızıl oldu şehā unutduğundan hañçerüñ
- Şol halāvet ki gelür şāfī ezilür la' lūñ
Ağzı dādın virmege yok mı dehānuñ sükkerüñ
- (5) Nazm-ı gevher-i bār-geh-i Zātī kulağın tutmayan
Bir güherdür kıymetin bilmez cihānda cevherüñ

259.

VE LEHU

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Dōstlar bi'llāhi di'ñ ol pir olası ni' mete
Ben mürīd-i t̄alib-i dīdārı koysun halvete
- Baş açuķ abdālıyuz şoysun tırāş itsün bizi
Āsitānında eger lāyık görürse hıdmete
- (3) Kāmeti T̄übī özi hūrī dudağı Selsebīl
N'ola hāmmāmı⁶³⁶ anuñ teşbīh idersem cennete

258 A 208^b259 A 209^a Z.D 1430. Gazel

Baş açuḡ ʿuryān ḡocardum anı ben ḡammām-veṣ
Ger ḡazīnem olsa yanumda iriṣsem devlete

- (5) Āteṣīn ruḡ-sārīña germ oldı dil-i ḡammāmda
Bi'llāh ey luṭf ıssı luṭf it ḡa'ıl ol germiyyete

Ey göñül dirler perīnüñ meskeni ḡammām olur
Yiridür ben de perī dirsem eger ol āfete

- (7) Zātiyā ḡüyā bulutdan görinür nīm-āfitāb
Fütasımı ḡuşanub bil baḡladuḡca ḡıdmete

260.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Āhum artar urduḡunca ṣubḡ-dem ruḡ-sāra ṣu
Nāleler peydā olur ṭoḡunduḡunca yāra⁶³⁷ ṣu

ʿĀṣıḡ-ı dīdāruñ olmiṣdur meger cānā senüñ
Ṭırda Mūsā gibi dāyim gelür ḡüftāra ṣu

- (3) Yüzi üzre sürini sürini geldi ḡüyuña
ḡüb beñzer ey melek ben ʿāṣıḡ-ı dīdāra ṣu

ḡüsn-i ḡaṭṭuñ vaṣfı başa varmadı cānā ḡalem
Ṣol ḡadar ṭırdı ki indi ayaḡına ḡara ṣu

- (5) ʿĀrıız-ı cānāneden virüb ḡaber ṣād itdi bād
Zātiyā geydi revān bir mevcı⁶³⁸ mā'ı ḡara ṣu

^{636b} ḡammāmı: ḡammāmın Z.D

²⁶⁰ A 209^a Z.D 1220. Gazel. Gazelin 5 ve 6. beyitleri mecmuaya kaydedilmemiştir.

^{637b} yāra: nāra Z.D

^{638b} bir mevcı: pür-mevc Z.D

261.

VE LEHU

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Aramızda ger bizüm firkat düşerse yârla
Derdile bir âh idem yir yir felekler yârla
- Beni bî-mâr eyledi bir lahza söyleşmez gelüb
Sağ olursam söyleşem ol gözleri bî-mârla
- (3) Germ olub bahş itdügümiçün ol ruḥ-ı gül-nârla
Şem'i gördüm od gibi tırdı tırtırdı nâr ile
- İvmesün bugün anı ben yarın öldürem dimiş⁶³⁹
Yarına kaldı işüm âh ol kıyâmet yârla
- (5) Zâtiyâ hiç acımazdum öldüğüme⁶⁴⁰ dünyede
Hem-dem olsam bir nefes ger ol şeker-güftârla

262.

VE LEHU

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün

Hezec . - - - / . - - - / . - -

- (1) Ğulâm-ı kâmetüñdür serv-i âzād
Gören hürşîdiñi olur feraḥ-şād
- Felekden yücerekdür burc-ı hüsnüñ
Nice irür saña ey mäh feryād

²⁶¹ A 209^b Z.D 1296. Gazel

^{639a} İvmesün bugün anı ben yarın öldürem dimiş: ölmesün bugün ben anı öldürem yarın dimiş Z.D

^{640a} acımazdum öldüğüme: öldüğüme acımazdum Z.D

²⁶² A 209^b

- (3) Esen ol ey ḥabā kim bu dimāğa
Getürdün bū-yı zülfin āferīn-bād

Cevāb-ı Merg geldi şīşesinden
Devā şorduğda derd-i ʿışka Ferhād

- (5) Virübdür ḥāne-i ʿaqlı ḥarāb
Şu kim Zātī urubdur ʿışka bünyād

263.

FEVRİ RĀST

Mefʿülü Fāʿilātü Mefāʿilü Fāʿilün

Muzāriʿ - - . / - . - . / . - - . / - . -

- (1) Her şeb çıkarsa çerḥa ne gerek dūd-ı āh-ı dil
Ağarmadı çü kevkeb-i baht-ı siyāh-ı dil

Öldürdi yār ḥışm idüben tīg-ı hicre
Bilsem yanında nʾoldı ki yā Rabb günāh-ı dil

- (3) Seyl-āba virdi gözyaşı çün ḥayme-i teni
Şimdi şabāb eşk-i mā-cerā-yı dil

Dil-ber yolında ölmek imiş Fevriyā ḥayāt
Ḥāk-i derinde zillet imiş ʿizz ü cāh-ı dil

- (5) Düşdi hevā-yı zülfi ile ağzı şevkına
Ṭül-i emelle kūy-i ʿadem oldı rāh-ı dil

264.

EMRĪ RĀST

*Fe‘ilātün / Fe‘ilātün / Fe‘ilün**Remel* . . - - / . . - - / . . -

- (1) Şanma ey bülbül-i şeydâ gül-i ter
İtdügün āhı kulağına koyar

Öykünürsen o lebi şirine
Tatlusun ne dilüm ey şeker

- (3) Rehn ile isterseñ cān nağdin
Alalum büseñi la‘ lün tutiver

Dişlerün vaşfını eyler⁶⁴¹ hakkāk
Dürlerün şöyle ki bağrını deler

- (5) Kaşlarından ne umar⁶⁴² Emrī hilāl
Ki gelüb karşusına ağzın⁶⁴³ eger

265.

REMZĪ RĀST

*Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün**Remel* - . - - / - . - - / - . -

- (1) Ölürüz içmeyince bir dem mey
“Ve mine’l-mā’i külle şey’in hayy”⁶⁴⁴

Deheni zerreye göre ma‘ düm
Müya nisbet miyānı leyse bi-şey’

²⁶⁴ A 210^a Em.D 151. Gazel

^{641a} eyler: kılmış Em.D

^{642a} umar: diler Em.D

^{643b} gelüb karşusına ağzın: gelür karşusına boynın Em.D

²⁶⁵ A 210^a

⁶⁴⁴ Kur’ân-ı Kerîm, Enbiyâ’ Sûresi’nin, 30. Âyet-i Kerîmesi’nin sonları.

- (3) Benüm aǵzumdan āh u nāle kıılır
Yāre karşı bezmde remzile ney

Künc-i ğamda beni kıoduñ ğıtdüñ
Yüri ey yār-i bī-vefā yüri hey
- (5) Remzī düşmez saña kıabā-yı nişāt
Yaraşur ğam palāsın egnine gey

266.

ZĀTĪ RĀST

Mef' ulü Fā' ilā tü Mefā' ilü Fā' ilün

Muzāri' - - . / - . - . / . - - . / - . -

- (1) Dil āteş-i ğamuñla senüñ niçe ya kııla
Ya kıaddümi firākıuñ eli niçe yā kııla

Biñ kere ğünde ben ölüüm iftirāk ile
Ölmez diyü raķıtb niçün iftirā kııla
- (3) Ol mū-miyān baña nice cevr ü cefā kııla
Döndürdi ben za' ĩfi bu⁶⁴⁵ cevr ü cefā kııla

Bir pāre od itdi dili āteş-i firāk
Tutuşdı o da od gibi nār-ı firāk ile
- (5) Seyr eyler atlar ser-i küyuñda Zātī yār
Ĝüyā ki ğökde seyr ider Aħmed Burāķla

²⁶⁶ A 210^a Z.D 1325. Gazel

^{645b} za' ĩfi bu: za' ĩfini Z.D

267.

VE LEHU

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Qanı ol günler ki ey meh olasın hem-dem baña
Gül gibi hoş ola vaqtüm reşk ide 'ālem baña
- 'Ālemi var 'ālemüñ gerçi ki 'ālem bī-naẓīr
Sen bile olmayıcaq 'aynum elem 'ālem baña
- (3) Cām-ı 'ıŝkuñla senüñ keyfiyyetüm görse benüm
Beñlilik var gözüñ aç derd-i nigārā Cem baña
- Pehl-vān-ı nār-ı 'ıŝkuñla tutuşmaq şan' atum
Dūd-ı āh-ı āteŝinümdür siyeh perçem baña
- (5) Ol yüzi hürşid haşr olur feraḥ-ŝād eylese
Tā kıyāmet Zātiyā gelmezdi hergiz ğam baña

268.

VE LEHU

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -*

- (1) Kişi ğurbetde ider nāle keminden yeñemez
Dūd-ı āhuñ ne kadar çekse keminden yeñemez
- Āsyā-veş dögeyin taşlarla kendümi kim
Cüy-bār-ı elemüñ kimesne benden yeñemez
- (3) Haṭṭ-ı şeb-dīz gelüb 'arız-ı gül-günile
Gerçi kuŝları daḫī şive keminden yeñemez

267 A 210^b268 A 210^b

Yaşımı yeñemezın şevk-ı ruhuñ düşse dile
Şehre âteş düşicek kimse levinden yeñemez

- (5) Ruḥ-ı pür-ḥāl ü ḥaṭın her gün ider yār tırāş
Bezm-i cān micmeriniñ dūd-ı sipenden yeñemez

Kim ki cevrin görüb ol serv-i revānuñ ide pend
Yoq yire ḥarc ider ol gevherinden yeñemez

- (7) Dil-i Zātī'de bu yek tuḥm-ı Maḥabbet ekeli⁶⁴⁶

Rahmiyā ḥürmetle tut cāmı ki anuñ ḥilḳatin
Ḥāk-i Cemşid ü Feridün'dur Cem ü Dārā'yile⁶⁴⁷

269.

VE LEHU

Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün Mefā'ılün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Dögüb sīnem fiḡān u āhla ṭabl-ı 'alem çekdüm
Sipeh-sālār rāh-ı 'ışḳ olub ḥayl ü ḥaşem çekdüm

İrince Ka'be-i maḳşūda müjḡānumla sūzıdan
Fenā deştinde pāyumdan hezārān ḥār-ı ḡam çekdüm

- (3) Serini lāle-veş ḳaldırdı elden seyr idüb cāmum
Şu deñlü ḥāk-i Mecnūn üzre vardum⁶⁴⁸ cām-ı Cem çekdüm

Maḥabbet-pişe-zārında benüm ol ejder-i miḥnet
Sipihrüñ varını bir loḳma⁶⁴⁹ ḳıldum şöyle dem çekdüm

⁶⁴⁶ Mecmuada bu beytin son mısrası yoktur.

⁶⁴⁷ A 211^a Mecmuada bu beyitten önceki sayfada gazelin diğeri beyitleri bulunmamaktadır.

²⁶⁹ A 211^a Rh.D 123. Gazel

^{648b} vardum : var dem Rh.D

^{649b} bir loḳma: pür-ni'me Rh.D

- (5) Başum alub ele vardum selāmetle reh-i yāre
Melāmet kūřesinde Rahmiyā ta ki⁶⁵⁰ adem ekdüm

270.

EMRİ RĀST

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Ben ol sulţān-ı ‘ iřķum dūd-ı āhumdan ‘ alem ekdüm
Melāmet defteri erķāmına evvel raam⁶⁵¹ ekdüm
- Muĥıţ-ı ‘ iřķda ben ol neheng-i ejdehā-kāmam
Yedi deryāyı nūř itdüm hemān bir kerre⁶⁵² dem ekdüm
- (3) Ĥabāb-āsā görüncü eřmine bünyādı devranuñ
Ĥaķıķat meclisinde mest olub bir cām-ı Cem ekdüm
- Yalıñ yüzlü güzeldür gerçi řemřirüñ⁶⁵³ ne āfetdür
ekince sīneme⁶⁵⁴ anı nie dürlü elem ekdüm
- (5) ü bildüm bu fenā mülkiñ beķası yoķ bir el öñdin
Ayaĝ ayaĝ fenā iķlīmine Emrī adem ekdüm

271.

ĤAYĀLİ RĀST

Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün Mefā‘ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Melāmet mülkine mālīk olub tā kim ‘ alem ekdüm

^{650b} Ta ki: n’ola Rh.D

²⁷⁰ A 211^a Em.D 346. Gazel

^{651b} raam: alem Em.D

^{652b} kere: demde Em.D

^{653a} gerçi řemřirüñ: hanerüñ cānā Em.D

^{654b} sīneme: sīneye Em.D

²⁷¹ A 211^a H.B.D 347. Gazel. Mecmuadaki 3 ve 4. beyitlerin yeri dīvānda ters olarak kaydedilmiştir.

Selāmet defteri erḳāmına evvel ḳalem çekdüm

Görüb sāğarda ‘ aks-i rūy-ı yāri reşkden öldüm
İçince ḳanımı anuñ nice dürlü⁶⁵⁵ elem çekdüm

- (3) Muḫīṭ-ı ‘ ışḳda ben ol neheng-i şayd-ı pāyum kim⁶⁵⁶
Yedi deryāyı lertzān eyledüm her geh ki dem çekdüm

Bi-ḫamdi’llāh eşigi itleriyle hem-sifāl oldum⁶⁵⁷
Bu zevḳı bulmadum şehlerle egerçi cām-ı Cem çekdüm

- (5) Ḥayālī küçe-i⁶⁵⁸ mey-ḫāneden bir toğrı yol buldum
Götürdüm ayağı ‘ işret diyārına ḳadem çekdüm

272.

HELĀKĪ RĀST

Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün Mefā‘īlün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- (1) Ayaḳ başmış ki ḳanum dōke ol ḫūnī-sitemlerle
Yine baḫtum baña yüz tıtdı demlerle ḳademlerle

Eliyle zülfin ola meh ki ruḫunda pīç pīç eyler
Mir’āt-i ḫüsnine tuğrā çeker güyā ḳalemlerle

- (3) Ḥaṭuñla baş ḳoşub zülfüñ gelüb ey Yūsuf-ı şānī
Göñül Mısrı’nda sulṭān oldu ‘ Abbāsī ‘ alemlerle

Başı taşra yüzi açıḳdurur serv ü gül-i bāğuñ
Varub şalınma ey Ṭübā-ḫırām ol müttehemberle

^{655b} dürlü: derd ü H.B.D

^{656a} şayd-ı pāyum kim: ejdehā-kamem H.B.D

^{657a} Bi-ḫamdi’llāh eşigi itleriyle hem-sifāl oldum: Eşigi itleriyle hem-sifāl oldum bi- ḫamdi’llāh H.B.D

^{658a} küçe-i: güşe-i H.B.D

²⁷² A 211^b

- (5) H̄ayāl-i h̄üb-rūlarla Helākī cān u dil viren
Nigār-istān-ı Çīn şanur gören naqş-ı hanemlerle

273.

EZHERĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Bir perīnüñ da' vetine yine dil esmā çeker
Şubha dek tesbīh-i "Sübḥāne' llezī esrā"⁶⁵⁹ çeker

Zülfüñüñ sevdāsı ile vādī-i ' ışk içre dil
Kays'a beñzer deşt-i ğamda kim ğam-ı Leylā çeker

- (3) Bezm-i ğamda kan yuṭar dil cām-ı la' lüñ yādına
Beñzer ol rindī-i dürd-āşāma mül-i ḥamrā çeker

Ṭāḳati ṭāḳ oldu çekmekden ğam-ı ebrūlaruñ
Çü belā-keş göñlümi gör kim nice biñ yā çeker

- (5) Hey di bi'llāh ğamze-i h̄ün-rīzūñe kim Ezherī
Çeşm-i ser mestüñ ucundan dem-be-dem ğavgā çeker

274.

ḤAYĀLĪ RĀST

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- (1) Rüz-gāruñ cevrinüñ ben bendeye oranı yok
Da' vi-i remmāle beñzer ḥadd ü pāyānı yok

²⁷³ A 211^b

⁶⁵⁹ Kur'ān-ı Kerīm, İsrā Süresi, 1. Âyet-i Kerīmesi'nin başı.

²⁷⁴ A 211^b H.B.D 251. Gazel

Nāvek-i müjgānuñ ucından şu kim āh itmeye
Tır-i āhından ne ğam bir tirdür peykānı yok⁶⁶⁰

- (3) Dūd-ı āhuñ güzelüm serv-i bülendin yeñemez⁶⁶¹

275.

NECĀTĪ RĀST

Mef'ülü Mefā'ilü Mefā'ilü Fe'ülün

Muzāri' - - . / . - - . / . - - . / . - -

- (1) Göster yüzüñi cevr ü cefā eyleme çokluk
Ey mäh yaraşmaz güneşe k'ide şovukluk

Cān virdi kıadd ü zülfüñe dil mekteb-i ğamda
Güya ki elif lāma çıkub itdi konukluk

- (3) Ağzuñla bilüñ ğuşşasıdur hişsemüz ancak
Varise naşib oldı ezelde bize yokluk⁶⁶²

Gül ruħlarıñuñ şevkı yaşum kıana boyadı
Olur çü behār erse şularda bulanıklık

- (5) Ğamzeñ dirmiş hicrden ağladı Necāti
Ol kāfiri görince⁶⁶³ virür kıana tanıklık

⁶⁶⁰ Mecmuaya bu gazelin sadece ilk iki beyti alınmıştır.

⁶⁶¹ Zātî'nin 210^b'de geçen gazelinin son mısrasıdır.

²⁷⁵ A 212^a N.D 281. Gazel. Dīvāndaki 3, 5 ve 6. beyitler mecmuaya kaydedilmemiştir.

⁶⁶² Bu beyit dīvāna kaydedilmemiştir.

^{663b} görince: gör nice N.D

276.

FEVRÎ RÂST

*Fâ' ilâtün Mefâ' ilün Fa' lün**Haffif - . - - / . - - / . - -*

- (1) Merhabâ ey piyâle-i şahbâ
 Merhabâ ey müdâme-i hamrâ
 Merhabâ merhabâ şafâ geldüñ
 Eyledüñ mürde-dilleri ihyâ
 Gel berü ey sürür-ı ıalib-i hazîn
 Gel gel ey nür-ı dîde-i bî-nâ
 Gel ki sensin fütûh-ı rûh-ı cevân
 Gel ki sensin ' aşâ-yı pîr-i dü-tâ
 Gel ki ayağuña nişâr itsün
 Cevher-i ' aqlını dil-i dâñâ
 Başları üzre yir iderler hep
 Pâd-şâh u vezîr ü bây ü gedâ
 Cür' añı nüş idende qalmaz ebed
 Ğam-ı im-rüz u guşsa-i ferdâ
 Câmuña didiler bedel olmaz
 Taht-ı Kāvüs ü milket-i Dârâ
 Senüñile tefâhur eylerler
 Câm-ı Cemşîd ü Millet-i ' İsâ
 Dil-i ğam-gîni yine şâd itdi
 Geldüñ itdüñ bu mürdeyi ihyâ

Âb-ı hayvân mısın nesin ey mey
 La' l-i cânân mısın sen ey mey

- (2) Cân vire saña hûb-edâ itdi
 Rûh-ı şânî diyen haţâ itdi
 Cür' añı nüş iden gönül gözini

Cām-ı Cem-veş cihān-nümā itdi
 Merhabā ey şerāb-ı guşşa-zedā
 Gel ki ğam baña çok belā itdi
 Bir iki cāmıñı çeken ğam-nāk
 Hāne-i kalbi rüşenā itdi
 Bir piyālüh çeken gedā diller
 Kendüyi dehre pād-şā itdi
 Yoluña harc idüb kamu varın
 Nice şeh kendüyi gedā itdi
 Der-i la‘l-i nigār şöhetini
 Kim ki kānuñ ide şifā itdi
 Meclis içre senüh yüzüh şuyına
 Yār bizümle merhabā itdi
 Baş egmez Cem’e şurāhī-veş
 Cāmuña şol ki ilticā itdi
 Hızr gibi bulur hayāt-ı ebed

Āb-ı hayvān mısın nesin ey mey
 La‘l-i cānān mısın sen ey mey

- (3)
- Gülsün ammā ki gül gibi handān
 Gülsün ammā güneş gibi raşşān
 Günsün ammā ki maṭla‘uñ sāġar
 Sāġar ammā ki reşk-i cām-ı cihān
 Nārsın līk āb-veş cārī
 Ābsın līk nār-veş sūzān
 Nürsun līk nāra beñzersin
 Nārsın līk şem‘-veş tābān
 La‘l dirdüm olaydı la‘l-i müzāb
 Belki yaqub deridüm olsa revān
 Rengle sen Yemen ‘Aķīķisin
 Rüm’da yoķ ‘aķīķa gerçi ki kān
 Cān bulur katreñi içen ‘āşık
 Cāna cān katar içmek cānān

Biñ yaşar bezminde cāmıñ içen
 Bundan artuğ olur mı tayy-i zemān
 Nefesi çün dem-i Mesīhā'dur
 Mürde-i guşşaya bağışlar cān
 Rāhsın sen velīk rūḥ bulur
 Nefesüñden senüñ ten-i insān

Āb-ı hayvān mısın nesin ey mey
 La' l-i cānān mısın sen ey mey

- (4) Devr idelden bu cām-ı mīnā-fer
 Gelmedi dehre bir saña beñzer
 Būseñe şarf itmege ümīd idinür
 Her seher toğsa Hüsrev-i ḥāver
 Gelür ayda bir iki kerre hilāl
 Meger olmak diler saña sāğar
 Ey celīs-i mecālis-i ' uşşāḳ
 Ey ḥarīf-i meḥāfīl-i dil-ber
 Ne kadar ser-keş olsa dil-dārı
 Neş'eñ anı güzel mülāyim ider
 Tāb-ı ḳahruñla ' aşıḳ-ı ğam-nāk
 Zerre deñlü ḳomaz dilinde keder
 Duḫter-i zer dinilse saña ne ğam
 İtdüğüñ işi eylemez biñ er
 Senüñile cihān-nümā olmuş
 Sāğar-ı Cem'le Cām-ı İskender
 Senden enfa' bulur mı ' ālemde
 İrse yir ü gögi nev' -i beşer
 Şulanurdı dehānı cām gibi
 Diñlese vaşf-ı zātıñı Kevşer

Āb-ı hayvān mısın nesin ey mey
 La' l-i cānān mısın sen ey mey

- (5) Kime yār olsa şöḥbeti biledür
 Ƙande mey olsa şerbeti biledür
 Bir iki cāmiñi çeken bī-dil
 Nereye varsa ḥāleti biledür
 Bāde-peymān şanma bī-devlet
 Oñmadıqlıḳda devleti biledür
 Bāḳi ƙalsa şerābı mey-ḥūruñ
 Şayrulıḳında şıḥḥati biledür
 Bāde-āşām cāma ƙādir iken
 Ḥōr baḳma ki ʿ izzeti biledür
 Nūr-ı Ḥaḳḳ söylemezse ey münkir
 Gör nedür evvelki miḥneti biledür
 Mey-i bānuñ ne ḥikmeti var kim
 Açlıḳında lezzeti biledür
 Dirhemini bir aḳçaya alsañ
 Yine içinde ḥürmeti biledür
 Kendüyi cām-ı meyle mest idenüñ
 Keşret içinde vaḥdeti biledür
 Derd-keş göñline keder gelmez
 Cām-ı Cem-veş seḫāveti biledür
- Āb-ı ḥayvān mısın nesin ey mey
 Laʿ l-i cānān mısın sen ey mey

Ḥarfü'l-Hemze⁶⁶⁴

[...]d Efendi ʿ aleyhi'r-raḫme toḳuz yüz seksen ikide fevt olmuşdur.

Ta' rīḥ

[...] Mevlā Ebu's-Su'ūd. Bu eş'ār, zāde-i ṭab' -ı ʿ ālileridir:

[...] timşāl-i cesed

Deyr dīvārında yer yer bozulan şūret gibi

[...] göricek

Ḥālüm ey dil ʿ acebā nic'ola kendin göricek

⁶⁶⁴ A 214^a

2.3.2.Müfredler

1.⁶⁶⁵

Çeşm-i mestin dil-rubā açmazsa
Ol saña ‘ayn-i ‘ināyetdür dilā açmazdan

Āyīne almış eline ol kamer-ruḥ
Dāne dāne beñlerini seyr ider açmazdan

2.

Mef’ülü Mefā’ilün Mef’ülü Mefā’ilün

Hezec - - . / . - - - / - - . / . - - -

Mecūsi odur ki ‘āşık-ı şūrīde-ḥālle
Bir kulı gibi söyleşe rüyı celālle

3.

Yüzüñ yanar ciger büryan olur cananı gördükçe
Revan itse revadur fakr-ı nefis .....

4.

Destim bezir-i hakine hāhtır
Yādigar ..... haṭtır

5.

Mef’ülü Fā’ilātü Mefā’ilü Fā’ilün

Muzāri’ - - . / - . - . / . - - . / - . -

Āsyāb-ı felegüñ kendümüzü eyledi on
Ne çaçaldāğı çaçılduk ne dölābı virür on

¹ A 141^a

⁶⁶⁵ Bu beyitler hiçbir aruz kalıbına uymamaktadır.

² A 189^b

³ A 203^b

⁴ A 204^a

⁵ A 204^b

6.

*Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün**Muzāri' - - . / - . . . / . - - . / - . -*

Cān u dil oldı ğamze-i cānān oyuncağı

‘Işkı bir azar eyledük oğlan oyuncağı

7.

*Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün**Muzāri' - - . / - . . . / . - - . / - . -*

Bir ‘ acāyib nüşha buldum ki adı anuñ sīm ü zer

Kime göstersem hemān kıddin büküb bağrın ezer

8.

*Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün**Muzāri' - - . / - . . . / . - - . / - . -*

Ol şerābuñ kaçresini ur ğamuñ kıntārına

Tağlarca ğuşşalardan sini āzād eylesün

9.

*Mef' ulü Fā' ilätü Mefā' ilü Fā' ilün**Muzāri' - - . / - . . . / . - - . / - . -*

Bilseñ biñ yıl yılanı şehdle

Zehr ola virdüğüñ āhir cehdle

---

⁶ A 204^b⁷ A 204^b⁸ A 204^b⁹ A 204^b

10.

*Fā' ilātün / Fā' ilātün / Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - -*

Kara iken beslemiş bir nā-ḥalef

Büyüyecek ıssını kılmış telef

2.3.3. Ta' rīḥler

1.

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -*

Yıkıldılar piş-ḥünların kaldı mu' aṭṭal mey-gede

Şürb-i ḥamruñ men' ine dinildi ta' rīḥ ḥıṣm-i ḥad

2.

*Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün**Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . - -*

Men' ine şürb-i ḥamruñ çağrılmışıdi evvel

Şoñra ḥilāfa ta' rīḥ-i çī düşdi katı mühmel

2.3.4. Derkenarlar

1.

Ta' rīḥ-i Rüstem Pāşā Li'l-ḥaḳḳ-ı Rüstem be-cehennem

2.

Ger itdükde gıyayı kulun ince

Fakirane bir altun üsküf

¹⁰ A 204^b¹ A 204^b² A 204^b¹ A 148^b² A 149^a

3.

Qāle'n-Nebiyyü 'aleyhi's-selām: "En-Nisā'ü ħibālū'ş-şeyṭān."

4.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

'İşğdan bir laḫza ḫālī olmasun göñlüm benüm
Zātiyā āteşsiz olmasun ocağı kim benüm

5.

Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilātün Fā' ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Seni Yusufıa güzellikde şorarlarsa baña
Yūsuf'ı bilmezüm ammā seni ra' nā [bilirüm]

6.

Bir dergah ya bakub
Canumdaki çeşm ol iki dalıña feda
Endine sun elif taze
Nunı daḫi anberini helaline feda
Qalayın iki noḫta iki halka

7.

Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün Mefā' ilün

Hezec . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Gider gel zahid ü taḫvayı refile leblerin söyle
Mey ü mahbuba mayildir cihanuñ rind ü qallaşı

³ A 149^b

⁴ A 154^b

⁵ A 155^b

⁶ A 156^a

⁷ A 177^a

Meyi nabile gel saçı gider gel şıķlet-i ‘aķlı
Gerekmez hey maa’zallah aramızda bizim nāşı

8.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Remel - . - - / - . - - / - . - - / - . -

Defter itmiş dilberim gördüm bunu āşıkların
Ben kulun yazmış kenara layık dimiş ana saçı

9.

Fā‘ ilātün Fā‘ ilātün Fā‘ ilün

Remel - . - - / - . - - / - . -

ķııı‘ a-yı İbn-i Kemāl:
Yüz cefā görsem ey şanem senden
Bu be sözdür kim uşanmam senden
Tālī‘ ümdür senā vefāsız iden
Ben anı şanma kim şanam senden

10.

Mesel:
Gül cedid’ü-l lezzet

Şeyhi Fermayed
Kim yoğ bu diyar içinde [deyyār]
Var iste ki yārdır ne kim [var]

11.

Peyğamber ‘aleyhi’s-selām buyurur kim: “Yigirmi beş nesne yoķsulluķ
getürür: ol yalancık işlemek ve cünüble yemek yimek ve etmek öğün ĥör

⁸ A 185^a

⁹ A 190^a

¹⁰ A 200^a

¹¹ A 202^b

tutmağ, şoğan ve sarımsağ kabın başmağ ve güyendürmek ve atasın, anasın adıyla kağırmak ve niçe ağacla olursa dışın kurdamağ ve elin balçığla yumağ ve eşkere oturmağ ve şu dökdüğü yirde āb-dest almağ ve çanağı çölmegi yumadan komağ ve tonın üstündeyiken dikmek ve yüzün etegiyle silmek ve ac ile şoğan yimek ve evde örümcek evin komağ ve orta nemāzın kılub mescidden eve çıkmak ve erken bāzāra varub ..... etmek şatun almağ ve ataya, anaya yavuz du‘ā kılmak ve yalnızcağ halk arasında yatmağ .....

12.

Qalb-i ‘arif

Akl-ı selim nefis-i muṭmain

Rūḥ-ı insanī f’ıl-i nehy

Qalb-i sabır

Akl-ı cerani nefis-i mülhime

Rūḥ-ı maki efkam

Qalb-i ‘abid

Rūḥ-ı hayvan-i ef’al er-rabbü beytime

Akl-ı hüsn nefis-i levvame

Qalb-i ratıb

Akl-ı ‘aciz nefsi emmāre

Rūḥ-ı nebatı aşār-ı rabbü beytime

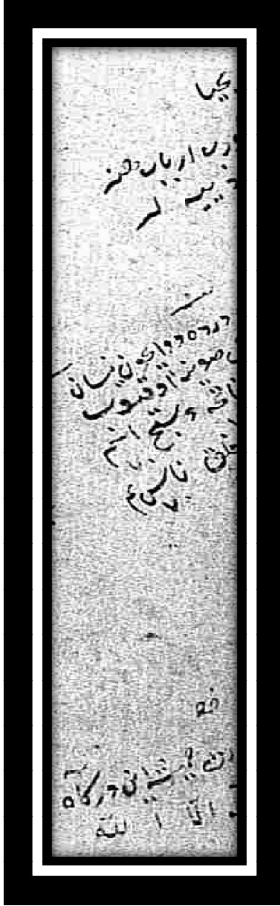
Qalb-i ‘abid

Meşğul fi’l-aḥiret

Qalb-i rāğıb

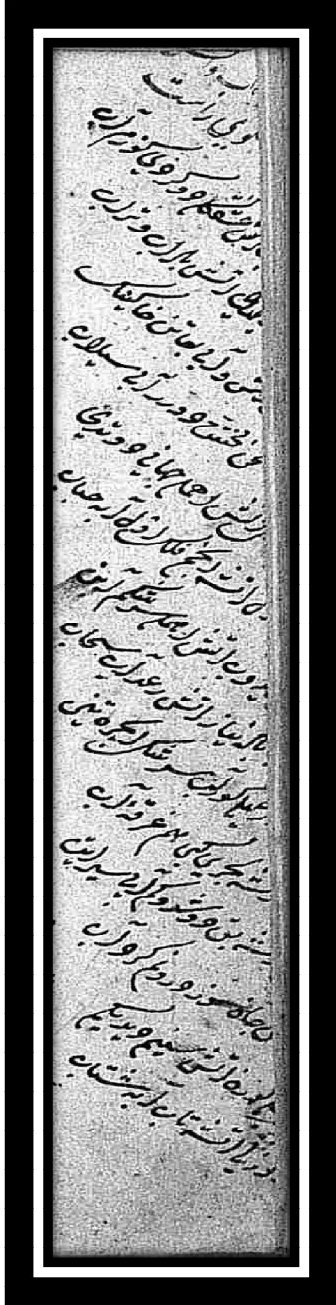
Meşğul fi’ d-dünya

2.3.4.1. Sayfaların Tam Çıkmamasından Dolayı Okunamayan Derkenarlar

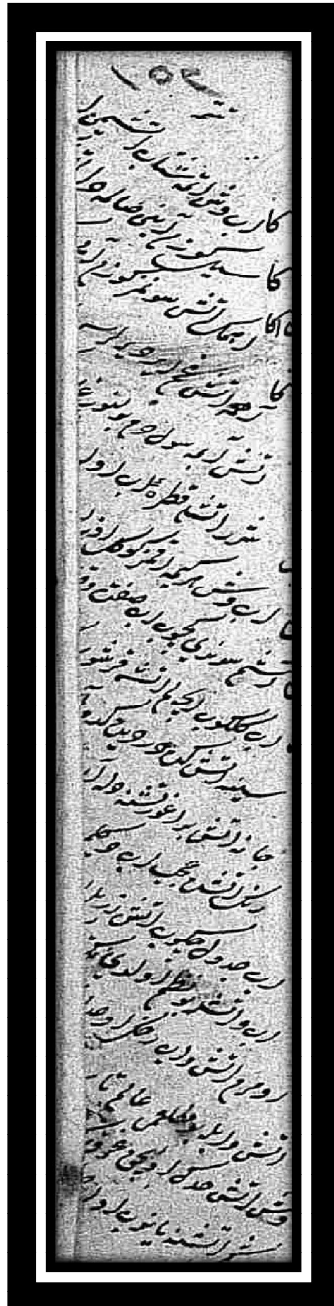
204^b205^b

2.3.5. Farsça Şiirler

151^b Derkenar

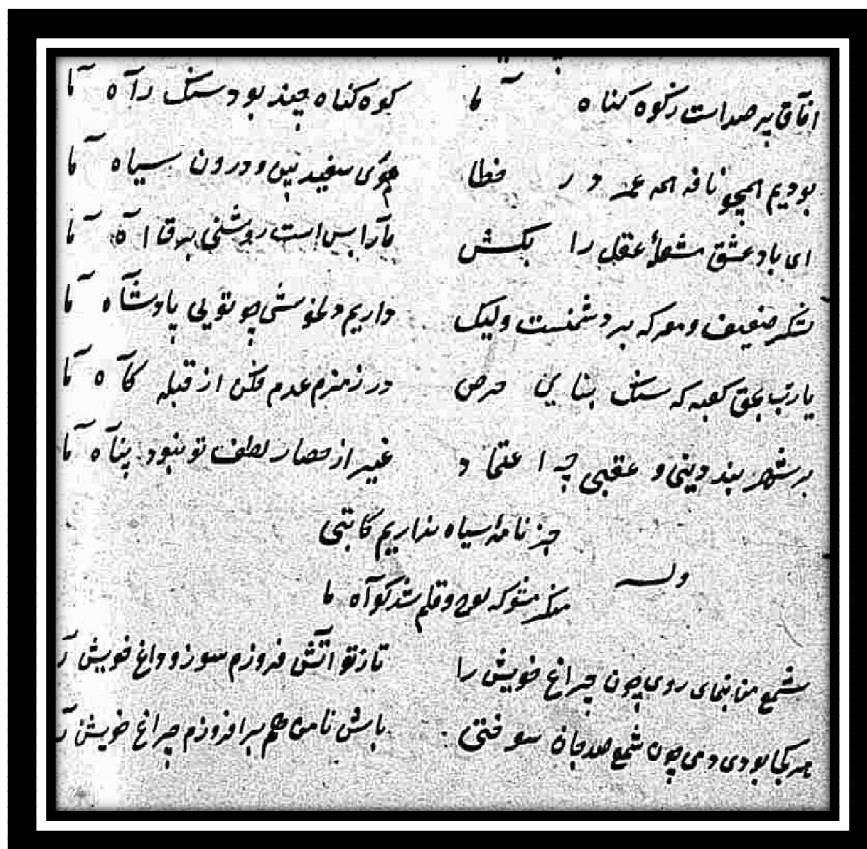
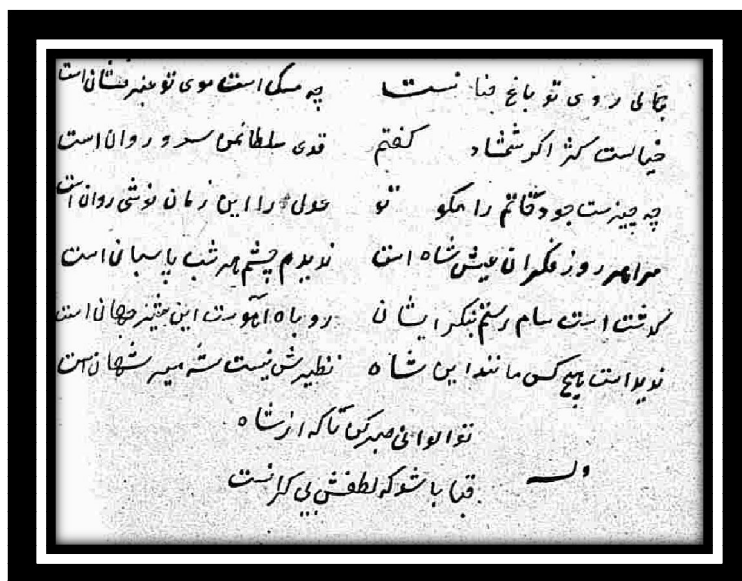

152^a Derkenar

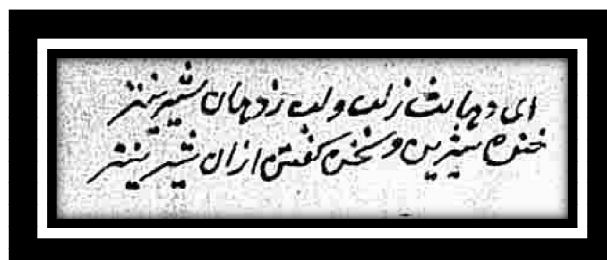

152^b Derkenar

Kātibī Rāst 152^bElvānī Fermāyed 154^b

Hümāmī Güft 158^a158^a Derkenar

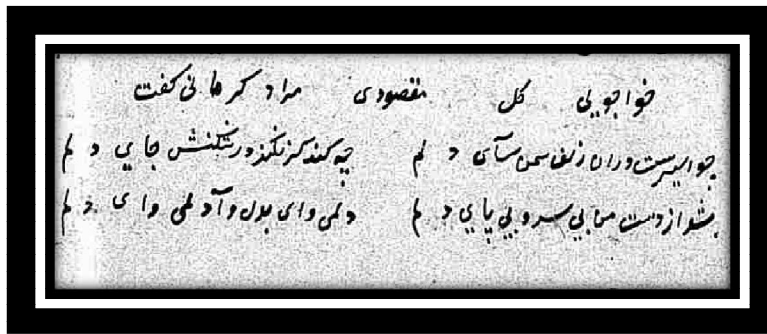
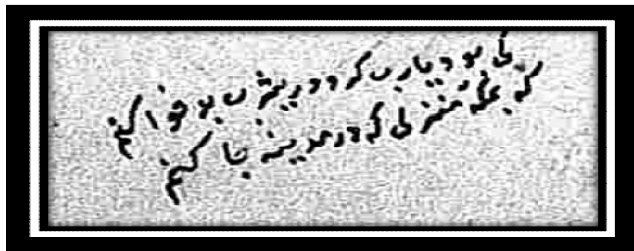
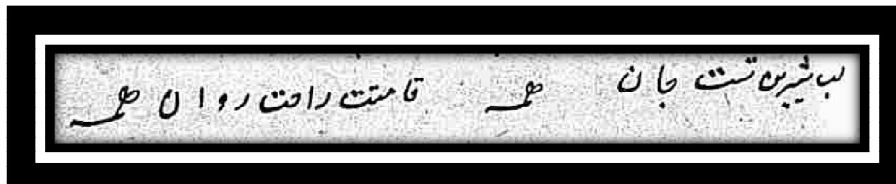
تویی روی و همام از پی تو می نکرد
سعدی روزگاری بی امید صیقل در جانست

قیامتت سفته کردن از دیار جیب
بنار خفته چه داند که در مندر فراق
چو در وقت یارم بدل رسید چه سود
بانتیاز نمودم سفر تو می دانی
بفرقی روی روم اما مجال نیست که باز
بس کشینم ام از دست چرخ جور جفا
هنوز بوی حبت و خاکم آید اگر

مکن امید و فا و خوش تو ای سعدی
این زمانه را بد عهد چونان نریب

ای دل بکام خویش جهان را تو دین گیر
بستان و باغ و ساخته گیر اندر و بسی
پهر بنفشه که هست به بلغار روم و چین
چنین هم از اطلال و پای فرنگار
ان روز و ابین که سراخام برست
باد و نشان هدم و یاران مهر با

در روی هنر آرسال چونو حارسین گیر
ایوان قصه و سر بنگ بر کشیم گیر
آن بندها بیم و در خود خیرین گیر
بهرین گیر و دوخته گیر و درین گیر
صد پاره پشت دست بدان کنز گیر
نشسته و زلزل با مردن کشین گیر

Ḥācevī Gül-i Maḳṣūdī Murād-ı Kirmānī Güft 162^b162^b DerkenarRūknī Rāst 176^a

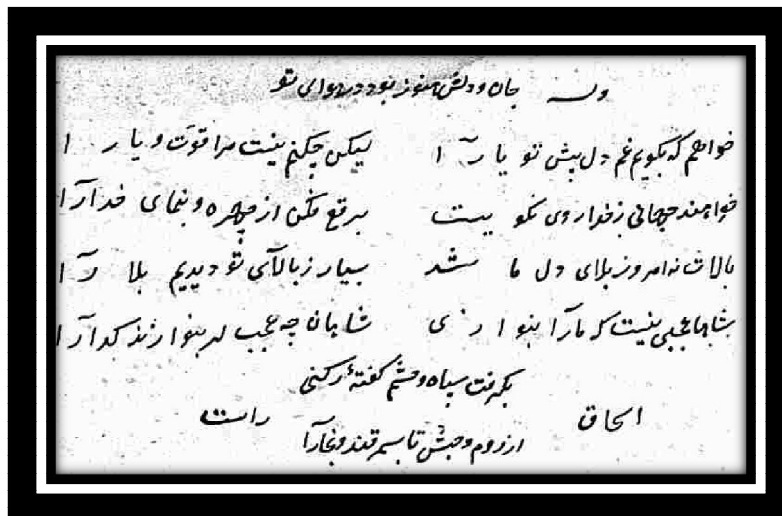
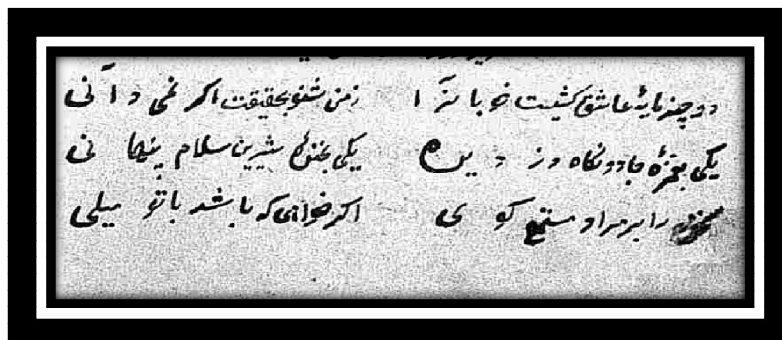
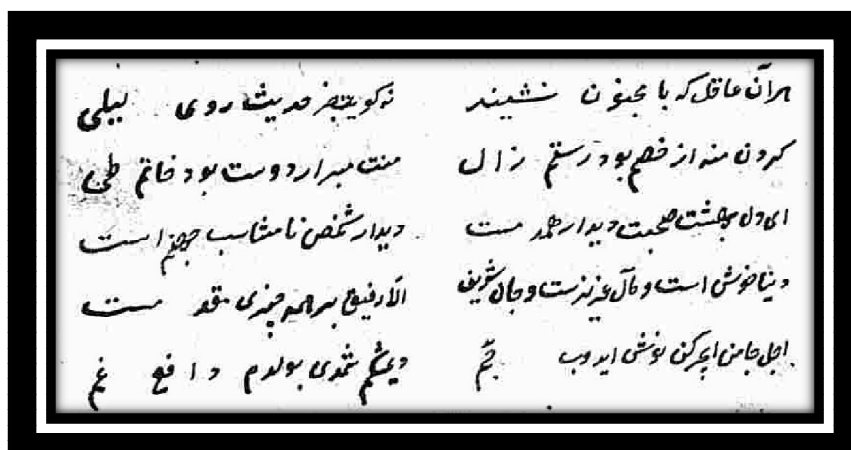
لب کشادی نیاز ضعیف زردی دل من شاد گشت و جان همه
 بر زبانها گذشت دگر بست گشت اران پر شکر دهان همه
 عاشقان بن میان تو اند بن عشق تر از میان همه
 شاعری نیست بهیچتر از رکنی

وله
 گفته اوست بر زبان همه

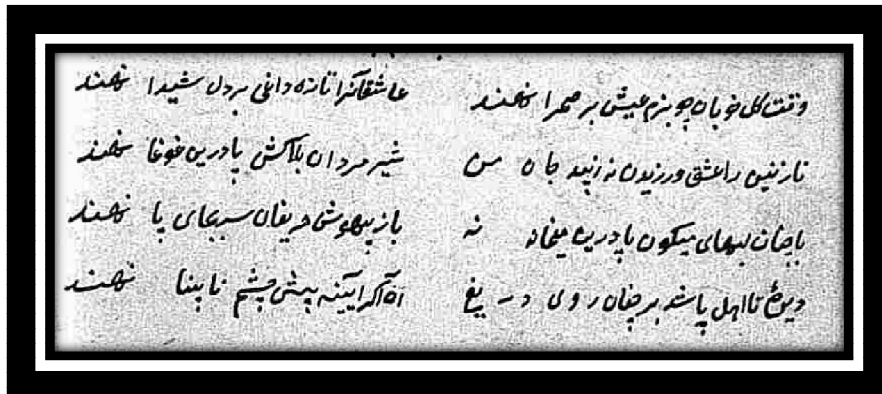
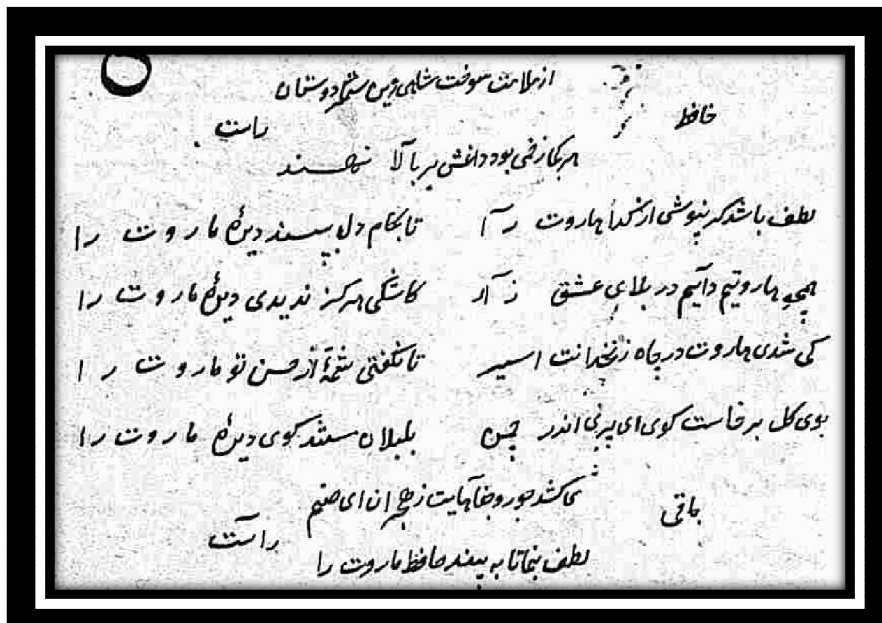
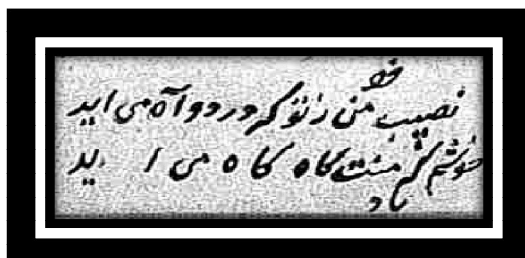
روزی خوب تو دیدم هوس است با تو ساغر کشیدم هوس است
 شه ناست لعل نوشینت لذت آن چشیدم هوس است
 باسکان در تو ای د لبه چند روزی دیدم هوس است
 غرض از خلوت نه تنهاییست با تو خلوت کردیدم هوس است
 سوی من لب گزی که بوسه بجوی لب لعلت گزیدم هوس است
 است رکنی ز خاک رکنی باد

وله
 باز آنجا رسیدم هوس است

ای نور چشم عالمیان خاک پای تو توتاه عالمی همه عالم کدای تو
 در آرزوی روی توام آه چون کنم دستم نمی رسد که تو هم سر پای تو
 از خویش و آشنا هم بیکانه گشته ام در آرزوی آنکه شوم آشنای تو
 لطفی نما که خسته دل و زار و مغفسم چیزی بدست نیست بغیر از دعای تو
 رکنی شد از جهان و نشسته خاک راه گشت

177^aRubā'ī 183^b184^a

Şāhī Rāst 184b

185^a189^b Müfred

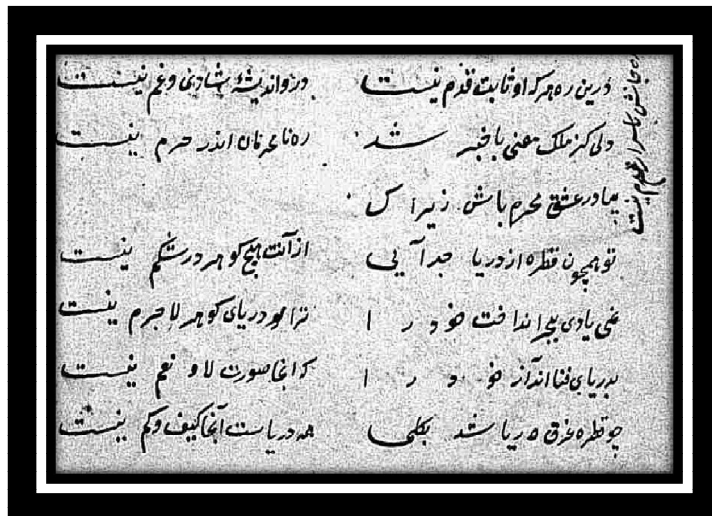
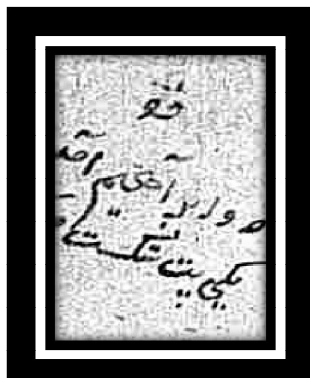
بچاره کردل بتوانمهربان و همد	آخردر آرزوی وصال توجان و همد
که باوه خوری تو باضرو مندان خور	یا باصنی لالارخ تازه خندان خور
بسیار محو زدرد مکن فاش مسان	اندک خور و که خور و عظم پنهان خور
ترا چون میل دل هر عظم با پیکانه باشد	کسی کو بر نهایت دل شهید دیوانه باشد
زمان زمان ز تو دورا کنند زمانه مسرا	جدا کند ز تو مردم بضد پنهان مسرا
کردم رجه کند دوست بکاشان مسرا	قیه فردوسی شود از قدوسی خاند مسرا
کلی خور و گاهی جفای غایب	بن یار بلکه چه جفای غایب
دندلی بیسوله منی اول یار ضحیره	کو کلم اوی قرانغدی اجدی پنجره
تا بر آمد سر و ناز قد تو در بلغ لطف	از خالک هر یکا سر و دست پایش در بکلت
زان و همان هیچ اگر نشان باشد	ان خبر عجم و رآن و همان باشد
ظرف اینست که که کرمی بند و	ورنه معلوم کنش تا که میانی د آرد
تابست همچون انف داری و ابرویش چو بون	ور تو ایسی گفتند انچه آن گفته اند
موی شدم از غم میا نشی	رمزی نشیندم ار و هاشی
اول ز تو بود اشتیایی نه ز من	واخر ز تو گشت پیوفایی نه ز من

با این همه صد هزار مشتاق و آرام
 چشم من از خیانت ای مردم دو دین
 بر مثال صورت دیوار چنان مانع ایم
 هر که روزی برنگ دیوار خوبان سر نهاد
 قلندری بر پشت پیش اهل نژادش
 کوشش نبردش و یک کوشش
 یوزکشی بر دوی زنجیره بکنز کوه
 دانش از صحن طهی ایوب دل شیشه سینه
 یک یک منرم به پیش کزاده ده بخش
 از باد آتش کین بر موز و ز
 شایه بقای عمر تو بادا هزار سال
 سال هزار ماه مهی صد هزار روز
 این دور روزگار که با کسی وفا نکند
 خیاط روزگار بیالای بیع کسی
 با تو بجز آبات اگر گویم ر آن
 ای اول و آخر همه خلقان تو ام
 بینی بدی که در نهاد بشر است

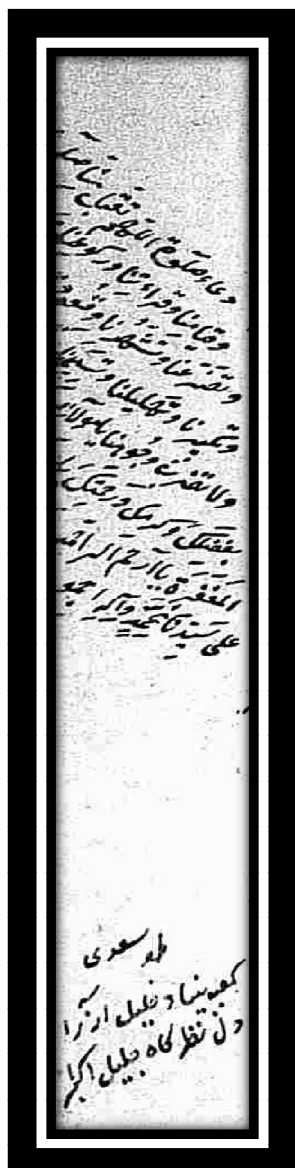
که جانب تست بیوفایی نه ز من
 چون خانه ایست در وی نقش سری کشین
 پشت بر دیوار بر روی تو صیران مانع ایم
 استخوانش عاقبت خاک همان دیوار شد
 تو ترک هستی خود گیر و زو قلند بر باسین
 این سخن را درینا بد کوشش
 نه عجب بر قلله بغلری دیوانه لری
 یک شیشه صنوبر دلون اگر بر شیشه سینه
 هر مردم که رفت صبه الله بخش
 ما را بر خاک رسول الله بخش
 اقبال در پناه تو بادا هزار سال
 روزی هزار ساعت و ساعت هزار سال
 تیغ جفا بر اهل عافی خطا نکند
 پراهنی ندوخت که آن را قبا نکند
 بر آن که بجز آب کیم بی تو نماز
 تو خواه مرا بسوز و خواهی بنواز
 شادی و غمی که در قضا و قدر است

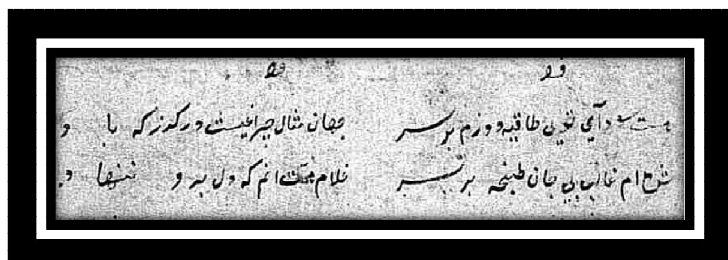
چرخ از تو نهار آرد نهار چاره نترست	با چرخ ممکن غناب کند ربه عشق
با اهل زمان صحبت از دور کجاست	آن به که درین زمان کم گیری دوست
چون چشم خرد باز کنی دشمنت اوست	آنکس که بچکله ترا تکبیر پر دوست
علم به بدی خویش گرفتار شود	هر که بدی کرد بدی یار شود
ای وفا سزد و لبم سزدن و فالودر سنگ	گر پیر سن کند کج چسبا گمده بندن سنگ
سوز شمع است این که در چرخ آورد بر آینه	کرم معشوق سوز و عاشق خدیو اندر آینه
هر که با اهلان نشیند عقلی دمن افزون شود	هر که با دوانان نشیند هیچ دوان دون شود
رنگ وی حرکت نکرد و نوی وی علم چون شود	اسب ترا باض به بندی چند روزی بکند بند
وص لا آله الا الله	ای ز اسرار بین ما آگاه
روز در تانینا پی بیخ	نشست روز بخس با شد در موی
پست و یک و پست چهار و پست پنج	سپنج و سیزده تا شانزده
دلا باید که یک یک را بجای خویش بنی	هنر آران تیر اگر اید بهلانی بخر کانی
وز سینه بست تو سزد و قه بسته ایم	دل بپخته کرده بهر فنکنت نشسته ایم
ای کل غرور صندل طعن اتمه بلبله	امرئ
رواق ویرن بو کشته بلبله دعا سپدر	راست

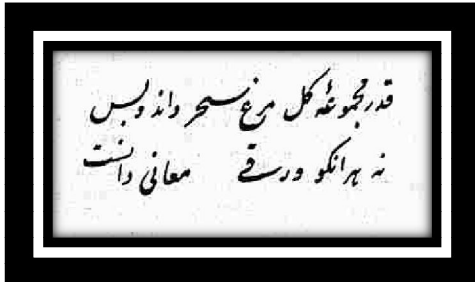
Ebū'alī Hemedānī Rāst 194^b200^b Müfred

201^b Derkenar

204^b Müfred

205^b Derkenar214^a

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE METOD

3.1. MATERYALLER

Bu çalışmanın esas kaynağı Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 numarada kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr isimli yazma şiir mecmuasıdır. Bu mecmua transkribe edildikten sonra metinde geçen şiirler aşağıda verilen eserlerdeki şiirlerle karşılaştırılıp metin tenkidi yapılmış ve nüsha farkları dipnotlarla gösterilmiştir.

- Basılmış divânlar ('Amrî D., Bâkî D., Cem Sultan D., Emrî D., Figânî D., Firâkî D., Hayâlî D., Hilâlî D., İshâk Çelebi D., Mesîhî D., Muhibbî D., Necâtî Beg D., Nesîmî D., Nizâmî D., Raḥmî D., Revânî D., Selîkî D., Şem'î D., Şeyḫî D., Yaḥyâ Beg D., Za'fî-i Gülşenî, Zâtî D.)
- Pervane Beg Mecmuası 67b-100b⁶⁶⁶, 99a-129a⁶⁶⁷, 165a-199b⁶⁶⁸, 230b-261a⁶⁶⁹, 261a-291a⁶⁷⁰, 415-440⁶⁷¹ varakları
- Süleymaniye Kt. Fatih Bölümü 4078 Numaralı Mecmua 51a-100b varakları⁶⁷²

---

⁶⁶⁶ H. İbrahim Demirkazık. (2002). *Pervane Beg Mecmuası (67b-100b)*. Yüksek lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

⁶⁶⁷ Yakup Yılmaz. (2001). *Pervane Beg Mecmuası (99b-129a)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

⁶⁶⁸ Hasan Kaya. (2002). *Pervane Beg Mecmuası (165a-199b)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

⁶⁶⁹ Saim Güler. (2006). *Pervane Beg Mecmuası (230b-261a)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

⁶⁷⁰ Savaşkan Cem Bahadır. (2006). *Pervane Beg Mecmuası (261a-291a)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

⁶⁷¹ Fatma Baş Çetinkol. (2004). *Pervane Beg Mecmuası (415-440)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

⁶⁷² Özlem Seçkin Güler. (2008). *S.Kt. Fatih Bölümü 4078 Numarada Kayıtlı 16. Yüzyıla Ait Bir Şiir Mecmuası (51a-100b)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

- Süleymaniye Kt. Fatih Bölümü 3849 Numaralı Mecmua 1b-40a⁶⁷³, 40b-80a⁶⁷⁴, 80a-120a⁶⁷⁵ varakları
- Koyunoğlu Kütüphanesi 11452 Numaralı Mecmua⁶⁷⁶
- Kınalızâde Hasan Çelebi – Tezkiretü’ş-Şuarâ⁶⁷⁷

Metin tenkidinin doğru uygulanabilmesinde Ahmet Ateş’in⁶⁷⁸ ve Ali Yıldırım’ın⁶⁷⁹ makalelerinden yararlanılmıştır. Ayrıca transkripsiyon çalışması yapılırken İsmail Ünver⁶⁸⁰’in makalesinden faydalanılmıştır.

3.2. MECMUANIN İNCELENMESİ VE METİN TENKİT METODU

İncelememiz daha önce üzerinde çalışılmamış olan el yazması bir mecmuanın hem nüsha tavsifinin ve genel özelliklerinin tespitini hem de içerdiği şiirlerin metin tenkidini kapsamaktadır. Çalışma yapılırken daha önce bu alanda çalışılmış bilimsel eserlerde uygulanan yöntemler örnek alınmıştır.

Türk şiir tarihi açısından değerli kaynaklar olan mecmualar sayesinde, edebiyat tarihlerindeki bir kısım bilgiyi netleştirmek ve zaman zaman da düzeltmek, yeni yeni bilgiler eklemek mümkün olabilir. Derleyeni ve yılı tam olarak bilinmese de bir mecmuanın derleniş tarihi, içindeki parçalardan yaklaşık olarak tespit edilebildiği için döneminin şiir zevkini, beğenilen şairlerini ve hatta toplanan şiirlere göre de yazıldığı dönemin en beğenilen şiirlerini belirleme imkânı verir. Yine mecmualarda dīvān sahibi olmayan, hatta dīvānı bulunduğu hâlde şiiri dīvānında bulunmayan şahsiyetlere ve eserlere rastlanabilir. Kısacası Türk şiirinin gelişimini,

⁶⁷³ Muhammet Karaman (2008). *S. Kt. Fatih 3849 Numarada Kayıtlı Mecmûa-i Eş’âr 1b-40a Yapraklarının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

⁶⁷⁴ Arzu Erpik (2009). *S. Kt. Fatih 3849 Numarada Kayıtlı Mecmûa-i Eş’âr 40b-80a Yapraklarının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

⁶⁷⁵ Sezgin Şirin (2008). *S. Kt. Fatih 3849 Numarada Kayıtlı Mecmûa-i Eş’âr 80a-120a Yapraklarının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

⁶⁷⁶ Samet Azap (2010). *Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 11452 Numaralı Şiir Mecmuası*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

⁶⁷⁷ Sungurhan-Eyduran, *a.g.e.*

⁶⁷⁸ Ahmet Ateş. ‘Metin Tenkidi Hakkında (Dasitan-ı tevarih-i müluk-i al-i Osman münasebeti ile)’. *Türkiyat Mecmuası*, s.253-267.

⁶⁷⁹ Ali Yıldırım (2007). ‘Metin Tenkidi İle İlgili Hususlar ve Kami Divanı Örneği’, *Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/3, s. 624-637.

⁶⁸⁰ İsmail Ünver (2008). ‘Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler’, *Türkoloji Dergisi*, c. XI.

değişimini ve geçirdiği merhaleleri tespitte özellikle seçme şiir mecmuaları ve nazire mecmualarının önemi büyüktür⁶⁸¹.

Metin tenkidi, metindeki yanlışları meydana çıkartma ve düzeltme çalışması yapmak için aynı metnin geçtiği farklı nüshaları birbiriyle karşılaştırma amacı taşır. Bu şekilde o metnin, yazarın elinden çıkmış ilk haline en yakın hali tespit edilmeye çalışılır. Biz de metnimizi diğer eserlerle karşılaştırarak aradaki farkları tespit ettik ve bunları dipnotlarda gösterdik. Bu kaynakların hangileri olduğuna materyaller kısmında yer verilmiştir.

Tez konumuz olan mecmua, sayfa sayısının çokluğu nedeniyle üç parçaya ayrılmıştır. Mecmuanın 1a-70b varakları üzerinde Suat Donuk⁶⁸², 71a-140b varakları üzerinde de Musa Tılfarlıoğlu⁶⁸³ çalışmıştır. Hazırlanmış olan bu tezler de çalışmamızın önemli kaynakları arasında yer almıştır.

---

⁶⁸¹ Tunç, *a.g.m.*

⁶⁸² Suat Donuk. (2011). *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr İsimli Şiir Mecmuası (1a-70b)*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

⁶⁸³ Musa Tılfarlıoğlu. (2012). *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr İsimli Şiir Mecmuası (71a-140b)*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1.BULGULAR VE TARTIŞMA

Tez konumuz olan mecmua, içerisinde seçme şiirler bulunan XVI. yüzyıla ait bir mecmuadır. Mecmuada XV. veya XVI. yüzyılda yaşamış sanatçıların şiirleri yer almaktadır. Seçilen şiirlere bakarak dönemin edebi zevki hakkında bilgiler elde edebilmekteyiz. Ayrıca sahip olduğu fiziki özellikler ve içerdiği şair kadrosundan dolayı XVI. yüzyıla ait bir mecmua olduğu da anlaşılmaktadır. Aruz ve imla hatalarının çokluğu ve bazı şiirlerin başına yanlış nazım şekillerinin başlık olarak yazılması mecmuayı yazan kişinin usta bir müellif olmadığını göstermektedir. Mecmuanın 141a-214a kısmında toplam 65 şair adı geçmektedir. Mecmuada en çok şiiri bulunan şair, 36 gazel ile Raḥmī'dir. Raḥmī'den sonra en çok şiiri bulunan şairler ise 25 gāzel ile Zātī, 22 gāzel ile Ḥayālī, 20 gazel ile Necātī, 19 gāzel ile Nizāmī ve 12 gāzel ile Fiḡānī'dir. Şeyḫī'nin 10; Şefī'i ve Ḥayretī'nin 7; Bakī, Celīlī, Fevrī ve Revānī'nin 6; Emrī ve Yahyā'nın 5; Firākī, Mesīḫī ve Şem'ī'nin 4; Aḥmed ve Muḥibbī'nin 3; 'Amrī, Ca'fer, Derūnī, Elvānī, Gülşenī, Hilālī, İshāk, Nesīmī, Pertevī, Sa'dī ve Sa'yī'nin 2; Aḥmedī, 'Askerī, 'Aṭā, Cāmi'ī, Cem Sultan, Ezherī, Fehmī, Ferruḫī, Gedāyī, Ḥalīlī, Ḥaṭāyī, Ḥayālī-i Sābıkī, Helākī, Hezārī, Kādirī, Kāsımī, Kerīmī, Meylī, Na'imī, Naẓmī, Nevāyī, Nihānī, Nişānī, Rāhī, Remzī, Selīḳī, Siḫrī, Sürūrī, Şemsī, Şuhūdī, Ṭavāfī, 'Ubeydī, 'Ulvī ve Zā'fī'nin ise sadece birer şiiri bulunmaktadır. Görüldüğü üzere bu eser, şair kadrosu itibariyle kapsamlı bir mecmuadır.

Mecmuada geçen şiirlere baktığımızda “ider, kaçır, gerek, gibi, kadeh” vb. Türkçe fiil ve isimlerin redif olarak kullanıldığını görmekteyiz. Ayrıca “çerağ, La ilahe illallah, terkin, el-gıyas” gibi Arapça ve Farsça kelimeler de redif olarak kullanılmıştır. Bunlara ek olarak yerli ve yabancı kelimelerin kafiyede kullanımının da dengeli olduğu görülmektedir.

Mecmuanın ‘Yüz sürmek⁶⁸⁴, Kan ağlamak⁶⁸⁵, Derde derman olmak⁶⁸⁶, Yüz çevirmek⁶⁸⁷, Yüreği oynamak⁶⁸⁸, Bağrını delmek⁶⁸⁹, gibi Türkçe deyimler açısından zengin şiirler içerdiği söylenebilir. Ayrıca mecmuaya farklı surelerden ayetler de kaydedilmiştir. Bunlar dipnotlarda gösterilmiştir. Mevcut şiirlerde aruz kalıplarından en çok Fā’ilātün/ Fā’ilātün/ Fā’ilātün/ Fā’ilün kalıbı kullanılmıştır. Nazım şekilleri içerisinde ise en çok gazel vardır. Gazel dışında kaside, murabba, tevhid, tahmis, mesnevi, müstezad, müseddes, muhammes, tekib-i bend, terci-i bend, tarih ve derkenar olarak yazılmış muammā gibi farklı nazım şekillerine de rastlanmıştır. Sayfalarda birçok derkenar bulunmaktadır. Bunların içerisinde müfred ve tarihler önemli yer kaplamaktadır. Genellikle Farsça yazıldığı için okunamayan derkenarlar ayrı bir başlık altında gösterilmiştir. Ayrıca mecmuadaki şiirlerden hareketle şairlerin halk tarafından sevilme derecesini ölçmek de mümkündür.

---

⁶⁸⁴ 17/5

⁶⁸⁵ 22/2

⁶⁸⁶ 42/1

⁶⁸⁷ 96/5

⁶⁸⁸ 138/5

⁶⁸⁹ 264/4

SONUÇ

Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan bölümü 59 numarada kayıtlı Mecmûa-i Eş'âr isimli şiir mecmuasının 141a-214a arasındaki varakların incelemesi olan bu tez çalışmasında ulaşılan sonuçları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

1. Cumhuriyet öncesi kültür hayatının önemli bir malzemesi olan mecmualar, incelendiğinde bilim âlemine yeni bilgiler sunacak mahiyettedir.
2. Mecmualarda kayıtlara geçmemiş eserler bulunabilmektedir. Tezimizde incelediğimiz varaklarda yeni bir eser bulunamadı.
3. Tenkitli metin çalışmalarında mecmualar önemli roller üstlenmektedir. Mecmualar metin tenkidi şeklinde okunduğu takdirde dîvānlara geçmemiş olan yeni şiirler gün yüzüne çıkabilmektedir. Bu çalışmada dîvānlara geçmeyen 16 gazel ve 9 beyit tespit edildi. Söz konusu şiirlerin Firākī, Raḥmī, Yaḥyā, Fiḡānī, Necātī, Muḥibbī, Ḥayālī ve Nesīmī'nin dîvānlarında yer almadığı görüldü.
4. Edebiyat tarihi kaynaklarında adı geçmeyen sanatçıların tespiti açısından da mecmualar önem taşımaktadır. Mecmua metnimizde adı geçen Elvanī, Ferruhī ve Tavafī mahlaslı şairlerin edebiyat kaynaklarında adı geçmediği görüldü.
5. Dîvān edebiyatının önemli bir sahası olan nazirecilik geleneği hakkında en iyi verileri sunan kaynaklar mecmualardır. Tez konusu olan mecmua nazire mecmuası olmadığı halde yer yer nazirelere yer verilmiştir.
6. Bir edebiyat tarihçisinin yazılış tarihi eskiye dayanan, alfabesi farklı, bilgilerin düzensiz bir şekilde istiflendiği kaynaklarda araştırma yapması hem zaman hem de enerji kaybına sebebiyet vermektedir. Bu tür eski eserlerin akademik çerçevede çeviriyazıya aktarılması, bilgilerin düzenlenmesi ve kullanılışlı hale getirilmesi bilim dünyası için önemlidir.

Tez konumuz olan mecmuanın 141a-214a varaklarında 25 adet Farsça esere rastlanıldı. Tespit edilen bu eserlerin 14 tanesi gazeldir. Kalan kısmını ise beyitler, müfredler ve derkenarlar oluşturmuştur. Bu Farsça gazellerin başlıklarından tespit edilebilen şairler; Kâtibî, Elvânî, Hümâmî, Sa'dî, Hâcevî Gül-i Mağsûdî Murâd-ı Kirmânî, Rûknî, Şâhî ve Ebû'alî Hemedânî olarak sıralanabilir. Bu Farsça derkenarların haricinde sayfaların tam çıkmamasından dolayı okunamayan ve kalıbı tespit edilemeyen derkenarlar da vardır. Ayrıca üzerinde çalıştığımız varaklarda 16 gazel ve 9 beytin basılmış dīvānlarda olmadığı tespit edildi. Tezkirelerde adı geçmeyen Elvânî, Ferruhî ve Tavafî mahlaslı üç şaire rastlanıldı. Mecmuanın incelediğimiz kısmında adı geçen 65 şairin hayat hikâyelerine kısaca yer verildi. Şairler ve şiir sayılarının ve kullanılan aruz kalıplarının tabloları oluşturuldu. Tezin sonuna şiir numaralarıyla beraber şair listesi eklendi. Şairi belli olmayan şiirler dipnotlarla gösterildi. Türkçe şiirler kısmında aruz kalıbına uymayan beyitlerin, mecmuamızdaki veya basılmış dīvānlardaki yazımlarından hangisi kalıba uygunsam o hâli metne alındı ve bunlar köşeli ayraçlarla [ ] ve dipnotlarla gösterildi.

Tezimiz dört ana bölümden oluşturuldu. Giriş bölümünde mecmua kavramı, mecmuanın Türk edebiyatındaki yeri ve önemi ve mecmua çeşitleri hakkında bilgi verildi. Tez konusu olan mecmuanın özellikleri anlatıldı. Bu kısımda tezimizin bizden önceki varaklarını çalışan kişilerin tezlerinden ve birçok farklı kitap ve makaleden faydalandı. Ayrıca mecmuanın genel ve fiziki özellikleri tanıtıldı. Mecmuada yer alan 65 şairin hayat hikâyesi verildikten sonra mecmuadaki vezinler, nazım şekilleri, mecmuada yer alıp basılmış dīvānlarda bulunmayan şiirler ve tezkirelerde adı geçmeyen şairlere değinildi. İkinci bölümde, transkripsiyon alfabetiyle mecmuanın 141a-214a kısımlarındaki varaklar transkribe edilerek metin tenkidi yapıldı. Bu sırada daha önce hazırlanmış tezlerden, basılmış dīvānlardan, sözlüklerden ve makalelerden faydalandı. Metinler arasındaki tüm farklılıklar dipnotlarla gösterildi. Üçüncü bölümde ise çalışmamızda kullanılan kaynaklardan bahsedildi. Bu son bölümde ise elde edilen bulgular ve bu bulgulardan hareketle varılan sonuçlar maddeler halinde verilerek tez hakkında genel bir kaniya varılmasına çalışıldı.

ŞAİRLER DİZİNİ

(Önce eserdeki varak numarası daha sonra tez metnindeki şiir numarası verilmiştir.)

-A-

Aḥmed: 159a/ 76, 159a/ 78, 204a/
235

Aḥmedī: 181a/ 159

‘Amrī: 147a/ 29, 148b/ 37

‘Askerī: 163a/ 96

‘Aṭā Çelebi: 161b/ 91

-B-

Bāḳī: 179b/ 153, 184a/ 174, 184b/
175, 185a/ 177, 185b/ 178, 208b/ 254

-C-

Ca’fer: 156b/ 70, 200a/ 225

Cāmi’ī: 171a/ 137

Celīlī: 145b/ 22, 187a/ 188, 187b/
189, 188a/ 190, 197a/ 210, 198b/218

Cem Sultan: 190b/ 192

-D-

Derūnī: 162a/ 92, 162a/ 93

-E-

Elvānī: 154b/ 65, 155a/ 66

Emrī: 161a/ 87, 171b/ 139, 193a/
198, 210a/ 264, 211a/ 270

Ezherī: 211b/ 273

-F-

Fehmī: 197a/ 208

Ferruḫī: 148a/ 35

Fevrī: 160a/ 83, 184a/ 173, 193b/
200, 199b/ 221, 209b/ 263, 212a/ 276

Fiḡānī: 169b/ 128, 170a/ 129, 170a/
130, 170a/ 131, 170b/ 132, 183b/
172, 197b/ 211, 197b/ 212, 197b/
213, 198b/ 217, 199a/ 220

-G-

Gedāyī: 169a/ 125

Gülşenī: 183a/ 170, 202b/ 233

-H-

Ḥalīlī: 168b/ 122

Ḥaṭāyī: 151a/ 47

Ḥayālī: 153a/ 56, 153a/ 57, 153a/
58, 153b/ 59, 153b/ 60, 153b/ 61,
154a/ 62, 154a/ 63, 154a/ 64, 160b/
86, 167b/ 115, 171a/ 134, 171a/ 135,
176a/ 136, 182a/ 150, 200a/ 165,

227, 205a/ 238, 208b/ 253, 211a/
271, 211b/ 274

Ḥayālī-i Sābīkī: 160b/ 85

Ḥayretī: 155a/67, 161a/ 89,
172a/141, 174b/ 142, 197a/209,
199b/223, 207a/ 249

Helākī: 211b/ 272

Hezārī: 199b/ 222

Hilālī: 148a/ 34, 169a/ 123

-İ-

İşhāk Çelebi: 177a/ 151, 186a/ 181

-K-

Kādirī : 182a/ 163

Kāsımī: 190a/ 191

Kerīmī: 175a/ 145

-M-

Mesīhī: 145b/ 20, 146b/ 27, 195a/
204, 205b/ 240

Meylī: 177a/ 152

Muḥibbī: 167a/ 114, 185b/ 179,
208a/ 255

-N-

Na'imī: 200a/ 226

Naẓmī: 151a/ 48

Necātī: 146a/ 23, 146a/ 24, 146a/ 25,
146b/ 26, 157a/ 71, 157a/ 72, 157b/

73, 157b/ 74, 161b/ 90, 167a/ 113,
172a/ 140, 204a/ 236, 205b/ 242,
206a/ 243, 206a/ 244, 206a/ 245,
206b/ 246, 207b/ 252, 212a/ 275

Nesīmī: 150a/ 45, 194b/ 201

Nevāyī: 167b/ 116

Nihānī: 162a/ 94

Nişānī: 174b/ 143

Nizāmī: 141a/ 1, 141a/ 2, 141a/ 3,
141b/ 4, 141b/ 5, 142a/ 6, 142a/ 7,
142b/ 8, 142b/ 9, 143a/ 10, 143a/ 11,
143a/ 12, 143b/ 13, 144a/ 14, 144a/
15, 144b/ 16, 144b/ 17, 145a/ 18,
205a/ 237

-P-

Pertevī: 169b/ 126, 184b/ 176

-R-

Rāhī: 182b/ 166

Raḥmī: 145b/ 21, 155b/ 69, 164a/
98, 164a/ 99, 164b/ 100, 164b/ 101,
165a/ 102, 165a/ 103, 165a/ 104,
165b/ 105, 165b/ 106, 166a/ 107,
166a/ 108, 166a/ 109, 166b/ 110,
166b/ 111, 166b/ 112, 169a/ 124,
170b/ 133, 175a/ 144, 175b/ 148,
182b/ 167, 182b/ 168, 183a/ 169,
186b/ 185, 193b/ 199, 196b/ 207,
198b/ 216, 205a/ 239, 206b/ 247,
207b/ 251, 211a/ 269

Remzī: 210a/ 265

Revānī: 157b/ 75, 159b/ 80, 159b/ 81, 160a/ 82, 195a/ 202, 205b/ 241

-S-

Sa'dī : 180a/ 155, 180a/ 157

Sa'yī : 145a/ 19, 195a/ 203

Selīkī: 200a/ 224

Siḥrī: 147b/ 31

Sūrūrī: 181a/ 158

-Ş-

Şefī'ī: 151a/ 49, 151b/ 50, 151b/ 51, 151a/ 52, 152a/ 53, 152a/ 54, 152b/ 55

Şem'ī: 147a/ 30, 168b/ 121, 186a/ 183, 207a/ 248

Şemsī: 163b/ 97

Şeyhī: 159a/ 77, 190b/ 193, 190b/ 194, 191a/ 195, 191a/ 196, 191b/ 197, 200b/ 229, 202a/ 230, 202a/ 231, 202b/ 232

Şuhūdī: 186a/ 182

-T-

Ṭavāfī: 161a/ 88

-U-

‘Ubeydī: 159b/ 79

‘Ulvī: 203b/ 234

-Y-

Yahyā: 171b/ 138, 176a/ 149, 181a/ 162, 195b/ 205, 195b/ 206

-Z-

Ẓa'fī: 186a/182

Zātī: 147a/ 28, 147b/ 32, 148a/ 33, 155a/ 68, 161b/ 84, 168a/ 117, 168a/ 118, 168a/ 119, 168b/ 120, 169b/ 127, 181a/ 160, 185b/ 180, 187a/ 186, 187a/ 187, 207a/ 250, 208b/ 256, 208b/ 257, 208b/ 258, 209a/ 259, 209a/ 260, 209b/ 261, 209b/ 262, 210a/ 266, 210b/ 267, 210b/ 268

KAYNAKÇA

- Adak, Abdurrahman (2006). *Za'fî-i Gülşenî Hayatı, Eserleri, Edebî Şahsiyeti ve Dîvânının İncelenmesi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ak, Coşkun (1987). *Muhibbî Dîvanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Ateş, Ahmet. 'Metin Tenkidi Hakkında (Dasitan-ı tevarih-i müluk-i al-i Osman münasebeti ile)'. *Türkiyat Mecmuası*.
- Ayan, Hüseyin (1990). *Nesimi Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Aydemir, Y. (2007). 'Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler', *Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları*, 2(3).
- Azap, S. (2010). *Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 11452 Numaralı Şiir Mecmuası*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Bahadır, S. C. (2006). *Pervane Beg Mecmuası (261a-291a)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Bozkurt, Firuze. (2007). *XVI. Yüzyıla Ait Bir Şair Mecmuası*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Can, E. (2005). *Şuhûdî Divançesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çavuşoğlu, M. (1979). *Amrî: Dîvan*, İÜEFY, İstanbul.
- Çavuşoğlu, M. (1977). *Yahyâ Bey Divanı*, İÜEFY, İstanbul
- Çavuşoğlu, M. ve Tanyeri, M. A. (1987). *Zâtî Dîvanı: Gazeller Kısmı*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, c. III, İstanbul.
- Çavuşoğlu, M. ve Tanyeri, M. A. (1989). *Üsküplü İshâk Çelebi Dîvan Tenkidli Basım*, Prof. Dr. Nazım Terzioğlu Basım Atölyesi, İstanbul.
- Çetinkol, Fatma Baş. (2004). *Pervane Beg Mecmuası (415-440)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

- Demirkazık, Halil İ. (2002). *Pervane Beg Mecmuası (67b-100b)*. Yüksek lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Devellioğlu, F. (2008). *Osmanlıca – Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Donuk, Suat. (2011). *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr İsimli Şiir Mecmuası (1a-70b)*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Erpik, A. (2009). *S. Kt. Fatih 3849 Numarada Kayıtlı Mecmûa-i Eş'âr 40b-80a Yapraklarının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Ersoylu, Halil (1989). *Cem Sultanın Türkçe Dîvânı*, TDK Yayınları, Ankara.
- Gıynaş, Kamil Ali. (2011). 'Şiir Mecmuları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası', *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, sayı:25, Konya.
- Güler, Kadir. Firaki Divanı,
www.turkishstudies.net/makaleler/1337586s75_45gulerkadir.pdf
- Güler, S. (2006). *Pervane Beg Mecmuası (230b-261a)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Güleryüz, Özlem Seçkin. (2008). *S.Kt. Fatih Bölümü 4078 Numarada Kayıtlı 16. Yüzyıla Ait Bir Şiir Mecmuası (51a-100b)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- İsen, M. ve Kurnaz, C. (1990). *Şeyhî Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- İpekten, Haluk (1974). *Karamanlı Nizami Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı*, Sevinç Matbaası, Ankara.
- Kanar, M. (2009). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, c.I ve II, Say Yayınları, İstanbul.
- Karahan, Abdülkadir (1966). *Kanunî Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figanî ve Divançesi*, İÜEFY, İstanbul.
- Karaman, Muhammet. (2008). *S. Kt. Fatih 3849 Numarada Kayıtlı Mecmûa-i Eş'âr 1b-40a Yapraklarının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Karcı, Tülin (2004). *Revani Divanı'nın Tahlili*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Kaya, H. (2002). *Pervane Beg Mecmuası (165a-199b)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

- Kutluk, İbrahim (1997). *Babai Mustafa bin Carullah Tezkiretü'ş-şuara*, TTK Basımevi, Ankara.
- Küçük, S. (1994). *Bākî Dîvânı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Levend, A. S. (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi c.I*, Türk Tarih Kurumu Yayınları Ankara.
- Mengi, M. (1995). *Mesîhî Dîvânı*, AKM Yayını sayı: 80, Ankara.
- Mengi, M. (2008). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Parlatır, İsmail. (2011). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara.
- Saraç, M.A. Y. (2002). *Emrî Divanı*, Eren Yayıncılık, İstanbul.
- Solmaz, Süleyman. (2009). *Gülşen-i Şu'arâ (Bağdatlı Ahdî)*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Sungurhan-Eyduran, A. (2009). *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Şem'i Divanı*,
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-219047/h/prizrenlisemi.pdf>
- Şanlı, İ. (1999). *Hilâlî Divanı*, Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Şirin, Sezgin. (2008). *S. Kt. Fatih 3849 Numarada Kayıtlı Mecmûa-i Eş'âr 80a-120a Yapraklarının Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Tarlan, A. N. (1992). *Necâtî Beg Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Tarlan, A. N. (1992). *Hayâlî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Tıgılı, Fatih (2006). *Bursalı Rahmî Çelebi ve Divânı*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tılfarlıoğlu, Musa. (2012). *Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 59 Numarada Kayıtlı Mecmû'a-i Eş'âr İsimli Şiir Mecmuası (1a-70b)*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Tuman, M. N. (2001). *Tuhfe-i Nâilî*, Bizim Büro Yayınları, c. I ve c.II, Ankara.
- Tunç, Semra. 'Konya Mevlana Müzesi 2455 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmuası', *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Konya.
- Tunç, S. 'Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1985 Numaralı Şiir Mecmuası', *Türkiyat Araştırmalar Dergisi*.
- Uzun, M. (2003). "Mecmua" maddesi, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, Türk Diyanet Vakfı Yayınları, c.28, Ankara.

- Ünver, İsmail. (2008). 'Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler', *Türkoloji Dergisi*, c. XI
- Yıldırım, Ali. (2007). 'Metin Tenkidi İle İlgili Hususlar ve Kami Divanı Örneği', *Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/3.
- Yılmaz, Y. (2001). *Pervane Beg Mecmuası (99b-129a)*. Yüksek Lisans Tezi, M.Ü.Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Zülfe, Ö. (2009). *16. yy. Şairi Selikî ve Şiirleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

ÖZGEÇMİŞ

Zühal Temur 19.09.1988 tarihinde Mersin’de doğdu. İlköğrenimini Dr. İ. Kamil Tarhan İlköğretim Okulu’nda tamamladı. 2006 yılında Mersin Dumlupınar Süper Lisesi’nden mezun oldu. 2006 yılında kayıt yaptırdığı Gaziantep Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden 2009 yılında mezun oldu. 2010 yılında Çukurova Üniversitesi Tezsiz Yüksek Lisans Programı’nı tamamladı.

VITAE

Zühal Temur was born in Mersin on September 19, 1988. She studied at Dr. İ. Kamil Tarhan Primary School. She graduated from Mersin Dumlupınar High School (Foreign Language-Based) in 2006. Afterwards, she was enrolled in the Department of Turkish Language and Literature, University of Gaziantep, in 2009 and graduated from this University in 2009. In 2010, she completed non-thesis master’s degree in the University of Çukurova.